

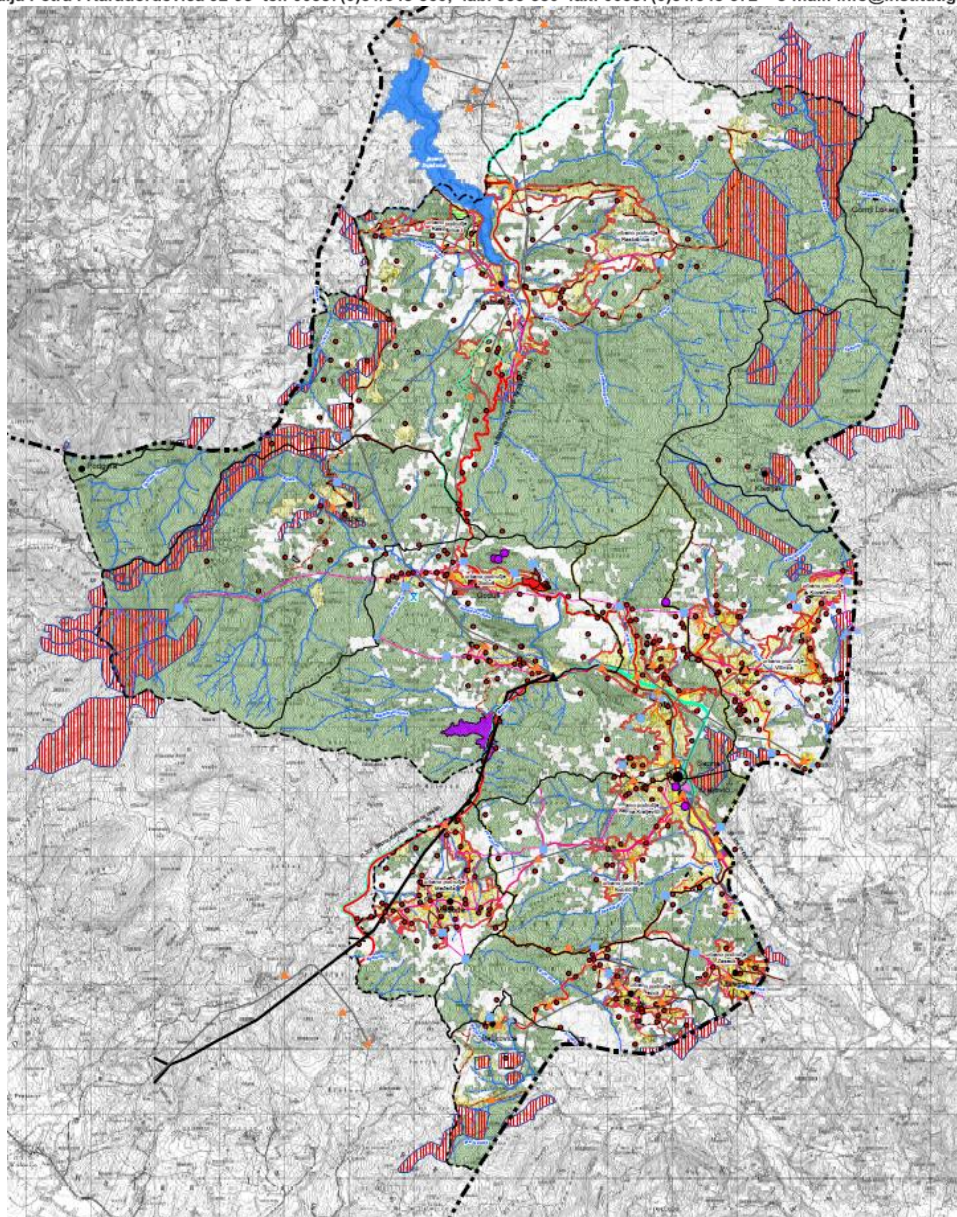
Institut za građevinarstvo "IG" Banja Luka

Naučno istraživački institut

Br. reg. Upisa: U/I-1-11425-00 Osnovni sud Banja Luka
Matični broj: 1928694
JIB: 4400918310005
PDV broj: 400918310005
Žiro račun: 555-007-00004438-38
Nova banka a.d. Bijeljina

ISO QMS 9001
ISO EMS 14001
ISO OHSAS 18001

Banja Luka, Kralja Petra I Karađorđevića 92-98 tel: 00387(0)51/348-360; lab. 533-380 fax: 00387(0)51/348-372 e-mail: info@institutig.com i izg@blic.net

PROSTORNI PLAN OPĆINE SAPNA ZA PERIOD 2013-2033.

Banja Luka, jul 2016. g.

*Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Općina Sapna
Općinsko vijeće*

PROSTORNI PLAN OPĆINE SAPNA ZA PERIOD 2013 – 2033.

Nosilac pripreme

OPĆINA SAPNA

SLUŽBA ZA URBANIZAM, STABENO KOMUNALNE, IMOVINSKO-PRAVNE I GEODETSKE
POSLOVE

Nosilac izrade

INSTITUT ZA GRAĐEVINARSTVO „IG“, D.O.O. BANJALUKA

Direktor:

mr Slobodan Stanarević, dipl. inž.građ.

Banjaluca, 2016. godine

NOSILAC PRIPREME: SLUŽBA ZA URBANIZAM, STAMBENO-KOMUNALNE,
IMOVINSKO-PRAVNE I GEODETSKE POSLOVE

NOSILAC IZRADE : "INSTITUT ZA GRAĐEVINARSTVO – IG", d.o.o. BANJA
LUKA

Rukovodilac plana: GORDANA JEVTIĆ, master pr. planer

Radni tim:

Urbana i ruralna područja,
društvene djelatnosti, sintezna
projekcija korištenja prostora,
posebno zaštićeni prostori: DRAGANA KUZMANOVIĆ, master pr.planer

Stanovništvo i stanovanje: DRAGANA KUZMANOVIĆ, master pr.planer
DIJANA MILANOVIĆ, master pr.planer

Sistem naseljenih mjesta: DIJANA MILANOVIĆ, master pr.planer
DRAGANA KUZMANOVIĆ, master pr.planer

Poljoprivredno zemljište: ŽELJKA STOJANOVIĆ, dipl.inž.polj.

Šume i šumsko zemljište: BOJANA IVIĆ, dipl.inž.šum.

Vode i vodno zemljište: MILAN ĐURĐEVIĆ , dipl.inž.građ.
BRANKO IVANKOVIĆ, dipl.inž.geol.

Vodna infrastruktura: MILAN ĐURĐEVIĆ , dipl.inž.građ.

Mineralna nalazišta-geologija: BRANKO IVANKOVIĆ, dipl.inž.geol.
GOJKO SAVIĆ, dipl.inž.geol.

Proizvodnja i prijenos energije: BOŠKO MIJATOVIĆ, dipl.inž.el.

Saobraćaj: MILAN TEŠANOVIĆ, dipl.inž.saob.

Telekomunikacije: BOŠKO MIJATOVIĆ, dipl.inž.el.

Termoenergetika: DRAGAN ANTUNOVIĆ, dipl.inž.maš.

Privreda: DRAGANA POPOVIĆ, master pr.planer

Zaštita i unapređenje okoliša: SINIŠA CUKUT, dipl.inž.tehn.

Kulturno-
historijsko i prirodnog
nasljeđe:

DRAGANA KUZMANOVIĆ, master pr.planer
ALEKSANDRA TEŠIĆ, dipl.pr.planer

Geodezija:

SLOBODAN GARAČA, dipl.inž.geod.

Odluka o provođenju
prostornog plana:

DRAGANA DUBRAVAC, dipl.pravnik
DRAGANA KUZMANOVIĆ, master pr.planer
GORDANA JEVTIĆ, master pr.planer

BORIS BADŽA, dipl.inž.arh.
VESNA JEGDIC, dipl.pr.planer
MARKO KNEŽEVIĆ, dipl.pr.planer

D I R E K T O R
mr SLOBODAN STANAREVIĆ, dipl.inž.građ.

SADRŽAJ:

OPŠTA DOKUMENTACIJA	10
UVODNI DIO	13
PRVI DIO.....	32
I. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA.....	33
I.1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA	33
I.1.1. Evropska perspektiva prostornog razvoja i Vodeći principi za održivi prostorni razvoj evropskog dokumenta.....	33
I.1.2. Ciljevi iz Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona 2005-2025	34
I.1.3. Opći ciljevi organizacije, uređenja i korišćenja prostora općine Sapna	37
I.2. POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA.....	39
I.2.1. Ciljevi razvoja prirodnih resursa	39
I.2.2. Ciljevi razvoja stvorenih resursa	42
DRUGI DIO	60
II. PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA	61
II.1. STANOVNIŠTVO.....	61
II.1.1. Brojčani razvoj stanovništva	61
II.1.2. Struktura stanovništva	62
II.1.3. Vitalne karakteristike	63
II.1.4. Broj, veličina i karakteristike domaćinstava	64
II.1.5. Gustoća naseljenosti.....	64
II.2. SISTEM NASELJENIH MJESTA PO ZNAČAJU, KARAKTERU I DOMINANTNOJ PRIVREDNOJ DJELATNOSTI	65
II.2.1. Konceptija razvoja sistema/mreže naseljenih mjesta	65
II.2.2. Organizacija prostora, prostorne cjeline	67
II.2.3. Sadržaj i funkcije centara	68
II.3. URBANA I RURALNA PODRUČJA.....	69
II.3.1. Urbana područja.....	69
II.3.2. Namjene površina urbanih područja – bilansi	73
II.3.3. Građevinsko zemljište unutar urbanih područja.....	78
II.3.4. Građevinsko zemljište izvan urbanih područja	79
II.3.5. Režimi građenja	82
II.3.6. Urbano – ruralni odnos	82
II.4. POLJOPRIVREDNA ZEMLJIŠTA	83
II.4.1. Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta	83
II.4.2. Obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni	87
II.4.3. Bilansi poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti	92
II.5. ŠUME I ŠUMSKA ZEMLJIŠTA.....	92
II.5.1. Kategorizacija šumskog zemljišta	92
II.5.2. Bilansi šumskog zemljišta	93
II.5.3. Šumsko-privredna područja	95
II.5.4. Područja predviđena za pošumljavanje	95

II.5.5.	Korištenje šuma i šumskog zemljišta	96
II.6.	VODE I VODNO ZEMLJIŠTE	97
II.6.1.	Bilans voda.....	97
II.6.2.	Izvorišta po vrstama voda sa zaštitnim zonama i pojasevima	98
II.6.3.	Akumulaciono jezero Snježnica	100
II.7.	VODNA INFRASTRUKTURA	102
II.7.1.	Sistemi snabdjevanja vodom	102
II.7.2.	Sistemi odvođenja otpadnih voda i sistem zaštite voda	103
II.7.3.	Zaštita od voda i uređenje voda	104
II.8.	MINERALNA NALAZIŠTA	105
II.8.1.	Rude i druge mineralne sirovine	105
II.9.	PROIZVODNJA I PRIJENOS ENERGIJE	107
II.9.1.	Izvori energije sa potrebama u planskom periodu	107
II.10.	SAOBRAĆAJ	109
II.10.1.	Sistem saobraćaja i veza	109
II.10.2.	Povezanost sistema sa saobraćajem u širem okruženju.....	112
II.10.3.	Saobraćajna infrastruktura sa zaštitnim pojasevima	113
II.10.4.	Telekomunikacije	113
II.11.	TERMOENERGETIKA.....	114
II.12.	PRIVREDA	114
II.12.1.	Razvoj privrede i osnovni faktori razvoja	114
II.12.2.	Orijentacija i razmještaj privrede u prostoru	119
II.12.3.	Ocjena privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okoliš	122
II.13.	DRUŠTVENE DJELATNOSTI	123
II.13.1.	Zdravstvo	124
II.13.2.	Obrazovanje.....	127
II.13.3.	Kultura i fizička kultura	130
II.13.4.	Uprava.....	132
II.13.5.	Vjerski objekti	132
II.13.6.	Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti	133
II.14.	OSTALA INFRASTRUKTURA.....	134
II.14.1.	Mezarja-groblja	134
II.14.2.	Pijace	134
II.14.3.	Deponije	134
II.15.	POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI	134
II.15.1.	Zaštićena prirodna područja	135
II.15.2.	Posebno vrijedna područja kulturno – historijskog nasljeđa.....	135
II.15.3.	Područja namjenjena turizmu, rekreaciji	137
II.16.	ZAŠTITA I UNAPREĐENJE OKOLIŠA	138
II.16.1.	Ugrožena područja.....	138
II.16.2.	Spriječavanje negativnih uticaja na okoliš	139
II.16.3.	Mjere zaštite od zagađivanja vode, vazduha i tla	140

II.16.4.	Područja i mjere sanacije	144
II.16.5.	Procjena stanja do kraja planskog perioda	145
II.17.	ZAŠTITA I REVITALIZACIJA KULTURNO – HISTORIJSKOG I PRIRODNOG NASLJEĐA I NJIHOVA EKONOMSKA VALORIZACIJA	146
II.17.1.	Zaštita prirodnog naslijeđa	146
II.17.2.	Zaštita kulturno – historijskog naslijeđa	147
II.17.3.	Revitalizacija i ekonomska valorizacija prirodnog naslijeđa	150
II.17.4.	Revitalizacija i ekonomska valorizacija kulturno – historijskog naslijeđa.....	150
II.18.	MINSKA POLJA.....	151
II.18.1.	Područja i mjere sanacije	151
II.18.2.	Etape realizacije deminiranja	151
II.19.	UGROŽENOST PODRUČJA	151
II.19.1.	Procjena ugroženosti područja od ratnih dejstava, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog perioda	152
II.19.2.	Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa	154
II.20.	OSNOVNA NAMJENA PROSTORA I POJEDINIH PODRUČJA – SINTEZNA PROJEKCIJA 155	
II.20.1.	Sintezna projekcija korištenja prostora	155
II.20.2.	Obavezni prostorni pokazatelji	165
TREĆI DIO	167
III.	PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SISTEMA.....	168
III.1.	OSNOVA PROSTORNOG SISTEMA NASELJENIH MJESTA.....	168
III.1.1.	Koncept razvoja naseljenih mjesta	168
III.1.2.	Smjernice za razvoj urbanih područja.....	169
III.1.3.	Smjernice za razvoj i oblikovanje naseljenih mjesta.....	169
III.1.4.	Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta.....	170
III.2.	OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA PRIVREDNE JAVNE INFRASTRUKTURE	171
III.2.1.	Smjernice za razvoj saobraćajnog sistema	171
III.2.2.	Smjernice za razvoj telekomunikacione infrastrukture.....	172
III.2.3.	Smjernice za razvoj energetske infrastrukture.....	172
III.2.4.	Smjernice za razvoj komunalne infrastrukture	173
III.3.	OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA OKOLINE	175
III.3.1.	Smjernice za razvoj vanurbanih područja	175
III.3.2.	Smjernice za razvoj poljoprivrede, stočarstva i šumarstva	175
III.3.3.	Smjernice za razvoj privrednih zona	177
III.3.4.	Smjernice za razvoj turizma	177
ČETVRTI DIO	179
I	OPĆE ODREDBE.....	180
II	PROGRAM MJERA PROSTORNOG UREĐENJA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA.....	182
III	USKLAĐIVANJE DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA	184
IV	UREĐENJE PROSTORA I NAMJENA POVRŠINA.....	184
V	USLOVI IZGRADNJE OBJEKATA I KORIŠTENJA PROSTORA.....	201

VI	USLOVI SMJEŠTAJA PRIVREDNIH SADRŽAJA U PROSTORU	211
VII	USLOVI SMJEŠTAJA DRUŠTEVNIH DJELATNOSTI U PROSTORU	212
VIII	USLOVI KORIŠTENJA PROSTORA NA ZAŠTIĆENIM INFRASTRUKTURNIM POJASEVIMA I ZONAMA I NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA	215
IX	MJERE OČUVANJA KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLJEĐA.....	217
X	MJERE OČUVANJA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI.....	218
XI	POSTUPANJE SA OTPADOM	220
XII	GROBLJA.....	220
XIII	MJERE SPREČAVANJA NEGATIVNIH UTICAJA NA OKOLIŠ	221
XIV	MJERE ZAŠTITE PRAVA LICA SA SMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA	222
XV	MJERE ZAŠTITE STANOVNIKA I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I LJUDSKIM DJELOVANJEM IZAZVANIH NEPOGODA I KATASTROFA I RATNIH DJELOVANJA	222
XVI	MJERE PROVEDBE	226
XVII	NADZOR I UPRAVNE MJERE.....	226
XVIII	PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE.....	226
	PRILOG.....	228

GRAFIČKI PRILOZI

razmjer

I. Izvod iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona do 2025. godine	1:25 000
II. Sintezni prikaz postojećeg stanja uređenja	1:25 000
III. Gustoća naseljenosti (2033. godina)	1:25 000
IV. Sistem naseljenih mjesta	1:25 000
V. Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i van urbanih područja sa režimima građenja	1:25 000
Va. Građevinsko zemljište van urbanih područja	1:25 000
VI. Poljoprivredno zemljište	1:25 000
Vla. Poljoprivredno zemljište - upotrebna vrijednost	1:25 000
VII. Šumsko zemljište	1:25 000
VIII. Vode i vodne površine	1:25 000
VIIIa. Izvorišta i zaštitne zone	1:25 000
IX. Mineralne sirovine	1:25 000
X. Površine za proizvodnju i prijenos energije i telekomunikacije	1:25 000
XI. Saobraćajne infrastruktura	1:25 000
XII. Vodna infrastruktura	1:25 000
XIII. Privredne zone sa razmještajem i značajem	1:25 000
XIV. Društvena infrastruktura	1:25 000
XV. Zaštićene površine i objekti kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa	1:25 000
XVI. Područja namjenjena turizmu	1:25 000
XVII. Neplodna i druga zemljišta koja se ne mogu koristiti	1:25 000
XVIII. Sintezni prikaz korištenja prostora u planskom periodu	1:25 000
XIX. Osnova prostornog razvoja sistema naselja	1:25 000
XX. Osnova prostornog razvoja privredne javne infrastrukture	1:25 000
XXI. Osnova prostornog razvoja okoline	1:25 000

OPŠTA DOKUMENTACIJA

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ФЕДЕРАЛНО МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERAL MINISTRY OF PHYSICAL PLANNING

Broj: UPI-02-23-1-104/11 F.Š.
Sarajevo, 06.06. 2016. godine

Federalno ministarstvo prostornog uređenja u Sarajevu rješavajući zahtjev poduzeća Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ul. Kralja Petra I Karađorđevića br.92, za produženje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na osnovu člana 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrirati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08) i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99), Federalni ministar za prostorno uređenje donosi

R J E Š E N J E

1. Daje se ovlaštenje poduzeću **Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ul. Kralja Petra I Karađorđevića br.92**, sa rokom od pet godina od dana izdavanja istog, za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata :
 - a) Prostornih i urbanističkih planova,
 - b) Detaljnih planskih dokumenata (zoning planovi, regulacioni planovi i urbanistički projekti),
2. Poduzeće Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, je dužno da u roku od 15 dana od dana nastale promjene, zatražiti izmjenu ovlaštenja, ako su se naknadno promijenili podaci na temelju kojih je ovlaštenje izdato,
3. Poduzeće Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, može podnijeti zahtjev za produženje ovlaštenja najranije godinu dana, a najkasnije dva mjeseca prije isteka roka važenja ovlaštenja.

O b r a z l o ž e n j e

Dana 05.04.2016. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zaprimilo zahtjev poduzeća Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, za produženje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Dana 09.05.2016. godine Federalno ministarstvo prostornog uređenja je zatražilo dopunu podneska, u svrhu uplate administrativne takse i naknade za izdavanje ovlaštenja. U ostavljenom roku podnosilac zahtjeva je dopunio podnesak, na način da je dostavio kopije uplatnica za administrativnu taksu i naknadu za izdavanje ovlaštenja.

Rješavajući zahtjev poduzeća Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka za produženje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, Federalno ministarstvo prostornog uređenja je izvršilo uvid u zahtjev podnosioca, kompletan spis predmeta sa priloženim dokazima, te nakon ocjene svakog dokaza pojedinačno i svih dokaza u međusobnoj uslovljenosti i povezanosti, utvrdilo da poduzeće Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ispunjava uslove za izdavanje ovlaštenja za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Naime odredbom člana 3. i 4. Uredbe o posebnim uslovima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrirati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), propisano je da ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata, na

zahtjev privrednog društva ili drugog pravnog lica izdaje Federalno ministarstvo prostornog uređenja, ako isto ispunjava uslove u članu 3. i 4. Uredbe, a koji se odnose na broj uposlenih lica po strukama, na staž ostvaren u struci, položen stručni ispit, te računarske programe kojim podnosilac zahtjeva raspolaže.

Kako je podnosilac zahtjeva dostavio ovom Federalnom ministarstvu ovjerenu dokumentaciju o broju uposlenih stručnih lica, ovjerene kopije diploma, ovjerenu dokumentaciju o radnom stažu uposlenih stručnih lica, te ostale dokaze propisane članom 3. i 4. Uredbe, to je donesena odluka da se zahtjevu podnosioca udovolji i izda rješenje kojim se daje ovlaštenje za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata.

Na temelju utvrđenog činjeničnog stanja a u skladu sa članom 26. stav 3. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06 , 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), članom 3. i 4. Uredbe o posebnim uvjetima koja moraju ispunjavati privredna društva i druga pravna lica da bi se mogla registrovati za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata („Službene novine Federacije BiH“, broj 71/08), i člana 200. Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/98 i 48/99) doneseno je rješenje kao u dispozitivu.

Taksa u iznosu 7,00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u smislu člana 3. i tarifnog broja 55. Zakona o Federalnim upravnim pristojbama i tarifi Federalnih upravnih pristojbi („Službene novine Federacije BiH“, broj 6/98 i 8/00). Naknada za izdavanje ovlaštenja u iznosu 600, 00 KM pada na teret podnosioca zahtjeva u skladu sa rješenjem Federalnog ministra za prostorno uređenje broj 02-14-3-341/09 od 08.05.2014. godine.

POUKA O PRAVNOM LIJEKU

Ovo rješenje je konačno u upravnom postupku i protiv njega nije dozvoljena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor, podnošenjem tužbe nadležnom sudu u roku od 30 dana od njegovog prijema.

Dostaviti :

1. Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, ul. Kralja Petra I Karađorđevića br.92
2. Evidenciji
3. Arhivi x 2

UVODNI DIO

1. PODACI O PLANIRANJU

U skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i građenju, izradi prostornog plana pristupilo se na osnovu odluke Općinskog vijeća Općine Sapna br. 01-02-422-4/08 (Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Sapna za period 2008.-2028.), br. 01-02-2091/10 (Odluke o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008.-2028.) i br 01-02-1298-5/13 (Odluke o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Sapna za period 2011.-3031 godine).

1

29.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Općina Sapna
Općinsko vijeće
Broj:01-02-422-4/08
Datum,29.04.2008.godine

Općinsko vijeće Sapna, na osnovu člana 16. i 23. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06 i 72/07), člana 19. i 22. Zakona o prostornom uređenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 3/05) i člana 22. Statuta općine Sapna („Službeni glasnik općine Sapna“, broj 6/07), na sjednici održanoj dana 29.04.2008. godine, donijelo je

ODLUKU

o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008.-2028. godine

Član 1.

Pristupa se izradi Prostornog plana općine Sapna za period od 2008.-2028. godine.

Član 2.

Područje općine Sapna čine naseljena mjesta :Baljkovica,Donji Zaseok, Goduš, Kobilići, Kovačevići, Kraljevići, Mededa, Nezuk, Rastošnica, Sapna, Skakovica, Vitinica i Zaseok, Žuje-Šarci.

Granica općine Sapna počinje sa k.č. broj 4220 (ide šumskim putem) granicom parcela k.č. broj 4216, 4219,4212,4211, presijeca sljedeće parcele dejtonska linija i to : k.č. 4198, 4199, 4197, 4196, 4193, (presijeca Prelevački potok), presijeca dejtonska linija k.č. broj 4255, 4252, 4258, 4250, 4259, 4261 (presjeca makadamski put Završje-Goduš) siječe parcele –dejtonska linija 4648, 4646, 4645, 4652/2, 4654, 4657, 4658, 4660,(presjeca makadamski put Završje-Rastošnica), siječe dejtonska linija parcele k.č. 4566/1, 4562, 4561, 4553, 4543, 4542 i 4541, prati Završku rijeku, presjeca dejtonska linija parcele k.č. broj 4756, 4754, 4757, 4792, 4794, 3908, 3905, 3904, 3894, 3883, 3891, 3892, 3881, 3880 i 3920 K.O. Rastošnica, ide granicom parcela 3879, 3878, 3876, 3871,prati Završku rijeku i presjeca istu, zatim ide granicom parcela k.č. 3699, 3698, 3697, 3688, 3686, 3682, 3681, 3680/1, 3680/2, 3680/3,3680/4, 3679, 3678 prati makadamski put (k.č. 6260 k.o. Rastošnica), zatim prati Jelin potok koji je granica parcela označenih sa k.č. broj 3336, 3335, 3334, 3333, 3332, 3331, 3330, 3329, 3321, 3316, 3315, 3311, 3308,prati Jusića potok koji je granica parcela k.č. broj 2590/1 (presjeca Snježničko jezero) sa parcelama 3287/1, 3282, 3281, prati potok Brzava (k.č. 6278), ide makadamskim putem presjeca regionalni put Karakaj- Sapna-Prilboj-Teočak, nastavlja istim makadamskim putem Rastošnica-Snježnica, isti prati k.č. 8865 K.O. Teočak odnosno granicom parcele 2046/1, 2028, 35/1, ide do parcele k.č. 27/5 i presjeca makadamski put označen sa k.č.6258 k.o. Rastošnica i dalje prati makadamski put označen sa k.č. 8865

K.O. Teočak sa parcelama k.č. 10, 9, 3/1, 1, 117, 153, 217, 234 ko. Rastošnica, presjeca stari put Snježnica- Laze označen sa k.č. broj 6249 K.O. Rastošnica, ide granicom puta k.č. broj 8865 K.O. Teočak sa parcelama označenim kao k.č. 236, 583, 648, 649/1, 656, 660, 657, 667, 673, 674, 675, 676 i 677 K.O. Rastošnica, prati put (k.č. broj 2) produžava putem k.č. broj 5328 u K.O. Lokanj, sječe put dejtonska linija i parcelu k.č. 6 K.O. Lokanj, presjeca parcele k.č. 4226, 4227, 4229, 4248, presjeca put za Lazareviće, presjeca parcele k.č.4729, 5089/1, 4769, 4770, 4783, 5100, 5105, presjeca put (k.č. broj 5792 k.o. Lokanj), sječe dejtonska linija sljedeće parcele : k.č. broj 101, 103, 105, 106, 45, 172, 176, 177, presjeca potok Kosarija k.č. broj 9, 936, 934, 935, 927, 928/1, presjeca Duboki potok, put k.č. broj 1151 K.O. Vitinica, sječe parcele 1175, 1174, 1168, 1195, 1196, presjeca put Spasojevići-Gaj, presjeca parcele 1236, 1259, 1554, 1538, presjeca potok Škrilj (k.č. broj 5789 K.O. Vitinica), presjeca sljedeće parcele :k.č. 1660, 1659, 1648,2797, presjeca put Kovačevići – Kiseljak (k.č. 5810 K.O. Vitinica), presjeca parcele k.č. 2897,3325, 3381, 3764, 3837, 3832, 4113, 4150, 4151, 4220, 4223, 4222, 4225, 4238, 4240, 4210, 5493, presjeca put Handelići- Vitinica (k.č. broj 5488 K.O. Vitinica), presjeca parcele 5580, 5623, presjeca put Handelići- Boškovići (k.č. 3805 K.O. Vitinica), presjeca parcele dejtonska linija 2902, 2903, 2911/1, 2911/2, 2957, 2954, 2983, 2984, 3014, 3005, 3012, 3543, 3546, 3547, 3548/4, 3533/1, 3533/2, 3548/1, 3529/1, 3602, 3601, 3599, 3593, 3594, 3596, 3595, 3597/2, 3597/1 k.o. Sapna, presjeca regionalni put Lopare-Sapna- Karakaj (k.č. 4618 k.o. Šetići), dalje dejtonska linija sječe parcele k.č.394/2, 395, 393, 392, 391/2, 390, 384, 382, 369, 368, 366, presjeca rijeku Sapna (k.č. 4623 K.O. Šetići), presjeca parcele dejtonska linija k.č.325, 326, 327, 342/1, 342/2, 280, 279, 278, 277/2, presjeca put Zaseok-Donji Šetići k.č. broj 4619 K.O. Šetići, dalje cijepa parcele k.č.3916, 3917, 3920, presjeca put Zaseok-Šetići preko klanca, presjeca parcele 3952/2, 3954, 3939, 3977, 3999, 3986, presjeca put Zaseok-Šetići i prati seoski put i presjeca makadamski put kroz selo k.č. broj 4622 k.o. Šetići. Dejtonska linija presjeca sljedeće parcele : k.č.4301, 4302, 4303, 4502, 4604/1, presjeca potok Kremenjaš k.č. broj 2615 K.O. Šetići. Dalje dejtonska linija sječe sljedeće parcele:k.č. 2038, 2034, 2050/1, 2050/2, presjeca stari put Nezuk-Dugi Dio k.č. broj 2617 K.O. Nezuk i presjeca sljedeće parcele: k.č. 2059/3, 2059/10, 2083, 2114, presjeca put Nezuk-Baljkovica-Križevići k.č. broj 2614 K.O. Nezuk, siječe sljedeće parcele k.č. 2146/1, 2149, 2166/1, 2165, 2172, 2171, 2180, 1325/1, 582/1, 588, 569/1, 569/2, 610/1, 625, presjeca put Baljkovica – Gavrići (k.č. broj 486/1 K.O. Nezuk), presjeca dejtonska linija k.č. broj 633, 639, 1003, 1009, presjeca put Tijanići – Bojići (k.č. broj 2616 K.O. Nezuk), presjeca parcele k.č. broj 956, 954, 1179, prati put k.č. broj 2609 K.O. Nezuk, dalje ide granicom parcela 1155/1, 1135, 1134/1, 1132/1, 1133, 1128/1, 1126, 1122/2, 1121, presjeca put Durakovići – Pasji Grobovi (k.č. broj 1109 K.O. Međeđa), nastavlja granicom parcele 1262, prati put Međeđa-Pasji Grob k.č. broj 1160, produžava Duvakovića potokom od k.č. broj 254 do 175, dalje produžava rijekom Munjača od parcele k.č.174 do parcele k.č.533/1 K.O. Međeđa, dalje prati rijeku Munjača do k.č. broj 3598 u K. O. Goduš i ide granicom iste do parcele k.č. 3504, 3503 K.O. Goduš, ide granicom parcele k.č.3088/1 i presjeca k.č. broj 6244, put Stolice K.O. Rastošnica.

Član 3.

Prostorni plan se donosi za period od 20 godina, odnosno za period od 2008. do 2028. godine.

Član 4.

Prostorni plan općine Sapna izradit će se u skladu sa sadržajem koji je za ovu vrstu planova utvrđen Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06 i 72/07), Zakonom o prostornom uređenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 3/05) i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja („Službene novine Federacije BiH“, broj 63/04) i mora biti usaglašen sa dokumentom prostornog uređenja šireg područja.

Član 5.

Program aktivnosti i Plan aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana izradit će Nosilac pripreme u saradnji sa Nosiocem izrade Prostornog plana. Smjernice za izradu Prostornog plana će donijeti Općinsko vijeće Sapna posebnom odlukom, na osnovu Strategije razvoja općine Sapna i Prostornog plana Tuzlanskog kantona.

Član 6.

Nosilac pripreme za izradu Prostornog plana je Općinski načelnik i Općinska služba za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije (u daljem tekstu : Nosilac pripreme Prostornog plana)
Nosilac pripreme je dužan osigurati saradnju i usaglašavanje sa svim subjektima planiranja. Nosilac izrade Prostornog plana bit će odabran putem javnog oglasa.

Član 7.

Rok za izradu Prostornog plana je 1 (jedna) godina od stupanja na snagu ove odluke. Plan će se raditi po fazama izrade Prostornog plana, kako slijedi :

I FAZA – PRIPREMA IZRADE PLANA

- Donošenje Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna
- Izrada Programa i Plana aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana koji će biti usvojen na sjednici Općinskog vijeća
- Donošenje smjernica za pripremanje i izradu Prostornog plana- Priprema i izrada Prostorne osnove

II FAZA – Izrada prednacrt, nacrt i prijedloga Prostornog plana

III FAZA – Donošenje Prostornog plana čiji je sastavni dio Odluka o provođenju Prostornog plana općine Sapna za period od 2008. do 2028. godine

Rokovi izrade po fazama će se utvrditi u Programu i planu aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana.

Član 8.

Sredstva za troškove izrade Prostornog plana obezbjedit će se iz budžeta općine Sapna.

Član 9.

Nosilac pripreme Prostornog plana će posebnim aktom formirati Savjet Prostornog plana, sastavljen od stručnih, naučnih, javnih i drugih lica za potrebe stručnog praćenja, usmjeravanja i utvrđivanja koncepta prostornog uređenja Prostornog plana i druge aktivnosti u ime nosioca pripreme za izradu Plana.

Član 10.

Nosilac pripreme je obavezan izraditi Program uključivanja javnosti u proces pripreme i izrade. Program uključivanja javnosti je dio Programa i Plana aktivnosti za pripremu i izradu Prostornog plana. Programom uključivanja javnosti definisat će se način uključivanja javnosti u svim fazama pripreme i izrade Prostornog plana.

Nosilac pripreme Prostornog plana će Nacrt Prostornog plana staviti na javni uvid i raspravu. Detalje javnog uvida i javne rasprave Nosilac pripreme će oglasiti putem sredstava javnog informisanja.

Nakon sumiranja rezultata javne rasprave Nosilac pripreme će putem Nosioca izrade pripremiti prijedlog Prostornog plana i dostaviti Općinskom vijeću radi donošenja.

Član 11.

Nosilac pripreme za izradu Prostornog plana će obezbjediti uslove da se Nosiocu izrade Prostornog plana stavi na raspolaganje sva dokumentacija relevantna za izradu Prostornog plana.

Nosilac pripreme je dužan osigurati saradnju i usaglašavanje stavova sa subjektima planiranja odnosno sa relevantnim učesnicima u njegovoj izradi te pribaviti mišljenja i saglasnosti na koje ih zakon obavezuje.

Član 12.

Nosilac izrade Prostornog plana je dužan svaku fazu Prostornog plana izraditi u skladu sa podacima koji su mu stavljeni na raspolaganje i pribavljeni od nadležnih organa i organizacija u toku rada na Prostornom planu, a od značaja su za prostorno uređenje općine Sapna.

Član 13.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku općine Sapna“.

Dostaviti:

1. Općinskoj službi za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije;
2. U 31.RSOV.

25.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski Kanton
Općina Sapna
Općinsko vijeće

Broj : 01-02-2091/10
Datum, 24.11.2010.godine

Na osnovu člana 16. i 23. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07 i 32/08), člana 19. i 22. Zakona o prostornom uređenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 3/05) i člana 22. Statuta općine Sapna („Službeni glasnik općine Sapna“, broj 6/07 i 9/08), Općinsko vijeće Sapna na sjednici održanoj dana 24.11.2010. godine, donosi

ODLUKU
o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana
općine Sapna za period 2008.-2028. godine

Član 1.

U nazivu Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008.-2028. godine („Službeni glasnik općine Sapna“, broj 4/08), iza riječi „period“ broj „2008.-2028.“ zamjenjuje se brojem „2011.-2031.“.

Član 2.

U članu 1. stav 1. iza riječi „od“, broj „2008.-2028.“ zamjenjuje se brojem „2011. do 2031.“.

Član 3.

U članu 3. stav 1. iza riječi „od“, broj „2008. do 2028.“ zamjenjuje se brojem „2011. do 2031.“.

Član 4.

U članu 7. stav 1. iza riječi „ove odluke“ se zamjenjuju rječima „Odluke o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana Općine Sapna za period 2008. do 2028. godine, zatim se u tački III, iza riječi od, broj „2008. do 2028.“ zamjenjuje brojem „2011. do 2031.“.

Član 5.

Ostali članovi Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008.-2028. godine („Službeni glasnik općine Sapna“, broj 4/08), ostaju nepromjenjeni.

Član 6.

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku općine Sapna“.

Dostaviti:

1. Općinskom načelniku;
2. Općinskoj službi za PUGIPPIF;
3. U 19.RSOV.

Predsjedavajući
Općinskog vijeća
Camil Ahmetović

27.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Općina Sapna
Općinsko vijeće

Broj : 01-02-1298-5/13
Datum, 28.11.2013.godine

Općinsko vijeće Sapna, na osnovu člana 16. i 23. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou FBiH („Službene novine Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10 i 45/10), člana 41. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 6/11 i 4/13) i člana 22. Statuta općine Sapna („Službeni glasnik općine Sapna“, broj 6/07, 8/09 i 3/12), na sjednici održanoj dana 28.11.2013.godine donijelo je

ODLUKU

o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2011.-2031.godine

Član 1.

U nazivu Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2011.-2031. godine („Službeni glasnik općine Sapna“ broj 4/08 i 1/11), riječi „2011.-2031. godine“ zamjenjuju se riječima „**2013.-2033. godine**“.

Član 2.

U članu 1. i članu 3. riječi „2011.-2031. godine“ zamjenjuju se riječima „**2013.-2033. godine**“.

Član 3.

U članu 7. stav 1. riječi „ove odluke“ zamjenjuju se riječima „**Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2013.-2033.godine**“.

U članu 7. stav 1. (III faza) riječi „2011.-2031. godine“ zamjenjuju se riječima „**2013.-2033. godine**“.

Član 4.

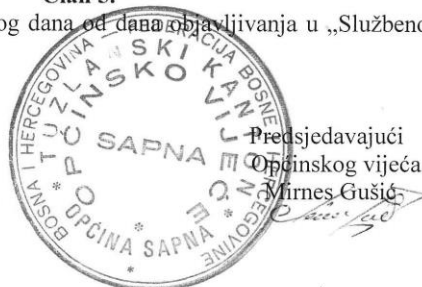
Ostale odredbe ove Odluke ostaju nepromijenjene.

Član 5.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku općine Sapna“.

Dostaviti:

1. Općinskom načelniku;
2. Općinskoj službi za PUGIPPIF;
3. U 10. RSOV.

Nosilac pripreme Plana je Načelnik općine, Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove.

Nosilac izrade Plana je Institut za građevinarstvo „IG“, d.o.o. Banja Luka.

Između Općine Sapna kao naručioca Plana i Instituta za građevinarstvo „IG“ d.o.o. Banjaluka zaključen je Ugovor o javnoj nabavci usluga za izradu Prostornog plana Općine Sapna, 23.08.2013. godine (broj 02-23-850/13).

Vremenski period za koji se donosi Plan je 2013.-2033. godina.

Član 9. i 41. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 02/06, 72/07, 32/08, 4/10), Uredba o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenta prostornog uređenja („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ br 63/04, 50/07, 84/10) kao i Zakon o prostornom uređenju i građenju Tuzlanskog kantona („Službene novine Tuzlanskog kantona“ br 6/11, 4/13,15/13,3/15) definiše metodološki okvir prostornog plana općine.

Metodologija izrade prostornog plana općine Sapna-hronološki prikaz:

- Savjet Prostornog plana općine Sapna, na osnovu člana 22. Poslovnika o radu Savjeta Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine, na sjednici održanoj dana 30.11.2015. godine donio je Odluku o usvajanju Prostorne osnove Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine;
- Savjet Prostornog plana općine Sapna, na osnovu člana 45. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 6/11, 4/13,15/13, 3/15) i člana 22. Poslovnika o radu Savjeta Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine, na sjednici održanoj dana 20.01.2016. godine donio je Odluku o usvajanju Prednacrt Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine;
- Na osnovu člana 22. i 124. Statuta Općine Sapna („Službeni glasnik Općine Sapna“, broj 6/07,8/09, 3/12), te člana 100. i 107. Poslovnika Općinskog vijeća („Službeni glasnik Općine Sapna“, broj 7/07 i 9/08), Općinsko vijeće Sapna na sjednici održanoj dana 24.02.2016. godine, razmatrajući Nacrt Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. i Nacrt Odluke o provođenju Prostornog plana Sapna za period 2013-2033., donjelo zaključak o usvajanju istih, te iste uputilo na Javni uvid u trajanju od 30 dana. Materijal je postavljen na zvaničnu web stranicu Općine Sapna, te je upućen svim javnim ustanovama, institucijama, mjesnim zajednicama, udruženjima, a putem radija „Glas Drine“ obavještavali su se građani da svakim danom mogu posjetiti Općinsku salu i pogledati izloženi materijal, te dati svoje prijedloge, primjedbe i sugestije.
- Centralna Javna rasprava održana je 25.03.2016. godine, gdje je prezentovan Nacrt Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine.
- Nakon provedene Javne rasprave i uvida u Nacrt Prostornog plana općine Sapna, pristigle su primjedbe, sugestije i prijedlozi od: Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona, „Izgradnja“ d.o.o. Teočak, za građevinsko komunalne poslove Teočak, Javnog preduzeća Elektroprivreda Bosne i Hercegovine, podružnica „Elektrodistribucija“ Tuzla, te sugestija građana. Nakon njihove analize i obrade, određene primjedbe su prihvaćene u potpunosti, a određene su odbijene. Na primjedbe koje su odbijene data su pismena obrazloženja.
- Saglasnost na Prostorni plan općine Sapna za period 2013.-2033. godine dalo je Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona aktom broj 12/05-23-8539-1/16 od 19.07.2016. kojom se potvrđuje da je Prostorni plan općine Sapna za period 2013.-2033. godine usaglašen s Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona 2005.-2025. godine (Službene novine Tuzlanskog kantona, broj 9/06), te da je isti urađen u skladu sa Zakonom o prostornom uređenju i građenju i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, broj 63/04, 50/07, 84/10)

BOSNA I HERCEGOVINA
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

BOSNIA AND HERZEGOVINA
FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

TUZLANSKI KANTON
ТУЗЛАНСКИ КАНТОН
MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLICE
МИНИСТАРСТВО ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ОКОЛИЦЕ

TUZLA CANTON
MINISTRY OF PHYSICAL PLANNING
AND ENVIRONMENT PROTECTION

Broj: 12/05 -23-8539-1/16
Tuzla, 19.07.2016.godine

TUZLANSKI KANTON
OPĆINA SAPNA

*Služba za urbanizam, stambeno- komunalne,
imovinsko-pravne i geodetske poslove*

Bosna i Hercegovina - Federacija Bosne i Hercegovina
TUZLANSKI KANTON
OPĆINA SAPNA

Primijeno:	25. 07. 2016.	
Org. jed. / Ključ. broj:	Podri. broj:	Dr. prijava:
03	03	1436

Predmet: Saglasnost na Prostorni plan općine Sapna za period 2013 - 2033. godine

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice, rješavajući po zahtjevu općine Sapna, Službe za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove broj: 03-23-1377/16 od 08.07.2016. godine za davanje saglasnosti na Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033. godine, na osnovu člana 34. stav 5. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj: 6/11, 4/13, 15/13, 3/15 i 2/16), daje

SAGLASNOST

kojom se potvrđuje da je **Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033. godine** usaglašen sa **Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona 2005-2025.godine** („Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj 09/06), te da je isti urađen u skladu sa **Zakonom o prostornom uređenju i građenju i Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj: 63/04, 50/07 i 84/10).

Obrazloženje

Atom broj 03-23-1377/16 od 08.07.2016. godine općina Sapna - Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove zatražila je od Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice, da u skladu sa odredbama člana 34. stav 5. Zakona o prostornom uređenju i građenju, izda saglasnost na Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033.godine.

U prilogu akta dostavljeni su:

- Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033. godine – Prijedlog plana, Banja Luka, juli 2016. godine, u analognoj formi - uvezana knjiga sa tekstualnim i grafičkim dijelom plana (24 grafička priloga u razmjeri 1:25000), te knjiga 2 sa uvezanim grafičkim dijelom Odluke o provođenju Prostornog plana (22 grafička priloga u razmjeri 1:5000);
- Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033. godine – Prijedlog plana, Banja Luka, juli 2016. godine u digitalnoj formi - DVD sa kompletnim sadržajem plana i GIS bazom podataka;
- Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033. godine – Prostorna osnova, Banja Luka, novembar 2015. godine, u analognoj formi (uvezana knjiga sa tekstualnim dijelom i

- grafičkim dijelom plana: 26 grafičkih priloga u razmjeri 1:25000), te u digitalnoj formi (DVD sa kompletnim sadržajem i GIS bazom podataka);
- Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008-2028. godine, broj:01-02-422-4/08 od 29.04.2008.godine („Službeni glasnik općine Sapna“ broj: 4/08);
 - Odluka o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008-2028. godine, broj:01-02-2091/10 od 24.11.2010.godine (izmjena perioda za koji se radi planski dokument), („Službeni glasnik općine Sapna“ broj: 1/11);
 - Odluka o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2011-2031. godine, broj:01-02-1298-5/13 od 28.11.2013.godine (izmjena perioda za koji se radi planski dokument), („Službeni glasnik općine Sapna“ broj: ../13);
 - Zaključak Općinskog vijeća Sapna o usvajanju Nacrta Prostornog plana općine Sapna broj: 02-02-387-1/16 od 24.02.2016.godine;
 - Zaključak Općinskog vijeća Sapna o usvajanju Nacrta Odluke o provođenju Prostornog plana općine Sapna broj: 02-02-387-2/16 od 24.02.2016.godine;
 - Izvještaj sa centralne javne rasprave, Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove općine Sapna, broj: 03-23-1086-50-1/16, od 30.06.2016.godine;
 - Odgovori na primjedbe na nacrt Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033.godine, Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka, juli 2016. godine.

Nosilac pripreme Prostornog plana općine Sapna je Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove općine Sapna, a **Nosilac izrade** istog je Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka (posjeduje propisano Rješenje Federalnog ministarstva prostornog uređenja kojim se daje ovlaštenje preduzeću Institut za građevinarstvo „IG“ Banja Luka za obavljanje stručnih poslova izrade planskih dokumenata).

Uvidom u dostavljenu plansku dokumentaciju, Prostorni plan za područje Tuzlanskog kantona za period 2005-2025. godine, te važeću zakonsku regulativu, utvrđeno je slijedeće:

- Kompletan postupak pripreme i izrade Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine proveden je u skladu sa važećim zakonskim propisima;
- Izrada Prostornog plana općine Sapna je otpočela na osnovu Odluka o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2008-2028. godine (Službeni glasnik općine Sapna“, broj: 4/08 i 1/11), a izrada plana je završena u skladu sa Odlukom o izmjeni Odluke o pristupanju izradi Prostornog plana općine Sapna za period 2011-2031. godine, broj:01-02-1298-5/13 od 28.11.2013.godine („Službeni glasnik općine Sapna“ broj: ../13), kojom je izmijenjen vremenski period za koji se plan donosi, na 2013-2033. godine;
- Za potrebe izrade Prostornog plana općine Sapna korištene su sve studije izrađene za potrebe Prostornog plana Tuzlanskog kantona, a takođe, u skladu sa zakonskim odredbama, u prvoj fazi plana urađena je Studija ranjivosti prostora općine Sapna (Institut za građevinarstvo „IG“, Naučno istraživački institut Banja Luka, oktobar 2014.), kojom su analizirani specifični faktori koji mogu utjecati na uređenje prostora općine, urađene su procjene opšte i specifično ranjivosti prostora općine, kao i procjene rizika, a rezultati istraživanja su bili osnova za dalji rad na planskom dokumentu, odnosno za izradu same koncepcije korištenja i uređenja prostora općine u planskom periodu. Navedenu Studiju ranjivosti prostora je potrebno dodati u članu 3. Odluke o provođenju prostornog plana, jer je ista sastavni dio Prostorne osnove Prostornog plana općine, odnosno dokumentacije Prostornog plana općine;
- U postupku izrade Prostornog plana općine Sapna, u skladu sa zakonskim propisima, osigurano je učešće javnosti u predlaganju i odlučivanju o koncepciji prostornog razvoja i to kroz organizovanje javne rasprave i javnog uvida o nacrtu planskog dokumenta u trajanju od 30 dana, a isti je takođe bio postavljen na web stranicu općine Sapna, te upućen svim

javnim ustanovama, institucijama, mjesnim zajednicama i ostalim zainteresovanim subjektima;

- Prostorni plan općine Sapna **urađen je u potpunosti u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata**, odnosno kompletan sadržaj koji je za navedeni planski dokument propisan Uredbom obrađen je u analognoj i digitalnoj formi po metodologiji GIS sistema, što znači da su svi podaci zapisani u prihvatljivom GIS -formatu koji omogućava razmjenu ili unos u različite softverske platforme;
- Prostorni plan općine Sapna najvećim dijelom je **usaglašen sa Prostornim planom Tuzlanskog kantona za period 2005-2025. godine**, mada su utvrđene i određene razlike u površinama osnovnih vidova korištenja zemljišta – šumsko, poljoprivredno i građevinsko zemljište, te saobraćajne površine, koje su proistekle iz detaljnije obrade planskog dokumenta, što je u skladu sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata i sa Odlukom o provođenju Prostornog plana Tuzlanskog kantona (član 14., član 20. i član 24.). Naime, prema iskazanim bilansima, površine poljoprivrednog, šumskog i građevinskog zemljišta su sa manjim odstupanjima u odnosu na iste utvrđene Prostornim planom Tuzlanskog kantona, što bitno ne utiče na planska opredjeljenja iz navedenog prostornog plana. Utvrđene razlike se odnose na slijedeće:
 - Osnovni vidovi korištenja zemljišta, poljoprivredno, šumsko i građevinsko zemljište, prema iskazanim bilansima su sa manjim odstupanjima u odnosu na Prostorni plan Tuzlanskog kantona. Međutim, uočene su razlike u odnosu šumskog i poljoprivrednog zemljišta kako slijedi: u Prostornom planu Tuzlanskog kantona utvrđene površine poljoprivrednog zemljišta iznose 4163,42 ha, a šumskog 6429,47 ha, dok u Prostornom planu općine Sapna iste iznose 2540,07 ha, odnosno 8336,30 ha. Daljom provjerom podataka konstatovano je da su podaci prezentirani u Prostornom planu općine Sapna tačni, jer su proistekli iz aktualizacije poljoprivrednog zemljišta novom Studijom upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna urađenom od strane Poljoprivredno - prehrambenog fakulteta, Univerziteta u Sarajevu, oktobra 2015. godine, a šumskog zemljišta usvojenim Šumsko - gospodarskim osnovama, te provjerom poljoprivrednog i šumskog zemljišta na orto-foto snimcima. U svakom slučaju, zbirna površina poljoprivrednog i šumskog zemljišta koju je potrebno maksimalno zaštitu u Prostornom planu općine Sapna iznosi 10876,37 ha i veća je od iste u Prostornom planu Tuzlanskog kantona koja iznosi 10592,89 ha, tako da se navedeni podaci mogu prihvatiti.
 - Ukupno građevinsko zemljište utvrđeno Prostornim planom općine Sapna iznosi 1256,925 ha, što je manje za cca 249,685 ha u odnosu na iste površine utvrđene Prostornim planom Tuzlanskog kantona (1506,61 ha). Površina građevinskog zemljišta sa pretežnom namjenom stanovanja, uključujući i vikend naselje, iznosi 1226,56 ha, što ukazuje na maksimalnu zaštitu ostalih vidova korištenja zemljišta (šumsko i poljoprivredno). Naime, bitno je istaći, da je navedeno građevinsko zemljište ažurirano na osnovu orto-foto snimaka koji su urađeni 2008.godine za potrebe izrade Prostornog plana Federacije BiH i koji su putem ovog Ministarstva dati na korištenje svim općinama Tuzlanskog kantona za potrebe izrade planskih dokumenata, prije svega prostornih planova općina.
 - Građevinsko zemljište sa namjenom privrede po iskazanim bilansima površina u Prostornom planu općine Sapna iznosi 30,36 ha. Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona jedino za područje općine Sapna nisu definisane zone za izgradnju privrednih objekata a obzirom da je u ovoj općini predviđena izgradnja hladnjača, zatim pratećih sadržaja koji prate poljoprivrednu proizvodnju i slično, te se nisu mogle, u fazi izrade Prostornog plana Kantona, precizno definisati pojedine lokacije za privredne komplekse. Zbog navedenog je u Prostornom planu Kantona utvrđeno, da će se tačne lokacije privrednih zona, u skladu sa stvarnim iskazanim potrebama, utvrditi i precizirati

u Prostornom planu općine Sapna, što je i utvrđeno u navedenom planskom dokumentu. Pri tome se vodilo računa da su se privredne zone locirale u već formiranim zonama sa potrebnim proširenjima, kao i tamo gdje to infrastruktura omogućava.

- Urbana područja i građevinska zemljišta izvan urbanih područja koncipirana su u skladu sa principima i smjernicama iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona s tim da postoje izvjesna manja odstupanja u granicama i nazivima istih, koja su rezultat detaljnije analize naseljenih mjesta na području općine, te korištenja orto-foto snimaka i geodetskih podloga – kartografskih prikaza u razmjer 1:6000 što je u skladu sa važećim zakonskim odredbama;
 - Granice, kao i nazivi naseljenih mjesta, se donekle razlikuju u odnosu na iste u Prostornom planu Tuzlanskog kantona, ali je navedeno urađeno u skladu sa statističkim podacima i važećim odlukama. U skladu sa navedenim, promjena naziva i granica naseljenih mjesta može se prihvatiti i biće ugrađeno u Prostorni plan Tuzlanskog kantona kroz izmjene i dopune istog;
 - Prostornim planom općine planirana je površina jednog kamenolom (Goduš) u površini od 5.96 ha, što nije bilo utvrđeno Prostornim planom Tuzlanskog kantona. Međutim, Prostornim planom Tuzlanskog kantona je utvrđeno da će se otvaranje novih eksploatacionih polja nemetalnih sirovina razmatrati pojedinačno nakon izrade projekata istražnih radova, a Odlukom o provođenju Prostornog plana navodi se da će se isto definisati kroz prostorni plan općine.
 - Površina općine Sapna prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona iznosi 121,991 km², dok ista površina u Prostornom planu općine Sapna iznosi 122,35 km². Navedena površina općine Sapna izračunata je na osnovu dobivenih podataka (digitalna verzija) od strane Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove.
- U Prijedlogu Prostornog plana općine utvrđene su određene neusaglašenosti između tekstualnog i grafičkog dijela planskog dokumenta, a takođe su uočene tehničke greške na printanim grafičkim priložima plana (analogna forma), što je potrebno usaglasiti i ispraviti u konačnom dokumentu Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033.godine. Navedeno se odnosi na slijedeće: granicu aglomeracije Sapna Kraljevići prezentirati kao u nacrtu planskog dokumenta, nazivi vodotoka nisu uočljivi (anotaciju prilagoditi razmjeri), označiti akumulaciju Sniježnica na svim priložima, uz oznake lokalnih puteva napisati i nazive pravaca, napisati nazive kaptiranih izvorišta, prilagoditi debljine linija infrastrukture (optički kabl, dalekovodi, saobraćajnice), dodati kamenolom Goduš na karti sinteznog prikaza korištenja prostora, dodati oznake za razvoj rekreativnog turizma na lokalitetima Rožajske rijeke i predjelu Vrela (karta XXI), ispraviti simbole koje se ne vide zbog preklapanja površina, prikazati različitom obradom građevinsko zemljište – stanje od građevinskog zemljišta - plan, itd..
 - Odluka o provođenju Prostornog plana općine Sapna uvezana je, u skladu sa Uredbom, u dokument Prostorni plan općine Sapna za period 2013-2033. godine, kao njegov sastavni – IV dio, dok je grafički dio Odluke kvalitetno prezentiran na grafičkim priložima u razmjeri 1:5000. Međutim, uočeno su određeni nedostaci i neusaglašenosti između tekstualnog i grafičkog dijela, što je potrebno usaglasiti. Naime, na grafičkim priložima potrebno je u konačnom dokumentu uraditi određene ispravke koje se odnosi na slijedeće: prikazati sve namjene površina – sintezni prikaz korištenja prostora (dodati kamenolom, nestabilne i uslovno stabilne terene, razdvojiti građevinsko zemljište - stanje od građevinskog zemljištu plan), dodati oznake građevinskog zemljišta van urbanih područja (član 25 Odluke), označiti sve režime građenja i površine sa prelaznim odredbama, dodati granicu regulacionog plana Vikend naselja (2 površine građevinskog zemljišta), označiti područja za razvoj izletničkog i rekreativnog turizma, prilagoditi debljine linije infrastrukturnih pravaca razmjeri karata (optički kabl, dalekovodi).

Zakonom o prostornom uređenju i građenju, članom 28. stav 3. definirano je da se planski dokumenti međusobno usklađuju, odnosno da planski dokumenti užeg područja moraju biti u skladu sa planskim dokumentima šireg područja, a da se ukoliko to nije slučaj, primjenjuje planski dokument užeg područja. Stavom 4. istog člana se navodi da se izuzetno od stava 3., planski dokument užeg područja može primjenjivati ako se tim planom ne mijenja osnovna koncepcija prostornog uređenja šireg područja, te uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva. Naprijed navedene neusaglašenosti sa Prostornim planom za područje Tuzlanskog kantona proistekle su iz detaljnije analize prostora općine što je skladu sa Uredbom i Odlukom o provođenju Prostornog plana (karte u razmjeri 1:5000), zatim aktualizacije stanja u prostoru na osnovu izrađenih orto-foto snimaka iz 2008. godine, te na osnovu uočenih izmjena namjena korištenja zemljišta u prostoru koje su nastale u proteklom vremenskom periodu od 2006. godine kada je usvojen Prostorni plan Kantona, te će iste biti otklonjene kroz postupak Izmjena i dopuna Prostornog plana Tuzlanskog kantona čija izrada je u toku.

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice posebno ističe da je općina Sapna obavezna, nakon donošenja Prostornog plana Federacije Bosne i Hercegovine, te obaveznog usaglašavanja Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona sa istim, da izvrši usklađivanje Prostornog plana općine Sapna sa Izmjenama i dopunama Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona, kao plana šireg područja. O izvršenom usklađivanju općina Sapna mora pribaviti konačnu saglasnost na Plan od ovog Ministarstva.

S poštovanjem,

MINISTAR
Hasan Fehratović

DOSTAVITI:
1x Naslovu
1x Evidenciji
1x Arhivi

- Općinsko vijeće Sapna na osnovu člana 16. i 29. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Službeni glasnik Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07,32/08,4/10, 13/10,45/10), člana 28 i 34. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 6/11, 4/13, 15/13, 2/16) i člana 22. Statuta općine Sapna („Službeni glasnik općine Sapna“, broj 6/07, 8/09 i 3/12), na sjednici održanoj dana 05.08.2016. godine donio Odluku o usvajanju Prostornog plana općine Sapna za period 2013.-2033. godine (akt broj 02-02-1446-1/16 od 05.08.2016.)

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski kanton
Općina Sapna
Općinsko vijeće

Broj: 02-02-1446-1/16
Datum, 05.08.2016.godine

Općinsko vijeće Sapna na osnovu člana 16. i 29. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH („Službeni glasnik Federacije BiH“, broj 2/06, 72/07, 32,08, 4/10, 13/10 i 45/10), člana 28 i 34. Zakona o prostornom uređenju i građenju („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 6/11, 4/13, 15/13 i 2/16) i člana 22. Statuta općine Sapna („Službeni glasnik Općine Sapna“, broj 6/07, 8/09 i 3/12), na sjednici održanoj dana 05.08.2016. godine donosi

ODLUKU
o usvajanju Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033.godinu

Član 1.

Usvaja se Prostorni plan općine Sapna za period 2013 -2033.godinu.

Član 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku općine Sapna.

- Dostaviti:
1. Općinskom načelniku;
 2. Općinskoj službi za urbanizam.....;
 3. U 30.RSOV.

Prostorni plan općine se radi na osnovu prostornog plana Kantona.

Težnja u izradi Plana je da se obezbijedi dovoljna fleksibilnost prema planovima nižeg reda, tako da se njihovom izradom, prilikom koje se ostvaruje detaljniji uvid u pogodnosti određene lokacije i

adekvatnijeg odgovara na zahtjeve koje društvena situacija postavlja, ne naruše osnovni principi i koncept Plana.

Metodologija izrade planskog dokumenta koncipirana je na metodama analize i sinteze, principima održivog razvoja i principima komunikacionog planiranja. Metodologija izrade Plana usaglašena je sa Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja.

Takođe, planiranje prostora se zasniva i na načelima: zaštita integralnih vrijednosti prostora, te zaštita i unapređenja stanja okoliša; usaglašenosti planskih dokumenata, kako na nivou kantona, tako i usaglašenosti sa planskim dokumentima susjednih država; javnosti i slobodnog pristupa podacima i dokumentima značajnim za planiranje.

Na osnovu člana 9. Odluke o pristupanju izradi prostornog plana Općine Sapna i člana 41. Statuta Općine Sapna, općinski načelnik je donio Rješenje o imenovanju Savjeta prostornog plana Općine Sapna (broj 02-23-492/13).

Savjet ima zadatak da prati, usmjerava i utvrđuje koncept prostornog uređenja Prostornog plana i druge aktivnosti u ime nosioca pripreme za izradu Plana.

U toku izrade Plana, a u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i građenju održane su sjednice Savjeta i sprovedene stručne rasprave prilikom razmatranja i utvrđivanja osnovne koncepcije Plana, prednacrt i nacrt Plana.

Zadatak Savjeta prostornog plana je da pomaže nosiocu pripreme Plana, daje mišljenje o primjedbama i sugestijama prikupljenim u toku komunikacija sa javnošću, prema programu uključivanja javnosti i u toku razmatranja nacrt, odnosno prijedloga Prostornog plana u nadležnim organima i učestvuje u ostalim aktivnostima.

Prostorna osnova Prostornog plana općine Sapna usvojena je 30.11.2015. godine. Prednacrt Prostornog plana općine Sapna, usvojen je 20.01.2016. godine

IZVORI PODATAKA I INFORMACIJA

- Prostorni plan Tuzlanskog kantona 2005-2025, „Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 9/06
- Strategija razvoja Tuzlanskog kantona 2008.-2013. godine, nacrt, Sarajevo decembar 2008;
- Strategija razvoja općine Sapna 2009-2014.godine, Sapna 2014.;
- Strategija razvoja poljoprivrede u Tuzlanskom kantonu za period 2009.-2013. godina, nacrt dokumenta, Ekonomski fakultet Tuzla, Agenore doo Brčko distrikt, Institut za ekonomiku poljoprivrede Beograd, juni 2008. godine
- Saopćenja Federalnog Zavoda za statistiku (po godinama)
- Mogućnost i perspektiva razvoja općine Sapna i općine Teočak na bazi prirodnih mineralnih resursa, Sarajevo 1998. godina;
- Tuzlanski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku (po godinama);
- Rezultati popisa stanovništva 1971.-1991. godine, Statistički zavod Jugoslavije, državni Zavod za statistiku Republike BiH;
- Studija ranjivosti prostora Tuzlanskog kantona, Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okolice;
- Urbanistički plan Sapna-Analitičko dokumentaciona osnova, Urbanistički zavod BIH. Sarajevo, 1997. godine;
- Urbanistički plan Sapna, Urbanistički zavod BIH, Sarajevo 1998. godina;
- Urbanistički plan naselja Sapna, Zvornik 1985. godina;
- Strategija razvoja općine Sapna za period 2014.-2020., Sapna juni 2015.
- Gender akcioni plan općine Sapna, Sapna 2012. godine;
- Strateški pravci razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini sa planom impelmentiranja, 2008.-2015. godine
- Strateški plan razvoja zdravstva u Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu od 2008. do 2018. godine;
- Sistematski/sustavni spisak općina i naseljenih mjesta u Federaciji BiH, Sarajevo 2013. godine;

- Brojanje saobraćaja na magistralnim cestama FBiH u 2012. godini, Sarajevo, 2013.
- Strategija upravljanja čvrstim otpadom BiH, 2002;
- Begović P, 2009: Hidrogeološke podloge u prostornom planiranju na primjeru Opštine Laktaši u Republici Srpskoj, Magistarska teza, fondovski materijal Rudarsko-geološkog fakulteta, Beograd;
- Mijović D, 2003: Metodologija hidrogeoloških istraživanja u prostornom planiranju i upravljanje podzemnim vodama, doktorska disertacija, fondovska literatura RGF Beograd
- Jusuf Omerović, Munir Kahrmanović (2012.): "Očuvane nekropole stećka u Sapni", Baština sjeveroistočne Bosne, V, Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona, Tuzla
- Elaborat o izdvojenim klizištima i nestabilnim zonama na području općine Sapna, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla mart 2015. godine
- Elaborat o inženjerskoj prospekciји klizišta na općini Sapna, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, decembar, 2014. godine
- Studija upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, oktobar 2015. godine
- „Leader program Europske unije i njegova funkcija u ruralnom razvoju“, Udruženje Vesta, ECAS Belgium, Tuzla februar 2012.
- Dopunjeni plan aktivnosti za hidroakumulaciju „Snježnica“, podružnica Elektrodistribucija Tuzla, Tuzla 2010
- Digitalne karte Tuzlanskog kantona, Federacija BiH, 1:200000;
- Ortofoto snimak područja općine Sapna 2008;
- Topografske karte 1:25 000;
- Katastarske podloge 1:5000;

Osim prikupljene dokumentacione osnove, korištene su detaljne informacije iz stručnih organizacija iz oblasti infrastrukture, geodezije, privrede, šumarstva, statistike, kao i podaci iz općinskih službi.

Takođe, korišteni su Zakoni, Propisi, Uredbe i Pravilnici Federacije Bosne i Hercegovine, tj. Bosne i Hercegovine, te različite općinske odluke.

2. OCJENA STANJA ORGANIZACIJE, UREĐENJA I KORIŠTENJA PROSTORA

Prostor predstavlja izuzetno složenu kategoriju koja u sebi sadržava potpuno različite komponente (prirodna, socio – ekonomska, tehnička). Promjene u jednoj komponenti povlače promjene u ostalim komponentama. Međusobna povezanost i interakcije između komponenti daju osnovno obilježje prostoru.

Granica Općine utvrđena je federalnim zakonom i drugim federalnim popisima. Obuhvat plana graniči se sa Republikom Srpskom sa istoka, juga i sjeverozapada, općinom Teočak sa sjevera, općinom Tuzla (mali dio) sa zapada, općinom Kalesija sa zapada i jugozapada.

Najdužu granicu ima sa općinom Zvornik, koja pripada Republici Srpskoj, dužine 21,68km, a najkraću sa općinom Tuzla, dužine svega 0,38 km. Ukupna dužine granice iznosi 62,99 km.

Od ukupne površine Kantona (2649 km²), općina Sapna zauzima 122,35 km² (cca 4%). Smještena u perifernom dijelu Kantona (između 18°53' do 19°03' istočne geografske dužine i 44°26' do 44°35' sjeverne geografske širine) graniči sa općinama Zvornik i Lopare u Republici Srpskoj i Kalesijom, Tuzlom i Teočakom u FBiH.

Površina općine Sapna od 122,35 km² (sa 13 naseljenih mjesta) izračunata je na osnovu podataka (digitalna verzija) dobijenih od strane Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005.-2025., površina općine Sapna iznosi 121,991 km². Takođe, spisak naseljenih mjesta dobijen je od strane Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove. Ova naseljena mjesta za općinu Sapna vode se i u Sistematskom/Sustavnom spisku općina i naseljenih mjesta u Federaciji Bosne i Hercegovine, koju izdaje Federalni zavod za statistiku.

Općina Sapna obuhvata istočne obronke planine Majevice i gornji tok rijeke Sapne, sa njenim pritokama Rožanjkom i Munjačom. U morfološkom pogledu područje je pretežno brdsko-planinsko sa

rijetkim ravničarskim predjelima. Centralni dio općine smješten je uz rijeku Sapnu i regionalni put Zvornik-Priboj na nadmorskoj visini od 147 m, a ostala naseljena mjesta u odnosu na centralni dio pružaju se ka sjeveru i jugozapadu.

Prema rang listi o nivou razvijenosti općina u Federaciji BiH iz 2012. godine općina Sapna se ubraja u grupu nedovoljno razvijenih općina.

Prosječna gustina naseljenosti na prostoru obuhvata iznosi 99,2 st/km². Najgušća naseljena mjesta su Kraljevići, Sapna, Međeđa, Nezuk, Zaseok i Vitinica sa preko 200st/km², s tim da naseljeno mjesto Zaseok ima najveću gustinu naseljenosti sa 503,9 st/km².

Prostor sa najvećom koncentracijom stanovništva karakteriše i koncentracija društvenih objekata ali i zadovoljavajuća razvijenost u infrastrukturnom i privrednom smislu.

Analizom podataka o kretanju broja stanovnika općine Sapna uočava se sljedeće:

- poredeći podatak iz 1998. sa podatkom iz 1991., uočava se apsolutan rast od 2414 stanovnika;
- naredni period (1998.-2013.) karakteriše opadanje broja stanovnika i smanjenje procentualnog učešća stanovništva općine u Tuzlanskom kantonu.
- poredeći demografsko kretanje općine po naseljenim mjestima za period 1991.-2013. (naselja koja su u cjelosti pripala općini)¹, jasno se uočava da su Kraljevići, Sapna, Međeđa i Goduš ostvarila rast, a Rožanj i Rastošnica pad (cca 87%)

Dakle, period 1998.-2013. karakteriše demografski pad, koji je prvenstveno posljedica negativnog migracionog salda, a statistički pokazatelji ukazuju da se stanovništvo većim djelom odseljava u druge gradove Federacije BiH ali i u inostranstvo.

Što se tiče stanja prirodnih resursa (poljoprivredno zemljište, šumsko zemljište) oni su u periodu 1992 – 2013. pretrpjeli određene promjene (okvirna procjena na osnovu prostornih analiza) .Poljoprivredno zemljište obihvata cca 26,04 % teritorije općine.

Najzastupljenija bonitetna kategorija poljoprivrednog zemljišta na području općine Sapna je V kategorija sa gotovo 47,5% udjela (u odnosu na ukupno poljoprivredno zemljište), odnosno možemo reći da polovina poljoprivrednih površina pripada V bonitetnoj kategoriji.

V i VI bonitetna kategorija zajedno čine cca 82,49% ukupnog poljoprivrednog zemljišta općine.

Najbolje kategorije, odnosno podkategorije poljoprivrednog zemljišta evidentirane na području općine su III, IVa i IVb, ali su one neznatnog udjela u ukupnim poljoprivrednim površinama. Donekle, izuzetak je IVb podkategorija sa 15% udjela. Bonitetne kategorije I i II nisu evidentirane.

Na teritoriji općine Sapna egzistira oko 70,21% površine pod šumama, što je iznad prosjeka šumovitosti koji za Federaciju Bosne i Hercegovine iznosi 48%

Distributivna mreža na području općine Sapna obuhvata naponske nivoe 35kV, 20kV i 0,4kV, a napajanje se vrši uglavnom iz transformatorske stanice 35/10 kV "Sapna". Na području općine Sapna ne postoji distribuirana proizvodnja električne energije iz obnovljivih izvora. Uz izgrađenu infrastrukturu fiksne telefonije, postoji i šest baznih stanica mobilne mreže GSM/UMTS, operatera BH Telecom, HR Eronet i Mtel. Postoji magistralni optički vod u vlasništvu BH Telecom-a, kao i dva optička voda elektroenergetskim vodovima u vlasništvu EP BiH. Na području općine postoje sljedeće centrale (čvorišta fiksne mreže) BH Telecoma: Međeđa i Sapna. Navedene fiksne mreže omogućavaju korisnicima praktično sve širokopojasne usluge iz ponude BH Telecom-a.

Pokrivenost općine mobilnom mrežom (GSM signal) je preko 99,5%, a pokrivenost 3G signalom koji omogućava brži pristup Internetu putem mobilne mreže iznosi oko 80% za ukupnu površinu, odnosno nešto više od 90% za naseljena područja.

U domenu energetike-elektroenergetike i telekomunikacija ističe se potreba, između ostalog, za povećanjem kvaliteta i pouzdanosti snabdjevanja potrošača električnom energijom, za osuvremenjivanjem telekomunikacionih sistema i infrastrukture elektronskih medija.

¹ Komparativna analiza kretanja broja stanovnika (1991.-2013.) na nivou naseljenih mjesta prikazana je za samo ona naselja koja nisu mjenjala svoju površinu (u odnosu na površinu 1991. godine). Razlozi zbog čega se ovo istraživanje ograničava samo na navedeni prostor, leži u već navedenoj činjenici, da Federalni zavod za statistiku nije davao procjene (1991.) za dijelove naselja koja su linijom razgraničenja pripala Općini Sapna.

Kada govorimo o stanju u oblasti hidrotehnike, treba naglasiti da se vodosnabdjevanje stanovništva na teritoriji općine Sapna se vrši uglavnom preko tri općinska vodovoda (vodovod Vitinica, vodovod Sapna – Interventno snabdjevanje općine Sapna i vodovod PB1), dok se manji broj snabdijeva vodom iz vlastitih izvorišta. Odvođenje fekalija i otpadnih voda uglavnom je rješavano na različite načine, a najčešće odvođenjem istih izgrađenim sistemom kanalizacije, bez ugrađenih uređaja za prečišćavanje, u slivove rijeka i manjih riječica .

Općina Sapna, je kao i mnoge druge općine u Federaciji Bosne i Hercegovine, suočena sa velikim problemima u pogledu razvoja privrede, što doprinosi normalanom razvoju i prosperitetu ove općine. Nedovoljno razvijena infrastruktura, velika stopa migracija, velika stopa nezaposlenosti, ne postojanje strateških privrednih subjekata, ne razvijena ekonomija, obrazovna struktura i sl. su karakteristike općine Sapna koje su uveliko doprinijeli njenom razvoju kako u prošlosti tako i u sadašnjosti. U privrednoj aktivnosti općine Sapna dominantno učešće u ukupnom broju malih i srednjih poduzetnika pripada uslužnim djelatnostima (86,41%), dok kada su u pitanju proizvodne djelatnosti postotak je značajno manji 13,59%. Na osnovu demografsko-statističkih kriterijuma, na području općine su zastupljena seoska naselja. Upavo na osnovu ove činjenice općina Sapna svoj privredni razvoj može temeljiti na poljoprivredi kao jednoj od vodećih privrednih grana. Međutim, analizom stanja u ovoj privrednoj djelatnosti uočeno je da je potrebno raditi na stvaranju pretpostavki za intenzivnijim razvojem i većim ulaganjima.

Iako općina Sapna ima relativno razvijenu mrežu puteva (jednim dijelom modernizovana-asfaltirana), treba istaći da u osnovi ovaj tip infrastrukture karakteriše nerazvijenost-veoma nizak broj kilometara puteva viših kategorija po km², mala propusna moć i nepovoljna struktura, ali i loš kvalitet mreže.

Opremljenost društvenom infrastrukturom na teritoriji Općine može se ocjeniti kao zadovoljavajuća pod uslovom da se radi na realizaciji postavljenih ciljeva. Prostornim planom se ističe potreba izgradnje predškolskih ustanova, ali i adaptacija, izgradnja, dogradnja postojećih objekata za osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, a sve sa ciljem usklađivanja sa normativima koji tretiraju određenu oblast. Kvalitet treba da bude primarni razvojni cilj u okviru razvoja svakog nivoa obrazovanja (od predškolskog do srednjeg obrazovanja) na teritoriji općine Sapna. U domenu zdravstva i socijalne zaštite ističe se potreba za poboljšanjem uslova za pružanje specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite kao i za obavljanje djelatnosti Centra za socijalni rad i Crvenog križa. Situacija u domenu kulture i sporta ukazuje da je potrebno raditi na stvaranju pretpostavki za veća ulaganja.

Provedena analiza postojećeg stanja na području općine dala je opću sliku stanja životne sredine posmatrajući pojedine segmente, njihovu međusobnu povezanost i uslovljenost kao što su voda, tlo, vazduh, te negativni uticaji koji se manifestuju u većem ili manjem obimu kao što su otpadne vode, emisije čestica gasova u vazduh, devastacija zemljišta, pojava buke i čvrsti otpad. Općinu Sapna karakteriše čist vazduh, a potencijalnu opasnost od zagađivanja pored individualnih kućnih kotlarnica predstavlja i tvornica glinice iz Karakaja, termoelektrana Ugljevika ali i Fabirika celuloze iz Loznice. Što se tiče zbrinjavanja otpada, na teritoriji općine Sapna ne postoji lokalna deponija, te se otpad odlaže na deponiju u Kalesiji i Osmacima. Rijeka Sapna, koja protiče središnjim dijelom općine, Uredbom o klasifikaciji voda, svrstana je u II kategoriju-klasu voda.

Značajan resurs na teritoriji općine predstavlja i jezero Snježnica čija skorištenost nije na zadovoljavajućem nivou. Ovo vještačko jezero formirano je početkom osamadesetih godina (1982. godine), za potrebe rudnika i Termoelektrane Ugljevik, na riječici Brzavi. Jednim dijelom jezero pripada općini Sapna (31,77ha), a jednim dijelom općini Teočak. Dužina je oko 5 km, a najveća dubina je 62 m. Jezero se puni vodom iz Rastošničke rijeke, a voda se ispušta u rijeku Janju.

PRVI DIO

I. OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

I.1. OPĆI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

Prilikom definisanja općih ciljeva za potrebe prostornog razvoja, potrebno je poći od evropskih opredjeljenja sadržanih u smjernicama ESDP-a (Evropske perspektive prostornog razvoja) i vodećih principa za održivi razvoj evropskog kontinenta kao i strateških opredjeljenja šireg okruženja, državnih i razvojnih dokumenata.

I.1.1. **Evropska perspektiva prostornog razvoja i Vodeći principi za održivi prostorni razvoj evropskog dokumenta**

ESDP-Evropska perspektiva prostornog razvoja (European Spatial Development Perspective je dogovorena na neformalnom Savjetu ministara odgovornih za prostorno planiranje u Potsdamu u maju mjesecu 1999. godine) zasniva se na cilju EU da postigne uravnotežen i održiv razvoj, naročito putem jačanja ekonomske i socijalne kohezije. Prema definiciji sadržanoj u Brantlenskom izvještaju Ujedinjenih nacija/United Nations Brundtland Report, održivi razvoj ne podrazumjeva samo ekološki zdrav ekonomski razvoj, koji čuva postojeće resurse za buduće generacije, već obuhvata i uravnotežen prostorni razvoj. To posebno znači usaglašavanje socijalnih i ekonomskih zahtjeva prostornog razvoja neke oblasti sa njenim ekološkim i kulturnim funkcijama, doprinoseći tako održivom, i u većoj razmjeri uravnoteženom teritorijalnom razvoju. Čuvajući regionalnu raznolikost, EU će na takav način, iz Ekonomske unije postepeno prerasti u Ekološku i socijalnu uniju.

To se ogleda u trouglu ciljeva koji povezuje tri sljedeća osnovna cilja evropske politike:

- ekonomska i socijalna kohezija;
- očuvanje prirodnih resursa i kulturnog nasljeđa;
- uravnoteženija konkurentnost evropske teritorije.

Dakle, politike prostornog razvoja promovišu održivi razvoj EU kroz uravnoteženu prostornu strukturu. Još 1994. godine, ministri odgovorni za prostorno planiranje usvojili su tri političke smjernice prostornog razvoja EU:

- razvoj uravnoteženog i policentričnog urbanog sistema i novog odnosa urbana-ruralna sredina;
- obezbjeđenje jednakog pristupa infrastrukturi i znanju;
- održivi razvoj, racionalno upravljanje i zaštita prirodnog i kulturnog nasljeđa.

Vodeći principi za održivi prostorni razvoj evropskog kontinenta (usvojeno na 12. zasjedanju Evropske konferencije ministara odgovornih za regionalno planiranje, 7-8 septembra 2000. godine u Hanoveru)

- I. Doprinos Vodećih principa implementaciji politike socijalne kohezije Savjeta Evrope
 - Vodeći principi imaju za cilj harmonizaciju ekonomskih i socijalnih zahtjeva teritorije sa njenim ekološkim i kulturnim funkcijama, te njihovo sprovođenje zahtjeva blisku saradnju između prostornog planiranja i sektorskih politika koje svojim mjerama utiču na politike prostornog razvoja,
- II. Politike prostornog razvoja u Evropi: nov kontinent-veliki izazovi i mogućnosti
 - međukontinentalne veze kao strateški elementi evropske politike prostornog razvoja

- raznovrsnost kultura (kulturni diverzitet Evrope, koji je u prošlosti bio izvor tenzija i konflikata, danas predstavlja neprocjenjiv potencijal za održivi prostorni razvoj)
- veliki evropski regioni kao osnova uzajamne podrške i saradnje
- integracija starih i novih država članica

III. Specifična uloga privatnog sektora u prostornom razvoju

Jedan od najznačajnijih zadataka politike prostornog planiranja sastoji se u privlačenju privatnih investicija u skladu sa ciljevima politike planiranja, očekivanim perspektivama i planiranom sigurnošću. Zajedno sa relevantnim sektorskim politikama, politika prostornog razvoja treba da doprinose porastu privlačnosti općina i regiona za privatna ulaganja na regionalnom i lokalnom nivou na način koji je u skladu sa javnim interesima.

Jedan od ključeva za uspjeh javno-privatnog partnerstva je djelotvorna administrativna struktura ne samo na nacionalnom već i na regionalnom i lokalnom nivou. Ona mora biti sposobna da uspostavi okvir za privatna ulaganja i efikasno prati sprovođenje projekata. Ugovorna pravila moraju stoga biti jasno postavljena.

IV. Principi planske politike održivog razvoja u Evropi

Razvoj politike održivog prostornog razvoja treba bazirati na sledećim principima regionalno uravnoteženijeg razvoja:

- promovisati teritorijanu koheziju kroz uravnoteženiji društveni i ekonomski razvoj (prostorno-planske odluke i investicije bazirati na modelu policentričnog razvoja; povećati učešće građana i društvenih grupa u planiranju prostornog razvoja)
- podsticati razvoj koji je generisan urbanim funkcijama i poboljšati veze između grada i seoskog okruženja;
- promovisati uravnoteženiju dostupnost;
- razvijati pristup informaciji i znanju;
- smanjivati štetne uticaje na životnu sredinu;
- povećati i zaštititi prirodne resurse i prirodno nasljeđe;
- povećati fond kulturnog nasljeđa kao razvojnog faktora;
- razvijati energetske resurse i pri tom očuvati bezbjednost;
- podsticati visoko kvalitetni, održivi turizam;
- ograničiti uticaje prirodnih nepogoda.

V. Mjere za prostorni razvoj različitih tipova evropskih regiona

VI. Jačanje saradnje između država članica Savjeta Evrope i učešća regiona, općina i građana.

I.1.2. Ciljevi iz Prostornog plana za područje Tuzlanskog kantona 2005-2025

Opći ciljevi:

U kreiranju općih ciljeva prostornog razvoja, pošlo se od analize stanja razvoja ali i od općeprihvaćenih smjernica budućeg globalnog razvoja:

- tendiranje ka održivom razvoju;
- uvođenje potpuno novih tehnologija;
- humanizacija življenja;
- razvoj lokalne samouprave i veća uloga pojedinca;
- uvođenje tržišnih odnosa i povećanje efikasnosti;
- globalizacija i regionalizacija društva.

Od općih ciljeva izdvajaju se oni, čije dostizanje stvara povoljne mogućnosti za dalji razvoj i dostizanje specifičnih ciljeva prostornog uređenja, kao:

- unapređenje efikasnosti državnih organa i institucija;
- donošenje propisa iz oblasti korištenja zemljišta i prostornog uređenja i zaštite prostora;
- unapređenje prostornog informacionog sistema (GIS-a) na svim nivoima;
- donošenje Odluke o naknadi za devastirano zemljište;
- razriješene pitanja vlasništva nad zemljištem;
- afirmacija javnog interesa i obezbjeđenje demokratskog učešća građana;
- donošenje normativa za fizičke i prostorne strukture u skladu sa standardima EU;
- obezbjeđenje povrtaka prognanih i raseljenih lica;
- definisanje tuzlanske regije u novim uslovima, njenog uticaja na razvoj unutar regije i na šire područje;
- alokacija budućih privrednih investicija u skladu sa prostornim uslovima i ciljevima održivog razvoja, a prema planovima prostornog uređenja.

Dodatni opći ciljevi su:

- plansko usmjeravanje prostornog razvoja u skladu sa prirodnom i radom stvorenom podobnošću, a sve u cilju stvaranja uslova u kojima će se ostvarivati maksimalni efekti u privređivanju i humanizirati uslovi življenja i privređivanja;
- ujednačavanje stepena prostornog, urbanog i komunalnog razvoja urbanih područja;
- stvaranje uslova za ravnomjerniji raspored privrednih i drugih funkcija u prostoru;
- stvaranje lokacionih pretpostavki za prostornu distribuciju privrednih kapaciteta, a sa ciljem ravnomjernijeg razvoja gradskog područja i regionalnog okruženja;
- poboljšanje saobraćajne povezanosti u cilju ravnomjernijeg prostornog rasporeda stanovništva i ublažavanja demografskog pritiska na gradove;
- usklađivanje prostorne organizacije privrede sa funkcijom stanovanja, tj. kombinovanje radnih i stambenih zona;
- organizacija i razvoj saobraćaja;
- obezbjeđenje uslova za brzi razvoj turizma;
- očuvanje prirodnih i kulturno-istorijskih vrijednosti i objekata ali i usklađivanje interesa zaštite vrijednosti sa razvojem i razmještajem privrede i izgradnjom infrastrukturnih sistema;
- zaštita izvorišta i očuvanje podzemnih i otvorenih vodnih tokova, zaštita od erozije i racionalnije korišćenje voda;
- racionalno korišćenje svih vidova energije;

Posebni ciljevi:

1. Prirodni uslovi i izvori

- kantonalne vlasti treba da utvrde strategiju i dugoročnu politiku u oblasti zemljišne politike, i važno je istražiti varijante zemljišne rente;
- maksimalno čuvanje površine poljoprivrednog zemljišta, podizanje kvaliteta istog;
- inteziviranje poljoprivredne proizvodnje u povrtlarstvu i voćarstvu;
- usmjeravanje izgradnje ili korištenja prostora u vanpoljoprivredne svrhe izvan kvalitetnih poljoprivrednih površina;
- na svim nivoima (državni, kantonalni, općinski) pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede (posebno na zemljištima I-IV kategorije)
- uvesti zemljišni informacioni sistem i monitoring;
- pošumljavanje područja ugroženih sječom ali i onih koji nisu poljoprivredno atraktivna ili su devastirana na različite načine (koristiti četinare)
- ozelenjavanje u urbanim područjima kao i u blizini saobraćajnica;
- donošenje Šumsko-privredne osnove;
- unaprijediti tehnologiju u postojećim rudnicima i površinskim kopovima (uskладiti sa zahtjevima i propisima o zaštiti životne sredine);
- privesti namjeni turizma ili posebno zdravstvenog turizma, izvorišta mineralnih i termomineralnih voda;

2. Infrastrukturni sistemi

- integracija pojedinih područja unutar Kantona i Kantona sa susjednim područjima putem razvoja transportne infrastrukture;
- razvoj ekonomične transportne infrastrukture i regulacija na bazi evropskih standarda;
- integriranje sa transportnim sistemima BiH i EU;
- modernizacija i poboljšanje kvaliteta lokalnih puteva tamo gdje su potrebe izraženije;
- propisati i ozakoniti zaštitne pojase-koridore za sve saobraćajnice koje se tretiraju Prostornim planom;
- regulacija iskoristivog obalnog pojasa jezera Modrac, Snježnica, Vidara, Hazna za turističku privredu;
- vodoopskrbna infrastruktura-pažnju bi, između ostalog, trebalo usmjeriti na vodozahvat u jezeru Snježnica;
- dogradnja prenosne mreže i visokonaponskih postrojenja radi uvezivanja u jeinstven sistem BiH, i omogućavanje izvoza u druge zemlje;
- izgradnja prenosne mreže i energetskih postrojenja do mjesta koncentracije stanovništva i privrede;
- utvrđivanje potreba i izgradnja gasovodnog sistema;
- pažnju posvetiti istraživanjima geotermalnih nalazišta;
- osavremenjivanje telekomunikacionih sistema i infrastrukture elektronskih medija;
- kabliranje urbanih prostora;
- kontrolirano lociranje, gradnja i nadzor odlagališta krutih otpadaka;
- izgradnja kanalizacionih cjevovoda;

3. Naselja

- usmjeravanje i podržavanje ukupnog razvoja preko razvojnih osovina:

Gračanica-Lukavac-Tuzla-Zvornik
Kladanj-Živinice/Banovići-Tuzla-Brčko
Tuzla-Bijeljina

- intenzitet demografskog rasta grada Tuzle neophodno je postepeno smanjivati;
- težiti unapređenju naseobinske strukture i mreže naselja kroz povećanje stepena urbanizacije i policentričnog razvoja preko razvoja općinskih i subregionalnih centara;

4. Društvena infrastruktura

- povećanje prostora u UKC Tuzla i u domovima zdravlja gdje je to neophodno;potrebno je uskladiti lokacije i prostore punktova sa potrebama građana (porodična medicina);
- značajno povećati obuhvat djece predškolskog vaspitanja i obrazovanja na području cijelog Kantona, a naročito tamo gdje ne postoje takve institucije;
- u većim naseljima, sa većim brojem djece, prooširivati postojeće i garditi nove prostore za pedijatrijske potrebe;
- na što je moguće manju mjeru i što je moguće u kraćem roku svesti ratne i postratne sindrome siromaštva;
- u naseljima gdje se veliki broj lica nalazi u stanju potrebe socijalne zaštite, obezbjediti prostore i otvoriti narodne kuhinje;
- na prostoru gdje se iskazuju potrebe za vaninstitucionalnim smještajem djece i odraslih, obezbjediti prostore za otvaranje smještajnih kapaciteta;
- u pogodnim naseljima obezbjeđivati prostore i organizovati posebne vidove socijalne zaštite;
- u planskom periodu, sadašnji deficit od 0,5 m² prostora po učeniku (osnovno obrazovanje) eliminirati adaptacijom, dogradnjom ili izgradnjom; takođe, doći će i do potrebe povećanja prostora škola srednjeg obrazovanja (deficit na prostoru Kantona je oko 85 000m²)
- potrebno je povećati kako broj, tako i vrste ustanova i organizacija u oblasti kulture;
- sanirati postojeće objekte i izgraditi (oblast fizičke kulture) nove ukoliko postoji potreba;
- potrebno je obezbjediti radne uslove za općinske sudove za prekršaje (u svim općinama);

5. Životna sredina

- težiti planskom korištenju zemljišta;
- deminiranje miniranih prostora;
- rekultivacija degradiranih i oštećenih poljoprivrednih zemljišta sa ciljem povećanja površina poljoprivrednog zemljišta;
- primjenom aktuelnih propisa iz oblasti okoliša, uticati na smanjenje kontaminacije zemljišta preko otpadnih gasova, voda iz industrije i rudarstva i raznih deponija;
- regulacijom klizišta uticati na smanjenje degradacije i uništavanje zemljišta, te regulacijom vodotoka pospješiti intenzivnije korištenje poljoprivrednog zemljišta;
- u svim urbanim naseljima uvesti sistem selektivnog prikupljanja otpada te zabraniti „divlje i neplanske deponije“;
- izvršiti rekonstrukciju i unapređenje sistema prkupljanja, odvoza i odlaganja krutog otpada u naseljima;
- vaspitno-obrazovnim sistemom podizati kulturu očuvanja, zaštite i unapređenja kvaliteta okoliša, naročito zemljišta;
- striktno provoditi u djelo aktuelne propise o vodama i zaštiti voda i od voda;
- svi aktuelni i budući industrijski i drugi korisnici voda moraju provesti rigorozne mjere očuvanja što višeg kvaliteta voda, kako onih koje upotrebljavaju u procesu, tako i onih koje ispuštaju iz procesa;
- onemogućiti direktno ispuštanje fekalnih ili industrijskih zagađujućih voda u vodotoke ili stajace vode bez prethodnog tretmana za povećanje kvaliteta ispusnih voda;
- onemogućiti ispuštanja zagađujućih tečnosti u vodotokove, a uklanjanjem zagađujućih sredstava i otpada sa zemljišta uticati na poboljšanje kvaliteta podzemnih voda;
- iznaći mogućnosti da se kroz regionalni sistem vodosnabdjevanja poveća količina i kvaliteta vode za piće i tako obezbjedi snabdjevanje stanovništva;
- kao i kod voda, primjenom aktuelnih propisa o zaštiti kvaliteta vazduha onemogućiti ispuštanje zagađujućih plinova, bez prethodnog filterskog i pročišćavajućeg tretmana;
- smanjiti prisustvo štetnih materija u vazduhu, te redovno voditi Katastar zagađivača;

6. Kulturno-istorijsko i prirodno nasljeđe

- čuvanje, revitalizacija ili rekonstrukcija najzačajnijih objekata kulturno-istorijskog nasljeđa i njihovo privođenje pogodnim namjenama;
- starim gradovima ili njihovim monumentalnim ostacima pokloniti posebnu pažnju, privesti ih prigodnoj namjeni;
- prirodne rijetkosti, pejzaže i zaštićene objekte maksimalno čuvati i njegovati;

7. Prostorno planiranje i GIS

- izrada i donošenje prostornih planova općina i prostornih planova posebnih područja;
- revizija postojećih urbanističkih planova gradova i druge urbanističke i prostorno-projektne dokumentacije za ostala naselja ili prostorne cjeline, kao i izrada nove dokumentacije za područja gdje je to neophodno;
- kadrovsko i tehničko osposobljavanje Ministarstva i općinskih službi za pripremu prostorno-planske dokumentacije, te praćenje realizacije iste (formiranje institucija u lokalnim zajednicama koje će se baviti implementacijom i praćem realizacije prostorno-planerske dokumentacije);
- unapređenje geografskog-informacionog sistema;

Sve navedeno predstavlja osnovu za razradu općih i posebnih ciljeva Prostornog plana općine Sapna.

I.1.3. Opći ciljevi organizacije, uređenja i korišćenja prostora općine Sapna

OSNOVNI CILJ prostornog razvoja općine jeste: unapređenje prostornog razvoja, odnosno usaglašenost ekonomskog, ekološkog, fizičkog i socijalno-kulturnog razvoja, do nivoa kojim će općina biti konkurentna u širim republičkim i perspektivno, evropskim okvirima.

Opći ciljevi prostornog razvoja, racionalne organizacije i uređenja prostora područja općine Sapna jesu:

- **ravnomjeran razvoj područja općine** (teritorijalna kohezija) i unaprijeđenje socijalne kohezije - aktivirati potencijale teritorijalnih jedinica koje za to imaju odgovornost i kapacitet, što podrazumijeva i jačanje institucija, kadrova, strateških planova, kulture, obrazovanja i sl. u djelovima općine koji nemaju odgovarajući kapacitet, kao i smanjenje razlika u stepenu razvijenosti i jačanje teritorijalne konkurentnosti općine i njenih dijelova. Ovo podrazumijeva unapređenje kvaliteta življenja i privređivanja lokalnog stanovništva stimulisanjem postojećih i razvojem novih dijelatnosti.
- **teritorijalna konkurentnost i pristupačnost općine** – rast (privredne) konkurentnosti će biti omogućen razvojem mreže naselja, jačanjem funkcija i uređenjem centara razvoja (općinskog i lokalnih), očuvanjem i revitalizacijom seoskih naselja i razvoja turizma. Konkurentna privreda u specifičnom prostornom okruženju, omogućit će veći privredni rast i standard stanovništva. Centri razvoja, a prije svega općinski centar kao nosioc razvoja, uticaće na prostornu i funkcionalnu integrisanost sa ruralnim okruženjem, što podrazumijeva povećanje saobraćajne dostupnosti i otvorenosti područja općine kroz razvoj i modernizaciju svih mogućih vidova transportnih sistema, unaprijeđenje kvaliteta mreže vodoprivredne, energetske i telekomunikacione infrastrukture, kao i mreže usluga i objekata javnih službi.
- **prostorno-funkcionalna integrisanost područja općine** sa regionalnim okruženjem - jačanje privrednih, saobraćajnih i drugih veza. Funkcionalni uticaji razvoja prelaze administrativno utvrđene granice na svim nivoima, pa je prema tome neophodno sistematski planski sagledavanje mogućnosti za implementaciju projekata iz oblasti zaštite životne sredine, zaštite i povezivanja prirodnog i kulturnog naslijeđa, razvoja tehničke infrastrukture i saobraćaja, poljoprivrede, turizma i dr.
- **zaštićena i unapređena životna sredina** - zasniva se na racionalnom korišćenju prirodnih resursa, racionalnom korišćenju obnovljivih izvora energije, unaprijeđenje mjera zaštite životne sredine, uređenju predjela i pošumljavanju, uređenju javnih prostora i zelenih površina u naseljima i drugim mjerama koje će unaprijediti kvalitet življenja na području općine. Održivi razvoj područja općine je moguć samo ako je usklađen sa principima i kriterijumima zaštite životne sredine, tj. režimima i mjerama zaštite prirodnih resursa, što pretpostavlja uspostavljanje efikasnog sistema upravljanja zaštitom i razvojem područja, uz uključivanje lokalnih zajednica i stanovništva u aktivnosti i poslove na zaštiti životne sredine, obezbjeđenje kompenzacija za sprovođenje režima zaštite prirodnih resursa i resursne rente.
- **zaštićeno i održivo korišćeno prirodno i kulturno naslijeđe** - čini osnov identiteta regionalnog okruženja, ali i temelj budućeg privrednog/turističkog razvoja općine. Ovo podrazumijeva dalji razvoj mreža vrijednih/zaštićenih prirodnih celina i kulturnih predjela, uz zaštitu prirodnog i kulturnog naslijeđa i predjela prema evropskim i svetskim standardima, konvencijama, deklaracijama i sl., sa posebnim zadatkom da se poveća površina zaštićenih prirodnih cjelina i izvrši sistematizacija kulturnog naslijeđa. Takođe, predpostavlja stvaranje uslova za edukaciju lokalnog stanovništva o prirodnim i kulturnim vrijednostima područja, kao i uslova za održivo korišćenje ovih vrijednosti (uz adekvatnu prezentaciju).

I.2. POSEBNI CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA

Do kraja planskog horizonta, općina Sapna treba da postane općina koja se skladno razvija na način usklađen sa interesima životne sredine i sa privredom zasnovanom na znanju (rast produktivnog i održivog zapošljavanja), sa prijatnim društvenim i kulturnim okruženjem orijentisanim na održiv razvoj, i da se dokaže kao poslovni (privlačenje investicija), turistički i obrazovno-kulturni centar, sa građanskim društvom, aktivno uključenim u proces odlučivanja (uz komunikaciju sa općinskom upravom) i sa kontinuiranim rastom dohotka građana.

Posebni ciljeva prostornog razvoja su:

- jačanje funkcionalnih veza sa okruženjem: transgranična saradnja sa općinama u okruženju, razvoj transregionalne saradnje, unutrašnja povezanost na području obuhvata Plana;
- podsticanje razvoja na svim djelovima teritorije općine;
- zaustavljanje negativnih demografskih trendova (depopulacija, starenje stanovništva);
- dostupnost sistema javnih službi svim građanima;
- povećanje dostupnosti na svim djelovima teritorije općine razvojem mreže općinskih puteva i tehničke infrastrukture;
- aktiviranje i održivo korišćenje lokalnih resursa;
- racionalno korišćenje zemljišta;
- poboljšanje kvaliteta i strukture šume;
- zaštita i uređenje prirodnih i kulturnih dobara i njihovo korišćenje u funkciji uređenja kulturnog predjela i održivog razvoja turizma (valorizacija potencijala ruralnih područja);
- problema deponovanja otpada rješavati u skladu sa Strategijom upravljanja otpadom u BiH;
- zaštita kvaliteta sredine i kvaliteta življenja (obezbjeđenje, u skladu sa realnim društvenim mogućnostima, prihvatljivih ekoloških i ambijentalnih standarda, kao i općeg nivoa društvenog standarda, dostupnosti javnih servisa i dr., kako na užem tako i na širem području); i
- obezbjeđenje sigurnosti od prirodnih i stvorenih destruktivnih uticaja (ugrađivanje u planske koncepcije i rješenja kriterijuma sigurnosti koji će doprinjeti smanjivanju rizika u vanrednim okolnostima, kao i smanjenju povredivosti stanovništva, naselja, tehničkih i komunalnih sistema, prirodne sredine i dr.).

I.2.1. Ciljevi razvoja prirodnih resursa

I.2.1.1. Poljoprivredno zemljište

Kao opći cilj u oblasti prostornog uređenja, a time i poljoprivrede definiše se obezbjeđivanje racionalnog korištenja zemljišta i zadovoljavanja svih potreba za zemljištem u okviru raspoloživih površina, na bazi utvrđenih površina, na bazi utvrđenih potreba i mogućnosti po namjenama /poljoprivreda, šumarstvo, naselja, industrija, infrastruktura/, uz uslov da prioritet u namjeni i korišćenju kvalitetnijeg zemljišta ima poljoprivreda, a zemljišta lošijeg kvaliteta za ostale namjene.

Poljoprivredno zemljište predstavlja jednu od najvrednijih kategorija u razvoju, te njegovom očuvanju i unapređenju treba poklanjati posebnu pažnju, pa odatle i posebni ciljevi:

- maksimalno čuvanje površine poljoprivrednog zemljišta i njegovo čuvanje u što je moguće većem obimu i kvalitetu;
- podizanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta, posebno obradivih površina i oranica, osobito onih koja su prikladna za kultiviranje, kroz razne oblike unapređenja (meliorativne agrotehničke i hidrotehničke mjere, arondacije i dr.);

- intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju u povrларstvu i voćarstvu;
- maksimalno usmjeravanje izgradnje ili korištenja prostora u vanpoljoprivredne svrhe izvan kvalitetnih poljoprivrednih površina;
- državnim, kantonalnim i općinskim politikama maksimalno pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, naročito na zemljištima I – IV kategorije;
- uvesti zemljišni informacijski sistem i monitoring;
- provesti program uređenja i rekultivacije zemljišta.

Na području općine na površinama poljoprivrednog zemljišta zastupljene su bonitetne kategorije III, IVa, IVb, V, VI, VII. Dakle, agrozona i bonitetne kategorije zemljišta na teritoriji općine Sapna su:

- prva agrozona (III, IVa, IVb)
- druga agrozona (V, VI)-zemljišta neprikladna za kultivisanje (ograničena u upotrebi)
- treća agrozona (VII)- zemljišta neprikladna za kultivisanje (ograničena u upotrebi).

I.2.1.2. Šume i šumsko zemljište

Na osnovu stanja šuma i šumskog zemljišta, ekoloških specifičnosti područja, ali i potreba općine Sapna, definišu se opći planski ciljevi u oblasti šumarstva, kojima će se povećati doprinos sektora šumarstva u ukupnom društveno-ekonomskom razvoju općine i Federacije.

Navedeni ciljevi su usklađeni sa drugim planovima i programima (dugoročni program gazdovanja šumama, šumskoprivredne osnove, lovne osnove, vodoprivredni planovi, i dr.), što je i propisano Zakonom o šumama (Službene novine TK 92/12 I 17/13).

Opći ciljevi:

- Ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma koji će zadovoljavati potrebe društva, odnosno tržišta, kako u pogledu vrste drveta, tako i u pogledu asortimana glavnih šumskih proizvoda
- Očuvanje jačanje i potrajno korištenje (upotreba) komponenata biološke raznolikosti (biodiverziteta) šume, po načinu i intenzitetu, koji ne vode njezinom dugoročnom smanjenju, a čime se održava njezin potencijal za ispunjavanje potreba sadašnjih i budućih generacija.
- Rehabilitacija i obnavljanje degradiranih šumskih ekosistema i potsticanje revitalizacije ugroženih vrsta kroz razvoj i implementaciju planova gospodarenja
- Obezbjedenje uvjeta za veću produktivnost rada u oblasti uzgajanja, iskorištavanja i zaštite šuma primjenom adekvatnih sistema gospodarenja
- Ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata sada i u budućnosti primjenom suvremenih metoda i sredstava rada u skladu sa prethodno navedenim ciljevima
- Gazdovanje šumama i šumskim zemljištem po kriterijumima i principima održivog gazdovanja;
- Deminiranje površina pod šumama;
- Rekonstrukcija degradiranih staništa i njihovo pretvaranje u viši uzgojni oblik;
- Formiranje strukture šuma u one iz kojih će se moći dobivati ujednačeni prinosi po količini i kvalitetu,
- Ostvarivanje što većeg prinosa šuma u skladu sa potrebama tržišta,
- Ostvarivanje što povoljnije profitne funkcije,
- Pošumljavanje površina obraslih sukcesivnim vegetacijskim stadijima, šibljacima i šikarama;
- Održavanje i odgovarajuće poboljšanje šumskih ekosistema i njihov doprinos globalnom ciklusu ugljenika;
- Održavanje i odgovarajuće poboljšanje zaštitnih funkcija u upravljanju šumom (posebno zemljišta i voda);

- Održavanje zdravlja i vitalnosti šumskih ekosistema;
- Održavanje, čuvanje i odgovarajuće poboljšanje biološke raznovrsnosti u šumskom ekosistemu;
- Održavanje drugih socijalno-ekonomskih funkcija šuma;
- Održavanje i podsticanje proizvodnih i opštekorisnih funkcija šuma
- Gazdovanje u skladu sa odredbama zakonskih dokumenata;
- Aktivnosti u cilju unapređenja stanja šumskog fonda u privatnom vlasništvu;
- Povećanje stepena korišćenja sporednih šumskih proizvoda i ostvarivanje rente od strane sektora vezanog za ovu oblast;
- Sanacija divljih deponija u šumama;
- Unapređenje stanja lovišta i lovne divljači.
- Zaštita i očuvanje ugroženih i rijetkih biljnih i životinjskih vrsta, te njihovih staništa;
- Zaštita i očuvanje prirodnih dobara, predjela, ambijentalnih cjelina, pejzaža i staništa;
- Kontrolisano, racionalno i održivo korišćenje šumskih resursa, usklađeno sa principima zaštite životne sredine uz privrednu provodljivost i društvenu prihvatljivost;

Opći cilj razvoja šuma i šumskog zemljišta je zaštita i održivo upravljanje šumom i razvijanje pozitivnih razvojnih funkcija šuma.

Posebni ciljevi održivog korišćenja i očuvanja šumskog zemljišta i šuma su:

- održivo gazdovanje šumama u funkciji očuvanja sveukupnog biodiverziteta,
- očuvanje potencijala šuma kako bi se zadovoljile odgovarajuće ekološke, ekonomske i socijalne potrebe i današnje i budućih generacija,
- unapređenje sveopšteg stanja šuma,
- obezbjeđenje i trajno jačanje i razvoj korisnih funkcija šuma, povezivanjem šuma, vanšumskog zelenila i zelenila naselja,
- usaglašavanje interesa šumarstva i razvoja turizma i lova, vodoprivrede i drugih delatnosti,
- zaštitu i očuvanje šuma zaštićenih područja i fragmenata endemičnih vrsta biljaka i životinja kao posebnih ekosistema, predjela i područja od izuzetnog značaja.
- Pošumljavanje područja ugroženih sječom i onih koja nisu poljoprivredno atraktivna,
- Pošumljavanje područja koja su devastirana na razne načine, uz zadržavanje sadašnjeg godišnjeg obima sječe ili njegovog smanjivanja
- Pošumljavanje vršiti više četinarima, nego lišćarima, kako bi se povećalo učešće šuma sa četinarima u ukupnim šumskim površinama;
- Težiti ozelenjavanju što više površina u urbanim područjima i u blizini saobraćajnica sa visoko rastućim stablima
- Odabir vrsta drveća kreće se u smjeru domaćih autohtonih vrsta, radi proizvodne potrajnosti, socijalne funkcije šume i očuvanja biodiverziteta,
- Kontrolirano korištenje (sječa) šuma, strogo prema dugoročnim planovima (šumsko – gospodarske osnove),
- Kontrolirano korištenje sporednih šumskih proizvoda,
- Putem pošumljavanja i drugih šumsko uzgojnih mjera izdanačke šume prevoditi u srednje i visoke.
- Zabrana smanjenja površina pod šumom (krčenje);
- Zabrana sječe, uklanjanja i ugrožavanja zaštićenih, rijetkih i ugroženih biljnih vrsta i njihovih staništa;
- Gazdovanje šumama u skladu sa Zakonom o šumama;
- Sistemi gospodarenja šumama kroz prijeborne sječe, skupinasto-prijeborne sječe i skupinaste sječe,
- Sistemi golih sječa ne smiju se koristiti bez obzira na uvjete sastojina i šumskih površina,

- Zaštita i unapređenje šumskih ekosistema u cjelini;
- Zaštita i očuvanje posebno vrijednih sastojina, grupa stabala, pojedinačnih stabala i staništa;
- Zaštita, konverzija, rekonstrukcija i restitucija degradiranih, devastiranih, izmjenjenih i ugroženih sastojina i ekosistema;
- Trajno povećanje prirasta, a samim tim i prinosa, te postizanje optimalne strukture prinosa koja će da obazbijedi trajnost produkcije
- Prelazak sa monofunkcionalnog na multifunkcionalni način korišćenja šumskih potencijala;
- Sve aktivnosti na korišćenju šuma i šumskog zemljišta moraju biti u funkciji zaštite prirodnih vrijednosti;
- Uspostavljanje trajnog monitoringa zdravstvenog stanja šuma;
- Uvođenje savremenih informacionih tehnologija (GIS) u procesu planiranja u šumarstvu;
- Zabrana prekomjernog unošenja alohtonih vrsta na ovo područje.

I.2.1.3. Rude i drugi mineralni resursi

Opći cilj budućih istraživanja u oblasti ruda i drugih mineralnih resursa treba da se zasniva na planskim, održivim i ekonomskim principima.

Posebni ciljevi:

- stvaranje uslova za potpunu informisanost o svim rezervama mineralnih sirovina – sprovesti detaljne istražne radove;
- usklađivanje eksploatacionih ciljeva sa ciljevima zaštite prirodnih predjela i vrijednosti;
- stimulisanje i promovisanje korišćenja obnovljivih izvora energije;

I.2.2. Ciljevi razvoja stvorenih resursa

I.2.2.1. Prostor

Razvoj regionalnih veza sa okruženjem

Prostorno-funkcionalna, ekonomska i kulturna integracija ostvariva je na četiri nivoa modela i to :

- transgranično - kooperacija susjednih graničnih regiona (međudržavno);
- interregionalno - saradnja sa općinama u okruženju unutar regiona;
- transregionalno - saradnja susjednih regiona i
- transdržavno - saradnja regiona oko velikih prostornih sistema.

Regionalne veze i prostorni odnosi sa susjednim općinama

Elemente razvoja regionalnih veza treba bazirati na:

- zajedničkom razvoju turizma povezivanjem cjelina u jedinstvenu turističku ponudu;
- funkcionalnom povezivanju infrastrukturnih sistema;
- koordinaciji programa zaštite i unapređenja načina korišćenja kulturnih i istorijskih dobara i formiranju zajedničkih kulturnih programa;

- koordinaciji i zajedničkom rješavanju problema zaštite životne sredine i drugih elemenata zaštite i
- formiranju zajedničkog interaktivnog monitoring centra za praćenje korišćenja i zaštite životne sredine.

Interregionalni nivo pruža šansu za saradnju sa općinama (ili oblastima, odnosno djelovima oblasti), koje u pogledu ciljeva i mogućnosti za razvoj turizma imaju slične potencijale. Veze između općina potrebno je zasnivati na široj saradnji i komplementarnom razvoju.

U cilju ostvarivanja ovih veza potrebno je obnoviti i poboljšati infrastrukturnu opremljenost, koja danas predstavlja prag razvoja, a sutra preduslov veza, trgovine, transporta i komunikacije sa okruženjem.

Razvoj regionalnih veza sa općinama unutar Tuzlanskog kantona

Prioritet u razvoju regionalnih veza je usklađivanje planskih rješenja u kontaktnom području, u cilju povećanja prostorne integracije. Potrebna usklađivanja se prije svega odnose na:

- namjene prostora u kontaktnim zonama;
- zaštitu poljoprivrednog zemljišta od neplanske i neadekvatne izgradnje, kao i ukрупnjavanje poljoprivrednih površina;
- racionalno korišćenje resursa i njihovu adekvatnu upotrebu u funkciji razvoja privrede, prije svega turizma;
- zadržavanje i podsticanje naseljavanja stanovnika i podizanje kvaliteta življenja u naseljima na teritoriji svih općina kao i na cjelokupnoj teritoriji općine Sapna;
- intenziviranje funkcionalne i infrastrukturne veze između susjednih seoskih naselja u različitim općinama;
- usklađivanje razvoja i unapređenja putne mreže;
- zajedničko održavanje, razvoj i unapređenje elektroenergetskih i drugih infrastrukturnih sistema na teritoriji općina;
- razvoj komplementarnih djelatnosti i efikasnije korišćenje postojećih privrednih kapaciteta;
- povezivanje turističkih potencijala i kapaciteta općina tj. povezivanje turističko-rekreativnih zona u cilju zajedničke, jedinstvene ponude seoskog, poslovnog, tranzitnog, izletničkog, vikend, stacionarnog, sportskog i rekreativnog turizma;
- stalni monitoring životne sredine teritorije općina i preduzimanje neophodnih mjera zaštite ukoliko su potrebne;
- rješavanje problema divljih deponija i zaštitu voda i vodotokova i
- zaštitu, obnovu i unapređenje prirodne i životne sredine i čuvanje i poboljšanje prirodnih i kulturnih vrijednosti i specifičnosti teritorija općina.

Razvoj regionalnih veza sa okruženjem

Zajednički interesi općina se mogu definisati u sledećim oblastima:

- uspostavljanju dobrih saobraćajnih komunikacija i infrastrukturnih veza;
- definisanju kompatibilnih privrednih sadržaja, radi zajedničkog nastupanja na tržištu;
- uspostavljanju socioloških, socijalnih, istorijskih i kulturoloških veza;
- razmjeni iskustava u realizaciji istih ili sličnih programa, kao i rješavanja istih ili sličnih problema i
- uspostavljanju ekonomsko-finansijskih odnosa u vidu partnerskih veza i zajedničkog ulaganja u inovaciju tehnoloških i tehničkih dostignuća.

U cilju daljeg razvoja potrebno je u pravcu predloženih regionalnih veza, duž razvojnih osovina, obezbjediti infrastrukturnu opremljenost svih naselja (modernizovati infrastrukturne mreže), naročito onih koji će u sistemu naselja imati značajne integracione funkcije.

Razvoj unutrašnjeg prostora općine

Razvoj općinskog centra

Posebni ciljevi:

- korišćenje komparativne lokacione prednosti za razvoj, planiranje i lociranje specifičnih lokaciono podstičućih urbanih sadržaja;
- baziranje sopstvenog razvoja na bazi komparativnih prednosti i procjenjene konkurentnosti,
- jačanje identiteta općinskog centra na osnovu kulturne, prirodne i privredne matrice;
- zabrana izgradnje na javnim, zelenim, otvorenim i zaštitnim površinama i strogo i racionalno kontrolisanje izgradnje na poljoprivrednom zemljištu;
- rad na usaglašavanju prostorno-funkcionalne matrice naselja sa kapacitetima sredine,
- razrješavanju konfliktnih interesa i razvojnih problema u prostoru i podizanju kvaliteta fizičkog prostora;
- razvijanje radnih zona na bazi "zelenih" pristupa, "zelenih" tehnologija – tehnoloških rješenja odgovornih prema okruženju, u sadejstvu sa ekonomskim kriterijumima i procjenom efekata na prostorni razvoj;
- tretiranje prirodnog i kulturnog nasljeđa kao razvojnog resursa općinskog centra i zalaganje za njegovo održivo planiranje i korišćenje.

Ruralni razvoj

Opći cilj: očuvanje biološke vitalnosti ruralnih područja, kroz povećanje kvaliteta života, obnovu i razvoj njihovog ekonomskog i socijalnog nivoa, kao rezultat decentralizacije općine.

Posebni ciljevi:

- poboljšanje konkurentnosti sektora poljoprivrede, šumarstva, prehrambenog i prerađivačkog sektora i sektora usluga;
- poboljšanje kvaliteta života i promovisanje diverzifikacije djelatnosti u ruralnim područjima;
- priprema i promovisanje lokalnih inicijativa za poboljšanje konkurentnosti i podizanje kvaliteta života u ruralnim oblastima;
- poboljšanje lokalne putne mreže što će imati za uticaj na dostupnost javnim službama, upravnim i drugim institucijama, zapošljavanje, i sve oblasti gdje povećanje mobilnosti stanovništva ima uticaja, a time se kao ishod postiže i sprečavanje devastacije ruralnih područja;
- očuvanje i poboljšanje prirodne sredine i obezbeđenje održivog korišćenja prirodnih resursa;
- stvaranje infrastrukturnih uslova za obezbeđenje potrebnog broja stanovnika odgovarajuće strukture (starosne i obrazovne);
- stimulativnim mjerama poreske politike podsticati otvaranje proizvodnih pogona u ruralnim krajevima sa ciljem upošljavanja ženske radne snage;
- održavanje fizičkog i mentalnog zdravlja stanovništva u ruralnim područjima;
- obrazovanje i podizanje kapaciteta ključnih učesnika na afirmaciji timskog, zajedničkog i partnerskog rada;
- obezbeđenje lakšeg pristupa uslugama i razviti sektor usluga. To zahtjeva veću koncentraciju na susjedna područja (npr. u programima rekreacije, turizma i pratećim

djelatnostima), obezbjeđenje lakog dostupa edukaciji, zdravstvenim uslugama itd. Za lokalnu populaciju i podizanje atraktivnosti lokalnih područja na bazi specifičnosti koje se mogu razvijati;

- obezbjeđenje poštovanja vlasničkih prava, kao i unapređenje preduzetništva;
- edukacija u cilju podizanja kapaciteta ključnih učesnika za afirmaciju timskog, zadružnog i partnerskog rada;
- sprovođenje decentralizacije socio-ekonomskog sistema uz primjenu savremenog koncepta ruralne regionalizacije (po uzoru na razvijene zemlje Evrope);
- razvoj i/ili unapređenje odgovarajućih sekretarijata, agencija, fondova i finansijskih institucija za podsticanje i unapređenje ruralnog razvoja.

I.2.2.2. Građevinsko zemljište

Opći cilj: racionalno korišćenje i uspostavljanje održivog, ekonomski efikasnog i socijalno pravednog sistema upravljanja građevinskim zemljištem.

Posebni ciljevi:

- radikalno usporavanje konverzije poljoprivrednog u građevinsko zemljište;
- ograničavanje fizičkog širenja građevinskih područja naselja i intenzivnije korišćenje već definisanih površina;
- koordinacija i sinhronizacija - planiranja korišćenja prostora, upravljanja građevinskim zemljištem i politike komunalnog opremanja i uređenja naselja.
- definisanje budućih koncesionih područja;
- ostvarivanje planskih namjena prostora efikasnijom sinhronizacijom svih aktera – od planerskih do upravljačkih, kao kontrolom realizacije planskih rješenja.
- stvaranje kompaktne forme i strukture gradskih naselja pogoščavanjem građevinskih reiona;
- sprečavanje bespravne izgradnje kao neusmjerene i nekontrolisane urbanizacije kontrolom zemljišta;
- sanacija substandardnih naselja (izbjeglička naselja);
- nastavak obezbjeđenja komunalne opremljenosti ;
- kreiranje novog, drugačijeg (u skladu sa novim okolnostima) ambijenta, sentimenta i slike naselja;
- poboljšanje sistema odstranjivanja otpadaka, i sl.

I.2.2.3. Mreža naseljenih mjesta

Opći cilj razvoja mreže naseljenih mjesta ravnomerniji prostorni razvoj općine kroz restrukturiranje postojeće mreže, decentralizaciju urbanih funkcija i formiranje lokalnog centra , sa osavremenjavanjem objekata javnih službi i diverzifikacijom sadržaja u općinskom centru. Preko sistema mreže naselja, usmjeravaju se: procesi urbanizacije: razvoj urbane opreme naselja, adekvatno korišćenje zemljišta i prirodnih potencijala, uz demografski razvoj koji je osnov razvoja javnih i drugih funkcija i ravnomjernog funkcionisanja teritorije općine.

Posebni ciljevi:

- Razvoj sistema centara i njihovo međusobno povezivanje;
- Preusmjeravanje spontanog razvoja, koji je vodio koncentraciji stanovništva i privrednih kapaciteta općinskog centra, ka razvoju više centara na osnovu odabranog modela hijerarhijske strukture (policentričan razvoj);

- Privredna specijalizacija naselja sa osloncem na lokalne razvojne resurse;
- Postizanje optimalnog nivoa urbanog i ruralnog življenja po naseljima, koji motivišu ostanak i doseljavanje, a destimulišu iseljavanje, naročito mlađih starosnih grupa stanovništva;

I.2.2.4. Stanovništvo

Opći cilj: održavanje vitalnosti stanovništva i zaustavljanje i smanjenje negativnih trendova u demografskim procesima kroz povećanje udjela mlađih kontingenata stanovništva, obezbjeđenjem uslova za zadržavanje i povratak mladih i radnosposobnog stanovništva na ruralna područja.

Uvažavajući demografsku sliku područja općine, ovim planom definišu se sljedeći posebni ciljevi:

- Postizanje optimalnog općeg kretanja stanovništva- rast nataliteta, zaustavljanje odliva mladog stanovništva ali stvaranje uslova za povratak stanovništva iz inostranstva. Navedeno je moguće ostvariti kroz:
 - poboljšanje privrednog ambijenta-potrebno je raditi na privlačenju domaćih i stranih investitora, kao i ljudi na privremenom radu u inostranstvu, koji bi sigurno svoj stečeni kapital uložili u razvoj svog zavičaja;
 - uspostavljanje dobrih saobraćajnih veza;
 - stvaranje što boljih ekonomskih i socijalnih uslova (odgoj, obrazovanje, socijalna zaštita, zdravlje, zapošljavanje, stanovanje);
- Obezbeđenje uslova za očuvanje naseljenosti u ruralnim područjima (poboljšanje komunalnog i socijalnog standarda i kvaliteta življenja);

I.2.2.5. Stanovanje

Efektivna stambena potražnja predstavlja sublimat stambene potrebe i stambene potražnje, odnosno, realne potražnje koja je izraz individualnih potreba zasnovanih na ekonomskoj moći ili afinitetima stanovništva.

Standardi i norme za proračun potreba za stambenim prostorima su utemeljeni na društvenoj moći, kulturi stanovanja, urbanom potencijalu i sl. Na prostoru općine Sapna, kao i za čitav naš prostor, taj proračun iznosi 15-20 m² po stanovniku.

Posebni ciljevi u oblasti stanovanja su:

- poboljšanje kvaliteta stambenog fonda (struktura stambenih jedinica, prosječna veličina stana, opremljenost instalacijama, starost stambenog fonda, itd.);
- obnavljanje dotrajalog stambenog fonda;
- izgradnja u cilju podizanja standarda u pogledu broja soba i površine po članu domaćinstva;
- kreiranje nove stambene politike.

I.2.2.6. Ciljevi razvoja privrede

U planiranju prostornog razvoja polazi se od pretpostavke promjene strukture i postupne transformacije privrede na području općine Sapna. Za očekivati je umjereni rast industrije (prerađivačke), prvenstveno drvoprerađivačke, poljoprivredne proizvodnje, preduzetništva i uslužnih djelatnosti.

Izgrađena privredna struktura nije usklađena sa raspoloživim prirodnim uslovima i resursima. Vodeću ulogu u privredi ima uslužna djelatnost, sa visokim udjelom trgovine.

Nizak stepen zaposlenosti stanovništva Općine ukazuje na ograničene mogućnosti da zaposli veći dio radno sposobnog stanovništva, pa se kao nepovoljna posljedica ispostavlja činjenica da veći dio tog stanovništva zapošljava izvan općine. Ta činjenica ukazuje na potrebu ubrzanijeg razvoja radno intenzivnijih djelatnosti zasnovanih na prirodnim resursima i uslovima, uključujući poljoprivrednu djelatnost, koja je samo djelimično usklađena sa osnovnim prirodnim resursima općine.

Prostorni razmještaj privrednih djelatnosti na području općine rezultat je dosadašnje orijentacije na koncept monocentričnog privrednog razvoja, koji u uslovima izrazite nerazvijenosti područja općine, može djelimično shvatiti i kao nužan iz niza objektivnih razloga, ali sa stanovišta analize i ocjene stanja prostornog uređenja cjelokupne općine, takav osnovni koncept privrednog razvoja se ne može smatrati prihvatljivim, prije svega zbog toga što neposredno utiče na izrazito velike razlike, ne samo u privrednom nego i u opštem razvoju i prostornom uređenju pojedinih dijelova jedinstvenog područja Općine, sa svim negativnim posljedicama.

U skladu sa raspoloživim prirodnim potencijalima uskladiće se i ciljevi razvoja privrede. S tim da su uslovi za privredni razvoj općine u direktnoj vezi sa sveukupnim privrednim uslovima koji vladaju na prostoru Federacije, ali isto tako i šire regije.

U okviru osnovnog koncepta razvoja i prostornog uređenja u oblasti privrede formulisani su osnovni ciljevi:

- Integralni ruralni razvoj
- Ubrzanje ekonomskog razvoja i unapređenje konkurentnosti privrede
- Povećanje zaposlenost.

Pristup **integralnom ruralnom razvoju** treba da omogući brži razvoj ukupne poljoprivredne proizvodnje, kao i jaču vezu sa ostalim srodnim privrednim granama kao što su prerađivačka industrija, turizam i zanatstvo kroz donošenje mjera ekonomske politike kojima će se podsticati brže aktiviranje prirodnih i ljudskih resursa. Jedan od ključnih faktora razvoja poljoprivrede ovog područja jeste proizvodnja zdrave hrane i pića što joj omogućava zdrava prirodna sredina. Razvoj poljoprivrede kao perspektivne privredne grane, realizovaće se uz korištenje komparativnih prednosti i pogodnosti za određene grane (povrtlarstva, voćarstva, stočarstva i proizvodnju meda) i stvaranja uslova za ostankom i naseljavanjem seoskog područja prvenstveno mlađom populacijom uz povećanje zapošljavanja.

Mjere koje bi se trebale poduzeti po ovom pitanju su:

- formiranje agrarnog fonda koji bi podržavao sve aktivnosti u vezi sa razvojem poljoprivrede sa fokusom na voćarstvo i proizvodnju meda;
- edukacija voćara i pčelara u cilju intenziviranja proizvodnje;
- stvaranje uslova za doradu i brendiranje voća i pčelinjih proizvoda;
- poboljšanje veze poljoprivredne proizvodnje i finansijskih institucija;
- intenziviranje proizvodnje kornišona,
- formiranje otkupno-prerađivačkih i skladišnih prostora;
- pridobijanje strateških partnera, donatora i drugih investitora;
- transformacija individualnih gazdinstava u porodičnu farmu;
- posebnim mjerama stimulisati organsku poljoprivrednu proizvodnju;
- stimulisati domaće prerađivače za prelazak na viši stepen finalizacije u proizvodnji u oblasti drvoprerađivačke industrije,
- stimulisati zapošljavanje kroz plansko korištenje sporednih šumskih proizvoda – zapošljavanje ruralne populacije i žena.

Ubrzanje ekonomskog razvoja i unapređenje konkurentnosti privrede - podrazumijeva postizanje uravnoteženog, balansirano, kao i ekonomski, ekološki, socijalno i tehnološki održivog razvoja. Jedan od koraka ka realizaciji ovog cilja jeste i racionalno raspolaganje i upravljanje prirodnim resursima i unapređenje postojeće infrastrukture – odnosno racionalno korišćenje primarnih raspoloživih resursa Općine u cilju privrednog razvoja područja (tj. geografskog položaja, zemljišta, raspoloživih sirovinskih osnova, stanovništva, kao i postojećih privrednih resursa).

Mjere koje bi se trebale poduzeti po ovom pitanju su:

- jačanje službe za pomoć privrednicima i poljoprivrednicima;
- kreditna politika u funkciji podsticaja razvoja malih i srednjih preduzeća;
- razvoj sektora malih i srednjih preduzeća koji će biti održiv, konkurentan i okrenut izvozu;
- ulaganje u nove tehnologije, zasnovane na znanju;
- jačanje javnog-privatnog partnerstva;
- planirano proširenje i infrastrukturno opremanje stambeno-poslovne zone "Centar";
- planirano proširenje i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone 1 u "Sapni";
- izgradnja i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone na granici naseljenih mjesta Sapna i Goduš;
- stvaranje prepoznatljivog brenda domaćih proizvoda;
- stvaranje pozitivnog poslovnog okruženja za industrijska preduzeća (uvođenjem jednostavne procedure za otvaranje novih preduzeća, usavršavanjem i distribucijom informacija, finansijskom podrškom u obliku start-up kredita, poreske olakšice i olakšice prilikom otvaranja novih radnih mjesta, razvojem preduzetničke kulture, razvojem i edukacijom kadrovskog potencijala);
- razvoj trgovinskih djelatnosti i njihovo integralno uvezivanje sa domaćim proizvođačima.

Povećanje zaposlenosti - analiza stanja nezaposlenosti pokazala je da nisu iskorištene sve komparativne prednosti i pogodnosti koje općina pruža. Složena problematika tržišta rada zahtijeva mjere dugoročnog karaktera. Mjere koje bi se trebale poduzeti po ovom pitanju su:

- Stvaranje uslova za samozapošljavanje - korišćenje vlastitih radno-kreativnih potencijala;
- Jačanje javno-privatnog partnerstva;
- Stimulisati zapošljavanje u sektoru poljoprivedne i stočarske proizvodnje (stimulisati razvoj porodičnih gazdinstava i farmerske proizvodnje, te usmjeravanje manjih industrijskih kapaciteta u seoska područja, subvencije, organizovani otkup, i sl.).

I.2.2.7. Saobraćajna infrastruktura

Opći cilj: povećanje saobraćajne dostupnosti i povezanosti centara u mreži naselja, privrednih kapaciteta i turističkih sadržaja, rekonstrukcijom, dogradnjom i izgradnjom puteva na lokalnom, regionalnom i širem nivou.

Prilikom definisanja planskog rješenja postavljeni su posebni ciljevi u formiranju primarne putne mreže, koja je predmet ovog Prostornog plana, a to su:

- Modernizacija regionalnih puteva R-306 i R-307, odnosno brzih saobraćajnica koji predstavljaju vezu sa susjednim općinama,
- ostvariti dobru saobraćajno – transportnu povezanost svih dijelova teritorije općine međusobno, kao i sa susjednim teritorijama, a time i sa širim okruženjem,
- modernizacija i poboljšanje kvaliteta lokalnih puteva tamo gdje su potrebe izraženije,
- definisati raskrsnice (kružne, četvorokrake i trokrake) i njihove buduće drumske veze sa putevima koji su od državnog značaja,

- propisati i ozakoniti zaštitne pojase-koridore za sve saobraćajnice koje se tretiraju Prostornim planom.

I.2.2.8. Telekomunikacije

Opći cilj: postizanje ravnomjerne pokrivenosti svih djelova općine, modernizacijom postojećeg stanja i izgradnjom novih objekata i mreže.

Posebni ciljevi:

- osuvremenjivanje telekomunikacionih sistema i infrastrukture elektronskih medija;
- uključivanje u jedinstveni evropski sistem telekomunikacija,
- maksimalno stvarati ambijent za uvođenje i omasovljivanje novih vrsta usluga (GSM, BIHNET, BIHPAK, Internet.....)
- kabliranje urbanih prostora gdje postoji interes građana i uvođenje kablovske televizije.

I.2.2.9. Energetika – elektroenergetika

Opći cilj: uspostavljanje efikasnog sistema planskog upravljanja i eksploatacije izgrađenih energetske resursa, uz primjenu savremenih rješenja i modernizacije postojećih sistema prenosa, izgradnje novih i distribucije energije prema međunarodnim standardima.

Posebni ciljevi:

- Povećanje kvaliteta i pouzdanosti snabdijevanja potrošača električnom energijom i smanjenja tehničkih gubitaka;
- Smanjenja trajanja beznaponskog stanja kod krajnjih potrošača uslijed kvarova i intervencija na SN vodovima.

I.2.2.10. Vodna infrastruktura

Opći cilj: obezbjediti sigurnost, količinu i kvalitet vode za piće na cijelom području kroz faznu realizaciju, te stvoriti bezbjedan i ekonomičan sistem odvođenja i tretmana otpadnih i atmosferskih voda, u cilju podizanja nivoa komunalne higijene, a ne ugrožavajući podzemne vode.

Dugoročno gledano, općina Sapna želi smanjiti emisiju štetnih tvari iz industrijskih i komunalnih otpadnih voda u vodne resurse za 50 %. Za ostvarenje ovog plana u narednom periodu, općina Sapna treba dostići sljedeće operativne ciljeve :

VODOSNABDIJEVANJE

Da bi se ostvarilo adekvatno korištenje, zaštita i upravljanje vodnim resursima potrebno je preduzeti sljedeće mjere:

- Čišćenje i uređenje korita rijeka i vodotoka cijelim tokom, a naročito u zaštitnoj zoni vodozahvata;
- Izrada programa uređenja i zaštite svih izvorišta;
- Dovršiti izgradnju sistema vodosnabdijevanja MZ gdje postoji urađena projektna dokumentacija;
- Rekonstrukcija stare vodovodne mreže (ako se pokaže da ima potrebe);
- Uspostaviti svakodnevnu kontrolu vode (laboratorija);

- Uraditi procjenu uticaja privrednih i drugih subjekata u zonama zaštite izvorišta i vodozahvata na kvalitet voda;
- Izvršiti uklanjanje svih divljih deponija;
- Snimiti stanje postojećih vodovoda;
- Uspostaviti prioritetne zone zaštite izvorišta;
- Riješiti vodosnabdijevanje u svim mjesnim zajednicama;
- Izraditi plan zaštite od poplava općine Sapna u skladu sa planom upravljanja vodama sliva rijeke Save za FBiH;
- Zaštititi naseljena mjesta od bujičnih poplava u skladu sa Strategijom o zaštiti od poplava općine Sapna, ako postoji;
- Povećati količinu vode u sistemu vodosnabdijevanja općine Sapna za 5 %;
- Usvojiti Studiju dugoročnog vodosnabdijevanja na području općine Sapna;
- Uspostaviti sistem kontrole svih lokalnih vodovoda i izvorišta pitke vode kroz uspostavljanje Registra lokalnih vodovoda i izvorišta pitke vode i mjera za kontrolu kvaliteta.

Za rješenje vodosnabdijevanja kao i kvaliteta voda iz postojećih vodovoda potrebna je:

- Izrada projekta vodovoda u Mjesnim zajednicama koje nemaju vodovodnu mrežu niti projektnu dokumentaciju (MZ Skakovica);
- Proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Vitinica;
- Proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Rastošnica;
- Spajanje više vodovoda u cijelinu, ako postoji mogućnost.

Da bi se zaštitila i očistila izvorišta, potrebno je:

- Uspostaviti prioritetne zone zaštite izvorišta i njihovo uređenje;
- Rješavanje imovinsko - pravnih odnosa.

Praćenje ispunjenja navedenih ciljeva će biti osigurano:

- praćenjem broja zaštićenih vodozahvatnih područja;
- praćenjem broja realizovanih projekata zaštite od poplava;
- praćenjem količine vode u sistemu vodosnabdijevanja općine Sapna;
- praćenjem finalizacije Studije dugoročnog vodosnabdijevanja na području općine Sapna.

Pored navedenih ciljeva, potrebna je:

- regulacija vodotoka Sapne, Munjače, Rožanjke, Brzave i Tavne do najvišeg mogućeg nivoa, uz povećanje nivoa vode (naročito Sapne) i, eventualnim, prevođenjem voda iz drugih izvora;
- regulacija iskoristivog obalnog pojasa jezera Snježnica;
- izgradnja objekata za odbranu od voda na svim mjestima gdje je neophodno, te regulacija i izgradnja sistema odvodnje i na ugroženim područjima.

KANALIZACIJA

Usljed nepostojanja razdvojenog sistema fekalne i oborinske kanalizacione mreže, a u nekim Mjesnim zajednicama nepostojanje nikakvih sistema kanalizacije, izgraditi fekalni i oborinski kanalizacioni sistem sa prečištačima i spriječiti direktno ispuštanje fekalnih voda u vodotoke.

Zbog toga je potrebno:

- Spriječiti ispuštanje industrijskih i fekalnih voda od domaćinstava u vodotoke;
- Izraditi projekat oborinske kanalizacije;
- Izraditi projekat fekalne kanalizacije;

- Izraditi projekat prečištača otpadnih voda i obezbijediti prečišćavanje otpadnih voda na području općine (prečištača);
- Riješiti kvalitetno upravljanje kanalizacionim sistemima;
- Donijeti odluke o upravljanju sistema za odvod otpadnih i oborinskih voda sa prečištačem;
- Izraditi plan korištenja, održavanja i kontrole upotrebe sistema za odvod otpadnih i oborinskih voda sa prečištačem kao i septika (koje ne mogu biti spojene na sistem);
- Izrada plana korištenja, održavanja i kontrole upotrebe kanalizacionih sistema i septika u ruralnim područjima;
- Snimiti stanje izgrađenih septika na području cijele općine;
- Obezbijediti adekvatan kapacitet za prijem otpadnih voda unutar postojeće kanalizacione mreže;
- Svo stanovništvo koji nije obuhvaćeno sistemom javne kanalizacije upoznati sa isplativim i tehnicki prihvatljivim rješenjima odvodnje i tretmana otpadnih voda.

Praćenje ispunjenja navedenih ciljeva će biti osigurano:

- Praćenjem broja novopriključenih objekata na sistem javne kanalizacije;
- Praćenjem povećanja kapaciteta za prijem otpadnih voda unutar postojeće kanalizacione mreže;
- Praćenjem broja održanih sastanaka, posjeta, konsultacija nadležnih općinskih službi;
- Praćenjem broja direktnih ispusta u vodne resurse.

Strateški cilj projektnih prijedloga je smanjenje emisije štetnih tvari iz industrijskih i komunalnih otpadnih voda u vodne resurse, a da bi se to uradilo potrebno je :

- Izraditi strategije prikupljanja i prečišćavanja komunalnih i oborinskih otpadnih voda na području općine Sapna;
- Izgradnja kanalizacione mreže u MZ Međeđa;
- Izgradnja kanalizacione mreže u MZ Skakovica;
- Izgradnja kanalizacione mreže u MZ Rastošnica;
- Izgradnja kanalizacione mreže u MZ Donji Zaseok;
- Izgradnja kanalizacione mreže u MZ Žuje - Šarci;
- Izrada projektne dokumentacije za izgradnju postrojenja za tretman i prečišćavanje komunalnih otpadnih voda.

Opravdanost, kao i kratak opis Izrade strategije prikupljanja i prečišćavanja komunalnih i oborinskih otpadnih voda na području općine Sapna i izrade projektne dokumentacije za izgradnju postrojenja za tretman i prečišćavanje komunalnih otpadnih voda se sastoji u sledećem:

Tačkasti izvor zagađenja na području općine Sapna podrazumjeva otpadne vode iz sistema javne kanalizacije. Treba naglasiti da je samo dio domaćinstva ili privrednih i javnih subjekata svih Mjesnih zajednica u kojima ima izrađen kolektor spojen na sistem odvodnje otpadnih voda putem kanalizacione mreže. Ne postoji sistem za prečišćavanje otpadnih voda iz bilo kog naselja. Iste se izljevaju u slivove rijeka.

Ruralne otpadne vode iz svih Mjesnih zajednica općine Sapna koja nemaju sistem javne kanalizacije i otpadne vode iz domaćinstava, ispuštaju u septičke jame, prelive, kanale koji vode do najbližih vodnih tijela vrše pritisak i zagađenje rijeka.

Prvi korak u poboljšanju stanja vodnih resursa koji su zagađeni netretiranim komunalnim i oborinskim otpadnim vodama je izrada projektne dokumentacije za isti odnosno izrada strategije prikupljanja i prečišćavanja komunalnih i oborinskih otpadnih voda na području općine Sapna.

I.2.2.11. Termoenergetika

Opći cilj: predložena rješenja za snabdijevanje objekta toplotnom i rashladnom energijom za zagrijavanje i rashlađivanje prostorija treba da budu tehno-ekonomski optimalna i prilagodljiva promjenama.

Postojeći i planirani objekti za gradnju, po svojoj namjeni, moraju zagrijavati prostorije zimi i eventualno rashlađivati ljeti. Za ovo je moguće obezbijediti toplotnu energiju iz različitih energenata (drvo i drvni otpaci, bio masa, ugalj, tečna goriva, prirodni i tečni naftni gas, sunčeva energija i slično) i na različite načine (loženje po prostorijama, kotlovnice za centralno i etažno grijanje), dok je za rashladnu energiju uglavnom potrebna električna energija za rad toplotnih pumpi.

Posebni ciljevi u ovoj oblasti su:

- što veće učešće i upotreba alternativnih izvora energije za grijanje (biomasa, sunčeva energija);
- modernizacija i rekonstrukcija postojećih objekata;
- rješavanje termoizolacije postojećih objekata kako bi se prosječna specifična potrošnja energije za grijanje objekata približila potrošnji u savremenim objektima, sa težnjom ka daljnjem smanjivanju.

I.2.2.12. Društvena infrastruktura

I.2.2.12.1. Obrazovanje

Opći ciljevi

Strateškim pravcima razvoja obrazovanja u Bosni i Hercegovini, definišu se između ostalog, sljedeći pravci-ciljevi:

- razvoj obrazovnog sektora-podizanje nivoa obrazovanosti stanovništva i kompetentnosti radne snage, poboljšanje efektivnosti sistema obrazovanja i obuke i proširivanje prilika za obrazovanje i obuku odraslih;
- modernizacija i razvoj poučavanja i učenja na svim nivoima obrazovnog sistema;
- jednakost pristupa i pravičnost u obrazovanju;
- razvijanje veza između obrazovanja i tržišta rada;
- podsticanje trajnog profesionalnog razvoja nastavnika, direktora i drugih uposlenika u odgojno-obrazovnim sistemima;
- koordinacija javne uprave u sektoru obrazovanja;
- osiguranje kvaliteta i podrška razvoju obrazovanja;

Posebni ciljevi:

Predškolsko obrazovanje

- izgradnja objekata za predškolski odgoj i obrazovanje i osiguranje kvalitetnog prosvjetnog kadra;
- usklađivanje sa normativima koji važe za oblast predškolskog obrazovanja.
- shvatanje predškolskog odgoja i obrazovanja kao integralnog dijela cjelokupnog sistema odgoja i obrazovanja;

- zadaća odgoja predškolske djece je vaspitanje i socijalizacija djece ali i stvaranje uslova za rano učenje;
- osigurati povezanost predškolske ustanove i osnovne škole;

Prema Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju² Bosne i Hercegovine, u predškolskim ustanovama realiziraju se programi odgojno-obrazovnog rada namijenjeni djeci od rođenja do polaska u školu, kao i programi namijenjeni drugim korisnicima koji su zainteresovani za razvoj, odgoj, obrazovanje i opću dobrobit djece.

Osnovno obrazovanje

- shvatanje osnovnog obrazovanja kao temelja cjelokupnog sistema obrazovanja;
- usklađivanje sa normativima koji važe za oblast osnovnog obrazovanja, što znači dogradnju-izgradnju, sanaciju, adaptaciju objekata u skladu sa normativima
- obogaćivanje nastavnog i vannastavnog sadržaja;
- jačanje saradnje škole i lokalne zajednice;

Srednjoškolsko obrazovanje

- prilagoditi obrazovanje učenika u srednjim školama potrebama zajednice;
- ostvariti dobru povezanost škole, službe za društvenu djelatnost i Biroa za zapošljavanja, sa ciljem planiranja budućih kadrova;
- usklađivanje sa normativima koji važe za oblast srednjoškolskog obrazovanja.

Kvalitet treba da bude primarni razvojni cilj u okviru razvoja svakog nivoa obrazovanja (od predškolskog do srednjeg obrazovanja) na teritoriji općine Sapna.

I.2.2.12.2. Zdravstvena, socijalna i dječija zaštita

Strateškim planom razvoja zdravstva u Federaciji BiH (2008.-2018.) definisani su sljedeći strateški i specifični ciljevi:

- poboljšati dostupnost, kvalitet i efikasnost zdravstvene zaštite stanovništva vođenog povećanjem solidarnosti i smanjenjem nejednakosti;
- jačanje mehanizama neophodnih za uspostavljanje efikasnog i savjesnog upravljanja u zdravstvu;
- usklađivanje zakonodavnog okvira sa reformskim ciljevima i propisima EU;
- jačanje zaštite prava pacijenata i zdravstvenih profesionalaca;
- unapređenje upravljanja zdravstvenim sistemom;
- jačanje primarne zdravstvene zaštite orjentisane ka obitelji i zajednici baziranoj na promociji zdravlja i prevenciji bolesti;
- racionalizacija specijalističko-konsultativne i bolničke zdravstvene zaštite;
- jačanje uloge javnog zdravstva;
- jačanje ljudskih resursa u sistemu zdravstvene zaštite;
- unapređenje farmaceutskog sektora kako bi se osigurala optimalna dostupnost djelotvornim, sigurnim, kvalitetnim i ekonomičnim lijekovima;
- unapređenje upravljanja tehnologijama u zdravstvu;
- unapređenje sistema ugovaranja i plaćanja zdravstvenih usluga;
- udruživanjem rizika, povećanjem solidarnosti-unaprijediti pravičnost u finansiranju zdravstvene zaštite;
- povećanje obuhvata stanovništva zdravstvenim osiguranjem;

² Okvirni Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju u Bosni i Hercegovini, godina XI, 2007. godina

Posebni ciljevi:

Zdravstvo

- unapređenje zdravstvene zaštite;
- zaštita stanovništva starije životne dobi;
- diferencirana specifična zdravstvena zaštita majke i djeteta;
- zaštita stanovništva od zaraznih bolesti;
- edukacija stanovništva o zdravim načinima života;
- obezbjeđenje finansijskih sredstava za podizanje nivoa zdravstvene usluga;
- poboljšanje uslova za pružanje specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite;
- proširenje postojećeg objekta, sa ciljem obezbjeđenja nedostajućih usluga zdravstvene zaštite;

Socijalna zaštita

- smanjenje siromaštva i socijalno uključivanje (razvijati programe koji preveniraju nastanak i generacijski prenos socijalnih problema);
- razvoj socijalne zaštite na lokalnom nivou-definisanje modela integralne socijalne zaštite;
- unaprijeđenje zaštite građana kojima je potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite;
- jačanje profesionalnih kapaciteta zaposlenih u socijalnoj zaštiti (kontinuirana edukacija);
- obezbjeđenje finansijskih sredstava za rad i razvoj ustanova socijalne zaštite;
- poboljšanje uslova za obavljanje djelatnosti Centra za socijalni rad i Crvenog križa;
- isticanje značaja Crvenog križa za pojedinca i cijelo društvo;

I.2.2.12.3. Kultura i sport

Opći cilj: zaštićena i očuvana kulturna baština.

Posebni ciljevi:

- razvoj kulturnog i umjetničkog stvaralaštva;
- uključivanje djece i mladih ali i starije populacije u kulturne aktivnosti;
- jačanje kompatibilnih usluga (saobraćaja, lokalne putne mreže i slično) kao uslova za povezivanje korisnika i intenzivnije korišćenje kulturnih sadržaja;
- razvoj i njegovanje multikulturalnosti, kulturnog identiteta i teritorijalne prepoznatljivosti.
- stvaranje pretpostavki za veća ulaganja u kulturni razvoj općine;
- decentralizacija radi stvaranja jednakih uslova u dostupnosti za sve građane;
- program obilježavanja manifestacije „Sapanjsko ljeto“

Proteklih decenija cjelokupna kulturna dešavanja održavaju se isključivo u ljetnom periodu, na platou Osnovne škole ili u fiskulturnoj sali. Shodno tome, potrebna je izgradnja Doma kulture i gradske biblioteke. Nedostajući Dom kulture objedinio bi djelovanje društava i subjekata koji se bave kulturnim radom i omladinskim aktivizmom na prostoru općine.

Sport

Opći cilj: poboljšanje uslova i ravnomjeran raspored sportskih objekata.

Posebni ciljevi:

- obezbjeđenje uslova (rekonstrukcija, adaptacija izgradnja sportskih objekata/terena) kao temelj za unapređenje sporta;
- intenzivnije uključivanje populacije u aktivnosti fizičke kulture;

- povećanje broja stručno osposobljenog kadra za rad u sportu;
- osiguranje finansijskih sredstava za sistem sporta;
- izgradnju, dogradnju, adaptaciju prilagođavati normativima koja tertiraju ovu oblast

I.2.2.12.4. Uprava i administracija

Opći cilj: pružanje dobre usluge građanima, te efikasan i transparentan rad administracije.

Posebni ciljevi:

- potreba rekonstrukcije, sanacije, izgradnje ili dogradnje objekata;
- usklađivanje sa prostornim normativima koji važe za javne službe;
- podizanje kvaliteta usluga javnih službi;
- poboljšanje prostornog rasporeda javnih službi, radi povećanja njihove dostupnosti stanovništvu;
- razvijanje NVO;

I.2.2.12.5. Vjerski objekti

Opći cilj: očuvanje vjerske tradicije i običaja.

Posebni ciljevi:

- očuvanje i razvoj tolerancije različitih vjera;
- izgradnja, obnova i zaštita vjerskih objekata;

I.2.2.13. Zaštita okoline (voda, vazduh, tlo, otpad)

Osnovni dugoročni opći ciljevi zaštite životne sredine na području Prostornog plana su:

- očuvanje i unapređenje kvaliteta životne sredine, usklađeno sa održivim razvojem područja;
- upravljanje kvalitetom životne sredine, zasnovano na procjeni i monitoringu uticaja postojećih i planiranih aktivnosti, te industrijskih i infrastrukturnih sistema i objekata na životnu sredinu, prirodne i kulturne vrijednosti i održivi razvoj lokalnih zajednica na Planskom području;
- unapređenje životne sredine preduzimanjem aktivnosti i mjera na sanaciji i sprečavanju zagađivanja vazduha, voda i zemljišta (iz industrije, energetike, domaćinstava i poljoprivrede), uticaja buke, kao i aktivnosti na organizovanom prikupljanju i odlaganju čvrstog komunalnog i industrijskog otpada i zaštiti od udesa opasnim materijama; i
- popularizacija, jačanje ekološke svijesti i uključivanje javnog i privatnog sektora, kao i lokalnog stanovništva u aktivnostima na zaštiti prirodne i životne sredine.
- Postojeća legislativa u oblasti zaštite okoline mora biti dosljedno i bez izuzetaka primjenjivana, obveze i norme se moraju poštovati, a oni koji ih se ne drže, moraju biti sankcionisani;

Opći ciljevi zaštite voda na području općine su:

Vodotok Sapna zadovoljava propisane kategorije kvaliteta voda. Izliv otpadnih voda iz kanalizacija na teritoriji općine Sapna odvija se direktno ili indirektno u vodotoke, što znači da ni jedna kanalizacija nema ugrađene kolektore, što propisuje zakon o vodama.

Imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta voda na području općine Sapna, osnovni ciljevi zaštite voda bi bili da se:

- Sačuvaju površinske i podzemne vode koje su još čiste,
- Zaustavi dalji trend pogoršanja kvaliteta voda (tekućica i stajaćica),
- Obezbedi upravljanje vodnim resursima na principima održivog razvoja i jedinstva vodnog režima.
- Omogućiti svim korisnicima voda da je koriste na održiv način, a u skladu sa raspoloživim količinama vode.
- Uspostaviti sistem praćenja kvaliteta površinskih voda na razmatranom području.
- Saniraju i uklone izvori zagađenja prvenstveno na postojećim i planiranim izvorima pitke vode, kao i drugim mjestima gdje se voda koristi za namjene za koje je potrebno osigurati kvalitetnu vodu,
- Odgovarajućim mjerama zaštite, i kvalitet svih površinskih voda dovede u klasu voda u skladu sa zakonskim propisima,
- obzirom da se na području oko jezera Snježnica planira vikend naselje (područje za razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma), u planskom periodu potrebno je raditi na očuvanju ekološke stabilnosti, bioraznolikosti i osobitosti područja, te očuvanju hidrogeološki i geomorfoloških karakteristika prostora;

Mjere za očuvanje kvaliteta voda obuhvataju:

- zabranu izgradnje na područjima gdje se ugrožava kvalitet voda izvorišta i podzemnih voda koje se koriste ili planiraju koristiti za vodosnabdijevanje,
- zabranu ili ograničenje izgradnje na posebno zaštićenim područjima i vrijednim vodnim ekosistemima,
- ograničenje izgradnje i obavljanja djelatnosti na vodotocima gdje ispuštanje otpadnih voda može imati uticaj na kvalitet voda i pored primjene potrebnih mjera zaštite,

Za uspješnu realizaciju postavljenih ciljeva za zaštitu voda na području općine Sapna, imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta voda i postavljene zahtjeve za kvalitetom voda, trebalo u što kraćem roku napraviti slijedeće:

- donijeti planove zaštite područja za riječne slivove i podslivove na području općine;
- utvrditi ciljeve kvaliteta voda u skladu sa planovima zaštite područja riječnih slivova i zakonskih propisa,
- uspostaviti informacijski sistem o vodama (vodnom bogatstvu i kvalitetu voda) i stvarati uvjete za informiranje javnosti o kvalitetu voda

Zaštita vazduha (atmosfera)

Osnovni problem zagađenja atmosfere je postojanje zastarjelih i energetski neefikasnih i neprihvatljivih objekata i sistema grijanja stambenog, poslovnog i javnog prostora. Potencijalna opasnost od zagađivanja vazduha na ovim prostorima predstavljaju individualne kućne kotlarnice, a njihova gradnja je u većem porastu. Procjena je da se u posljednjih nekoliko godina sagradilo više od 200 ovakvih objekata. Posebno treba napomenuti da se ove mini kotlane, najviše, grade u sjedištu općine Sapna.

Takođe postoji potencijalna opasnost od zagađivanja od deponijskog gasa zbog nepostojanja tehničko-tehnoloških i organizacionih mjera kojim bi se onemogućila emisija deponijskog gasa, jer se na području općine Sapna nalazi veći broj manjih odlagališta komunalnog otpada.

Zagađenju vazduha može doprinjeti i klimatsko-meterološki uslovi područja, npr. slabi vjetrovi, pravac vjetra, nepodobna temperaturna inverzija i dr.

Na području općine Sapna ne postoji monitoring kvaliteta vazduha za praćenje osnovnih zagađujućih materija, izuzev praćenja kvaliteta zraka mobilnom imisionom stanicom, na zahtjev nadležnih općinskih službi.

Imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta zraka na području općine Sapna, osnovni cilj zaštite zraka bi bio:

- da se u područjima gdje se ima visok kvalitet zraka teži očuvanju takvog kvaliteta, odnosno kvalitetu zraka gdje bi pokazatelji kvaliteta zraka bili ispod utvrđenih ciljanih vrijednosti kvaliteta zraka,
- da se u područjima gdje se ima umjereno zagađen zrak teži da se dostigne kvalitet zraka gdje će pokazatelji kvaliteta zraka biti između utvrđenih ciljanih i graničnih vrijednosti kvaliteta zraka,
- da se u područjima gdje se ima zagađen zrak, povremeno i prekomjerno zagađen, nastoji dostići kvalitet zraka na nivou graničnih vrijednosti.
- striktno i djelotvorno provoditi donesene zakonske propise iz oblasti zaštite zraka, posebno propise koji se odnose na monitoring emisija zagađujućih materija u zrak i granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u zrak,
- kod manjih kotlovnica i domaćinstava nastojati da se koristi niskosumporno gorivo, u pravilu ispod 1% sumpora u gorivu.

Zaštita tla

Najveći zagađivači tla su neadekvatno odloženi otpad iz privrede i domaćinstava, otpadne vode septičkih jama, preliva i direktnih izlivanja u tlo, neadekvatno i nekontrolisano korištenje hemijskih sredstava u poljoprivredi (na području općine Sapna poljoprivredna djelatnost u određenim segmentima ima obilježja intenzivne poljoprivredne proizvodnje), kao i postojanje minskih polja.

Dakle, osnovni problem u oblasti poljoprivrede je da se zbog neprimjenjivanja standarda zaštite životne sredine na gazdinstvima i nepostojanja sistema za monitoring korištenja količina i vrsta pesticida, đubriva i stajnjaka nekontrolisano zagađuje tlo.

Posebno specifičan vid zagađenja zemljišta se ogleda kroz identifikaciju površina na kojima se nalaze zaostala minsko eksplozivna sredstva. Zaštitu tla moguće je postići:

- sprovođenjem stručnih primjena pesticida i mineralnih đubriva i stroga kontrola njihove upotrebe od strane stručnih službi (umanjivanje njihovog štetnog dejstva na izmjene hemijskog sastava tla).
- Uklanjanje zaostalih minskih eksplozivnih sredstva;

Otpad

Ciljevi upravljanjem otpadom

- Povećati broj stanovništva koje je obuhvaćeno sistemom sakupljanja i odvoza komunalnog otpada.
- Na nivou općine uspostaviti održivi integralni sistem upravljanja otpadom koji će se bazirati na principima održivog razvoja - izbjegavanje nastanka otpada, razvrstavanje, smanjenje, ponovno korišćenje i reciklažu otpada.

- Planirati i uspostaviti organizaciju informacionog sistema u oblasti upravljanja otpadom, kao baze za planiranje i stalno unaprjeđenje sistema upravljanja otpadom.
- Uključiti općinu Sapna u regionalni koncept upravljanja otpadom, što znači da se po izgradnji regionalne sanitarne deponije u Tuzlanskom kantonu, odlaganje otpada vrši na regionalnoj deponiji.
- U saradnji sa ovlaštenim operaterom za upravljanje otpadom koji vrši sakupljanje, transport i odlaganje komunalnog otpada formirati „zelena ostrva“ na urbanom području općine, gdje bi građani mogli da izvrše razdvajanje otpada.
- Izvršiti uklanjanje divljih deponija i sanaciju lokacije gdje su bile divlje deponije.
- Planirati i sprovesti edukativnu kampanju sa ciljem upoznavanja stanovništva sa potrebom pravilnog odlaganja i upravljanja otpadom.

I.2.2.14. Zaštita prirodno i kulturno historijskog naslijeđa

Opći cilj:

Očuvanje prirodnih i kulturno-historijskih vrijednosti i objekata, putem konzervacije i revitalizacije, stavljajući ih u funkciju ukupnog razvoja i potreba stanovništva i privrede.

Zaštićeno i održivo korišćeno prirodno i kulturno naslijeđe čini osnov identiteta regionalnog okruženja, ali i temelj budućeg privrednog/turističkog razvoja općine. Ovo podrazumijeva dalji razvoj mreža vrijednih/zaštićenih prirodnih cjelina i kulturnih predjela, uz zaštitu prirodnog i kulturnog naslijeđa i predjela prema evropskim i svjetskim standardima, konvencijama, deklaracijama i sl., sa posebnim zadatkom da se poveća površina zaštićenih prirodnih cjelina i izvrši sistematizacija kulturnog naslijeđa. Takođe, predpostavlja stvaranje uslova za edukaciju lokalnog stanovništva o prirodnim i kulturnim vrijednostima područja, kao i uslova za održivo korišćenje ovih vrijednosti (uz adekvatnu prezentaciju)

Posebni ciljevi koji se nameću u pogledu prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa su:

- utvrđivanje sistemske evidencije svih objekata kulturno-istorijskog naslijeđa (uključujući i arheološka dobra), odnosno izrada registra kulturno-historijskih spomenika na području općine Sapna;
- podići nivo svijesti stanovništva o bogatstvu kulturno-historijske baštine općine Sapna;
- predlaganje i provođenje mjera tehničke i fizičke zaštite svih objekata kulturno-historijskog naslijeđa;
- hitna sanacija oštećenja i konstrukcija na nacionalnim spomenicima koji su na listi ugroženih nacionalnih spomenika;
- obezbjeđenje monitoringa ukupnog kulturno-historijskog naslijeđa;
- uključivanje kulturnih dobara u planove razvoja (prije svega turizam);
- kulturno-istorijsko-prirodno naslijeđe općine Sapna staviti u funkciju održivog razvoja;
- preduzimanje mjera da objekti kulturno - historijsko naslijeđa steknu status zaštićenog spomenika kulture;
- čuvanje, revitalizacija ili rekonstrukcija najznačajnijih objekata kulturno-historijskog naslijeđa i njihovo privođenje pogodnim namjenama (sačiniti plan konzervatorskih radova na svim lokalitetima srednjovjekovnih nadgrobnih stećaka, a potom projekte sanacije, restauracije i konzervacije)
- starim gradovima ili njihovim monumentalnim ostacima pokloniti posebnu pažnju i eventualno ih privesti prigodnoj namjeni;
- revitalizacijom, rekonstrukcijom i privođenjem nekoj namjeni, obogatiti i proširiti kulturnu baštinu;
- zaštićene objekte, pejzaže i prostore prirodnih rijetkosti maksimalno čuvati i njegovati;

- vaspitno-obrazovnim sistemom podizati nivo kulture čuvanja i zaštite kulturno - historijskih i prirodnih vrijednosti i rijetkosti.

Realizaciju navedenih ciljeva moguće je ostvariti kroz:

- praćenje broja identifikovanih kulturno-historijskih objekata, proizašlih iz registra;
- praćenjem broja objekata kulturno-historijskog naslijeđa koji su stekli status zaštićenog spomenika kulture;
- praćenjem broja područja koja su stekla status zaštićene zone.

DRUGI DIO

II. PROJEKCIJA PROSTORNOG RAZVOJA

II.1. STANOVNIŠTVO

II.1.1. Brojčani razvoj stanovništva

Projekcije stanovništva, najopćine rečeno, odnose se na budući period i ono šta će se eventualno desiti po pitanju veličine i strukture date populacije u budućnosti. Projekcije stanovništva ne znače onaj obim i strukturu stanovništva koje će se stvarno i desiti, već onu koja je manje ili više vjerovatna u zavisnosti od pretpostavljenih promjena nataliteta, mortaliteta i migracija.

Projekcija broja stanovnika i domaćinstava određene teritorije predstavlja veoma važan polazni element u procesu prostornog planiranja. Prema broju stanovnika dimenzionišu se i ostale komponente prostora kao što su stambeni fond, privredni kapaciteti, tehnička i društvena infrastruktura itd. Dakle, u projekcijama brojčanog razvoja stanovništva, osnovicu čine dvije bitne komponente:

- procjena kretanja vitalnih komponenti stanovništva-natalitet i mortalitet,
- procjena migracionog faktora i njegov uticaj na brojčani i strukturni razvoj stanovništva.

Ove vitalne komponente su sučeljene sa drugim komponentama razvoja:

- projekcijama razvoja baznih infrastrukturnih sistema,
- projekcijama razvoja strukture privrede,
- te, mogućnostima situiranja stanovništva u naseobinskom sistemu, odnosno u postojećim naseljima (prije svake razvojne odluke, strateške ili operativne, mora se računati sa konzumom koji će koristiti konkretan predmet investiranja, visinom ulaganja i očekivanim efektima tog ulaganja)

Nužan korak ka poboljšanju demografske strukture, prije svega, predstavljaju podsticajne mjere za rađanje i ostanak stanovništva u mjestu stanovanja. Iz tako definisanog cilja demografskog razvoja proističu različite socio-ekonomske mjere od kojih su najvažnije finansijski podsticaji, poreske olakšice, posebna socijalna i zdravstvena zaštita, zapošljavanje, organizacija radnog i slobodnog vremena i dr..

U posredne mjere spadaju sva planska rješenja koja vode opštem poboljšanju uslova života, bilo da je riječ o infrastrukturnom opremanju, unapređenju usluga u objektima javnih službi, funkcionalnom povezivanju naselja, razvoju perspektivnih privredno-radnih zona i djelatnosti u okviru njih, zaštiti i valorizaciji prirodnog i kulturnog nasljeđa.

Na osnovu toga, planske propozicije su definisane u pravcu:

- poboljšanje kvaliteta stambenog fonda (struktura stambenih jedinica, prosječna veličina stana, opremljenost instalacijama...)
- unapređenje kvaliteta infrastrukture (saobraćajne, telekomunikacije, energetika, hidrotehnika, termogenetika)
- unapređenje kvaliteta javnih službi;
- određivanja neophodnih obrazovnih profila za lokalnu privredu (obrazovni sistem potrebno je izmijeniti iz sistema vođenog vođenog ponudom u sistem koji bi bio vođen potražnjom)
- angažovanja neuposlene radne snage
- dodatne obuke stanovništva za rad u poljoprivredi, šumarstvu, turizmu i ugostiteljstvu, prema utvrđenim potencijalima;
- razvoj socijalne zaštite na lokalnom nivou-definisanje modela integralne socijalne zaštite;

Ukoliko navedena planske propozicije budu realizovane, imaće za rezultat povećanje nataliteta, doseljavanje novog stanovništva, kao i smanjenje smrtnosti. U tom smislu, u narednoj tabeli je data realno-optimistična prognoza broja stanovnika za naredni period.

Tabela br. 1.: Broj stanovnika općine Sapna po naseljenim mjestima za 2013. godinu i projekcija broja stanovnika za period 2013.-2033. godine

red. br.	naseljeno mjesto	2013.	2020.	2030.	2033.
1.	Kraljevići	1712	1756	1854	1886
2.	Sapna	2073	2136	2243	2277
3.	Međeđa	1368	1408	1499	1528
4.	Goduš	1214	1249	1339	1368
5.	Rožanj	29	36	53	61
6.	Rastošnica	277	293	341	357
7.	Baljkovica	151	161	199	213
8.	Nezuk	1054	1087	1140	1159
9.	Zaseok	1154	1187	1246	1265
10.	Kiseljak	0	0	0	0
11.	Vitinica	3104	3164	3265	3297
12.	Gornji Lokanj	0	0	0	0
13.	Podgora	0	0	0	0
ukupno općina		12136	12477	13179	13410

(Izvor: Za 2013. godinu: Preliminarni rezultati o broju popisanih osoba, dmačinstava/kućanstava i stanova po naseljenim mjestima; projekcija 2020,2030,2033. godinu: Nosilac izrade plana)

Na području općine u 2033. godini planira se 13410 stanovnika. Broj stanovnika će se povećati po stopi od oko 0,49%, odnosno uvećaće se za oko 1274 u odnosu na 2013. godinu. Ukupno stanovništvo imaće kontinuiran porast do 2033. godine.

Analizirajući kretanje broja stanovnika u periodu od 2013. do 2020. godine, uočava se porast od 341 stanovnika. U narednom planskom periodu, od 2020 do 2033. godine broj stanovnika bi se povećao za 702 stanovnika. 2033. godine broj stanovnika će iznositi 13410, što je za 231 stanovnika više u odnosu na 2030. godinu.

Dakle, rast stanovništva se očekuje od sredine prvog demografsko-planskog perioda, uz kontinuiran rast do kraja planskog perioda.

Dakle, uz poboljšanje privrednog ambijenta, stvaranje boljih ekonomsko-socijalnih uslova tj. boljih uslova i kvaliteta života, za očekivati je navedeni pozitivni demografski trend na prostoru općine.

II.1.2. Struktura stanovništva

Kao polazna osnova svakog prostornog plana, kako bi bio što realniji i imao primjenu, čine promjene demografskih tokova i strukture, kao i projekcije tih tokova u planskom periodu. Za potrebe potpunije analize i projekcije, neophodna je kvalitetna, ažurna i sistematizovana informaciona osnova, koja reprezentuje pojave i procese koji su predmet posmatranja, a vezani su za određenu, konkretnu, tj. prostorno definisanu cjelinu.

U baznom stanju mogu se koristiti pouzdani, zvanični statistički podaci, dok se kretanja i tokovi do planskog horizonta procjenjuju, tačnije planiraju na osnovu statističkih metoda.

Kada se ima u vidu svrha demografskih projekcija - ulazni podaci za planiranje prostornog plana općine Sapna, uobičajeno je da se u planiranju potreba uzimaju maksimalne veličine. To je opravdano polazište iz razloga što se formiraju trajna dobra visokih investicionih vrijednosti, ili da se namjeni i sačuva prostor za buduća pokoljenja.

Starosna struktura stanovništva sastoji se u grupisanju cjelokupnog stanovništva po starosnim grupama.

Na osnovu projekcija starosne strukture i funkcionalnih dobnih grupa, do planskog horizonta 2033. godine, na području Općine, očekuje se blago povećanje mlađih dobnih grupa, blagi porast radnosposobnog kontigenta stanovništva i smanjenje starije populacije.

Tabela br. 2.: Planirana starosna struktura

godina	starosne grupe				starosne grupe %			
	ukupno	0-14	15-64	> 65	ukupno	0-14	15-64	> 65
2013.	12721	2214	9030	1477	100	17.40	70.98	11.61
2033.	13410	2344	9524	1542	100	17.48	71.02	11.50

(Izvor: Za 2013. godinu: Tuzlanski kanton u brojkama, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo 2015. godina, stanje na dan 30.06.2013.; projekcija 2033. godina: Nosilac izrade plana)

II.1.3. Vitalne karakteristike

Brojčani razvoj stanovništva rezultat je prirodnih karakteristika razvoja stanovništva, odnosno kretanja nataliteta, mortaliteta i prirodnog priraštaja, sa jedne strane i migracionog kretanja stanovništva sa druge strane.

Prirodno kretanje, prirodni razvoj, odnosno kretanja vitalnih događaja stanovništva je u uslovima mirnodopskog stanja od najvećeg značaja za demografski razvoj u svakom području. U analizi dosadašnjeg demografskog razvoja, konstatovano je da su vrijednosti prirodnog priraštaja u periodu 1998.-2012. godine konstantno opadale, uz zadržavanje pozitivnog predznaka. Ovo je posljedica smanjenja broja rođenih, i neznatnog rasta i stagnacije broja umrlih lica.

Tabela br. 3.: Prirodno kretanje broja stanovnika općine Sapna u periodu 1998.-2012. godine

godina	živorođeni	umrli	prirodni priraštaj
1998.	301	46	255
1999.	152	51	101
2000.	131	41	90
2001.	125	52	73
2002.	128	62	66
2003.	110	57	53
2004.	125	73	52
2005.	120	49	71
2006.	86	61	25
2007.	114	71	43
2008.	116	52	64
2009.	88	76	12
2010.	112	82	30
2011.	100	82	18
2012.	81	64	17

(Izvor: Statistički godišnjak/ljetopis Federacije Bosne i Hercegovine, 2006., 2008., 2013.)

Činjenica da se stopa nataliteta, iako u padu, zadržala se na relativno visokom nivou, te vjerovatnoća je da je stopa mortaliteta već dostigla svoj maksimum i da će u narednom periodu imati tendenciju smanjenja, upućuje da se buduće kretanje vitalnih komponenti stanovništvu u planskom periodu može projicirati optimističnije.

Na osnovu prednjih situacija i ocjena, projekcije kretanja vitalnih komponentata stanovništva u planskom periodu se temelje na pretpostavkama:

- da će se tendencija pada stope nataliteta zaustaviti i stabilizovati, a potom je i za očekivati blagi, a kasnije i značajni porast;
- da će tendencija rasta mortaliteta biti zaustavljena, a potom i stabilizovana uz kasniju tendenciju smanjenja.

II.1.4. Broj, veličina i karakteristike domaćinstava

Podlogu za planiranje i usmjeravanje niza aktivnosti u prostoru čini i procjena broja domaćinstava na području općine.

Domaćinstva, kao okosnica prostornih jedinica, na području općine su, po Popisu 2013. godine brojala 3164 domaćinstva, sa prosječnim brojem 3,84 člana.

Tabela br. 4.: Projekcija broja domaćinstava do kraja planskog perioda

godina	2013.	2033.
broj domaćinstava	3164	3600

(Izvor: Za 2013. godinu: Preliminarni rezultati o broju popisanih osoba, domaćinstava/kućanstava i stanova po naseljenim mjestima; projekcija 2033. godina: Nosilac izrade plana)

Polazeći od utvrđenih kvantifikacija o brojčanom razvoju i strukturama stanovništva, a uz uvažavanje ekonomskih i socijalnih aspekata, u planskom periodu, procjene ukazuju:

- da će u planskom periodu do 2033. godine, preovlađujuća struktura domaćinstva biti 3,72 člana domaćinstava;
- da će se i dalje zadržati patrijarhalan oblik oblik domaćinstva, sa više članova, ali će taj broj biti minoran.

II.1.5. Gustoća naseljenosti

Gustoća naseljenosti je jedno od najznačajnijih obilježja u prostornom planiranju, jer spaja prostor i stanovništvo, tj. prirodne i ljudske resurse.

Tabela br. 5.: Gustoća naseljenosti općine Sapna za period 2013.-2033. godine

red. br.	naseljeno mjesto	Površina naseljenog mjesta km ²	gustoća naseljenosti			
			2013	2020	2030	2033
1	Kraljevići	8,24	207,8	213,1	225	228,9
2	Sapna	9,34	221,9	228,7	240,1	243,8
3	Međeđa	4,66	293,6	302,1	321,7	327,9
4	Goduš	11,58	104,8	107,9	115,6	118,1
5	Rožanj	14,94	1,9	2,4	3,5	4,1
6	Rastošnica	44,33	6,2	6,6	7,7	8,1
7	Baljkovica	2,61	57,9	61,7	76,2	81,6
8	Nezuk	5,25	200,8	207	217,1	220,8
9	Zaseok	2,29	503,9	518,3	544,1	552,4
10	Kiseljak	6,64	0	0	0	0
11	Vitnica	9,56	324,7	331	341,5	344,9
12	Gornji Lokanj	2,59	0	0	0	0
13	Podgora	0,32	0	0	0	0
ukupno općina		122,35	99,2	102	107,7	109,6

Procjene su da će povećanje broja stanovnika na teritoriji općine uticati na povećanje stepena gustine naseljenosti, pa se može očekivati da će se gustina naseljenosti na teritoriji općine sa 99,2 stanovnika na 1 km² prostora u 2013. godini povećati na 109,6 stanovnika na 1 km² površine u 2033. godini.

II.2. SISTEM NASELJENIH MJESTA PO ZNAČAJU, KARAKTERU I DOMINANTNOJ PRIVREDNOJ DJELATNOSTI

II.2.1. Konceptija razvoja sistema/mreže naseljenih mjesta

Razvoj mreže naseljenih mjesta predstavlja podršku razvoju svakog mjesta, naselja, lokacije, koje se prepoznaju od strane bilo pojedinca, bilo države, kao nosioc pozitivnih promjena kroz kvalitetno i opravdano valorizovane programe.

Polazeći od faktora koji utiču na urbanizaciju i razvoj mreže naseljenih mjesta (demografski, ekonomski, socijalni, tehničko-tehnološki i drugi), osnovno strateško opredeljenje je preporod mreže naseljenih mjesta, uspostavljanjem policentričnog modela mreže naseljenih mjesta.

Ova strategija zasniva se na strateškim razvojnim opredjeljenjima pojedinačnih faktora i međusobnom uticaju navedenih faktora na razvoj mreže naseljenih mjesta u planskom periodu. Dosadašnja saznanja o potencijalima i mogućnostima za razvoj pokazuju da općina raspolaže realnim uslovima da se neke, blaže, negativne tendencije demografskih, ekonomskih, socijalnih, tehničko-tehnoloških, saobraćajno-komunikacionih i drugih faktora ne samo zaustave već krenu pozitivnim uzlaznim-ubrzanim trendovima. Strategija preporoda mreže naseljenih mjesta zasniva se na sledećim faktorima i njihovoj međusobnoj povezanosti i uslovljenosti:

- demografski – zaustavljanje emigracionih kretanja, povratak stanovništva, prije svega onog djela koji živi i radi u drugim centrima zemlje i u inostranstvu, porast stope prirodnog priraštaja do stope koja obezbjeđuje normalnu reprodukciju stanovništva;
- ekonomski – brži privredni razvoj;
- socijalno - ekološki – kako kvalitet života postaje sve značajniji faktor lokacije stanovanja i rada određene komparativne prednosti područja općine (ekološke i dr.) mogu doći do punog izražaja uz blagovremeno preduzimanje akcija (markentiških, edukativnih, podsticajnih i drugih) na stvaranju potrebnog ambijenta.

Koncept policentričnog modela sagledan je kroz više različitih nivoa i prema više kriterijuma kao što su:

- projektovani broj stanovnika u naseljenom mjestu i gravitacionom području,
- gustina naseljenosti,
- opremljenost - disperzija/koncentracija sadržaja i aktivnosti (javne službe sa objektima društvenog standarda, privredne aktivnosti/djelatnosti, kapaciteti, uslužne i tercijarne djelatnosti),
- saobraćajna povezanost i intenzitet međusobne povezanosti,
- stepen urbanizovanosti,
- centralitet i tipovi naseljenih mjesta,
- infrastrukturna opremljenost,
- prirodno - morfološke karakteristike naseljenih mjesta,
- funkcionalna usmjerenost i specifičnost naseljenih mjesta,
- smjernice i vizije razvoja lokalne samouprave.

Dakle, planirana mreža naseljenih mjesta, koja se bazira na policentričnom modelu, temeljiće se na izdvajanju novog ali i unapređenju postojećeg centra, a sve sa ciljem ostvarivanja bržeg društveno-ekonomskog razvoja, postizanja optimalnog nivoa urbanog i ruralnog življenja po naseljenim mjestima, aktiviranja prostora, boljoj dostupnosti funkcijama te integracije općine.

Povezivanje i umrežavanje polifunkcionalnih veza unutar planskog područja predstavlja veoma važan faktor ublažavanja i eliminisanja prostorno-funkcijskih razlika između dijelova teritorije i povećanja stepena unutrašnje teritorijalne kohezije.

Sagledavajući činioce prirodnih i stvorenih dobara, njihove međusobne veze, ograničenja i pogodnosti, a u cilju uspostavljanja i unapređivanja postojećeg sistema naseljenih mjesta, identifikovana je vertikalna/funkcionalna i horizontalna/prostorna hijerarhija u mreži naseljenih mjesta. U tom smislu na prostoru općine Sapna razlikujemo tri kategorije naseljenih mjesta i to:

- Centar I kategorije-aglomeracija Sapna-Kraljevići
- Centar II kategorije (lokalni centar)-Vitinica
- Ostala naseljena mjesta (Baljkovica, Goduš, Gornji Lokanj, Kiseljak, Međeđa, Nezuk, Podgora, Rastošnica, Rožanj, Zaseok)

Funkcionalne veze između centara i između centra i naseljenih mjesta koja mu gravitiraju su utvrđena na dva hijerarhijska nivoa, u skladu sa kategorijom i funkcijom centra. Tako, funkcionalne veze prvog reda označavaju vezu između centara najviše kategorije, odnosno centar II kategorije direktno gravitira aglomeraciji Sapna-Kraljeviću, kao centru I kategorije, a funkcionalne veze drugog reda označavaju vezu između ostalih naseljenih mjesta kao najniže kategorije i centra kojem neposredno gravitiraju (centar I kategorije).

Osnova budućeg razvoja mreže naseljenih mjesta temelji se na sljedećim postavkama:

- jačanje aglomeracije Sapna-Kraljevići kao centra I kategorije;
- aglomeracija da treba da ima najviši stepen centraliteta;
- snažniji socio-ekonomski razvoj lokalnog centra;
- jačanje ostalih naseljenih mjesta, te njihovo kvalitetno povezivanje sa centrima, u cilju poboljšanja kvaliteta života građana;

To bi dalje doprinjelo stvaranju ujednačenih uslova prostornog razvoja općine što bi imalo za cilj privlačenje investicija. Da bi se to ostvarilo, potrebno je pažnju usmjeriti na razvoj saobraćajne, energetske i telekomunikacione mreže.

Iako je do sada koncentracija aktivnosti i njihov prostorni razmještaj stimulisao razvoj općinskog centra značajnije u odnosu na razvoj ostalih djelova općine, jačanje aglomeracije Sapna-Kraljevići, kao centra I kategorije, će se nastaviti u planskom periodu obzirom da centar I kategorije treba da ima najviši nivo centraliteta.

Aglomeracija Sapna-Kraljevići, kao centar prve kategorije će u svom sastavu do kraja planskog perioda imati:institucije zdravstva (dom zdravlja, apoteku), fizičke kulture (sportsku dvoranu, sportski poligon, gradski stadion...), kulture (Dom kulture, Gradsku biblioteku sa čitaonicom), institucije obrazovanja (osnovnu školu, srednju školu,područna škola, predškolsku ustanovu), socijalne zaštite (Centar za socijalni rad, Crveni križ), uprave (općinsku upravu,policijstu stanicu, Odjel za odbranu,Zavod za zapošljavanje, veterinarsku stanicu, PIO/MIO...), a lokalni centar Vitinica, kao centar druge kategorije: institucije zdravstva (ambulantu, apoteku), fizičke kulture (sportski poligon, sportski-poligon-igralište), kulture (omladinski dom), obrazovanja (školu, objekat predškolskog obrazovanje), uprave (društvene objekte).

Dakle, centar I kategorije će u svom sastavu imati sve funkcije koje su tipične za općinski centar, sa ciljem zadovoljenja potreba cjelokupnog stanovništva općine, dok će se u Vitinici nalaziti značajne funkcije nižih nivoa.

Formiranje aglomeracije na teritoriji općine, opravdano je jer ovaj prostor karakteriše kontinualna izgradnja- prostorno je teško odrediti gdje završava jedno,a počinje drugo naseljeno mjesto, tj. naseljena mjesta Sapna i Kraljevići, naslanjaju se jedno na drugo i čine gotovo neprekidnu linearnu naseobinsku strukturu uz regionalni put.

Formiranje lokalnog centra opravdano je iz sljedećih razloga:

- demografski i teritorijalno, radi se o većem naseljenom mjestu (do kraja planskog perioda, ovo naseljeno mjesto će biti populaciono najveće);
- smanjen je „pritisak“ na aglomeraciju Sapna-Karljevići, u smislu zadovoljenja svakodnevnih potreba (naime, sva ostala naseljena mjesta gravitiraju aglomeraciji)
- opremljenost društvenom i tehničkom infrastrukturom je na zadovoljavajućem nivou;
- prevazilazi karakteristike „ostalih naseljenih mjesta“.

Dakle, populaciono veliko naseljeno mjesto-Vitinica, veliki dio svojih potreba može i moći će obavljati u svom naseljenom mjestu, a otvara mogućnost da mu gravitiraju ostala okolna naseljena mjesta (u planskom ili postplanskom periodu, ukoliko dođe do gradnje na teritoriji Kiseljaka i Gornjeg Loknja, ova naseljena mjesta imaju preduslove –(blizina, prirodni uslovi) za gravitiranje lokalnom centru Vitinica). Navedeno plansko usmjeravanje mreže naseljenih mjesta, tj. razvoj centara različitog nivoa, razvoj ostalih naselja, razmještaj proizvodnih i uslužnih aktivnosti, jačanje veza između aglomeracije, lokalnog centra i ostalih naseljenih mjesta, ima za cilj poboljšanje uslova života stanovništva općine.

Opremljenost saobraćajnom i komunalnom infrastrukturom svih naseljenih mjesta je na zadovoljavajućem nivou, s tim što je potrebno raditi na rekonstrukciji, adaptaciji i modernizaciji istih.

II.2.2. Organizacija prostora, prostorne cjeline

Koncept mreže i sistema naseljenih mjesta prati i odgovarajući koncept organizacije prostora i prostornih cjelina (gravitacionih područja) različitog hijerarhijskog nivoa.

Demografsko – prostornom analizom utvrđeni su prostorni međuodnosi centara u pojavnim oblicima gravitacije, dominacije, kontinuiteta i diskontinuteta ili izrazite periferne odvojenosti. Krajnji rezultat ove analize predstavljaju grupacije naseljenih mjesta, formiranje gravitacionih područja, u čijim centrima bi se planskim intervencijama u segmentu koncentracije privrednih subjekata, društvene i tehničke infrastrukture, omogućio ravnomjeran razvoj svih dijelova općine.

Tabela br. 6.: Prostorne cjeline (gravitaciona područja) na prostoru općine Sapna

Pozicija u sistemu	Područje	Gravitaciono područje	Površina (km ²)	Broj stanovnika 2033. godine	Gustina naseljenosti 2033. godine (st/km ²)
Centar I kategorije	Aglomeracija Sapna-Kraljevići	Sapna, Kraljevići, Baljkovica, Nezuk, Zaseok, Međeđa, Goduš, Rožanj, Rastošnica	103,24 km ²	10114	97,97 st/km ²
Centar II kategorije (lokalni centar)	Vitinica	Vitinica ³	9,56 km ²	3297	344,87st/km ²

U planskom periodu lokalna zajednica treba populacijski i funkcionalno jačati sadašnje i buduće centre gravitacijskih područja. U ovim centrima treba razvijati funkcije na bazi prirodnih i stvorenih resursa.

³ u planskom ili postplanskom periodu, ukoliko dođe do gradnje na teritoriji Kiseljaka i Gornjeg Loknja, ova naseljena mjesta imaju preduslove (blizina, prirodni uslovi) za gravitiranje lokalnom centru Vitinica.

II.2.3. Sadržaj i funkcije centara

Planirana mreža naseljenih mjesta se bazira na organizovanju mreže centara (centre I, II, kategorije). Njihov funkcionalni sadržaj treba da direktno utiče na poboljšanje životnih i radnih uslova stanovništva u tim naseljenim mjestima, a indirektno kroz funkcionalni uticaj na smanjivanje odliva stanovništva. Gravitacioni uticaj funkcionalnog sadržaja tih centara treba da utiče na okolna naseljena mjesta u smislu njihovog vezivanja za centralno naseljeno mjesto. Krajnje povoljni rezultat bi predstavljalo formiranje relativno samostalnih jedinica u zajednici međusobno gravitirajućih naseljenih mjesta.

1. Centar I kategorije (aglomeracija Sapna-Kraljevići)

Sve funkcije centralnih naseljenih mjesta (aglomeracija Sapna-Kraljevići) treba razvijati i dimenzionirati u skladu sa razvojem općine i njenog okruženja, povezano sa njegovim brojem stanovnika i onom stanovništvu koje gravitira i posjećuje centar općine i koristi njegove usluge uključujući tu i putnike i turiste. Planirani intenzivni razvoj privrede je bitan činitelj dimenzioniranja usluga centralnih naseljenih mjesta (aglomeracija Sapna-Kraljevići) općine. Da bi se omogućilo dalje jačanje aglomeracije, neophodno je najprije unapređenje postojeće infrastrukture, a potom i dalji razvoj planirane društvene, privredne, saobraćajne i komunalne infrastrukture na principima održivog razvoja.

2. Centar II kategorije (lokalni centar-naseljeno mjesto Vitinica)

Ovo naseljeno mjesto postaje središte urbanizacije na teritoriji općine. Dakle, u planskom periodu postaće kvalitetna ispostava upravnih, privrednih, uslužnih i društvenih djelatnosti (područna škola, predškolska ustanova, društveni objekat, omladinski dom, sportski tereni, ambulante...) što će dovesti do neposrednije veze građana sa lokalnom upravom, sistemom organizacije poljoprivredne proizvodnje i poslovanja, usluga, javnih funkcija.

3. Ostala naseljena mjesta (Baljkovica, Goduš, Gornji Lokanj, Kiseljak, Međeđa, Nezuk, Podgora, Rastošnica, Rožanj, Zaseok)

Ostala naseljena mjesta-podrazumjevaju sva ostala naseljena mjesta u općini koja nemaju funkcije višeg stepena. Sve funkcije višeg stepena (obrazovanje-osnovna i srednja škola, banke, javne ustanove, Dom zdravlja...) ostvarivaće u centru I kategorije (aglomeracija Sapna-Kraljevići). Ova naseljena mjesta su opremljena tj. moraju biti opremljena sadržajima koji zadovoljavaju dnevne potrebe.

Uopćeno govoreći, za njih je karakteristično da, u zavisnosti od položaja u okviru općine i prirodnih uslova, imaju različit stepen razvijenosti i potencijale za budući razvoj. Naseljena mjesta, bolje saobraćajno povezana i bliža općinskom centru (južni dio općine-Zaseok, Međeđa, Nezuk, Baljkovica), realno, imaju bolje uslove za razvoj i značajniji demografski potencijal.

Osnovne karakteristike ovog područja su:

- očuvan okoliš;
- raznolikost krajolika;
- kulturno-historijsko naslijeđe;
- šumska područja sa potencijalom za izletničko-rektreativni i lovni turizam ali i ;
- raznovrsnost poljoprivredne proizvodnje.

Shodno navednom, za ova područja u planskom periodu planira se razvoj turizma-Rastošnica, šumarstva, poljoprivrede, (značaj ekološki proizvedene hrane biljnog i životinskog porijekla, mogućnost korišćenja šumskog voća i ljekovitog bilja kao dodatnog izvora prohoda, otvaranje malih preduzeća iz oblasti šumarstva)-Goduš, Međeđa, Rožanj...uz potenciranje adaptacije saobraćajne, komunalne i vodne infrastrukture kao temelja za razvoj svakog područja.

II.3. URBANA I RURALNA PODRUČJA

II.3.1. Urbana područja

Urbana područja predstavljaju prostorno funkcionalnu cjelinu ili više međusobno povezanih cjelina, koje na osnovu planskih pretpostavki imaju uslove za dalji razvoj. Urbano područje obuhvata izgrađene i neizgrađene površine namijenjene za stanovanje, rad i odmor, objekte urbane opreme, infrastrukture i posebne namjene, zelene površine, kao i površine rezervisane za budući razvoj, a pored građevinskog mogu obuhvatati i druga zemljišta.

Urbana područja na prostoru općine Sapna planirana su na površinama predviđenim za izgradnju sa funkcijom stanovanja, rada, rekreacije i komunalne infrastrukture, a u cilju racionalnijeg organizovanja urbanih struktura, ekonomičnijeg opremanja naseljenih mjesta sadržajima komunalne i društvene infrastrukture.

Na osnovu prostornog plana Tuzlanskog kantona iz 2006. godine izvršeno je definisanje urbanih područja. Međutim, s obzirom na postojeće stanje, prirodne karakteristike, kao i planirani broja stanovnika ali i prepostavke budućeg razvoja izvršena je djelimična izmjena urbanih područja definisana Prostornim planom Tuzlanskog kantona.

Definisana urbana područja čine cca 8% površine općine. Učešće urbanih područja je dato u sljedećoj tabeli:

Tabela br. 7.: Urbana područja na teritoriji općine Sapna

redni broj	urbano područje	naseljena mjesta koja obuhvata (dio)	površina ha	struktura % ⁴
1.	Sapna-Kraljevići	Sapna, Kraljevići, Goduš	289,55	2,37
2.	Kobilići	Kraljevići	24,48	0,2
3.	Međeđa	Međeđa	131,60	1,08
4.	Rastošnica I	Rastošnica	150,87	1,23
5.	Rastošnica II	Rastošnica	173,14	1,42
6.	Kovačevići	Vitinica	38,23	0,31
7.	Goduš	Goduš	35,47	0,29
8.	Zaseok	Zaseok	46,93	0,38
9.	Nezuk	Nezuk	41,14	0,34
10.	Vitinica	Vitinica, Sapna	137,26	1,12
ukupno urbana područja			1068,67	8,73
ukupno općina			12235	100

Izvor: Nosioc izrade plana

⁴ učešće u ukupnoj površini općine

Prilikom planiranja urbanih područja posebna pažnja je posvećena ograničavajućim faktorima razvoja kao što su klizišta i drugo. U dosadašnjim istraživanjima registrovano je ukupno 435 klizišta⁵⁶. Rizik od klizanja zavisi u prvom redu od litoloških članova, nagiba terena, korišćenja zemljišta, padova slojeva te, najčešće zanemarenog faktora, antropogenog uticaja.

Za kategorizaciju terena prema stabilnosti izdvojene su tri kategorije: stabilni, uslovno stabilni i nestabilni tereni⁷.

- 1 Stabilni tereni odnosno padine su takvi tereni gdje ne postoje preduslovi za pojavu i razvoj geoloških procesa. Koeficijent stabilnosti je uvijek veći od jedinice. Ukoliko zbog morfo-genetskih procesa dođe do radikalnih promjena u prirodnoj morfologiji uslovi stabilnosti mogu se promijeniti. Kao stabilni tereni na ovom terenu su izdvojeni grebeni i nizine oko rijeka.
- 2 Uslovno stabilni tereni-u prirodnim uslovima je stabilan teren ali pri neznatnoj promjeni opštih uslova (pri izvođenju inženjerskih radova) ili nepovoljnog djelovanja geoloških faktora može doći do stvaranja štetnih geoloških procesa i pojava.
- 3 nestabilan teren (padine)-sa brojnim konstatovanim pojavama gravitacionih procesa ili područja gdje se na osnovu opštih inženjersko-geoloških uslova može očekivati pojava osulina, odrona i velikih klizišta. Izvođenjem inženjerskih radova, inteziviraju se procesi koji uzrokuju i proširuju područje nestabilnosti.

Tabela br. 8.: Kategorizacija terena prema stabilnosti

Općina Sapna	Stabilne površine (ha)	Stabilne površine (%)	Uslovno stabilne površine (ha)	Uslovno stabilne površine (%)	Nestabilne površine (ha)	Nestabilne površine (%)
	7852,247	64,17	970.97	7,94	3379,94	27,67

Izvor: Elaborat o izdvojenim klizištima i nestabilnim zonama na području općine Sapna, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla mart 2015

Stabilan teren

Stabilan teren prožima cijelu teritoriju, s tim da je najviše zastupljen u zapadnom dijelu, a posmatrajući po naseljenim mjestima, zaključuje se sljedeće:

- stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Rožnja obuhvataju cca 76 % površine naseljenog mjesta;
- stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Vitinice obuhvataju cca 71 % površine naseljenog mjesta;
- stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Rastošnice obuhvataju cca 64 % površine naseljenog mjesta;
- stabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Sapna, Goduš,Zasok, Kraljevići obuhvataju cca 61% površine naselejenih mjesta;
- stabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Gornji Lokanj i Nezuk obuhvataju cca 61% površine naseljenih mjesta;
- stabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Baljkovica, Međeđa, Kiseljak obuhvataju cca 55% površine naselejenih mjesta;
- naseljeno mjesto Podgora u cjelosti pripada stabilnom terenu.

Izgradnja infrastrukturnih građevina i drugih zahvata na stabilnom terenu može se planirati i izvesti bez posebnih uslova. Prema vrsti građevine i nivou projektne dokumentacije nadležni organ uprave

⁵ Prema podacima iz „Elaborat inženjerskoj prospekciiji klizišta“, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla , decembar 2014. godine i podaci opštinske uprave.

⁶ U prilogu Prostornog plana, nalazi se spisak klizišta sa koordinatama.

⁷ Elaborat o izdvojenim klizištima i nestabilnim zonama na području općine Sapna, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla mart 2015., str. 9

odlučuje o potrebi izrade Elaborata o geomehaničkim ispitivanjima tla (prema važećem Zakonu o geološkim istraživanjima i Pravilniku o geotehničkim istraživanjima i ispitivanjima te organizaciji i sadržaju misija geotehničkog inženjerstva). Takođe, određivanje načina izvođenja i dubine temelja građevine i uređenja terena potrebne uslove propisat će nadležni organ za izdavanje urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje, s obzirom na vrstu građevine, veličinu, namjenu i sl.

Uslovno stabilan teren

Uslovno stabilan teren prožima u manjim površinama cijelu teritoriju, a posmatrajući po naseljenim mjestima, zaključuje se sljedeće:

- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Baljkovica obuhvataju cca 14 % površine naseljenog mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Međeđa obuhvataju cca 12% površine naseljenog mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Nezuk i Kraljevići obuhvataju cca 9 % površine naseljenih mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Kiseljak i Goduš obuhvataju cca 9 % površine naseljenih mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Zaseok, Sapna i Rastošnica obuhvataju cca 7 % površine naseljenih mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Vitinica obuhvataju cca 6 % površine naseljenog mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Rožanj obuhvataju cca 5% površine naseljenog mjesta;
- uslovno stabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Gornji Lokanj obuhvataju cca 4 % površine naseljenog mjesta;

Na ovim površinama obavezno je provođenje geomehaničkih istraživanja, kao i detaljnog inženjerskogeološkog kartiranja tla sa davanjem uslova temeljenja i izgradnje građevina i prijedloga sanacionih mjera za pretvaranje uslovno stabilnog terena u stabilan teren. Potrebna je izrada Elaborata o inženjerskogeološkim i geomehaničkim ispitivanjima terena, u kojem će se utvrditi uslovi i sanacione mjere za prilagođavanje uslova izgradnje građevina i uređenja terena lokalnim geološkim uslovima.

Nestabilan teren

Nestabilni tereni nalaze se na cijeloj teritoriji općine, u manjim i većim površinama, a analizirajući po naseljenim mjestima zaključuje se sljedeće:

- nestabilni tereni u okviru naseljenog mjesta Gornji Lokanj obuhvataju cca 37% površine naseljenog mjesta;
- nestabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Sapna, Kraljevići, Baljkovica, Nezuk, Zaseok, Međeđa, Kiseljak obuhvataju od cca 30-35 % površine naseljenih mjesta
- nestabilni tereni u okviru naseljenih mjesta Rožanj, Vitinica, Rastošnica i Goduš obuhvataju od cca 18-30 % površine naseljenih mjesta.

Gradnja se može odobriti samo ukoliko se za kompletno područje izvrše detaljna inženjerskogeološka i geomehanička ispitivanja i uradi Elaborate, kao i projekat sanacije eterna, koji treba prilagoditi planiranoj namjeni prostora. Izgradnju objekata koncipirati tako da bude u funkciji sanacionih mjera.

Mjere na sanaciji klizišta

Mjere na sanaciji klizišta mogu biti interventne i trajne. Interventne mjere se provode za potrebe smirivanja aktivnosti klizišta, odnosno „držanja“ klizišta pod odgovarajućem tehničkom kontrolom, a sve u cilju smanjenja materijalnih šteta. Trajne mjere sanacije klizišta podrazumjevaju provođenje adekvatnih mjera sanacije za konačnu i potpunu sanaciju klizišta, takođe se razlikuju po vrsti i obimu u

zavisnosti od toga kakva će biti buduća namjena saniranog zemljišta (rekreaciona zona, mogućnost izgradnje infrastrukturnih objekata ...) U zavisnosti buduće namjene prostora i vrste sanacije zemljišta, zavisi obim geološko-geomehaničkih istraživanja i obim građevinskih sanacionih mjera. Za izgradnju građevina u zoni klizišta, moraju se provesti odgovarajuća i zakonski propisana geološko-geomehanička istraživanja kao i adekvatne građevinske sanacione mjere koje će omogućiti privođenje zemljišta planiranoj ili eventualno zahtjevanoj budućoj namjeni zemljišta.

Stabilnost terena je prikazana na grafičkom prikazu br.V-Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i van urbanih područja sa režimima građenja.

Opremljenost urbanih područja saobraćajnom, elektroenergetskom, vodovodnom i ostalom (mezarja, pijace) infrastrukturom

Saobraćajna infrastruktura

Urbanim područjima prolaze kategorisani i nekategorisani putevi. Tu spadaju regionalni, lokalni, nekategorisani i zemljani putevi. Centralnim dijelom urbanog područja Sapna-Kraljevići prolazi regionalni putni pravac R-306 Priboj-Sapna-Karakaj (R-456), a manjim dijelom, na sjeverozapadnom dijelu i regionalni putni pravac R-307 Sapna-Kalesija (lokalna cesta). Takođe, regionalni putni pravac R-306 (R-465) prolazi i kroz urbano područja Goduš, Rastošnica 1, a R-307 (lokalni put) prolazi spoljnim pojasom urbanog područja Međeđa. Kroz ostala urbana područja prolaze lokalni, nekategorisani i zemljani putevi.

Elektroenergetska i telekomunikaciona infrastruktura

Distributivna mreža obuhvata naponske nivoe 35 kV, 20kV, 0,4 kV. Napajanje potrošača uglavnom se vrši iz transformatorske stanice 35/20 kV „Sapna“, a dio iz općine Teočak. Pokrivenost cijele opštine mobilnom mrežom je preko 99,5%, a pokrivenost 3G signalom koji omogućava brži pristup internetu putem mobilne mreže iznosi nešto više od 90% za naseljena područja.

Vodovodna infrastruktura

Vodosnabdjevanje stanovništva urbanih područja vrši se preko tri općinska vodovoda: vodovod Vitinica, vodovod Sapna-Interventno snabdjevanje općine Sapna i vodovod PB1. Urbana područja koja imaju izgrađen sistem kanalizacije su : Sapna-Kraljevići, Nezuk, Zaseok, Međeđa.

Ostala infrastruktura

U oblasti pogrebnih djelatnosti , na cijeloj teritoriji općine postoji 57 groblja, obuhvatajući površinu od cca 14,77 ha. Sva urbana područja u okviru svojih granica imaju groblja. Mješovita pijaca koja je smještena uz regionalni put R-306 (R-456), nalazi se u okviru urbanog područja Sapna- Kraljevići.

Na osnovu prethodne analize, može se zaključiti da je opremljenost saobraćajnom, elektroenergetskom, telekomunikacionom, vodovodnom i ostalom infrastrukturom na zadovoljavajućem nivou. Obzirom na trenutne probleme, postavke budućeg razvoja, planirani demografski, privredni razvoj, u planskom periodu potrebno je:

- ostvariti još bolju saobraćajno-transportnu poveznost svih dijelova teritorije općine kroz modernizaciju kako regionalnih tako i lokalnih putnih pravaca;
- izvršiti sanaciju dotrajalog dijela distributivne nadzemne SN i NN mreže radi povećanja kvaliteta i pouzdanosti snabdjevanja potrošača električnom energijom i smanjenja tehničkih gubitaka;
- prelazak na optičku kablovsku infrastrukturu;
- dovršiti izgradnju sistema vodosnabdjevanja;
- rekonstrukcija stare vodovodne mreže;
- izraditi kanalizacionu mrežu u onim područjima gdje ista ne postoji;

II.3.2. Namjene površina urbanih područja – bilansi

U sklopu urbanih područja planirane su površine za različite namjene, a struktura tih planiranih površina prikazana je u tabeli za svako urbano područje pojedinačno i u cjelini. U strukturi površina urbanih područja najviše je zastupljeno građevinsko zemljište sa 6,93 % zatim poljoprivredno sa 0,78% i šumsko zemljište sa 0,69%.

Tabela br. 9.: Namjene površina urbanih područja

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	94,897	0,78
	ŠUMSKE POVRŠINE	84,854	0,69
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	271,11	2,21
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	569,56	4,66
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	5,4402	0,04
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	1,8475	0,02
	VIKEND NASELJE	12,533	0,10
	VODENA POVRŠINA	0	0,00
	stalni površinski tokovi (l,km)	18,86	0,00
	KAMENOLOM	0	0,00
	GROBLJA	6,849	0,06
	REGIONALNI PUT	10,362	0,08
	LOKALNI PUT	11,509	0,09
	UKUPNO	1068,962	8,73

Tabela br. 10.: Namjena površina urbanog područja Goduš

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	0,572	0,00
	ŠUMSKE POVRŠINE	0,592	0,00
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	14,442	0,12
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	18,251	0,15
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,00
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,00
	VIKEND NASELJE	0	0,00
	VODENA POVRŠINA	0	0,00
	stalni površinski tokovi (l,km)	0	0,00
	KAMENOLOM	0	0,00
	GROBLJA	0,451	0,00
	REGIONALNI PUT	0,763	0,01
	LOKALNI PUT	0,391	0,00
	UKUPNO	35,462	0,29

Tabela br. 11.: Namjena površina urbanog područja Kobilici

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	4,521	0,0370
	ŠUMSKE POVRŠINE	3,27	0,0267
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	8,207	0,0670
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	8,341	0,068
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,0000
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,0000
	VIKEND NASELJE	0	0,0000
	VODENA POVRŠINA	0	0,0000
	stalni površinski tokovi (l,km)	0,21	0,0000
	KAMENOLOM	0	0,0000
	GROBLJA	0	0,0000
	REGIONALNI PUT	0	0,0000
	LOKALNI PUT	0,14	0,0011
	UKUPNO	24,479	0,200

Tabela br. 12.: Namjena površina urbanog područja Kovačevići

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	5,43	0,0444
	ŠUMSKE POVRŠINE	0	0,0000
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	16,478	0,13
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	15,031	0,123
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,0000
	GRAĐEVINSKO PRIVREDA-PLAN	0	0,0000
	VIKEND NASELJE	0	0,0000
	VODENA POVRŠINA	0	0,0000
	stalni površinski tokovi (l,km)	0	0,0000
	KAMENOLOM	0	0,0000
	GROBLJA	0,483	0,0039
	REGIONALNI PUT	0	0,0000
	LOKALNI PUT	0,811	0,0066
	UKUPNO	38,233	0,3079

Tabela br. 13.: Namjena površina urbanog područja Međeđa

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	5,77	0,05
	ŠUMSKE POVRŠINE	0,258	0,00
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	34,086	0,28
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	88,31	0,72
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,00
	GRAĐEVINSKO PRIVREDA-PLAN	0	0,00
	VIKEND NASELJE	0	0,00
	VODENA POVRŠINA	0	0,00
	stalni površinski tokovi (l,km)	4,33	0,00
	KAMENOLOM	0	0,00
	GROBLJA	0,968	0,01
	REGIONALNI PUT	0,245	0,00
	LOKALNI PUT	1,968	0,02
	UKUPNO	131,605	1,08

Tabela br. 14.: Namjena površina urbanog područja Nezuk

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	0,0209	0,000
	ŠUMSKE POVRŠINE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	16,777	0,137
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	23,192	0,19
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,000
	VIKEND NASELJE	0	0,000
	VODENA POVRŠINA	0	0,000
	stalni površinski tokovi (l,km)	0,033	0,000
	KAMENOLOM	0	0,000
	GROBLJA	0,79	0,006
	REGIONALNI PUT	0	0,000
	LOKALNI PUT	0,361	0,003
	UKUPNO	41,1409	0,336

Tabela br. 15.: Namjena površina urbanog područja Rastošnica 1

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	12,662	0,103
	ŠUMSKE POVRŠINE	49,474	0,404
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	20,222	0,165
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	51,142	0,42
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,000
	VIKEND NASELJE	12,533	0,102
	VODENA POVRŠINA	0	0,000
	stalni površinski tokovi (l,km)	3	0,000
	KAMENOLOM	0	0,000
	GROBLJA	0,305	0,002
	REGIONALNI PUT	2,812	0,023
	LOKALNI PUT	1,718	0,014
	UKUPNO	150,868	1,233

Tabela br. 16.: Namjena površina urbanog područja Rastošnica 2

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	35,246	0,288
	ŠUMSKE POVRŠINE	23,762	0,194
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	14,787	0,12
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	95,777	0,78
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,000
	VIKEND NASELJE	0	0,000
	VODENA POVRŠINA	0	0,000
	stalni površinski tokovi (l,km)	2,02	0,000
	KAMENOLOM	0	0,000
	GROBLJA	0,114	0,001
	REGIONALNI PUT	0,83	0,007
	LOKALNI PUT	2,618	0,021
	UKUPNO	173,134	1,411

Tabela br. 17.: Namjena površina urbanog područja Sapna

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	8,901	0,073
	ŠUMSKE POVRŠINE	5,807	0,047
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	83,549	0,68
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	175,186	1,43
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	5,44	0,044
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	1,8	0,014
	VIKEND NASELJE	0	0,000
	VODENA POVRŠINA	0	0,000
	stalni površinski tokovi (l,km)	7,43	0,000
	KAMENOLOM	0	0,000
	GROBLJA	2,097	0,017
	REGIONALNI PUT	5,711	0,047
	LOKALNI PUT	1,011	0,008
	UKUPNO	289,51	2,367

Tabela br. 18.: Namjena površina urbanog područja Vitinica

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	21,768	0,178
	ŠUMSKE POVRŠINE	1,687	0,014
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	42,258	0,345
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	67,865	0,55
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,000
	VIKEND NASELJE	0	0,000
	VODENA POVRŠINA	0	0,000
	stalni površinski tokovi (l,km)	1,59	0,000
	KAMENOLOM	0	0,000
	GROBLJA	1,395	0,011
	REGIONALNI PUT	0	0,000
	LOKALNI PUT	2,281	0,019
	UKUPNO	137,254	1,11

Tabela br. 19.: Namjena površina urbanog područja Zaseok

URBANA PODRUČJA	NAMJENA	UKUPNO ha	% OD POVRŠINE OPĆINE
	POLJOPRIVREDNE POVRŠINE	0	0,000
	ŠUMSKE POVRŠINE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-STANJE	20,307	0,17
	GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE-PLAN	26,176	0,22
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-STANJE	0	0,000
	GRAĐEVINSKO-PRIVREDA-PLAN	0	0,000
	VIKEND NASELJE	0	0,000
	VODENA POVRŠINA	0	0,000
	stalni površinski tokovi (l,km)	0,26	0,000
	KAMENOLOM	0	0,000
	GROBLJA	0,244	0,002
	REGIONALNI PUT	0	0,000
	LOKALNI PUT	0,206	0,002
	UKUPNO	46,933	0,39

Namjene površina unutar urbanih područja su različite, s tim da je u svim urbanim područjima u strukturi površina najviši procent građevinskog zemljišta. Poljoprivredno i šumsko zemljište koje je ostalo u sklopu urbanih područja je maksimalno zaštićeno, odnosno na račun ovih površina nije moguće proširenje površina za građenje.

II.3.3. Građevinsko zemljište unutar urbanih područja

Prostornim planom predviđeno je proširenje postojećih izgrađenih površina – građevinskog zemljišta koja se nalaze unutar urbanih područja.

U narednoj tabeli prikazana je površina građevinskog zemljišta i građevinskog zemljišta-privreda u odnosu na površinu općine.

Tabela br. 20.: Građevinsko zemljište-stanje i plani građevinsko zemljište-privreda stanje i plan unutar urbanih područja

Urbano područje	Površina građevinskog zemljišta-stanje unutar urbanog područja (ha)	Struktura % ⁸	Površina građevinskog zemljišta-plan unutar urbanog područja (ha)	Struktura %	Površina građevinskog zemljišta-privreda-stanje unutar urbanog područja (ha)	Struktura %	Površina građevinskog zemljišta-privreda-plan unutar urbanog područja (ha)	Struktura %
Goduš	14,442	0,12	18,251	0,15	0	0	0	0
Kobilići	8,207	0,067	8,341	0,068	0	0	0	0
Kovačevići	16,478	0,13	15,031	0,123	0	0	0	0
Međeđa	34,086	0,28	88,31	0,72	0	0	0	0
Nezuk	16,777	0,137	23,192	0,19	0	0	0	0
Rastošnica 1	20,222	0,165	51,142	0,42	0	0	0	0
Rastošnica 2	14,787	0,12	95,777	0,78	0	0	0	0
Sapna-Kraljevići	83,549	0,68	175,186	1,43	5,44	0,044	1,8	0,014
Vitinica	42,258	0,345	67,865	0,550	0	0	0	0
Zaseok	20,307	0,17	26,176	0,22	0	0	0	0
Ukupno	271,113	2,214	569,271	4,651	5,44	0,044	1,8	0,014

⁸ strukture su računane u odnosu na površinu općine

II.3.4. Građevinsko zemljište izvan urbanih područja

Analiza postojećeg stanja i planskih odrednica je ukazala na postojanje velikog broja manjih površina sa izgrađenim objektima na cijelom području općine. Sva ova područja nisu mogla biti obuhvaćena urbanim područjima zbog njihove rasutosti i male gustine naseljenosti. Obzirom da postoji potreba da se zaštiti prostor, što se može postići usmjeravanjem izgradnje, Prostornim planom su definisana građevinsko zemljište van urbanih područja. Odnosno, izvan urbanih područja pored već izgrađenih površina (građevinsko zemljište), koja se zadržavaju u postojećim površinama, planirane su nove površine građevinskog zemljišta (građevinsko zemljište planirano). To je neophodno u cilju racionalnijeg korištenja raspoloživog zemljišta.

Na području općine Sapna utvrđeno je građevinsko zemljište-stanje i plan, te građevinsko zemljište-privreda-stanje i plan izvan urbanih područja, u granicama sljedećih naseljenih mjesta:

Tabela br. 21.: Građevinsko zemljište i građevinsko zemljište-privreda van urbanih područja

Naseljeno mjesto	Oznaka	Površina građevinskog zemljišta-stanje van urbanog područja (ha)	Površina građevinskog zemljišta-plan van urbanog područja (ha)	Površina građevinskog zemljišta-privreda – stanje van urbanog područja (ha)	Površina građevinskog zemljišta-privreda – plan van urbanog područja (ha)	X	Y
Bajkovicica	Uk.	6,77	31,47	-	-		
	B1	3,05	10,48	-	-	6577258,56	4924406,529
	B2	0,14	1,28	-	-	6577770,48	4924433,539
	B3	0,36	10,49	-	-	6577032,291	4923867,329
	B4	3,22	9,22	-	-	6576968,791	4923142,37
Godus	Uk.	13,97	52,81	-	18,66		
	G1	2,07	11,97	-	-	6575731,332	4931365,548
	G2	0,18	-	-	-	6576392,444	4931634,63
	G3	0,15	-	-	-	6577346,186	4930901,07
	G4	10,1	38,91	-	-	6577765,635	4930036,014
	G5	1,13	1,93	-	-	6578109,417	4931055,191
	G6	0,18	-	-	-	6578705,882	4930527,226
	G7	0,16	-	-	-	6576347,393	4929605,356
	G8	-	-	-	18,66	6577102,676	4928955,586
Kraljevići	Uk.	6,35	18,33	-	-		
	K1	0,48	-	-	-	6579104,272	4928198,175
	K2	0,31	-	-	-	6578009,341	4927136,121
	K3	0,35	-	-	-	6578890,108	4926849,984
	K4	0,51	-	-	-	6577515,097	4926524,261
	K5	0,11	-	-	-	6580520,571	4927758,55
	K6	3,15	17,38	-	-	6580566,994	4926734,74
	K7	1,44	0,95	-	-	6578459,647	4925536,337
Kiselj ak	Uk.	0,46	-	-	-		
	KI1	0,41	-	-	-	6581904,375	4933228,658
	KI2	0,05	-	-	-	6582976,064	4935226,203
Međe đa	Uk.	1,86	11,26	-	-		
	M1	0,07	4,87	-	-	6575833,352	4927109,478
	M2	0,43	4,17	-	-	6576203,77	4927357,525

	M3	0,15	2,22	-	-	6576785,854	4927704,791
	M4	0,25	-	-	-	6576712,451	4925804,796
	M5	0,44	-	-	-	6575891,907	4925752,84
	M6	0,25	-	-	-	6576167,695	4926703,016
	M7	0,27	-	-	-	6577405,326	4926399,263
Nezruk	Uk.	11,40	24,04	-	-		
	N1	0,38	2,97	-	-	6577102,517	4924537,63
	N2	1,59	5,96	-	-	6578086,438	4924768,347
	N3	2,86	3,45	-	-	6579485,425	4924235,872
	N4	0,28	0	-	-	6580340,693	4924544,774
	N5	1,59	4,39	-	-	6579720,561	4924891,868
	N6	4,7	7,27	-	-	6578810,392	4925379,443
Rožanj	Uk.	2,26	43,34	-	-		
	R1	1,14	36,41	-	-	6574671,772	4932536,437
	R2	0,82	-	-	-	6576670,126	4932268,34
	R3	0,23	-	-	-	6574423,109	4931626,839
	R4	0,04	-	-	-	6571472,944	4931318,044
	R5	0,03	6,93	-	-	6574511,478	4931007,455
Rastošnica	Uk.	11,3	58,26	-	-		
	RA1	1,9	20,51	-	-	6581085,591	4938204,494
	RA2	0,35	-	-	-	6577761,633	4937994,306
	RA3	0,48	-	-	-	6576710,387	4937048,086
	RA4	0,44	-	-	-	6577716,458	4936971,019
	RA5	0,77	3,23	-	-	6577792,671	4935698,99
	RA6	0,97	-	-	-	6579202,903	4935434,075
	RA7	0,45	-	-	-	6578678,762	4935241,194
	RA8	0,39	-	-	-	6576647,614	4933682,412
	RA9	0,66	6,56	-	-	6575876,554	4933551,297
	RA10	1,06	-	-	-	6574751,494	4933537,841
	RA11	2,39	19,71	-	-	6575317,316	4934293,481
	RA12	1,12	8,25	-	-	6575618,712	4936061,751
	RA13	0,09	-	-	-	6579964,05	4936724,608
	RA14	0,08	-	-	-	6577083,757	4932152,381
	RA15	0,05	-	-	-	6577935,055	4931787,784
RA16	0,1	-	-	-	6582029,98	4936427,812	
Sapna	Uk.	1,66	4,87	-	4,41		
	S1	0,11	4,61	-	-	6577801,207	4929641,213
	S2	0,85	0,26	-	-	6579833,872	4930588,29
	S3	0,45	-	-	-	6578467,561	4928643,123
	S4	0,25	-	-	-	6580282,717	4931917,789
	S5	-	-	-	4,41	6577220,128	4928776,361
Vitinica	Uk.	21,07	27,94	-	-		
	V1	9,18	18,96	-	-	6581109,989	4929431,953
	V2	2,85	-	-	-	6581496,509	4928787,919
	V3	4,86	0,36	-	-	6581972,787	4928505,593
	V4	1,44	-	-	-	6582525,948	4929852,046
	V5	1,29	8,51	-	-	6580762,59	4930184,661
	V6	0,87	-	-	-	6582539,882	4931442,012
	V7	0,58	0,11	-	-	6580643,389	4931347,27
Z	Uk.	7,65	16,27	-	-		

	Z1	6,73	12,88	-	-	6580783,884	4926452,98
	Z2	0,77	3,39	-	-	6580407,117	4925515,295
	Z3	0,15	-	-	-	6581396,396	4925439,359
UKUPNO:		84,75	288,59	-	23.07		

Ukupna površina građevinskog zemljišta izvan urbanih područja iznosi 396,43 ha, što čini 3,23 % površine općine.

Opremljenost građevinskog zemljišta van urbanih područja saobraćajnom, elektroenergetskom, vodovodnom infrastrukturom

Saobraćajna infrastruktura

Građevinskim zemljištem van urbanog područja prolaze najvećim dijelom nekategorisani i lokalni putevi. U okviru građevinskih zemljišta vanurbanog područja na teritoriji naseljenih mjesta Goduš i Međeđa prolazi R-307 (lokalna cesta), a na teritoriji naseljenih mjesta Sapna, Goduš i Rastošnica R-306 (R-456). Sa ciljem što kvalitetnijeg saobraćajnog povezivanja potrebno je raditi na modernizaciji kako nekategorisanih tako i kategorisanih putnih pravaca.

Elektroenergetska i telekomuniaciona infrastruktura

Distributivna mreža obuhvata naponske nivoe 35 kV, 20kV, 0,4 kV. Napajanje potrošača uglavnom se vrši iz transformatorske stanice 35/20 kV „Sapna“, a dio iz općine Teočak. Pokrivenost cijele opštine mobilnom mrežom je preko 99,5%, a pokrivenost 3G signalom koji omogućava brži pristup internetu putem mobilne mreže iznosi oko 80 % za ukupnu površinu.

Vodovodna infrastruktura

Kao što je već napomenuto, vodosnabdjevanje stanovništva vrši se preko tri općinska vodovoda. Na teritoriji građevinskog zemljišta van urbanih područja naseljenih mjesta Sapna, Nezuk i Zaseok postoji izgrađen kanalizacioni sistem. U okviru ostalih građevinskih zemljišta vanurbanih područja kanalizacioni sistem nije izgrađen.

Shodno postavkama budućeg razvoja, planiranom demografskom, privrednom razvoju, u planskom periodu potrebno je ostvariti još bolju saobraćajno-transportnu poveznost na teritoriji građevinskih zemljišta koja se ne nalaze u okvirima utvrđenih urbanih područja, kroz modernizaciju kako regionalnih tako i lokalnih putnih pravaca sa posebnim akcentom na lokalne puteve. Ovome svakako treba pridodati i potrebu za sanacijom dotrajalog dijela distributivne nadzemne SN i NN mreže, prelazak na optičku kablovsku infrastrukturu, završetak izgradnje ali i rekonstrukcije vodovodne mreže, te izgradnja kanalizacione mreže u onim područjima gdje ista ne postoji.

II.3.5. Režimi građenja

U cilju racionalne organizacije prostora, njegovog pravilnog korištenja i definiranja namjena, za pojedina područja utvrđuje se obaveza donošenja određenih dokumenata prostornog uređenja.

Kroz Odluku o provođenju plana utvrđuju se uslovi korištenja i zaštite prostora, te će se na taj način obezbijediti realizacija plana. Implementacija plana u znatnoj mjeri zavisi od izrade detaljnijih dokumenata prostornog uređenja

Naglašava se obaveza izrade Regulacionog plana (režim građenja prvog stepena) za :

- **središte općine:**
- stambeno poslovnu zonu "Centar" (u izradi) (4,845 ha)

- **industrijsko-poslovne zone:**
- industrijsko poslovnu zonu 1 (u izradi), (2,434 ha)
- industrijsko-poslovnu zonu 2 (23,076 ha)

- **društveno – opslužni centar-Vitinica**
- **vikend naselje (područje za razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma) (12,534 ha)**

Za građevinsko zemljište unutar urbanih područja uvjeti za odobravanje građenja utvrđuju se na temelju Prostornog plana općine (režim građenja IV stepena). Izuzetak čine urbana područja, odnosno građevinska zemljišta za koja je predviđena izrada regulacionog plana.

Za sva ostala građevinska zemljišta, koja se nalaze van urbanih područja utvrđuje se režim građenja četvrtog stepena, odnosno uvjeti za odobravanje građenja vrše po postupku koji je utvrđen zakonom.

Režimi građenja prikazani su na grafičkom prilogu broj V: Urbana područja i građevinska zemljišta van urbanih područja sa režimima građenja, tako da su definirani sljedeći režimi građenja:

- Režim građenja prvog stepena - za sva područja gdje se predviđa izrada detaljnih dokumenata prostornog uređenja – regulacionog plana;
- Režim građenja četvrtog stepena- utvrđuje se za područja građevinskih zemljišta unutar i van urbanih područja izuzev građevinskih zemljišta gdje je utvrđen režim građenja prvog stepena.

II.3.6. Urbano – ruralni odnos

Ruralni koncept može postati jedan od bitnih elemenata sveukupnog razvitka općine. Neke ruralne karakteristike općine mogu biti temelj tog koncepta. To su prije svega očuvan okoliš i ogromni potencijali za formiranje sportsko rekreacijskih prostora unutar turističkih zona koje mogu biti temelj razvoja ruralnog turizma. Uz već rečeno bogatstvo istorijskih spomenika i tradicionalnog oblika življenja snažan potsticaj ovoj djelatnosti mogu dati kvalitetni kapaciteti stambenih objekata u ruralnom prostoru čiji viškovi kapaciteta mogu biti početni podsticaj.

U koncept ruralnog razvitka prostora može se uklopiti puno stvari, kao što su očuvanje tradicionalno formiranih zemljišnih parcela, u kombinaciji sa poljoprivrednim aktivnostima koje nisu invazivne prema prirodnoj flori i fauni kraja, kao što je pčelarstvo, povećanje broja vrsta biljaka koje se uzgajaju na nekoj površini, uz minimalno korištenje hemikalija, uvođenje nekih davno zaboravljenih kultura, njihova

obrada, proizvodnju gotovih proizvoda, sve ovo u kombinaciji sa sajmovima gdje bi ljudi prodavali rukotvorine, usluge itd.

Bilo bi zanimljivo, zajedno sa vjerskim zajednicama, obnoviti neke davno zaboravljene vještine ili dizajn svakodnevnih predmeta, te ovo iskombinovati sa turističkim programima. Mogućnosti su neograničene, samo treba imati vizije i znati kako ih pretvoriti u konkretne projekte. Naravno, da bi sve to imalo smisla i potrebnu ozbiljnost, vrlo je važno temeljno i studiozno proučiti sve prirodne i istorijske prednosti i slabe strane kraja, te se na osnovu toga koncentrisati na grupu programa koji bi ljudima mogli donijeti najviše koristi. Isto tako u Federaciji postoji potpora za ruralni razvoj, a stvari koje su definitivno najzanimljivije u EU su očuvanje biodiverziteta, forsiranje poljoprivrednih i šumarskih praksi koje ne oštećuju tlo i vodu, tradicionalni zanati itd.

Mogućnosti ruralnog razvitka na prostoru općine Sapna potrebno je uskladiti s politikom EU ulaganja novca iz razvojnih fondova u programe ruralnog razvoja koji su namijenjeni stvaranju izvora prihoda za ljude u krajevima koji su prirodno u nepovoljnijoj poziciji za intenzivniju poljoprivredu ili neki drugi oblik proizvodnje.

II.4. POLJOPRIVREDNA ZEMLJIŠTA

II.4.1. Kategorizacija poljoprivrednog zemljišta

Na području općine na površinama poljoprivrednog zemljišta zastupljene su bonitetne kategorije III, IVa i IVb, V, VI i VII i to u površinama, odnosno procentualnom udjelu u poljoprivrednom zemljištu prema sljedećoj tabeli⁹.

Tabela br. 22.: Agrozone i bonitetne kategorije zemljišta na području općine Sapna

Agrozona	Bonitet	Poljoprivredne površine po kategorijama (ha)	Udio kategorije u poljoprivrednim površinama (%)	Udio kategorije u ukupnoj površini općine (%)
Prva agrozona	III	20,01	0,79	0,16
	IVa	4,9	0,19	0,04
	IVb	344,25	13,55	2,81
	Ukupno	369,16	14,53	3,01
Druga agrozona	V	1199,329	47,22	9,8
	VI	942,004	37,09	7,69
	Ukupno	2141,33	84,30	17,50
Treća agrozona	VII	29,59	1,16	0,24
	Ukupno	29,59	1,16	0,24
Ukupno poljoprivredno zemljište		2540,08	1000	20,76

Izvor: Obrada nosioca izrade plana na osnovu podataka Studije upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, oktobar 2015. godine i Ortofoto podloga iz 2008. godine

Najzastupljenija bonitetna kategorija poljoprivrednog zemljišta na području općine Sapna je V kategorija sa gotovo 47,2% udjela, odnosno možemo reći da polovina poljoprivrednih površina pripada V bonitetnoj kategoriji.

V i VI bonitetna kategorija zajedno čine cca 84,30% ukupnog poljoprivrednog zemljišta općine.

⁹ Studija upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, oktobar 2015. godine

Najbolje kategorije, odnosno podkategorije poljoprivrednog zemljišta evidentirane na području općine su III, IVa i IVb, ali su one neznatnog udjela u ukupnim poljoprivrednim površinama. Donekle, izuzetak je IVb podkategorija sa 13,55% udjela. Bonitetne kategorije I i II nisu evidentirane.

III Bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

Obuhvata, prema definiciji, zemljišta srednje duboka i duboka, preko 60 cm, po teksturi ilovače i glinuše, propusna do teže propusna, dobro do nepotpuno drenirana, od slabo alkalne do srednje kisele reakcije, sa podzemnom vodom ispod 80 cm, u ravnici i nagibu do 16% (na nagibu izložena blažim oblicima erozije), izložena povremenim i kratkotrajnim poplavama, za obradu laka do teška uz izvjesna ograničenja u pogledu primjene mehanizacije i za koja su potrebne mjere zaštite od erozije, odnosno plavljenja.

Tla treće bonitetne kategorije koncentrisana su na nešto nižim ravnijim površinama u dolinama rijeka Rastošnice i Brzave. To su zaravnjeni aluvijalni (riječni) nanosi uz lijevu i desnu obalu pomenutih vodotoka na kojima su se razvila nešto lakša karbonatna i beskarbonatna zemljišta. Po obodu ovih dolina na valovitim površinama deluvijalno aluvijalnih nanosa, smještenim na nešto većim hipsografskim nivoima nalaze se glinovito ilovasta srednje duboka i duboka smeđa zemljišta koja dijelom, također, pripadaju III bonitetnoj kategoriji. Kada govorimo o tipološkoj pripadnosti zemljišta pod III kategorijom, ovu kategoriju uglavnom čine antropogenizirani (ljudskim radom oblikovani) Fluvisoli koji su povremeno kratkotrajno plavljeni. Tla ove kategorije imaju veoma mala ograničenja za biljnu proizvodnju. To su slabo kisela do neutralna, umjereno humozna slabo obezbijedena pristupačnim fosforom i dobro obezbijedena pristupačnim kalijem. U sadašnjem stanju, produktivnost ovih tala vezana je za stepen intenziteta iskorištavanja, ali s obzirom na njihove povoljne fizičko-hemijske karakteristike, te prije svega u kontekstu mogućnosti primjene pune agrotehnike raspolažu znatnim potencijalima koji se mogu lako aktivirati.

IV Bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

Obuhvata zemljišta u okviru sljedećih svojstava: srednje duboka od 40-60 cm, po teksturi ilovače i glinuše koja mogu da imaju 30% skeleta, a kod pjeskuša do 10% gline, alkalne do vrlo kisele reakcije, slabije drenirana, propusna do teže propusna, sa podzemnom vodom, kratkotrajno prevlažna, u ravnici i na nagibu do 30% (na nagibu-izložena svim oblicima erozije), u ravnici su srednje duboka i redovno kratkotrajno plavna, potrebne su mjere zaštite od erozije i poplava, te melioracione mjere.

IVa Bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

To su zemljišta dobro i slabo drenirana, slabo skeletoidna do 10% na ravnom reljefu, pretežno plavljena i pod uticajem stagnirajuće vode. To su tla ilovasto glinovite teksture, slabo kisela do neutralna. Relativno su manjih nagiba što ih čini zemljištima pogodnim za primjenu, uz uslovna ograničenja za poljoprivrednu proizvodnju. Uski pojas IVa podkategorije nalazimo i uz vodotok Sapne na antropogeniziranom Fluvisolu, zemljištu formiranom na recentnom riječnom nanosu uz samu obalu. To je zemljište nešto lakše teksture, beskarbonatno, umjereno humozno siromašno fosforom i srednje obezbijedeno pristupačnim kalijem. To su hidromorfna tla, odnosno tla koja su izložena povremenom prekomjernom vlaženju uslijed periodičnog plavljenja, kao i uslijed visokog nivoa podzemne vode, te su uslovno pogodna za poljoprivrednu proizvodnju. Zbog neregulisanog vodnog režima, prirodna nekultivisana zemljišta su prekrivena hidrofилnom livadskom vegetacijom. Kao poljoprivredne površine pretežno se koriste kao livade i pašnjaci, ali i kao plodne oranice za proljetne kulture sa kraćim vegetacijskim periodom, te kao vrtna tla. Daju veliku količinu sijena i uopće su plodnija tla na području općine. Uslijed visokog nivoa podzemne vode, ova tla su fiziološki plitka. Predstavljaju poljoprivredno zemljišni potencijal općine ukoliko se investira u hidromeliorativne popravke ovih zemljišta.

IVb Bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

Ova zemljišta su slabije drenirana, na manje nagnutom reljefu nagiba do 30%, srednje skeletoidna do 30% skeleta.

Sa stajališta pogodnosti, zemljišta IVb podkategorije dobra su tla s umjerenim ograničenjima najčešće u dubini (do 60 cm) i nagibu terena. Dakle, ovdje dolaze srednje duboka do plitka tla, povoljne propusnosti jer su strukturirana, glinasto-ilovaste teksture, povoljnih vodozračnih odnosa. Nalaze se na nagibima 3-12°, pa je moguća slabija erozija. Obradu treba obavljati konturno ili uz blago naorane šire terase. Tla ove kategorije koriste se uglavnom kao oranice, voćnjaci i livade. Tipološki ih većinom predstavljaju Eutrični i Distrični kambisoli na glini i flišu. Ovdje je u okviru meliorativne gnojidbe potrebno dodati fosfora i do 300 kg P₂O₅ po hektaru. Jednako tako, u cilju održavanja i povećanja nivoa humusa, potrebno je đubriti zgorjelim stajnjakom i to u količini od 25 do 40 t/ha. Od pedomeliorativnih mjera na površinama pod Distričnim kambisolima, u okviru ove bonitetne kategorije, preporučuje se kalcizacija sa humizacijom u cilju neutralizacije jake kiselosti, te popravke vodno fizičkih i bioloških osobina tla. Prije provedbe kalcizacije sa humizacijom potrebno je izvršiti laboratorijsku analizu fizičkih i hemijskih osobina zemljišta svake pojedinačne parcele. Na površinama sa glinovitom teksturom za kalcizaciju treba koristiti mljeveni krečnjak, a na lakšim teksturama (pjeskovitim ilovačama) laporoviti materijal.

Zemljišta neprikladna za kultivisanje (ograničena u upotrebi)

V bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

U V bonitetnu kategoriju spadaju zemljišta koja su po svojim karakteristikama srednje duboka i plitka, ispod 40 cm, koja sadrže do 50% skeleta do ekstremno kisele reakcije, dugo prevlažena, redovno i dugotrajno poplavna, a nalaze se u ravnici i na nagibu do 45%, preko 20° (na nagibu-izložena svim oblicima površinske i jaružne erozije). Neophodne su mjere zaštite od erozije i izvođenja meliorativnih mjera.

Zemljišta ove kategorije imaju veća ograničenja koja sprečavaju „normalnu“ obradu. O Kao najzastupljenija kategorija poljoprivrednog zemljišta, površine V bonitetne kategorije nalazimo na svim pedosistematskim jedinicama evidentiranim na području općine.

Ipak, ova kategorija, zajedno sa IV bonitetnom kategorijom, prekriva najveće površine sjeveroistočnog dijela općine, odnosno područje Rastošnice.

Najčešća ograničenja, kada su u pitanju poljoprivredne površine općine Sapna, su nagib terena koji je najčešće veći od 12° i dubina tla, te s tim povezana ograničenja u primjeni agrotehnike, izboru kultura, te vodno zračnom režimu tla. Pomjeranja tla u raznim fazama su vidljiva na velikom broju uzorkovanih površina. Iz tog razloga, na ovim površinama neophodne su mjere zaštite i to u pravcu stabiliziranja zemljišta i odvodnjavanja ugroženih površina. Obradom po izohipsama, odnosno konturnom obradom zemljišta ili terasiranjem tla površine ove bonitetne kategorije mogle bi se značajno unaprijediti za korištenje u poljoprivredi. Na blaže inkliniranim zemljištima i prisojnim stranama manjih nadmorskih visina mogu se koristiti kao oranične površine, dok se na jače inkliniranim površinama, višim nadmorskim visinama i na manje stjenovitim terenima mogu koristiti kao vještačke livade, a njihovim oplemenjivanjem produkcija zelene mase mogla bi se znatno povećati. Također, obradom po izohipsama i formiranjem terasa, na osunčanim stranama tla, ova kategorija može se koristiti i za podizanje voćnjaka, gotovo na svim nadmorskim visinama. Izuzetak je zapadni dio općine, odnosno visoki planinski masiv Majevice sa nadmorskim visinama preko 600 m. Kako se na području općine generalno radi o zemljištima siromašnim pristupačnim fosforom i ovdje je u okviru meliorativne gnojidbe potrebno dodati i do 40 kg/ha aktivnog fosfora (P₂O₅) radi sigurnije proizvodnje. Jednako tako, u cilju održavanja i povećanja nivoa humusa, potrebno je đubriti zgorjelim stajnjakom i to u količinama i do 40 t/ha. Također, od pedomeliorativnih mjera na površinama pod Distričnim kambisolom ove bonitetne kategorije, preporučuje se kalcizacija i humizacijom u cilju neutralizacije jake kiselosti, poboljšanja

stabilnosti strukture i općenito popravke vodno fizičkih i bioloških osobina tla. Prije provedbe kalcizacije i humizacije potrebno je izvršiti laboratorijsku analizu fizičkih i hemijskih osobina zemljišta svake pojedinačne parcele. Na površinama sa glinovitom teksturom za kalcizaciju treba koristiti mljeveni krečnjak, a na lakšim teksturama (pjeskovitim ilovačama) laporoviti materijal.

VI bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

Prema definiciji, ovu kategoriju karakterišu zemljišta uglavnom plitka, koja sadrže i do 70% skeleta ili dugotrajno ležanje vode, karakterističnog procesa oglejavanja skoro do površine, redovno i dugotrajno plavljena u ravnom dijelu terena, a na nagibu do 45% mogu biti jako skeletna (na nagibu-ugrožena svim oblicima površinske i jaružne erozije), alkalne do vrlo kisele pH reakcije, srednje oštećena i degradirana. Zbog dugotrajnog prevlaživanja sa visokim nivoom podzemnih voda, neophodne su mjere zaštite od erozije i poplava.

Tla ove kategorije imaju izrazita ograničenja koja ih čine neprikladnim za kultivisanje u intezivnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Glavna ograničenja, koja se ne mogu ili se djelimično mogu ublažiti, su: nagib terena (do 30°), vrlo mala dubina tla (do 25 cm), vrlo izražena erozija, plitka zona zakorjenjivanja biljaka, mali kapacitet za vodu i dr. Također, mjestimična pojava klizišta na istraživanim zemljišnim površinama upućuje na neophodnost provedbe mjera njihove prevencije i sanacije. Zbog jednog ili više ovih nedostataka, ova se tla najčešće upotrebljavaju za pašnjake i slabe livade, a njihova produktivnost je dosta niska. Međutim, ukoliko bi se na ovim zemljištima željela ostvariti voćarska proizvodnja neizostavno je prethodno uređenje zemljišta obradom po izohipsama i formiranjem terasa, na osunčanim stranama.

Tipološki ovu kategoriju čine Distrični kambisoli na pješčarima i flišu, te u nešto manjoj mjeri Eutrični kambisoli na glinama

VII bonitetna kategorija poljoprivrednih površina

Prema definiciji, zemljišta u ovoj bonitetnoj kategoriji su pretežno vrlo plitka, sadrže više od 70% skeleta, na nagibu od 60% (na nagibu-ugrožena jakim jaružnom erozijom), zahvaćena procesima degradacije, alkalna do jako kisela. Na ovim zemljištima neophodne su mjere zaštite od erozije, pri čemu se ona isključivo mogu koristiti kao livade, pašnjaci i potencijalna zemljišta za pošumljavanja.

Sa aspekta poljoprivrednog korištenja, površine VII kategorije nemaju nekog značaja. Ova kategorija obuhvata uglavnom zemljišta sa vrlo velikim ograničenjima za širu poljoprivrednu proizvodnju. Prema tipu zemljišta, to su uglavnom vrlo plitki Kalkokambisoli i Distrična smeđa tla. Ograničavajući faktori su: veliki nagib, skeletnost, stjenovitost, erodibilnost.

U prirodnom stanju to su lošije kategorije pašnjaka i livada. To su vrlo plitka zemljišta (do 15 cm) sa nagibom (do 40°), stjenovita (stjenovitost se mjestimično kreće i do 80%) skeletoidnog soluma. Ove zemljišne površine treba pošumiti i prepustiti šumskom gospodarenju.

II.4.2. Obradiva i neobradiva zemljišta po namjeni

Studijom upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna (2015. godine)¹⁰, utvrđene su površine poljoprivrednog zemljišta i voćnjaci. Naime, površina poljoprivrednog zemljišta obuhvata 2465,894 ha, a voćnjaci 74,18 ha.

Strateška orijentacija za razvoj poljoprivrede

Zemljišni resursi područja općine Sapna su po kvalitetu veoma heterogeni ali u cjelini predstavljaju značajan proizvodni faktor.

Poljoprivredno zemljište predstavlja jednu od najvrednijih kategorija u razvoju, te njegovom očuvanju i unapređenju treba poklanjati posebnu pažnju, pa je potrebno:

- maksimalno čuvanje površine poljoprivrednog zemljišta i njegovo čuvanje u što je moguće većem obimu i kvalitetu;
- podizanje kvaliteta poljoprivrednog zemljišta, posebno obradivih površina i oranica, osobito onih koja su prikladna za kultiviranje, kroz razne oblike unapređenja (meliorativne agrotehničke i hidrotehničke mjere, arondacije i dr.);
- intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju u povrларstvu i voćarstvu (šljiva, jagodasto voće-malina), intenzivirati stočarstvo, sakupljanje ljekobilja, instaliranje hladnjača za zamrzavanje voća, uzgoj kornišona...;
- maksimalno usmjeravanje izgradnje ili korištenja prostora u vanpoljoprivredne svrhe izvan kvalitetnih poljoprivrednih površina;
- državnim, kantonalnim i općinskim politikama maksimalno pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, naročito na zemljištima III-IVb kategorije;
- uvesti zemljišni informacijski sistem i monitoring;
- provesti program uređenja i rekultivacije zemljišta.

Oslanjajući se na Strategiju razvoja poljoprivrede Tuzlanskog kantona¹¹, Studiju upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna¹², a shodno uslovima na teritoriji općine Sapna definišu se sljedeći strateški ciljevi za razvoj poljoprivrede:

Strateški cilj 1.: POVEĆATI KONKURENTNOST I ODRŽIVOST POLJOPRIVREDNOG SEKTORA, ZASNOVANU NA PRIRODNIH RESURSIMA I PRILAGOĐENOSTI POTREBAMA TRŽIŠTA

-Specifičan cilj: **Intenzivirati ratarsku i povrларsku proizvodnju prema zahtjevima tržišta**

- Unapređenje biljne proizvodnje prema potrebama tržišta i drugih industrija,
- Standardizacija proizvodnje sjemena i rasada,
- Standardizacija proizvodnje povrларskog sjemena i rasada,
- Podrška proizvodnji u zaštićenim prostorima, plastenicima

¹⁰ Studija upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, oktobar 2015. godine

¹¹ Strategija razvoja poljoprivrede u Tuzlanskom kantonu za period 2009.-2013. godina, nacrt dokumenta, Ekonomski fakultet Tuzla, Agenore doo Brčko distrikt, Institut za ekonomiku poljoprivrede Beograd, juni 2008. godine

¹² Studija upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna, Poljoprivredno-prehrambeni fakultet, Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, oktobar 2015. godine

Ratarska i povrtlarska proizvodnja na teritoriji općine Sapna najviše je zastupljena u dolinama rijeka gdje su zastupljena aluvijalna tla sa velikim potencijalom proizvodnih mogućnosti. Intenzivna povrtlarska proizvodnja na teritoriji općine zabilježena je u proizvodnji kornišona. Broj poljoprivrednika koji se bave uzgojom kornišona, ima tendenciju povećanja. Preko 90% proizvedenih kornišona odlazi za industrijsku preradu, što ujedno ukazuje na postojenje tržišta za ovu vrstu povrtlarske kulture. Obzirom da je biljna proizvodnja veoma značajna grana poljoprivrede (kako izvora hrane za ishranu ljudi, tako i za industrijsku preradu i ishranu stoke), potrebno je uvođenje sorti kultura koje ostvaruju veće prinose i otpornije su na nepovoljne prorođne uslove (prije svega sušu), kao i osavremenjavanje tehnologije proizvodnje i uvođenje savremene mehanizacije u poljoprivrednu proizvodnju na području općine Sapna. Realizacija ovog cilja omogućilo bi općini izlazak na tržište Kantona, kojeg uglavnom karakterišu uvozne sirovine.

Takođe, standardizacijom proizvodnje sjemena može se povećati konkurentnost i održivost poljoprivrednog sektora.

Proizvodnja povrća na teritoriji općine Sapna, može biti ekonomski isplativa. Međutim, uslijed globalnih promjena klime na Zemlji, ozbiljno je ugrožena poljoprivreda kako na lokalnom tako i na globalnom nivou. Zbog promjena klime na Zemlji sa jedne, i zbog neodgovornog ponašanja ljudi prema prirodi i njenim resursima sa druge strane, proizvodnja povrća postaje rentabilna samo u zaštićenim uslovima (plastenici, staklenici) u kontroliranim uslovima proizvodnje, a uvođenje navodnjavanja omogućava sigurne, visoke i stabilne prinose. Aktivnosti koje prate odvijanje povrtlarske proizvodnje u plastenicima, nameću permanentnu potrebu za kapitalom, Novčana izdvajanja treba da budu relizovana u formi koja će osigurati maksimalnu efektivnost eksploatacije.

Specifičan cilj :Intezivirati voćarsku proizvodnju tradicionalnih vrsta uz uvođenje novih vrsta, na prinipima integralne proizvodnje, prema zahtjevima tržišta i mogućnostima prerade

- Povećanje obima proizvodnje voća uz uvođenje novih sorti i tradicionalne kulture (šljiva, jabuka, kruška, jagodičasto voće) kao i autohtone vrste,
- Razvoj kvantitativnih i kvalitativnih kapaciteta rasadničke proizvodnje uz sertifikaciju i standardizaciju i podršku izgradnji hladnjača za voće.

U pogledu voćarstva na teritoriji općine, može se reći da je odlikuje ekstenzivnost, sa dosta malim brojem vrsta voća. Shodno tome, u pogledu novointrođukovanih vrsta poseban akcenat treba dati na obimnu grupu jagodastog voća. To podrazumijeva uvođenje u proizvodnju uizmeđu ostalog: maline borovnice, brusnice, savremenih genotipova maline, hibride maline i kupine, kakav je tajberi, te ribizle (crna, crvena, bijela) i ogrozda (crveni i bijeli). U tom smislu, obzirom da se radi o apsolutno nepoznatim kulturama, potrebno je prenijeti i cjelokupnu tehnologiju, a koja je za date kulture standard u voćarski najrazvijenijim zemljama. Ovo takođe podrazumijeva težnju omasovljenja uzgoja datih kultura.

Najpovoljnije uslove za uzgoj maline odlikuju zemljišta na teritoriji sljedećih naseljenih mjesta:

- Baljkovica
- Vitinica (zapadni dio)
- Sapna (centralni i istočni dio)
- granično područje Goduša i Sapne
- granično područje Rožnja i Rastošnice
- Rastošnica (sjeverni i sjeverozapadni dio).

Cjelokupnu proizvodnju voća, tradicionalnih i novointrođukovanih vrsta, treba organizirati u konceptu apsolutno standardnom, i dominantno zastupljenom u zemljama EU, a koji podrazumijeva aplikaciju zaštitnih sredstava u najmanjoj mogućoj mjeri da se uništi štetočina i suzbije bolest, a da se ne zagadi čovjekova okolina i sam potrošač-konzument, što omogućava daleko niža ulaganja u proizvodnju, te

zdravstveno sigurniji, na tržištu prepoznatljiviji i cjenjeniji proizvod. Standardizacija produkcije voća podrazumijeva primjenu kvantitativnih i kvalitativnih principa koji važe za date vrste voća u zemljama EU, a ista obuhvata podjelu na klase sa detaljnim pojašnjenjima podjele unutar istih, te raspodjelu kvalitativnih i kvantitativnih osobina kod usmjeravanja plodova za stono tržište, ili pak preradu.

Izgradnja adekvatnih skladišnih kapaciteta za voće podrazumijeva dva pravca, i to: izgradnju hladnjača sa ultraniskim sadržajem oksigena za jabučaste vrste voćaka, sa cjelokupnom linijom za kalibražu i pakovanje, u kojima plodovi ostaju svježi i nakon perioda čuvanja; i izgradnju hladnjača sa dubokim zamrzavanjem i normalnom atmosferom za jagodasto voće uz cjelokupnu liniju prerade i pakovanja, u kojima konačni proizvod predstavlja smrznute plodove u različitim oblicima. Sve to, treba obuhvatiti adekvatnu ambalažu, kao i tehnike postupanja i standardizaciju za vrijeme perioda skladištenja i prerade. Izgradnja hladnjače planirana je u okviru industrijsko poslovne zone na granici naseljenih mjesta Goduš i Sapna.

Specifičan cilj: Unaprijediti stočarsku proizvodnju prema trendovima tržišta, posebno: govedarstva, ovčarstva, peradarstva, pčelarstva

Obzirom na činjenice da stočarska proizvodnja zauzima i da će zauzimati značajnu poziciju u poljoprivredi općine Sapna, i da je potrebno unapređenje istog, postavljeni su sljedeći podciljevi:

- Organizovanje uzgojno-seleksijskih službi sa edukacijom farmera i uvođenje programa zaštite autohtonih pasmina
- Unaprjeđenje govedarske proizvodnje
- Ulaganja u intenzivan/farmski uzgoj ovaca
- Unaprjeđenje peradarske proizvodnje
- Unaprjeđenje pčelarske proizvodnje
- Unaprjeđenje svinjogojstva

U cilju intenziviranja stočarske proizvodnje potrebno je obezbijediti sljedeće:

- veći broj uslovnih grla po jedinici površine, proizvodnje mesa, mlijeka, jaja i meda po hektaru;
- veća koncentracija broja stoke po uzgajivaču;
- povećanje produktivnosti po grlu u proizvodnji mlijeka, mesa i jaja, kao i kvaliteta navedenih proizvoda;
- primjena novih metoda i postupaka u pripremi stočne hrane i smanjenje utroška stočne hrane za jedinicu proizvoda.

Program intenzivnog ovčarstva treba realizirati kao prateću granu stočarstva zato što nije biološki konkurent niti jednoj vrsti domaćih životinja u pogledu ishrane. Proizvodni pravci u ovčarskoj proizvodnji su meso, mlijeko i vuna. U ovčarskoj proizvodnji protežirati farmski uzgoj koji nosi manji rizik od pojave bolesti, što nije slučaj sa nomadskim uzgojem.

Moguće je i intenziviranje peradarske proizvodnje putem uvođenja kvalitetne opreme i poboljšanja uslova držanja, zatim potpune primjene kompletne savremene tehnologije u ishrani i zdravstvenoj zaštiti.

U daljem radu je veoma bitno tehničko unaprjeđenje pčelarstva, kontinuirana edukacija pčelara, proširivanje zasada sa medonosnim biljem kao i poboljšanje nivoa zdravstvene zaštite pčela, kreditiranje članova u nabavci opreme i pribora za pčelarstvo.

Intenziviranje tova svinja je moguće ostvariti kroz podršku svinjarskim farmama i poduzimanju akcija na unaprjeđenju svinjarske proizvodnje, kroz jačanje seleksijskog rada i organizaciji otkupa.

Obzirom da je područje općine Sapne pretežno brdsko-planinsko, uslovi su veoma pogodni i pogodni za razvoj stočarstva. Međutim, ograničavajući element za ubrzaniji razvoj je usitenjnost posjeda, zastarjela mehanizacija i skup repromaterijal. Dosadašnjom analizom, uočeno je da je govedarstva

proizvodnja najznačajnija, sa zastupljenošću krava i steonih junica što doprinosi proizvodnji mlijeka i povećanju stočnog fonda. Po broju poljoprivrednih gazdinstava izdvaja se Vitinica, Međeđa, Sapna i Kraljevići.

Specifičan cilj: **Upotpuniti i modernizirati proizvodne procese i tehnologije u poljoprivrednoj proizvodnji**

- Unaprijeđenje tehnologija poljoprivrednih proizvodnji i mehanizacije
- Edukacija i jačanje vještina i znanja svih aktera u poljoprivredi

Neke od mjera koje treba poduzeti u oblasti unaprijeđenja poljoprivrednih proizvodnji i mehanizacije u općini Sapna, mogu biti slijedeće:

- unaprijeđenje rasnog sastava stoke putem nabavke rasne priplodne stoke iz uvoza;
- nabavku mehanizacije (traktori, motokultivatori, berači, prese, kosačice i ostale priključne mašine) i opreme za ratarsku, hortikulturnu i stočarsku proizvodnju;
- popravka, dogradnja ili adaptacija objekata za smještaj i uzgoj stoke; nabavke opreme i izgradnje objekata za skladištenje poljoprivrednih proizvoda i unaprijeđenje plasmata (hladnjače, sušare, skladišni prostori, pakerice, kalibratori, vakumirke i drugo).

Edukacija poljoprivrednih proizvođača polazna pretpostavka jačanja poljoprivrede. Na ulaganje u ljudske resurse treba gledati kao na investiciju sa visokom dugoročnom stopom prinosa. Edukacija podrazumijeva osposobljavanje poljoprivrednika da odgovore rastućim tehnološkim inovacijama koje svakodnevno nalaze primjenu u poljoprivrednoj proizvodnji.

Strateški cilj 2.: IZRADITI KONKURENTAN PREHRAMBENI SEKTOR ZA STVARANJE VEĆE DODAJNE VRIJEDNOSTI I PROMOVIRATI KVALITET DOMAĆIH PROIZVODA

Shodno trenutnom stanju ali i planiranom razvoju na teritoriji općine u pogledu prehrambenog sektora, definišu se sljedeći ciljevi:

Specifičan cilj: **Unaprijediti povezivanje prehrambenog sektora sa poljoprivrednom proizvodnjom-najslabijom karikom u lancu proizvodnje hrane**

- Organiziranje otkupnih stanica i povezivanje sa zadrugama i udruženjima (potrebno je formiranje istih) poljoprivrednih proizvođača. Prednost navedenog ogleda se u obezbjeđenju egzistencije za stanovništvo koje proizvodi i ono koje se vraća na područje općine Sapna (bogaćenju tržišta novim zdravstveno-sigurnim proizvodima, mogućnost izvoza sa ovog područja, iskorištavanje do sada neiskorištenih poljoprivrednih i šumskih resursa i dr.)

Specifičan cilj: **Podržati modernizaciju kroz uvođenje standarda i povećanje kvaliteta u prehrambenoj industriji**

- Uvođenje novih tehnologija u prehrambenoj industriji i standardizacija u skladu sa EU standardima
- Unaprijeđenje marketinških standarda u prehrambenoj industriji za promociju izvoza.

U prehrambenoj/prerađivačkoj industriji općine Sapna, treba uvoditi nove tehnologije u proizvodnji prehrambenih/prerađivačkih proizvoda, koji će biti tržišno sposobni i konkurentni kako na domaćem, tako i na inostranom tržištu.

Specifičan cilj: **Podržati razvoj prerađivačkih kapaciteta prema raspoloživim strateškim sirovinama i zahtjevima tržišta**

- Povećanje broja malih i srednjih poduzeća uz zapošljavanje u prehrambenoj industriji
- Poticanje proizvodnje autohtonih prehrambenih proizvoda za domaće i inostrano tržište i zaštita u saradnji sa državnim institucijama

Strateški cilj 3.: AFIRMIRATI RAZVOJ RURALNIH PODRUČJA NA PRIRODNIM I TRADICIONALNIM VRIJEDNOSTIMA ZA UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTA U RURALNIM SREDINAMA

Specifičan cilj: **Unaprijediti seosku socijalnu i fizičku infrastrukturu**

- Uvođenje LEADER pristupa kod lokalnog ekonomskog razvoja
- Edukacija lokalnih donosioca odluka i razvoj posebnih kantonalnih i općinskih programa za unapređenje socijalne i fizičke infrastrukture u selima

Ruralni razvoj nije samo problem općine Sapna, Tuzlanskog kantona, već i cijele Bosne i Hercegovine. LEADER¹³ je kratica za "Veze između akcija u ruralnom razvoju". LEADER potiče ruralna područja da otkriju nove načine kako da postanu ili ostanu konkurentna, iskoriste svoje prednosti, te kako da uspješno prebrode sve prepreke sa kojima se susreću-sve starije stanovništvo, manjak uslužnih djelatnosti ili nedostatak radnih mjesta. Na ovan način, LEADER doprinosi poboljšanju kvaliette života u ruralnim područjima, kako za porodice na vlastitim poslovima, tako i za šire seosko područje. On kroz svoje djelovanje koristi holistički pristup i na taj način odgovara na ruralne probleme¹⁴.

Predviđena podrška edukaciji lokalnih donosioca odluka odnosi se na dodatno obučavanje za one koji učestvuju u donošenju odluka razvojnih programa (kantonalnih ili općinskih). Kroz obuke u formi kurseva, višednevnih seminara, radionica i slično donosiocima odluka treba osposobljavati za korištenje savremenih tehnika i vještina u projektovanju razvojnih programa, za aplikacije za kandidiranje projekata i slično.

Specifičan cilj: **Podržati diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima i kreirati nove mogućnosti zapošljavanja**

Za realizaciju ovog cilja na teritoriji općine Sapna, predlaže se edukacija seoskog stanovništva o mogućnostima diverzifikacije ekonomskih aktivnosti i zapošljavanje mladih, podrška razvoju malih i srednjih preduzeća, osposobljavanje ruralne populacije za iskorištavanje postojećih lokalnih potencijala (voćarstvo, izrada predmeta kućne radinosti, rukotvorina, suvenira od vune, kože, drveta, prerada, sušenje i pakovanje šumskog i livadskog, samoniklog ljekovitog i eteričnog bilja, proizvoda pčelartstva-meda propolisa, matične milječi, voska...), te podržavanje projekata koji imaju za cilj obezbjeđenje plasmana za lokalne proizvode ali i stvaranje osmišljene turističke ponude.

Strateški cilj 4.: RAZVITI POLITIKE ODRŽIVOSTI PRIRODNIH RESURSA ZA POLJOPRIVREDU KROZ ISPUNJAVANJE EKOLOŠKIH ZAHTJEVA

Specifičan ciljevi: **Uspostavljanje sistema monitoringa ispunjavanja ekoloških zahtjeva u poljoprivredi te razvijanje politike očuvanja zemljišnih resursa**

¹³ kratica s francuskog „Liaison entre action de developement rural“

¹⁴ prema „Leader program Europske unije i njegova funkcija u ruralnom razvoju“, Udruženje Vesta, ECAS Belgium, Tuzla februar 2012.

Za realizaciju navedenih ciljeva potrebno je uspostaviti sistem monitoringa zemljišta i voda od poljoprivrednih aktivnosti, te izvršiti prikupljanje podataka i sistematizaciju u pogledu agrohemijskih osobina, potom korekciju zemljišta u smislu sadržaja pojedinih važnih nutrijenata kao što su humus, azot kalijum, fosfor koji su neophodni biljci da bi se bolje razvila i time obezbjedila bolji prinos.

II.4.3. Bilansi poljoprivrednog zemljišta po upotrebnoj vrijednosti

Pod zoniranjem se podrazumijeva grupisanje bonitetnih kategorija zemljišta u jedinstvene cjeline koje se međusobno razlikuju, ne samo prema proizvodnoj sposobnosti zemljišta, nego i uslovima proizvodnje i načina korištenja. Bonitetna karta, prikazana je sa aspekta korištenja zemljišta, čini kartu zoniranja.

- **I agrozona** – zemljišta namijenjena isključivo za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
- **II agrozona** – zemljišta namijenjena za poluintenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;
- **III agrozona** – zemljišta za ekstenzivnu poljoprivrednu proizvodnju;

Na području općine Sapna identifikovane su tri agrozone.

Prva agrozona zahvata površinu od 369,16 ha ili 3,01% ukupne površine općine Sapna. Sa aspekta zemljišnih potencijala ova zona se smatra najvrijednijim područjem općine. Predstavljena je III kategorijom i IVa i IVb bonitetnom podkategorijom.

Druga agrozona zahvata površinu od 2141,33 ha ili 17,50% ukupne površine općine. U ovu zonu grupisana su zemljišta osrednjih potencijala, koja posjeduju ograničenja i uglavnom su manje prikladna za kultiviranje, tako da se manje koriste kao oranična tla, a pretežno se koriste kao livade i voćnjaci. U okviru druge agrozone svrstana su zemljišta V i VI bonitetne kategorije.

Treća agrozona zahvata površinu od svega 29.59 ha ili 0.24% ukupne površine općine. U ovu zonu grupisana su zemljišta VII bonitetne kategorije. Sa aspekta zemljišnih potencijala, ona predstavljaju najslabije područje općine.

Prema Studiji upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna i ortofoto podloge iz 2008. godine, voćnjaci obuhvataju cca 74.18 ha

Danas se u svijetu uzimaju kao granične vrijednosti za poljoprivredne površine 0,44 ha/stanovniku, a u općini Sapna iznosi 0,20 ha/st.

II.5. ŠUME I ŠUMSKA ZEMLJIŠTA

II.5.1. Kategorizacija šumskog zemljišta

Na području općine Sapna utvrđene su sljedeće kategorije šuma:

ŠIRA KATEGORIJA

1. Visoke šume sa prirodnom obnovom (1000)
2. Degradirane visoke šume (2000)
3. Šumske kulture (3000)
4. Izdanačke šume (4000)
5. Goleti ispod gornje granice privredne šume (5000)
6. Neproduktivne površine u šumarskom pogledu (6000)

7. Sporno šumsko zemljište (7000)

UŽA KATEGORIJA

1. Visoke šume bukve (1100)
2. Mješovite šume bukve i jele, mješovite šume bukve i jele sa smrčom, čiste mješovite šume jele i smrče (1200)
3. Visoke šume hrasta (1400)
4. Degradirane visoke šume bukve (2100)
5. Kulture na staništu brdskih šuma bukve (3100)
6. Kulture na staništu šuma bukve, jele i smrče (3200)
7. Izdanačke šume bukve (4100)
8. Ostale izdanačke šume (4500)
9. Šibljaci (5100)
10. Goleti (5200)
11. Šume nepodesne za gazdovanje (6100)
12. Krš i goleti nepodesne za pošumljavanje (6200)
13. Stalne šumske čistine (6300)
14. Šumske komunikacije (6400)
15. Uzurpacije (7100).

Prostorne uređajne jedinice su:

1. Šumsko–gospodarsko područje
2. Gospodarska jedinica
3. Područje općina
4. Odjeljenja
5. Odsjeci

II.5.2. Bilansi šumskog zemljišta

Prema podacima dostavljenim od strane J.P. „ŠUME TK“ D.D. Kladanj za šumsko gospodarsko područje „Majevičko“ i šumsko gospodarsko područje ŠGP „Vlaseničko“ površine u državnom vlasništvu po širim kategorijama šuma su sljedeće:

Tabela br. 23.:Površine šuma i šumskog zemljišta u državnom vlasništvu po širim kategorijama šuma na teritoriji općine Sapna

ŠIFRA KATEGORIJE ŠUMA	NAZIV KATEGORIJE ŠUMA	ŠGP MAJEVIČKO POVRŠINA ha	ŠGP VLAŠENIČKO POVRŠINA ha	UKUPNA POVRŠINA ha
1000	visoke šume sa prirodnom obnovom	59,00	925,70	984,70
2000	visoke degradirane šume	0,00	0,00	0,00
3000	šumski zasadi	43,10	116,40	159,50
4000	izdanačke šume	312,90	445,10	758,00
5000	šibljaci i goleti ispod gornje granice šume	0,00	16,50	16,50
minirano sve kategorije šuma		1.663,70	289,2	2.952,90
6000	neproduktivne površine	0,80	64,60	65,40
UKUPNO NESPORNO ŠUMSKO		2.079,50	2.857,50	4.937,00

ZEMLJIŠTE				
7000	uzurpacije	39,10	87,20	126,30
	UKUPNO ŠUMSKO ZEMLJIŠTE	2.118,60	2.944,70	5.063,30

Tabela br. 24.: Površine šuma i šumskog zemljišta u privatnom vlasništvu po kategorijama šuma na teritoriji općine Sapna

ŠIRA KATEGORIJA		UŽA KATEGORIJA		POVRSINA ha
NAZIV	ŠIFRA	NAZIV	ŠIFRA	
Visoke šume sa prirodnom obnovom	1000	Visoke šume hrasta	1400	1,02
Izdanačke šume	4000	Izdanačke šume bukve	4100	822,34
		Izdanačke šume hrastova	4400	343,38
		Ostale izdanačke šume	4500	376,27
Šibljac i goleti ispod gornje granice privrede šume	5000			24,76
Neproductivne površine	6000			351,21
UKUPNO				1.918,98

Prema podacima dobijenim iz izvještaja o površinama političke općine po sektorima svojine u 2010. godini na teritoriji općine Sapna dobijena je sljedeća vlasnička struktura:

Tabela br. 25.: Vlasnička struktura šumskog zemljišta na teritoriji općine Sapna

SEKTOR SVOJINE	ŠUMSKO ZEMLJIŠTE [ha]	PROCENTUALNI UDIO%
PRIVATNI	1.918,98	27,67%
DRŽAVNI	5015,40	72,33%
UKUPNO	6.934,38	100,00%

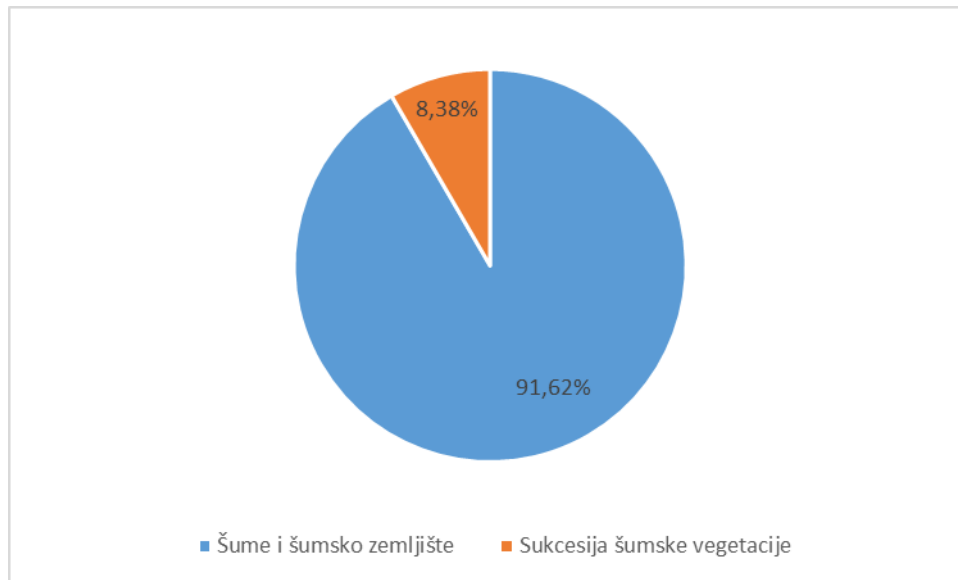
Izvor podataka: obrada podataka dobijenih od strane J.P. „ŠUME TK“ D.D. Kladanj za šumsko gospodarsko područje „Majevičko“ i šumsko gospodarsko područje ŠGP „Vlaseničko“

Vektorizacijom i usklađivanjem satelitskih snimaka (CORINE Land Cover BiH 2006 i ortofoto snimka Općine Sapna), te obradom savremenim kartografskim alatima (ArcGIS, Autodesk Map, i dr.), ali i usklađivanjem sa podacima Studije upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna Poljoprivredno-prehrambenog fakulteta, dobijeni su sljedeći bilansi.

Tabela br. 26.: Pregled šumskog i ostalog zemljišta na osnovu CORINE Land Cover BiH 2006, ortofoto snimka općine Sapna 2008, te usklađivanja sa podacima Poljoprivrednog fakulteta o poljoprivrednim površinama

KATEGORIJA ŠUMA	POVRSINA ha	Procentualno učešće u odnosu na površinu pod šumama (%)	Procentualno učešće u odnosu na površinu općine %
Šume i šumsko zemljište	7637.567	91.61	62.42
Sukcesija šumske vegetacije	698.74	8.38	5.71
UKUPNO	8336.30	100	68.17

Grafikon br. 1.:Prikaz učešća šuma i sukcesije šumske vegetacije u odnosu na ukupnu površinu pod šumama na teritoriji općine Sapna

Iz gore navedenih podataka je vidljivo da na teritoriji općine Sapna egzistira oko 68,17% površine pod šumama, što je iznad prosjeka šumovitosti koji za Federaciju Bosne i Hercegovine iznosi 48%¹⁵.

II.5.3. Šumsko-privredna područja

Šumarstvo predstavlja sve čovjekove aktivnosti na uzgoju, zaštiti i korišćenju sveukupnih šumskih potencijala.

Državnim šumama i šumskim zemljištima upravljaju Federalna uprava i kantonalne uprave pod uvjetima utvrđenim Zakonom o šumama („Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 9/12 i 17/13). Šumama i šumskim zemljištem na teritoriji Općine Sapna gazduje javno preduzeće «Šume Tuzlanskog Kantona» dioničko društvo, kao jedinstveno preduzeće kome se povjerava gospodarenje državnim šumama na područje TK u skladu sa važećim Zakonom o šumama TK¹⁶.

Privatnim šumama upravljaju njihovi vlasnici sukladno Zakonu o šumama TK, podzakonskim propisima, propisima kantona i odredbama šumsko-gospodarske osnove¹⁷.

II.5.4. Područja predviđena za pošumljavanje

Šumovitost općine Sapna iznosi cca 68% što je iznad prosjeka šumovitosti koji za Federaciju Bosne i Hercegovine iznosi 48%¹⁸. Iako je stepen šumovitosti na zadovoljavajućem nivou, postavljeni su sljedeći ciljevi:

- Pošumljavanje površina obraslih sukcesivnim vegetacijskim stadijima, šibljacima i šikarama;
- Pošumljavanje područja ugroženih sječom i onih koja nisu poljoprivredno atraktivna,

¹⁵ Podaci iz Informacije o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2012. godini i planovima gospodarenja šumama za 2013. godinu, BiH, FBiH, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

¹⁶ Šumsko-gospodarska osnova za šumsko-gospodarsko područje „Majevičko“ sa rokom važnosti 01.01.2006. do 31.12.2015. i Šumsko-gospodarska osnova za šumsko-gospodarsko područje „Vlaseničko“ izrađena od strane „Wald projekt“ d.o.o. Bosanska Krupa

¹⁷ Šumskogospodarska osnova za privatne šume općina Sapna izrađena je od strane „Wald projekt“ d.o.o. Bosanska Krupa sa periodom važnosti 01.01.2010. do 31.12.2019. godine

¹⁸ Podaci iz Informacije o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2012. godini i planovima gospodarenja šumama za 2013. godinu, BiH, FBiH, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

- Pošumljavanje područja koja su devastirana na razne načine, uz zadržavanje sadašnjeg godišnjeg obima sječe ili njegovog smanjivanja
- Pošumljavanje vršiti više četinarima, nego lišćarima, kako bi se povećalo učešće šuma sa četinarima u ukupnim šumskim površinama;
- Putem pošumljavanja i drugih šumsko uzgojnih mjera izdanačke šume prevoditi u srednje i visoke.

Osnovna planska postavka se zasniva na unapređenju sadašnjeg stanja, vrijednosti i šumovitosti radi općekorisnih funkcija šuma i očuvanja životne sredine

II.5.5. Korištenje šuma i šumskog zemljišta

Na osnovu stanja šuma i šumskog zemljišta, ekoloških specifičnosti područja, ali i potreba općine Sapna, definišu se osnovni planski ciljevi u oblasti šumarstva, kojima će se povećati doprinos sektora šumarstva u ukupnom društveno-ekonomskom razvoju općine.

Navedeni ciljevi su usklađeni sa drugim planovima i programima (dugoročni program gazdovanja šumama, šumskoprivredne osnove, lovne osnove, vodoprivredni planovi, i dr.), što je i propisano Zakonom o šumama (Službene novine Federacije BiH, br. 20/02).

Opći ciljevi za sve državne šume na području FBiH dugoročnog su karaktera i proističu iz ozakonjenih naučno uspostavljenih principa kontinuiteta gospodarenja, koji uključuju potrebe društva za proizvodima iz i od šume i njezinih komponenti od kojih su po (V, Matiću) produkcijskog i ekonomskog i socijalnog karaktera najvažniji:

- Formiranje takvog sastava šuma koje će kontinuirano davati ujednačene prirodne prinose po količini i kvalitetu,
- Ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma koji će zadovoljavati potrebe društva, odnosno tržišta, kako u pogledu vrste drveta, tako i u pogledu asortimana glavnih šumskih proizvoda uz prethodno ispunjavanje principa navedenih u sljedećim tačkama,
- Očuvanje, jačanje i trajno korištenje (upotreba) komponenata biološke raznolikosti (biodiverziteta) šume, po načinu i intenzitetu, koji ne vode njezinom dugoročnom smanjenju, a čime se održava njezin potencijal za ispunjavanje potreba sadašnjih i budućih generacija,
- Rehabilitacija i obnavljanje degradiranih šumskih ekosistema i potsticanje revitalizacije ugroženih vrsta kroz razvoj i implementaciju planova gospodarenja,
- Obezbeđenje uvjeta za veću produktivnost rada u oblasti gajenja, iskorištavanja i zaštite šuma primjenom adekvatnih sistema gospodarenja,
- Ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata sada i u budućnosti primjenom suvremenih metoda i sredstava rada u skladu sa prethodno navedenim ciljevima.

Princip kontinuiteta gospodarenja u vezi sa stabilnom i dugoročnom politikom kao i regulativom namjene zemljišta koji se baziraju na održanju šumskih ekosistema zahtijeva provođenje niz biotehničkih mjera i aktivnosti. Ove aktivnosti ne mogu biti jedinstvene za sve šume ŠGP-a zbog različitih zahtjeva pojedinih tipova šuma, nego će se planirati za uže ekološko-proizvodne klasifikacijske jedinice, gazdinske klase, koje su osnovne jedinice planiranja, a koje se preliminarno formiraju na bazi pedološko tipoloških podataka, prije početka taksacijskih snimanja, vrši se njihova eventualna korekcija u toku snimanja i nakon detaljnog razmatranja usvajaju u konačnoj formi.

Tehnički cilj gazdinske klase određen je kada su kompletirani sljedeći elementi:

- ako je odabrana vrsta ili vrste drveća i njihov omjer smjese koje odgovaraju ekološkim uvjetima staništa;
- odabran sistem gospodarenja zasnovan na naučnim postavkama;
- utvrđena optimalna (normalna) drvena zaliha po veličini i debljinskoj strukturi, ako je primijenjen sistem prebornih i skupinasto prebornih sječa;
- utvrđena dužina planskog produkcijskog perioda po vrstama drveća i načinu prorjeđivanja ako se radi o šumama sastavljenih od jednodobnih sastojina, te ako se primjenjuje sistem skupinastih sječa ili sistem čistih sječa na površinama koje se ne mogu prirodno obnoviti.

II.6. VODE I VODNO ZEMLJIŠTE

II.6.1. Bilans voda

Pod bilansom voda, u smislu Zakona o vodama, treba smatrati odnos između raspoloživih količina voda, s jedne strane, i potrebnih količina voda određenog kvaliteta, s druge strane, u određenom vremenskom periodu u odnosu na posmatrano područje. U konkretnom slučaju radi se o bilansu voda kvaliteta pitke vode, namijenjene za potrebe stanovništva i privrede.

Za proračun sadašnjih i planskih potreba za vodom korišćeni su sljedeće parametri:

- specifična potrošnja vode,
- koeficijent dnevne neravnomjernosti,
- projekcija broja stanovnika do kraja planskog perioda;

Specifična potrošnja vode obuhvata:

Potrošnju u domaćinstvima:

- Potrošnja industrije, priključene na gradsku vodovodnu mrežu, a koja u svom tehnološkom postupku koristi vodu kvaliteta vode za piće.
- Potrebe za vodom za zalijevanje bašta, okućnica i individualni uzgoj stoke, također je sadržano u ovoj stavci strukture specifične potrošnje;
- Institucionalna potrošnja, odnosi se na: zdravstvene ustanove, škole, obdaništa, kasarne i razne upravne i državne ustanove;
- Neoprihodovana potrošnja, to su ustvari gubici vode, koji u našim vodovodima čine značajnu stavku.

Kao prvi korak ka definisanju deficita u vodi određenog područja predstavlja analiza optimalne izdašnosti postojećih izvorišta, koja se koriste za snabdijevanje vodom stanovništva tog područja i obezbjeđenje tehnološkom vodom privrednih kapaciteta, koji u svojim proizvodnom procesima koriste vodu kvaliteta vode za piće, a priključeni su na vodovodnu mrežu.

Tabela br. 27.: Prognoza specifične potrošnje vode za planski period 2013.-2033. godine

	Period snabdijevanja	
	2013. godina	2033. godina
Domaćinstva (lit./st./dan)	200	220
Industrija (lit./ekv.st./dan)	100	100
Koeficijent dnevne neravnomjernosti	1,8	1,7
Koeficijent časovne neravnomjernosti	2,0	2,0

Tabela br. 28.: Projekcija potrebnih količina vode

naseljeno mjesto	2013.	2033.	2013.	2033.	Dnevna potrošnja (l/s)
Kraljevići	1712	1886	10,70	11,87	Qsr
			21,40	23,75	Qmax
Sapna	2073	2277	12,96	14,34	Qsr
			25,91	28,67	Qmax
Međeđa	1368	1528	8,55	9,62	Qsr
			17,10	19,24	Qmax
Goduš	1214	1368	7,59	8,61	Qsr
			15,18	17,23	Qmax
Rožanj	29	61	0,18	0,38	Qsr
			0,36	0,77	Qmax
Rastošnica	277	357	1,73	2,25	Qsr
			3,46	4,50	Qmax
Baljkovica	151	213	0,94	1,34	Qsr
			1,89	2,68	Qmax
Nezuk	1054	1159	6,59	7,30	Qsr
			13,18	14,59	Qmax
Zaseok	1154	1265	7,21	7,96	Qsr
			14,43	15,93	Qmax
Kiseljak	0	0	0,00	0,00	Qsr
			0,00	0,00	Qmax
Vitinica	3104	3297	19,40	20,76	Qsr
			38,80	41,52	Qmax
Gornji Lokanj	0	0	0,00	0,00	Qsr
			0,00	0,00	Qmax
Podgora	0	0	0,00	0,00	Qsr
			0,00	0,00	Qmax
ukupno općina	12136	13410	75,85	84,43	Qsr
			151,70	168,87	Qmax

Opredjeljenje općinskih centara ka dugoročnim tehničkim rješenjima vodosnabdijevanja uslovljeno je koncepcijom postojećih vodovodnih sistema, položajem potencijalnih izvorišta vode za piće, te međusobnim odnosom i rasporedom pojedinih općinskih centara.

II.6.2. Izvorišta po vrstama voda sa zaštitnim zonama i pojasevima

Vodoprivredni objekti za snabdijevanje pitkom vodom na području općine Sapna su bunari, kaptaže sa odgovarajućom opremom, postrojenja za prečišćavanje vode za piće, rezervoari, cjevovodi i drugi pripadajući objekti.

Vodosnabdijevanje stanovništva na teritoriji općine Sapna se vrši uglavnom preko tri općinska vodovoda (vodovod Vitinica, vodovod Sapna – Interventno snabdijevanje općine Sapna i vodovod PB1), dok se manji broj snabdijeva vodom iz vlastitih izvorišta.

Podzemni vodni resursi kao izvori za vodosnabdijevanje stanovništva su vezani za akvifere (izdani) sa pukotinsko karstnim i intergranularnim tipom poroznosti. Pored toga, svaki od akvifera (izdana) ima svoje specifičnosti sa aspekta hidrogeoloških uslova formiranja, hidrodinamičkih i bilansnih odnosa unutar njega i uslova očuvanja kvaliteta i količina vode.

Potrebno je odraditi hidrogeološka istraživanja na područjima koji su potencijalni za zahvatanje podzemnih voda.

Na lokalitetu izvorišta vode za piće, potrebno je uspostaviti i sprovesti propisane mjere koje se propisuju po važećem Pravilniku o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno snabdijevanje stanovništva ("Službene novine Federacije BiH, broj 88/12) te u skladu sa Odlukom koju će (nakon usvajanja ovog Plana) sačiniti općinska Služba nadležna za izdavanje vodnih akata.

U skladu sa navedenim Pravilnikom razlikuju se uslovi i način određivanja zone sanitarne zaštite za:

- izvorišta podzemne vode u akviferima intergranularne poroznosti;
- izvorišta podzemne vode u kraškim akviferima;
- izvorišta vode iz površinskih vodotoka;
- izvorišta vode iz akumulacije/jezera.

Prema odredbama ovog pravilnika za zaštitu izvorišta voda utvrđuju se četiri zaštitne zone:

- I zaštitna zona kao zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima;
- II zaštitna zona kao zona sa strogim zabranama i ograničenjima;
- III zaštitna zona kao zona sa umjerenim zabranama i ograničenjima;
- IV zaštitna zona kao zona sa preventivnim zabranama i ograničenjima.

Tačan broj, veličina i granice zaštitnih zona utvrdiće se u elaboratu zaštite izvorišta na osnovu analize rizika o specifičnoj osjetljivosti izvorišta u odnosu na ljudske aktivnosti koje se odvijaju ili planiraju da se odvijaju u slivu izvorišta, a koje mogu direktno ili indirektno ugroziti izdašnost i/ili kvalitet vode na izvorištu.

Određivanje granice zona sanitarne zaštite izvorišta vode u akviferima intergranularne poroznosti

I zona sanitarne zaštite izvorišta vode u akviferima intergranularne poroznosti formira se oko vodozahvatnog područja, a obuhvata izvorište, objekte i prostor eventualnog vještačkog prihranjivanja izvorišta, bez obzira na udaljenost istih od vodozahvata. Granica ove zone obezbjeđuje se ogradom ne nižom od dva (2) m koja se postavlja na udaljenosti ne manjoj od deset (10 m) od vanjskih kontura svih objekata koji se nalaze u vodozahvatnom području. U zavisnosti od lokalnih uslova, udaljenost granice I zaštitne zone može se smanjiti na udaljenost ne manju od tri (3) m od vanjskih kontura vodozahvatnog područja, pod uslovom da se odgovarajućim istražnim radovima i proračunima utvrdi da:

- ne postoji mogućnost direktnog površinskog zagađenja izvorišta na neposrednom lokalitetu zahvata, a troškovi eksproprijacije zemljišta oko samog izvorišta su iznimno visoki, ili
- bi ograđivanje (ne niže od dva (2) m koji se postavlja na udaljenosti ne manjoj od deset (10) m od vanjskih kontura svih objekata koji se nalaze u vodozahvatnom području) zahtjevalo visoke investicione troškove.

U izuzetnim slučajevima, granice I zaštitne zone mogu se proširiti u cilju zaštite direktnog zahvata podzemnih voda kako bi se spriječio transport zagađenja od postojećih javno značajnih infrastrukturnih objekata (saobraćajnica, željeznička pruga, specijalni objekti i sl.) koji se već nalaze u neposrednoj blizini zahvata. U ovim slučajevima proširene granice I zaštitne zone utvrdiće se na osnovu ekonomsko-tehničke argumentacije koja opravdava ovo izuzeće, a koje će se prezentirati u elaboratu zaštite izvorišta.

II zaštitna zona izvorišta vode u akviferima intergranularne poroznosti utvrđuje se radi smanjenja rizika od zagađenja izvorišta hemijskim materijama visokog rizika i drugim štetnim uticajima koji se mogu pojaviti tokom zadržavanja vode u podzemlju. Granica II zaštitne zone izvorišta omeđuje teren od vanjske granice I zaštitne zone do linije od koje je podzemnoj vodi, pod pretpostavkom kontinuiranog crpljenja na izvorištu maksimalnih dnevnih potreba vodovodnog sistema, potrebno najmanje deset (10) dana tečenja do vodozahvata.

III zaštitna zona izvorišta vode u akviferima intergranularne poroznosti utvrđuje se radi smanjenja rizika od zagađenja podzemnih voda patogenim mikroorganizmima i drugim štetnim uticajima koji se mogu pojaviti tokom zadržavanja vode u podzemlju. Granica III zaštitne zone izvorišta omeđuje teren od vanjske granice II zaštitne zone do linije od koje je podzemnoj vodi, pod pretpostavkom kontinuiranog crpljenja na izvorištu maksimalnih dnevnih potreba vodovodnog sistema, potrebno najmanje pedeset (50) dana tečenja do vodozahvata.

IV zaštitna zona izvorišta vode u akviferima intergranularne poroznosti utvrđuje se prvenstveno radi smanjenja rizika zagađenja podzemnih voda od teško razgradivih hemijskih i radioaktivnih materija. Granica IV zaštitne zone izvorišta omeđuje teren od vanjske granice III zaštitne zone do hidrogeološke granice sliva izvorišta.

U slučajevima izuzetno složenih hidrogeoloških uslova na terenu, naručilac izrade elaborata zaštite izvorišta može predložiti smanjenje ili povećanje područja zaštitnih zona izvorišta. Ovaj prijedlog zajedno sa ključnim obrazloženjem i prijedlogom planiranog programa radova dostavlja se nadležnoj Agenciji za vodno područje na davanje stručnog mišljenja o opravdanosti takvog zahtjeva kao i o dodatnim analizama koje elaborat zaštite mora sadržavati.

U cilju zaštite kvaliteta i količine voda izvorišta „Ploče“, „Vrelo“, „Kalilo“, „Skakovac“, „Orlovska rijeka“ zaštite od drugih uticaja koje mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost vode za piće sa istih izvorišta ili na izdašnost tih izvorišta, utvrđene su zone sanitarne zaštite izvorišta, veličina i granica zaštitnih zona i mjere i ograničenja za uspostavljanje i održavanje zona sanitarne zaštite. Iste su prikazane na grafičkom prilogu br VIIIa-Izvorišta i zaštitne zone

II.6.3. Akumulaciono jezero Snježnica

Akumulacija i brana Snježnica su izgrađene za potrebe vodosnabdjevanja Termoelektrane Ugljevik. Na nekih desetak kilometara od objekta TE, uzvodno rijekom Janjom, u selu Sniježnica izgrađena je brana na Rastošničkoj rijeci. Uporedo sa radovima vršena je i eksproprijacija zemljišta. Većim dijelom jezero se nalazilo na površini tadašnje opštine Ugljevik, ali jedan dio jezera je zahvatao i dijelove opština Zvornik i Lopare. Dijelovi sela Sniježnica (tada općina Ugljevik, sada općina Teočak) i Rastošnica (tada općina Zvornik, sada općina Sapna) su morali biti iseljeni. Pored privatnih objekata, i crkva u Rastošnici (izgrađena 1972. godine) je djelimično poptopljena i još uvijek se nalazi u priobalju jezera¹⁹.

Brana Snježnica je izgrađena kao nasuta brana, kojom je formiran akumulacioni bazen ukupne zapremine 20 265 000 m³, sa dužinom akumulacije od oko 5 km.

¹⁹ dio teksta koji se odnosi na jezero Sniježnica preuzet je sa zvanične web stranice općine Teočak.

Jednim dijelom jezero pripada općini Sapna (31,77ha), a jednim dijelom općini Teočak. Dužina je oko 5 km, a najveća dubina je 62 m. Jezero se puni vodom iz Rastošničke rijeke, a voda se ispušta u rijeku Janju.

Akumulacija Snježnica je relativno siromašna vrstama fitoplanktona, ali pogodna za razvoj određenih vrsta. Sastav fitoplanktona ukazuje na oligo do beta-mezosaprobne vode, odnosno I-II kalsu boniteta. Fitoplankton je najbolje nrazvijen u površinskom sloju akumulacije, a usljed dubine smanjuje se osvjetljenost vodenih slojeva, a time i gustina fitoplanktona.

Analiza uzroka zooplanktona hidroakumulacije Snježnica, izvršeno je u okviru limnoloških istraživanja. Ova akumulacija je po površini mala, ali je karakterišu oscilacija površine i dubine u toku godine. Ta pojava je veoma intenzivno uticala na formiranje zooplanktonske zajednice.

Ihtiopopulaciju ovog vodenog sistema čini ukupno deset vrsta riba iz tri familije Cyprinidae, Percidae i Siluridae. Dominantnu brojnost ima porodica Cyprinidae – osam vrsta, a najbrojnije ciprinidne vrste su populacije crvenookice (*Rutilus rutilus* L.), klena (*Leuciscus cephalus* L.), deverike (*Abramis brama* L.) i škobalja (*Chondostoma nasus* L.). Sve ostale ciprinide su konstatirane manjim brojem primjeraka. Manjim brojem primjeraka registrirana je i populacija babuške (*Carassius auratus gibelio* B.), 6,9 %. Najmanjim brojem primjeraka prisutna je populacija šarana (*Cyprinus carpio* L.) 2,30 %.

Takođe, poslednja ihtiološka istraživanja (2008.godine) su pokazala da je populacija grgeča (*Perca fluviatilis* L.) predstavlja dominantnu vrstu sa 27,59 %, dok predstavnik treće porodice Siluridae - som čini samo 1,15% brojčanog učešća.

Brigu o ribljem fondu vode Sportska ribolovna društva „Šaran“ iz Teočaka i „Škobalj“ iz Sapne. Prvo poribljavanje jezera izvršeno je 1988. godine. Ribe koje se mogu loviti u jezeru su: šaran, amur, babuška, štuka, som, smuđ, pastrmka, klen skobalj, deverika, linjak, bandar, mrena, bodorka, crvenperka, sunčica, karas. U jezeru su takođe, zabilježeni i primjerci rakova što govori o čistoti vode.

II.7. VODNA INFRASTRUKTURA

II.7.1. Sistemi snabdjevanja vodom

Vodosnabdjevanje stanovništva na teritoriji općine Sapna se vrši uglavnom preko tri općinska vodovoda (vodovod Vitinica, vodovod Sapna – Interventno snabdjevanje općine Sapna i vodovod PB1), dok se manji broj snabdjeva vodom iz vlastitih izvorišta.

Vodosnabdjevanje općine Sapna vrši se sa:

- kaptiranih izvorišta Ploče, Vrelo i Kalilo,
- kaptiranog izvorišta Skakavac,
- kaptiranog izvorišta Vrelo,
- tirolskog zahvata Orlovski potok 1,
- tirolskog zahvata Orlovski potok 2,
- kaptiranog izvorišta Podstijena,
- kaptiranog izvorišta Bajina njiva,
- kaptiranog izvorišta Čaira,
- kaptiranog izvorišta Spahička,
- bušeni bunar B1,
- bušeni bunar PB1.

Na području općine Sapna egzistira i nekoliko manjih vodovoda sa neznatnim količinama vode.

U narednoj tabeli dati su podaci o vodosnabdjevanju po mjesnim zajednicama općine Sapna.

Tabela br. 29.: Vodonadbjevanje po mjesnim zajednicama općine Sapna

R/B	Mjesna zajednica	Naziv mjesn. vodovoda, javnog bunara
1.	Rastošnica	Bajina Njiva, Čaira, Jezero, Obršine, Čaklovice, Brzave, Zavid, Vasiljevići
2.	Kovačevići	Skakavac, Osmanbegovica, B1
3.	Goduš	Orlovski potok 1, Orlovski potok 2, Plan
4.	Kraljevići	Gaj, Krčevine, Grabik, Dobra voda, Dubrava, Česmica, Bunar Donji Bunar, Bunar Krdžička, Bunar Jezero, Vodovod Sapna, PB1
5.	Međeđa	Dekići, Grabovice, Durakovići, PB1
6.	Donji Zaseok	Vrela Strana, Biberovići, Bunar 1 Vrela Strana, Bunar 2 Vrela Strana, Bunar 1 Zecovi, Bunar pumpa 2 Zecovi, PB1
7.	Baljkovica	Livada, Lipe, Vodica, Hodžija voda-javna česma, javna česma-Mektebska voda, Prženac, Kovačica, Vrelce (korisnici u MZ Nezuk)
8.	Kobilići	Johovac, Plandište, Kosa, PB1
9.	Žuje-Šarci	Šarački bunar na sokaku, Vodovod Mujići, Vodovod Avduhovića, Vodovod Avdurahimovića, Vodovod Fikretovića, Vodovod Gafarovića, Vodovod Jukića, Vodovod Muratovića, Vodovod Mustafića, Mehića i Ibrahimovića
10.	Zaseok	Bunar Grabovac, Bunar Salihović Adem, Bunar Ibrahimović Derviša, individualni bunari, PB1
11.	Sapna	Vodovod Sapna, PB1
12.	Vitinica	Vodovod Vitinica, Vodovod Selimovići – Mahmutovići – Krstac, Vodovod Handelići (Spahička voda), B1 (izvorište u MZ Kovačevići)
13.	Nezuk	PB1, Vrelce (izvorište u Baljkovici)
		PB1

(Izvor: Podaci dobijeni od strane općinske službe za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije)

Industrijski i drugi privredni kapaciteti tehnološku vodu obezbjeđuju iz komunalnih i vlastitih vodovoda.

Da bi se ostvarilo adekvatno korištenje, zaštita i upravljanje vodnim resursima potrebno je preduzeti sljedeće mjere:

- Izrada programa uređenja i zaštite svih izvorišta;
- Dovršiti izgradnju sistema vodosnabdijevanja MZ gdje postoji urađena projektna dokumentacija;
- Rekonstrukcija stare vodovodne mreže (ako se pokaže da ima potrebe);
- Uspostaviti svakodnevnu kontrolu vode (laboratorija);
- Uraditi procjenu uticaja privrednih i drugih subjekata u zonama zaštite izvorišta i vodozahvata na kvalitet voda;
- Izvršiti uklanjanje svih divljih deponija;
- Snimiti stanje postojećih vodovoda;
- Uspostaviti prioritetne zone zaštite izvorišta;
- Riješiti vodosnabdijevanje u svim mjesnim zajednicama;
- Povećati količinu vode u sistemu vodosnabdijevanja Općine Sapna za 5 %;
- Usvojiti Studiju dugoročnog vodosnabdijevanja na području Općine Sapna;
- Uspostaviti sistem kontrole svih lokalnih vodovoda i izvorišta pitke vode kroz uspostavljanje Registra lokalnih vodovoda i izvorišta pitke vode i mjera za kontrolu kvaliteta.

Za rješenje vodosnabdijevanja kao i kvaliteta voda iz postojećih vodovoda potrebna je:

- Izrada projekta vodovoda u Mjesnim zajednicama koje nemaju vodovodnu mrežu niti projektnu dokumentaciju (MZ Skakovica);
- Proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Vitinica;
- Proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Rastošnica;
- Spajanje više vodovoda u cijelinu, ako postoji mogućnost.

Da bi se zaštitila i očistila izvorišta, potrebno je:

- Uspostaviti prioritetne zone zaštite izvorišta i njihovo uređenje;
- Rješavanje imovinsko - pravnih odnosa.

Praćenje ispunjenja navedenih ciljeva će biti osigurano:

- praćenjem broja zaštićenih vodozahvatnih područja;
- praćenjem broja realizovanih projekata zaštite od poplava;
- praćenjem količine vode u sistemu vodosnabdijevanja općine Sapna;
- praćenjem finalizacije Studije dugoročnog vodosnabdijevanja na području općine Sapna.

Pored navedenih ciljeva, potrebno je:

- snabdijevanje vodom privrednih kapaciteta vršiti iz lokalnih izvorišta (duboki bunari) i iz sistema snabdijevanja stanovništva vodom;

II.7.2. Sistemi odvođenja otpadnih voda i sistem zaštite voda

Na području općine Sapna odvođenje fekalija i otpadnih voda uglavnom je rješavan na različite načine i to najčešće odvođenjem fekalija i otpadnih voda izgrađenim sistemom kanalizacije, bez ugrađenih uređaja za prečišćavanje, u slivove rijeka i manjih riječica na teritoriji općine Sapna, što nije u skladu sa Zakonom o vodama, kao i individualno, izgradnjom individualnih odgovarajućih septika.

Ovo predstavlja veliki problem sa stanovišta očuvanja i zaštite sredine. S obzirom na ovakvo stanje, jasno se vidi potreba i strateški pravac općine Sapna u kvalitetnom rješavanju ovih problema kroz projekte izgradnje kanalizacionog sistema općine.

S obzirom da komunalno preduzeće ne posjeduje opremu za čišćenje septičkih jama i to da je mali broj septičkih jama na koje su uglavnom priključeni vanjski WC-ovi čišćenje jama vlasnici sami rješavaju i sadržaj iz istih koriste kao gnojivo.

U cilju poboljšanja i očuvanja kvaliteta voda površinskih vodotoka, a s obzirom na planiranu privrednu ekspanziju i urbanizaciju, u planskom periodu potrebno je intenzivirati aktivnosti na pripremi potrebne dokumentacije za prihvatanje, odvođenje i prečišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda. Ukoliko to kvalitet industrijskih otpadnih voda zahtjeva, potrebno je planirati i zajedničko prečišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda.

Dakle, za cijelo područje općine Sapna potrebno je definirati koncepciju prikupljanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda izradom odgovarajuće dokumentacije. Po usvojenom konceptu, utvrditi prioritete, te na osnovu istih pristupiti realizaciji kanalizacione i kolektorske mreže pojedinih naselja. Navedenom dokumentacijom analizirati i predložiti optimalan broj postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, njihovu lokaciju i tehnologiju prečišćavanja. Do kraja 2020. godine izgraditi postrojenja ukupnog kapaciteta 10.000 ES, a do kraja 2033. godine realizirati zbrinjavanje otpadnih voda preostalih naselja na odgovarajući način.

Kako bi planirani ciljevi bili dostignuti potrebno je planirati koncept plana, čije su slijedeće mjere:

- Izraditi strategiju prikupljanja i prečišćavanja komunalnih i oborinskih otpadnih voda na području općine Sapna;
- Izgraditi kanalizacione mreže sa tretmanom otpadnih voda u dijelu općine gdje ne postoji kanalizaciona mreža;
- Izgraditi kanalizacione mreže sa tretmanom oborinskih voda u dijelu općine gdje ne postoji kanalizaciona mreža;
- Izraditi projekat za razdvajanje oborinskih od komunalnih otpadnih voda u Mjesnim zajednicama gdje postoji kanalizaciona mreža;
- Revidirati i po potrebi doraditi općinsku odluku o zabrani direktnog ispusta otpadnih voda iz domaćinstava i poljoprivrednih objekata u rijeke, rječice i potoke, a ako odluka nije donešena, treba je donijeti;
- Strategija prikupljanja i prečišćavanja industrijskih otpadnih voda na području općine Sapna.

II.7.3. Zaštita od voda i uređenje voda

II.7.3.1. Zaštita voda

- Izraditi plan zaštite od poplava općine Sapna u skladu sa planom upravljanja vodama sliva rijeke Save za FBiH;
- završetak projekta etapnog uredjenja riječnog korita rijeke Sapne;
- Zaštiti naseljena mjesta od bujičnih poplava u skladu sa Strategijom o zaštiti od poplava Općine Sapna (ukoliko za teritoriju općine ovaj akt nije urađen, potrebno je da se isti donese, tj. uradi)
- Čišćenje i uređenje korita rijeka i vodotoka cijelim tokom, a naročito u zaštitnoj zoni vodozahvata;
- regulacija vodotoka Sapne, Munjače, Rožanjke, Brzave i Tavne do najvišeg mogućeg nivoa, uz povećanje nivoa vode (naročito Sapne) i, eventualnim, prevođenjem voda iz drugih izvora;
- regulacija iskoristivog obalnog pojasa jezera Snježnica;

- izgradnja objekata za odbranu od voda na svim mjestima gdje je neophodno, te regulacija i izgradnja sistema odvodnje i na ugroženim područjima.
- Općinsku administraciju aktivno uključiti i angažovati u procesu donošenja plana upravljanja slivom rijeke Save i Lokalne strategije oporavka nakon katastrofe u aspektu zaštite od poplava.

II.7.3.2. Uređenje vodnih površina

Uređenje vodnih površina ovisno je o njihovoj namjeni i treba da bude u funkciji iste, a odgovarajuće mjere, nosioci provođenja istih i nadzor nad provođenjem propisanih mjera mora biti normativno uređeno.

Otvoreni tokovi – uređena (regulirana) korita

Prema članu 20. Zakonu o vodama ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj: 15/99), uređena korita i obale vodotoka u naseljenim mjestima na području općine, u vlasništvu su općine. Općina je dužna da obezbijedi materijalne i organizacione uslove za održavanje uređenih korita i obala vodotoka u naseljenim mjestima u funkcionalnom stanju i da se ona koriste u skladu sa njihovom prirodom i namjenom, kao i čuvanje uređenih korita i obala od uništenja ili oštećenja, odnosno nenamjenskog korištenja (odlaganje otpada, ispaša stoke i sl.)

Općinsko vijeće donosi odluku o korištenju i drugim pitanjima od značaja za održavanje i čuvanje uređenih korita i obala vodotoka u naseljenim mjestima.

II.8. MINERALNA NALAZIŠTA

II.8.1. Rude i druge mineralne sirovine

NEMETALIČNE MINERALNE SIROVINE

Dacito - andeziti i tufovi

Na području općine Sapna utvrđena je jedna pojava dacito-andezita i tufova. Na prostoru između Šetića i Sapne prema Klisi, sa lijeve strane rijeke Sapne utvrđeni su u blokove raspadnuti i komadi različite veličine dacito-andeziti, prekriveni tufovima.

Skoro čitavo područje izgrađeno je od tufova i tufnih pješčara sive, žutosive i sivozelene boje. Na površini terena su pronađeni ostaci raspadnutih dacito-andezita kao i valutice kvarca veličine 3-6 cm. Tufovi su obično pretaloženi, jer se po makroskopskom izgledu vidi da su transportovani u vodi, s obzirom da sadrže dosta sekundarno uključenog materijala.

Na izlazu iz Sapne u usjeku puta za Zvornik, otkriven je profil na kome se u normalnom redoslijedu sedimentacije nalaze sivozelene i konglomeratični i tufni pješčari i tortonski krečnjaci Straže. Čitav ovaj paket leži na dacito-andezitima što pokazuje da se izlivanje i konsolidacija eruptiva obavila prije tortonske transgresije.

Specijalna i detaljna geološka ispitivanja dacito-andezita i tufova na ovom području nisu vršena. Može se zaključiti da su sve pojave dacito-andezita i tufova na širem području Sapne skoro identične gradje. Sve opisane pojave andezita, dacita i tufova, leže preko krede i eocena, a ispod tortona. Oni su dali dio materijala za stvaranje tortonskih sedimenata naročito laporaca i glina koje prevladavaju na prostoru pojave eruptiva i tufova.

Na osnovu rasporeda i utvrdjenih pojava prema tortonu, smatramo da oni zauzimaju znatno veći prostor na ovom terenu nego što je utvrdjeno. Sadašnji stepen istraženosti dacito-andezita i tufova okoline Sapne je veoma nizak i istraživanja su sprovedena za nivo izrade osnovne geološke karte 1:100.000. Neophodno je izvršiti detaljna geološka kartiranja terena i izvršiti određivanje petrografskog, mineraloškog i hemijskog sastava dacito-andezita i tufova, te sprovesti fizičko - mehanička ispitivanja istih da bi se mogla odrediti njegova primjena.

Pravce istraživanja treba usmjeriti na području Mrki do kao najprioritetnijeg nalazišta, te oko Čaklovice prema Teočaku gdje su takodje registrovane provale dacito-andezita. Za istraživanja je neophodno uraditi projekt geoloških istraživanja kojim bi se definisali vrsta i obim istražnih radova.

Mogućnost primjene dacito-andezita i tufova sa ovog lokaliteta može se odrediti tek nakon njihovog potpunog istraživanja i ispitivanja, a zavisi od njihovog stepena raspadanja i svježine. Svježi dacito-andeziti su veoma otporni na atmosferilije i imaju zapreminsku masu 2,6 - 2,8. Čvrstina im je 1.200 - 2.400 kg/cm³. Tufovi kad su čvrsti i dobro cementovani mogu biti dobar građevinski materijal za zidanje, jer se lako obradjuju i vrlo dobro provjetravaju i veoma su laki (zapreminska težina 1,4 - 2,0). Nosivost im je promjenljiva tako kod upotrebljivih vrsta se kreće 100 - 700 kg/cm³, ali je obično 150 - 350 kg/cm².

Ispitivanja kvaliteta tufova bilo bi korisno sa aspekta mogućnosti primjene u industriji cementa i orjentisati ih na utvrdjivanje eventualnog prisustva bentonitskih glina i kaolina s obzirom da se ležišta izuzetno kvalitetnih glina kod Bratunca javljaju u istoj sredini.

Naročito korištenje tufova u cementnoj industriji je u proizvodnji veziva otpornih na agresivne vode, tako da je optimalni dio tufova u iznosu od 15% sastavni dio pucolanskih cementa.

Ležišta krečnjaka

Na području Općine Sapna utvrdjeno je ležište litotamnijskih krečnjaka tortona.

Litotamnijski krečnjaci Sapne

Litotamnijski krečnjaci utvrdjeni su na širem području Sapne i to neposredno iznad naselja Sapna u rejonu Stražbe, Vrljaje i Goduša.

Fragmentarni podaci o sastavu i fauni ovih tvorevina nalazimo u radovima F. Katzera (1910.), M. Lukovića (1930.), S. Mladenovića (1955.), te S. Čičića (1964.).

U klisuri rijeke Sapne otkriven je kompletan profil tortona u kome se jasno razlikuju dva paketa slojeva i koji se mogu pratiti niz Rožanjsku rijeku preko Vrljaje do podnožja Stražbe i Šetića u dužini od nekoliko kilometara.

Prvi niži paket slojeva sastavljen je od laporaca, laporovitih krečnjaka i sivoplavičastih glina. Drugi viši dio tortona u potpunosti je izgradjen od litotamnijskih krečnjaka.

U rejonu Vrljaje utvrdjeni su bijeli i sivobijeli litotamnijski krečnjaci. Oni su vrlo jedri i čvrsti, ali se između njih sreću bankovi konglomeratičnih i brečoidnih krečnjaka debljine 2 - 4 m.

Istraživanja tortonskih krečnjaka izvršena su u obimu neophodnom za izradu osnovne geološke karte, odnosno njihovoj paleontološkoj identifikaciji i odredbi litostratigrafije.

Značajnija istraživanja u cilju utvrdjivanja rezervi i kvaliteta pomenutih krečnjaka nisu vršena, kako bi se predvidjela mogućnost njihove eksploatacije i korištenja.

Područje Sapne je od davnina poznato po proizvodnji kreča koji se proizvodio od pomenutih krečnjaka.

Mogućnost primjene miocenskih (litotamnijskih) krečnjaka okoline Sapne

Litotamniji krečnjaci okoline Sapne svoju primjenu mogu naći u poljoprivredi i stočarstvu. U poljoprivredi krečnjak i kreč se koriste za djubrenje kiselih zemljišta, a kreč kao antiseptičko sredstvo. Unošenjem krečnjaka, a naročito kreča, u zemlju, popravljaju se strukturni sastav jako kiselih zemljišta: smanjuje se kiselost neplodnog tla, potpomaže se životna aktivnost nitrificirajućih bakterija i asimilacija fosfora i natrijumovih djubriva, te čuva humus od ispiranja. Krečnjak se u zemlju unosi u samljevenom stanju. Za ovu upotrebu krečnjaci okoline Sapne su jako povoljni, jer su mekani, kruti, slabo dijagenezirani krečnjaci i oni se veoma lako drobe i melju.

Prema kriterijima za ovu upotrebu su neophodni krečnjaci za najmanje 85% CaCO₃.

Takodje postoji mogućnost (a što treba ispitati) upotrebe ovih krečnjaka u stočarstvu. Mljeveni krečnjak se koristi kao mineralni dodatak u proizvodnji hrane za stoku i živinu, a služi za bolje okoštavanje i obezbjeđenje dovoljne količine kalcijuma u hrani za normalan i ubrzan razvoj, kod tova stoke i peradi. Za upotrebu u stočnoj hrani krečnjak treba da ispunjava slijedeće zahtjeve: > 93% CaCO₃, SiO₂ < 2%, S + F < 0,2%, MgO, Al₂O₃ i Fe₂O₃ < 4,8% i da su krečnjaci meki i da se lako dezintegrišu. Postoji mogućnost upotrebe ovih krečnjaka u ove svrhe, ali je to neophodno dodatno ispitati.

Takodje je neophodno ispitati mogućnost upotrebe ovih krečnjaka u gradjevinarstvu, prije svega kao agregata za beton i malter, kao i mogućnost upotrebe ovih krečnjaka za tampon donjeg stroja puteva. Dalje pravce istraživanja treba usmjeriti na detaljna geološka istraživanja krečnjaka na lokalitetima Vrljaja, Goduš i Sapna. Istraživanja treba započeti izradom Projekta istražnih radova u kojem će se definisati vrste i obim istražnih radova.

Realizacijom projektovanih radova dobit će se podaci o rezervama i kvalitetu ovih krečnjaka, što će biti osnova za izradu ekonomske ocjene i mogućnosti upotrebe i plasmana ove mineralne sirovine.

Od energetskih mineralnih sirovina, na teritoriji općine Sapna, zastupljeni su: ugljen, pojave nafte, mineralne i termomineralne vode²⁰. Eksploatacione rezerve mineralnih sirovina, gledano u cjelini, nisu dovoljno izučene i poznate, ne samo na području općine Sapna, već i na području cijelog Tuzlanskog kantona.

Takođe, na teritoriji općine Sapna (naseljeno mjesto Goduš) utvrđena je površina gdje će se vršiti eksploatacija kamena.

II.9. PROIZVODNJA I PRIJENOS ENERGIJE

II.9.1. Izvori energije sa potrebama u planskom periodu

Distributivna mreža na području općine Sapna obuhvata naponske nivoe 35kV, 20kV i 0.4kV.

Tabela br. 30.: Osnovni podaci o utrošku električne energije u općini Sapna

Godina realizacije	Preuzeto energije (kWh)	Fakturisano energije (kWh)	Vršno opterećenje (MW)	Gubici energije (%)
2009	9618518	8761265		8,91
2010	10053052	9135396	2,52	9,13
2011	10041416	9129849	2,41	9,88
2012	10094486	9220799	2,24	8,66

²⁰ prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005-2025., Urbanistički zavod Tuzla, Tuzla 2006.

2013 (I-IX)	5797996	5250041	1,956	9,45
-------------	---------	---------	-------	------

Izvor: Elektrodistribucija BiH

Napajanje potrošača električnom energijom na području općine vrši se uglavnom iz transformatorske stanice 35/20 kV „Sapna“. Dio potrošača napaja se iz općine Teočak, iz Poslovne jedinice elektrodistribucije Teočak.

Distributivna mreža naponskog nivoa 35kV nije razgranata i predstavlja jedini napojni vod TS Sapna.

Distribucija električne energije do distribuiranih potrošača vrši se na naponskom nivou 20 kV. Mreža je radijalna, razgranata, sa relativno velikim brojem trafo polja. Iz ove distributivne mreže napajaju se i potrošači van općine Sapna.

Transformatorske stanice su stubne, priključene na nadzemnu SN i NN mrežu. NN mreža je nadzemna, sa AIFe ili SKS provodnicima. Kućni priključci su izvedeni nadzemno, SKS ili AIČe vodovima na krovne nosače objekata.

Iz tabele 30., Osnovni podaci o utrošku Električne energije u općini Sapna vidljivo da je smanjenje vršnog opterećenja u svakoj godini (2009. – 2013.), ali je vremenski okvir suviše kratak da bi se iz njega mogli izvući pouzdani zaključci. Uzimajući u obzir veću energetska efikasnost savremenih kućanskih uređaja i uvođenje efikasnijih izvora svjetlosti postoji mogućnost da se ovakav trend i nastavi. Zbog navedenog je u prognozi porasta opterećenja planirano relativno malo linearno povećanje opterećenja od 2% godišnje.

U tablici je prikazana raspodjela vršnog opterećenja na postojeće čvorište 35 kV mreže.

Tabela br. 31.: Raspodjela vršnog opterećenja na postojeće čvorište 35 kV mreže.

Naziv čvorišta:	God.	2012	2018	2023	2028	2033
Sapna	P (MW)	2.24	2.52	2.79	3.08	3.40

Izvor: Elektrodistribucija BiH, Nosilac izrade plana

Iz prethodne tabele vidi se da postojeći kapaciteti napojnog 35kV voda zadovoljavaju sve potrebe u planskom periodu. Eventualno proširenje kapaciteta u postojećoj TS 35/20 kV i distributivnim TS 10/0.4 kV uskladiće se sa razvojem naselja (povećanje kapaciteta postojećih trafostanica i izgradnja novih). Ovakvo proširenje kapaciteta predmet je posebnih tehno-ekonomskih analiza i neće biti obrađeno u ovom dokumentu.

Planira se sanacija dotrajalog dijela distributivne nadzemne SN i NN mreže radi povećanja kvaliteta i pouzdanosti snabdijevanja potrošača električnom energijom i smanjenja tehničkih gubitaka. Sve nove SN vodove i rekonstrukciju postojećih vodova realizovati ovješanjem vodova na AB ili ŽR stubovima. Nove vodove, kao i postojeće koji se rekonstruišu graditi za naponski nivo 20kV, radi mogućnosti prelaska SN mreže na taj naponski nivo. Na ovaj način obezbjeđuju se manji padovi napona i kvalitetnije napajanje potrošača električnom energijom, kao i manji distributivni gubici električne energije. Smanjivanje trajanja beznaponskog stanja kod krajnjih potrošača uslijed kvarova i intervencija na SN vodovima vršiti kroz sekcionisanje radijalne SN nadzemne mreže korištenjem rastavljača u udaljenim i manje opterećenim dionicama i reklozera u dionicama koje snabdijevaju veći broj potrošača.

U cilju smanjenja padova napona u NN mreži potrebno je skratiti NN vodove izgradnjom novih transformatorskih stanica i njihovom interpolacijom u postojeće NN vodove.

Sve nove NN vodove realizovati SKS vodovima ovješanim na AB stubovima ili na drvenim stubovima sa betonskim nogarima. Postojeće vodove realizovane AIFe užadima postepeno rekonstruisati uz zamjenu provodnika SKS vodovima.

Nove priključke objekata izvoditi nadzemno SKS-om ili podzemno.

Uzimajući u obzir relativno slabo razvijenu SN mrežu na području općine, ne postoje infrastrukturni preduslovi za značajniju distribuiranu proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

Rasvjeta

Ovim planskim dokumentom planirana je tipizacija svjetiljki uz poboljšanje karakteristika osvijetljenosti postojećih i planskih saobraćajnica. Rasvjetu u naseljima, izvesti u skladu sa važećim standardima i preporukama IEC za pojedine tipove rasvjete. Koristiti visokoefikasne izvore svjetlosti tipa NaVP ili LED.

Urbani dijelovi općine:

Osvjetljenje glavnih saobraćajnica izvesti svjetiljkama postavljenim na čeličnim stubovima, zaštićenim od korozije vrućim cinčanjem, ili drugim vidovima zaštite. Koristiti svjetiljke sa izvorom natrijum-visoki pritisak postavljene uz rub saobraćajnica u jednostranom ili dvostranom naspramnom rasporedu. Sporedne saobraćajnice i pješačke staze osvijetliti svjetiljkama sa istim tipom izvora i na stubovima. Napajanje rasvjete pojedinih saobraćajnica izvesti podzemnim niskonaponskim kablovskim vodovima sa Al provodnicima izvedenim iz kablovskih razvodnih ormara koji su smješteni u neposrednoj blizini najbližih transformatorskih stanica.

Ruralni dijelovi:

U seoskim centrima potrebno je izvršiti osvjetljenje glavnih puteva (ulica) postavljanjem svjetiljki zajedno sa NN razvodom na armirano - betonskim stubovima, a napajanje izvesti samonosivim kablovskim snopom (SKS).

II.10. SAOBRAĆAJ

II.10.1. Sistem saobraćaja i veza

Putnu mrežu općine Sapna čine kategorisani i nekategorisani putevi. Tu spadaju regionalni, lokalni, nekategorisani i zemljani putevi. Prema podacima kojima raspolažu nadležne službe općine, na teritoriji općine Sapna ima 30 kilometara regionalnih puteva, od čega je 20 km asfaltirano, te oko 10 km makadamskog regionalnog puta, koji je trenutno u prekidu.

Sa izmjenom Zakona o cestama u 2002. godini su pristigli značajniji prihodi iz MPC goriva i registracije vozila i pristupilo se intenzivnijoj modernizaciji putne mreže.

Regionalni put R 306(R 456) je dionica Zvornik-Sapna-Rastošnica-Priboj, a održavanje i upravljanje regionalnog puta obavlja Direkcija Tuzlanskog kantona. Svi lokalni putevi nisu povezani sa postojećim regionalnim putem R 306(R 456).

Treba napomenuti da Općina Sapna, s obzirom na svoj položaj u transportnoj mreži kantona, BiH, a i regiona, u perspektivi ima dobre predispozicije za razvoj industrije kao i ostalih grana privrede, te iz tog razloga treba aktivnije raditi na unapređenju razvoja i modernizaciju infrastrukture.

Nekategorisani putevi su, po odluci općinskog vijeća općine Sapna, podijeljeni u dvije grupe i to:

– nekategorisani asfaltni putevi čija dužina je	10.6 km
– nekategorisani makadamski putevi čija je dužina	29.9 km

Takođe, na prostoru općine Sapna postoji još i kategorija puteva koji spadaju u zemljane puteve, puteve koji vode u poljoprivredna imanja, šumske puteve, te prilazne puteve. Ti putevi su evidentirani u službi katastra nekretnina u općini Sapna, što znači da se oni vode u katastru nekretnina kao društvena svojina putevi, dok je kod lokalnih i nekategorisanih puteva slučaj da se putevi koriste, asfaltiraju i imaju

veoma značajnu ulogu kao infrastrukturni objekti, ali da još uvijek nisu izdvojene parcele kroz koje ovakvi putevi prolaze, odnosno da se još uvijek vode u posjedništvu i vlasništvu privatnih lica.

Prilazne puteve za poljoprivredna imanja i šumske komplekse ćemo navesti u odnosu na njihovu površinu po katastarskim općinama.

Prilazni zemljani putevi:

1. Nezuk	308835 m ²
2. Vitinica	613674 m ²
3. Goduš	273949 m ²
4. Sapna	413369 m ²
5. Međeđa	124625 m ²
6. Zaseok	145166 m ²
7. Rastošnica	880845 m ²

Ukupno : **2.760.463 m²**

Pretvoreno u dužinu, računajući da je prosječna širina puta 4m, ovih puteva na prostoru općine Sapna ima **oko 690 kilometara**.

Tabela br. 32.:Prikaz važnijih putnih pravaca na području općine

Oznaka regionalne ceste ²¹	Stara oznaka ceste ²²	Dionica puta	Kategorija	Vrsta kolovoza (km)		Ukupna dužina (km)	napomena
				asfalt	makadam		
R307	Lokalna cesta	Kalesija – Sapna	regionalni plan	14	0	14	-
R306	R456	Granica entiteta (Priboj)- Sapna-granica entiteta (Karakaj)	regionalni	6	10	16	Dionica puta od Nezučkog puta do gornje Sapne, dionica kroz Goduš i dionica kroz Rastošnicu asfaltirane

Tabela br. 33.:Prikaz lokalnih putnih pravaca na području općine²³

Oznaka puta	Naziv dionice	Dužina (km)
L137001	R 306 /Vitinički put - Han - Selimovići - Mahmutovići - Krstac -Kovačevići /mjesna zajednica	5,40
L137002	R 306 /Nezučki put - Nezuk - raskršća za Dugi Dio	4,23
L137003	R 306 /Sapna Škola - Kobilici - Međeđa - Pasji Grob /R307	6,45
L137004	L 902 (L137002) - Nezuk - Zaseok /mezarje	1,70
L137005	Nezuk Škola - Baljkovica /spomen obilježje	2,90
L137006	Vitinica /Džakić - Brđaci - Handelići /spomen obilježje	2,40
L137007	Škola Vitinica /raskršće Selimovići-Muhmutovići/ - Krstac /raskršće Krstac-Kovačevići/	1,36
L137008	Međeđa - Debeljak - raskršće /Nezučki put – Nezuk/	2,70
L137009	R 307 /Trafo stanica - Žuje /Šarci raskršće	1,90
L137010	Vitinica /Han - Gaj	0,87

²¹ Odluka o kategorizaciji cesta u autoceste i brze ceste, magistralne ceste i regionalne ceste (Službene novine FBiH 24/14)

²² podaci dobijeni od strane općinske službe za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije

²³Odluka o kategorizaciji lokalnih cesta i ulica u gradu Tuzla i općinama Tuzlanskog kantona, „Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj:14/14

L137011	R 306 /Goduš - Skakovica škola	4,00
L137012	R 306 /Goduš - Plan naselje	1,60
L137013	L 903 (L137003) /Međeđa – Grabovice-Munjača/ R307	1,80
L137014	Vitinica /Han - Ramići centar	0,85
L137015	L 914 (L137014) - Marnići centar	0,60
L137016	Skakovica škola - Rastošnica - raskršće Sarići /Prelovine	7,00
L137017	Raskršće Sarići - Rastošnica centar /Obršine	4,00
L137018	R 306 /Rastošnica - Čaklovića centar	3,00
L137019	R 306 /Rastošnica - Čairi centar	5,00
L137020	R 306 /Rastošnica - Laze centar	5,00
L137021	Krstac centar - Ošćenak - Kovačevići /mjesna zajednica	1,35
L137022	Međeđa centar-Dekići-Bajramovići-Bešići	1,4
L137023	Međeđa centar- Durakovići	0,5
	Žrtava genocida u Srebrenici	0,21
	Semira Imširovića-Kobre	0,10
	Ukupno lokalnih puteva na području općine Sapna	66,32

Tabela br. 34.:Prikaz nekategorisanih putnih pravaca na području općine

Dionica puta	Kategorija
Centar - Kraljevići	nekategorisani
Centar (stara pijaca) - Svrake	nekategorisani
Kobilići – Kosa	nekategorisani
Međeđa – Grabovica – Rijeka	nekategorisani
Nezučki put – Donji Zaseok	nekategorisani
Vitinica – Marnići	nekategorisani
Međeđa – Dekići	nekategorisani
Međeđa – Durakovići	nekategorisani
Međeđa – Bešići	nekategorisani
Rastošnica – Obršine	nekategorisani
Rastošnica – Prelovine	nekategorisani
Rastošnica – Čaklovića	nekategorisani
Rastošnica - Čairi	nekategorisani
Rastošnica – Laze	nekategorisani
Zaseok – Lipa	nekategorisani
Zaseok – Doljani	nekategorisani
Goduš – Rujevina	nekategorisani
Nezuk – Potkućina	nekategorisani
Nezuk – Biberovići	nekategorisani
Skakovica – Rožanj	nekategorisani
Krstac – Ošćenak – Kovačevići	nekategorisani
Vitinica (Han) – Ramići - Čektale	nekategorisani
Goduš – Plan	nekategorisani
Gornja Sapna – Grabovac - Mahala	nekategorisani

(Izvor: podaci dobijeni od strane općinske službe za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije)

Putnu mrežu karakteriše:

- Nerazvijenost – vema nizak broj kilometara puteva viših kategorija po km² (u zemljama visoko razvijene privrede 100 - 150 km/km²);
- Unutar regije su značajne razlike u razvijenosti mreže što je, između ostalog određeno nivoom privredne razvijenosti datog područja, kao i reljefnim karakteristikama;
- Mala propusna moć puteva;
- Nepovoljna struktura puteva. Kategorija zemljanih puteva čini najveći dio putne mreže (86.49%), dok su vrlo malo zastupljeni putevi regionalnog značaja (3.76%);
- Kvalitet mreže (kolovoz) je nezadovoljavajući;
- Nizak kvalitet saobraćajnica za povezivanje sa centrima susjednih regija (Sarajevo, Zenica, Bijeljina, Zvornik);

Javni gradski saobraćaj:

Prema analiziranom stanju u oblasti saobraćaja na prostoru općine posluju preduzeća koja se uglavnom bave prijevozom roba i putnika, što trenutno ne zadovoljava potrebe građana. Kada je riječ o prijevozu putnika, uglavnom su to organizovani prijevozi za potrebe određenih kategorija stanovništva (zaposleni u državnim službama i đaci), dok se ostali građani moraju prilagovati terminima koji odgovaraju samo pomenutim grupama stanovništva ili koristiti se taksi prijevozom koji je značajno skuplji od javnog prijevoza.

Željeznički saobraćaj:

Željeznički saobraćaj na teritoriji općine Sapna nije razvijen.

Vazdušni saobraćaj:

Najbliži međunarodni aerodrom je u Tuzli sa Kargo centrom, koji može trenutno opslužiti oko 150.000 putnika godišnje.

II.10.2. Povezanost sistema sa saobraćajem u širem okruženju

Brži razvoj saobraćaja i veće ekonomske efekte od saobraćaja, moguće je očekivati pod uslovom stvaranja povoljnih pretpostavki za razvoj saobraćaja. Pod ovim se smatra jasan, racionalan i bezbjedan saobraćajni sistem dobrih performansi (protočnost i kapacitet, brzina, sigurnost, dobre servisne usluge, minimalne gubitke u vremenu i sl.) o čemu se vodilo računa kod određivanja saobraćajnog sistema, tehničkih elemenata i normativa i lokacionih faktora.

Činjenica je da bez kvalitetnih saobraćajnih komunikacija ne može doći do razvoja privrede i uspostavljanja kvalitetnih društvenih odnosa. Upravo zbog svog višestrukog značaja, saobraćaju i saobraćajnoj infrastrukturi sve zemlje pridaju prioritet u razvoju jer uslovljava ukupan društveni i ekonomski razvoj.

Općina Sapna leži u težištu trougla Tuzla – Bijeljina - Zvornik i kroz područje ove općine prolaze regionalni pravci R306 Granica entiteta (Priboj)-Sapna-granica entiteta (Karakaj) i R 307 Sapna-Kalesija. Značaj putne mreže predstavlja najznačajniji segment saobraćajne infrastrukture, jer omogućava transport robe i prijevoz ljudi do određenih relacija na bezbjedan i siguran način. Sve nam pokazuje da općina Sapna ima dobre predispozicije za razvoj industrije kao i ostalih grana privrede.

Drumski saobraćaj-plan:

Osnovni cilj je povećanje saobraćajne dostupnosti i povezanosti centara u mreži naselja, privrednih kapaciteta i turističkih sadržaja, rekonstrukcijom, dogradnjom i izgradnjom puteva na lokalnom, regionalnom i širem nivou.

Prilikom definisanja planskog rješenja postavljeni su posebni ciljevi u formiranju primarne putne mreže, koja je predmet ovog Prostornog plana, a to su:

- Modernizacija regionalnog puta Kalesija – Sapna – Teočak., odnosno brže saobraćajnice koja predstavlja vezu sa susjednim općinama,
- ostvariti dobru saobraćajno – transportnu povezanost svih dijelova teritorije općine međusobno, kao i sa susjednim teritorijama, a time i sa širim okruženjem,
- modernizacija i poboljšanje kvaliteta lokalnih puteva tamo gdje su potrebe izraženije,
- definisati raskrsnice (kružne, četvorokrake i trokrake) i njihove buduće drumske veze sa putevima koji su od državnog značaja,
- propisati i ozakoniti zaštitne pojase-koridore za sve saobraćajnice koje se tretiraju Prostornim planom.

Planirani parking prostor

Kako bi se smanjila koncentracija motornih vozila u centru općine, a samim tim i smanjilo zagađenje izduvnim gasovima, potrebno je planirati parking mesta na lokacijama van centra općine.

II.10.3. Saobraćajna infrastruktura sa zaštitnim pojasevima

Širine koridora i položaja trasa javnih puteva svih rangova i željezničkih pruga određene su različito. Širina koridora za javne puteve, unutar kojih se može razvijati trasa saobraćajnica, izvan građevinskog područja propisani su Zakonom o cestama Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine broj 12/10 i 16/10, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o cestama Federacije Bosne i Hercegovine.

II.10.4. Telekomunikacije

Strategija razvoja fiksnih mreža BH Telecom-a na području općine je postepeni prelazak na optičku kablovsku infrastrukturu. Za korisnike to znači praktično neograničene brzine prenosa podataka, manju učestalost kvarova i brže otklanjanje istih. Ovaj plan potrebno je realizovati kroz više koraka po FTTX principu:

- povezivanje optičkim kablovima sjedišta mjesnih zajednica sa centrom općine (FTTN),
- povezivanje manjih telekomunikacionih čvorišta u urbanim i ruralnim dijelovima općine optičkim telekomunikacionim vodovima (FTTC),
- privođenje optičkih vodova do zgrada (FTTB),
- priključenje domaćinstava na optičku telekomunikacionu infrastrukturu (FTTH)

Telekomunikacione vodove u urbanom dijelu općine potrebno je polagati u kablovsku kanalizaciju radi veće pouzdanosti i lakše dogradnje. U ruralnim dijelovima općine telekomunikacionu infrastrukturu moguće je polagati direktno u rov, uz korištenje nadzemnih telekomunikacionih izvoda ili kablovskih okana za grananje mreže.

Planirana je instalacija novih GSM i UMTS baznih stanica u skladu sa studijama koje izrađuju operateri mobilne telefonije.

II.11. TERMOENERGETIKA

Energetski potencijali

U narednom periodu na ovom prostoru treba planirati što veću upotrebu alternativnih izvora energije koji imaju značajan potencijal ali koji nisu na pravi način iskorišteni. To se naročito odnosi na biomasu i sunčevu energiju. S obzirom na njihovu obnovljivost i ekološku čistoću potrebno je značajnije istražiti mogućnost iskorišćenja ovih izvora energije.

Potencijalna energija dobijena iz **biomase** je najznačajniji energetski potencijal obnovljivih izvora na prostoru općine Sapna, s obzirom na veliku zastupljenost šumskog područja, odnosno zastupljenost resursa ostataka šumske proizvodnje.

Biomasi, zbog višestruke isplativosti, moguće je koristiti kao energent za dobijanje toplotne energije.

Energija sunca se još uvijek ne koristi. Solarna energija ima veliku razvojnu šansu u turizmu, zdravstvu, kao i poljoprivredi. Pored toga solarnu energiju je moguće koristiti kao dopunu u daljinskim sistemima grijanja, kao energent za apsorpcione rashladne mašine, ili kao dopuna klasičnim sistemima grijanja.

Mnogobrojni pozitivni efekti koje daje sistem toplifikacije gradova i naseljenih područja uopšteno daju veliki poticaj da se sistem širi sve do ekonomski opravdanih granica.

Postojeći objekti koji imaju kotlovnice za centralno grijanje zadržavaju ih sa mogućnošću povećanja ili smanjenja kapaciteta kotlova i zamjenom dotrajalih dijelova ili kompletne opreme. Također postojeće instalacije i oprema za rashlađivanje i klimatizaciju prostorija zadržava se uz moguće zamjene drugom opremom veće ili manje snage.

Za planirane administrativne zgrade i veće javne objekte, ako je ekonomski opravdano, preporučuje se izgradnja centralnog izvora toplotne energije za sistem daljinskog grijanja. Ovako proizvedena energija je jeftinija, manje zagađuje okolinu, zagađenje okoline je lako kontrolisati i smanjivati. Ovim sistemom se može obezbijediti i potrošnja tople vode tokom cijele godine čime se sistem održava u radu tako da su i problemi u toku grijanja manji. Prednost isporuke toplotne energije u toku cijele godine je i mogućnost korisnika da svoj prostor zagrijava po želji u bilo koje doba godine. Obavezno je pri ovakom radu imati obezbijeđeno mjerenje utroška toplotne energije kod svakog potrošača pojedinačno prema čemu se utrošak energije naplaćuje.

Rashlađivanje, provjetravanje ili klimatizaciju prostorija u objektima vršiti pojedinačnim instalacijama po prostorijama ili centralnim rashladnim stanicama (ili klima komorama) i odgovarajućom instalacijom za svaki objekt u cjelini.

Način obezbjeđivanja toplotne i rashladne energije za pojedine objekte određivati za svaki objekt urbanističko tehničkim uslovima. Vrstu opreme za zagrijavanje, rashlađivanje, provjetravanje i klimatizaciju odrediti projektnom dokumentacijom po želji investitora.

Preporučuje se i korišćenje sunčeve energije za zagrijavanje prostorija u prelaznom periodu, a naročito za pripremu potrošne tople vode. Takođe se mogu koristiti toplotne pumpe koje koriste energiju vazduha ili zemlje za dobijanje toplotne i rashladne energije uz pogonsku električnu energiju.

II.12. PRIVREDA

II.12.1. Razvoj privrede i osnovni faktori razvoja

Analiza dosadašnjeg razvoja općine Sapna kao i ocjena postojećeg stanja pokazuje:

- Sapna ostvaruje najniži GDP po glavi stanovnika u Tuzlanskom kantonu i po nivou razvijenosti je među najnerazvijenijim općinama Tuzlanskog kantona,
- Najveći broj poslovnih subjekata registrovan je u tercijalnom sektoru;
- Niska razvijenost primarnog i sekundarnog sektora;
- Preovladavaju mikro i mala preduzeća;

- Odsustvo strateških privrednih subjekata;
- Najmanji broj poslovnih subjekata na 1.000 stanovnika (26,6, prosjek TK je 49,3)
- Najveći stepen nezaposlenosti u TK;
- U 2013. prosječna neto plaća bila je viša u odnosu na prosjek Tuzlanskog kantona;
- Veliki odlivi radno aktivnog stanovništva u inostranstvo;
- Nerazvijen agrarni sektor.

Na osnovu analiziranog stanja privrede, može se zaključiti da dolazi do laganog oporavka. Međutim, još uvijek je potrebno uložiti dodatne napore u razvoju privrede kao bi se došlo do nivoa samoodrživosti i postepenog razvojnog uspona. Takođe, tome će uveliko doprinosti i poboljšanje privrednog ambijenta u Bosni i Hercegovini. Četiri značajna faktora, usloviće budući strateški privredni razvoj Sapna, a to su:

- vanjsko okruženje BiH;
- razvojni ambijent u BiH i Tuzlanskom Kantonu;
- unutrašnji poticaji i potencijali u Kantonu;
- poticaji i potencijali u općini Sapna.

U kreiranju ciljeva budućeg razvoja, i uz uvažavanje postojećeg stanja i osnovnih faktora razvoja, a u skladu sa Prostornim planom Tuzlanskog Kantona, polazi se i od opšte prihvaćenih smjernica budućeg globalnog razvoja, kao:

- tendiranje ka održivom razvoju (ekološka osjetljivost),
- uvođenje potpuno novih tehnologija,
- humanizacija življenja,
- razvoj lokalne samouprave i veća uloga pojedinca,
- uvođenje tržišnih odnosa i povećanje efikasnosti,
- globalizacija i regionalizacija društva.

Strateški razvoj privrede

Privredni razvoj općine Sapna treba bazirati na intenzivnom razvoju djelatnosti koje su sposobne za konkurentski nastup na domaćem i inostranom tržištu kao što su industrija (prehrambena i drvoprerađivačka), poljoprivreda (intenziviranje povrtlarstva, voćarstva i stočarstva, s posebnim osvrtom na uzgoj kornišona), razvoj MSP-a, i uslužnih djelatnosti. Razvoj ovih djelatnosti kao i drugih za koje postoje potencijali na predmetnom području potrebno je provoditi mjerama koje će na direktan ili indirektan način dovesti do realizacije razvojnih privrednih ciljeva. Planskim mjerama i aktivnostima i u skladu sa raspoloživim potencijalima i kapacitetima težiće se unapređenju svih društveno-ekonomskih sistema, u cilju unapređenja rasta i razvoja uz optimalno korišćenje resursa koji stvaraju novu vrijednost, omogućavanja visoke produktivnosti, veće elastičnosti ekonomije, efikasnosti i stvaranja profita, uz poštovanje svih mjera zaštite životne sredine.

Dakle, za očekivati je umjeren rast industrije (prvenstveno prehrambene i drvoprerađivačke), poljoprivredne proizvodnje, preduzetništva i uslužnih djelatnosti.

Shodno tome, u narednoj tabeli daje se okvirna projekcija razvoja poslovnih subjekata po djelatnostima za planski period 2013.-2033. godine.

Tabela br. 35.: Poslovni subjekti po djelatnostima za 2012, 2013.²⁴ i 2033. (okvirna projekcija)

Poslovni subjekti po djelatnosti	2012.	2013.	2033.	Povećanje 2012.-2013.	Povećanje 2013.- 2033.
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	4	6	25	2	19
B Vađenje ruda i kamena	0	0	2	0	2
C Prerađivačka industrija	16	16	30	0	14
D Proizvodnja i snabdjevanje električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	1	3	0	2
E Snabdjevanje vodom; uklanjanje otpadnih voda, upravljanje otpadom te djelatnosti sanacije klizišta	3	3	5	0	2
F Građevinarstvo	18	20	30	2	10
G Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravak motornih vozila i motocikala	108	108	148	0	40
H Prijevoz i skladištenje	52	53	65	1	12
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hotelijerstvo i ugostiteljstvo)	23	25	56	2	31
J Informacije i komunikacije	2	2	4	0	2
K Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	5	5	8	0	3
L Poslovanje nekretninama	0	0	1	0	1
M Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	7	7	10	0	3
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2	2	5	0	3
O Javna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	23	23	30	0	7
P Obrazovanje	9	9	12	0	3
Q Djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite	9	9	12	0	3
R Umjetnost, zabava i rekreacija	14	15	20	1	5
S Ostale uslužne djelatnosti	31	34	45	3	11
Ukupan broj poslovnih subjekata	327	338	511	11	
Ukupan broj zaposlenih	567 ²⁵	594 ²⁶	1700		

Analizirajući poslovne subjekte po djelatnostima na teritoriji općine Sapna, za period 2012.-2013, te planiranu okvirnu projekciju razvoja, zaključuje se sljedeće:

- rast poslovnih subjekata u periodu 2012.-2013., zabilježen je u oblasti poljoprivrede, šumarstva i ribolova, te građevinarstva prijevoza i skladištenja, hotelijerstva i ugostiteljstva, umjetnosti i u ostalim uslužnim djelatnostima;
- u planskom periodu 2013.-2033. godina, a shodno postavljenim planskim postavkama, očekuje se rast poslovnih subjekata, tj rast i broja zaposlenih;
- najveći rast se očekuje u oblasti trgovine, ugostiteljstva, prerađivačke industrije i poljoprivrede;
- poseban akcenat se stavlja na očekivani rast proizvodnje kornišona; u Bosni i Hercegovini proizvodnja krastavaca kornišona predstavlja najprofitabilniju povrtlarsku proizvodnju; sa relativno malih zemljišnih površina postižu se primjerni prinosi i finansijski rezultati;

²⁴ Registrirani poslovni subjekti (stanje 31.12.2013.) po djelatnostima uključuju pravna lica, jedinice u sastavu i obrt. Izvor podataka: Statistički godišnjak/ljetopis 2013, 2014.

²⁵ Statistički godišnjak/ljetopis 2013, Federalni zavod za statistiku, str. 467.

²⁶ Zaposlenost, nezaposlenost i plaće u Federaciji Bosne i Hercegovine, Federalni zavod za statistiku 2013. godina, str. 75

Da bi se realizovao planski koncept neophodna je podrška u smislu:

- obezbjeđenje saobraćajne i infrastrukturne opremljenosti cijelog područja Općine (unutar općine, na regionalnom i širem nivou),
- multifunkcionalno povezivanje centra općine i ruralnih dijelova,
- planskog uređenja i kontrolisane izgradnje prostora,
- održivog korišćenja prirodnih dobara i finansijske pomoći uže i šire društvene zajednice za prostorni razvoj predmetnog područja (namjenski državni i drugi fondovi, podsticanje razvoja malih samostalnih preduzetnika i preduzetništva, infrastrukture, podsticati investicije i dr.).

Projekcija BDP-a izvedena je iz utvrđenih raspoloživih prirodnih resursa (njihovog korišćenja u funkciji razvoja privrede zasnovanom na konceptu održivog razvoja i zaštite životne sredine), rasta investiranja i inovativnosti upravljačkih kapaciteta.

Tabela br. 36.: BDP za period od 2008. – 2014. i projekcija za 2033. godinu (u 000)

godina	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	projekcija 2033.
BDP (km)	14.296	15.165	15.385	15.948	16.369	16.800	17.159	26.469

Izvor podataka: Socioekonomski pokazatelji po općinama FBiH, za navedene godine, Federalni zavod za programiranje razvoja

Prema izvršenoj okvirnoj projekciji doći će i do povećanja bruto društvenog proizvoda.

Shodno očekivanom rastu poslovnih subjekata, predviđa se i rast broja zaposlenih lica. Naime, do kraja planskog perioda, tj. do 2033. godine, na teritoriji općine biće okvirno zaposleno 1700 lica. Obzirom da se prilikom dimenzionisanja projekcija privrednog razvoja nije raspolagalo brojem zaposlenih po djelatnostima, već samo brojem poslovnih subjekata, izostat će projektovanje zaposlenja po djelatnostima. No, obzirom da se u planskom periodu očekuje rast zaposlenih u prerađivačkoj industriji, ovim planom daje se sljedeći normativi:

- 154 m²/radniku²⁷.

Budući navedeni prostorno-planski razvoj privrede zasnivaće se na sprovođenju strateških ciljeva, koji su selektivno postavljeni u skladu sa mogućnostima njihove realizacije u planskom periodu.

- Integralni ruralni razvoj
- Ubrzanje ekonomskog razvoja i unapređenje konkurentnosti privrede
- Povećanje zaposlenosti.

Integralni ruralni razvoj - treba da omogući brži razvoj ukupne poljoprivredne proizvodnje, kao i jaču vezu sa ostalim srodnim privrednim granama kao što su prerađivačka industrija, turizam i zanatstvo kroz donošenje mjera ekonomske politike kojima će se podsticati brže aktiviranje prirodnih i ljudskih resursa. Jedan od ključnih faktora razvoja poljoprivrede ovog područja jeste proizvodnja zdrave hrane i pića što joj omogućava zdrava prirodna sredina. Razvoj poljoprivrede kao perspektivne privredne grane, realizovaće se uz korištenje komparativnih prednosti i pogodnosti za određene grane (povrtlarstva, voćarstvo, stočarstva i proizvodnju meda) i stvaranja uslova za ostankom i naseljavanjem seoskog područja prvenstveno mlađom populacijom uz povećanje zapošljavanja.

Mjere koje bi se trebale preduzeti po ovom pitanju su:

- formiranje agrarnog fonda koji bi podržavao sve aktivnosti u vezi sa razvojem poljoprivrede sa fokusom na voćarstvo, povrtlarstvo i proizvodnju meda;
- edukacija voćara i pčelara u cilju intenziviranja proizvodnje;

²⁷ normativ prema Prostornom planu za područje Tuzlanskog kantona, 2005.-2025. (prosjeak Francuske i Belgije), Tuzla 2006, str 199.

- stvaranje uslova za doradu i brendiranje voća i pčelinjih proizvoda;
- poboljšanje veze poljoprivredne proizvodnje i finansijskih institucija;
- inteziviranje proizvodnje kornišona,
- formiranje otkupno-prerađivačkih i skladišnih prostora;
- pridobijanje strateških partnera, donatora i drugih investitora;
- transformacija individualnih gazdinstava u porodičnu farmu;
- posebnim mjerama stimulisati organsku poljoprivrednu proizvodnju;
- simulirati domaće prerađivače za prelazak na viši stepen finalizacije u proizvodnji u oblasti drvoprerađivačke industrije,
- stimulisati zapošljavanje kroz plansko korištenje sporednih šumskih proizvoda – zapošljavanje ruralne populacije i žena.

Ubrzanje ekonomskog razvoja i unapređenje konkurentnosti privrede - podrazumijeva postizanje uravnoteženog, balansiranog, kao i ekonomski, ekološki, socijalno i tehnološki održivog razvoja. Jedan od koraka ka realizaciji ovog cilja jeste i racionalno raspolaganje i upravljanje prirodnim resursima i unapređenje postojeće infrastrukture – odnosno racionalno korišćenje primarnih raspoloživih resursa Općine u cilju privrednog razvoja područja (tj. geografskog položaja, zemljišta, raspoloživih sirovinskih osnova, stanovništva, kao i postojećih privrednih resursa).

Mjere koje bi se trebale preduzeti po ovom pitanju su:

- planirano proširenje i infrastrukturno opremanje stambeno-poslovne zone “Centar”;
- planirano proširenje i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone 1 u “Sapni”;
- planirana izgradnja i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone na granici između naselejenih mjesta Sapna i Goduš (mala privredna zona, površine od 10-50 ha)
- jačanje službe za pomoć privrednicima i poljoprivrednicima;
- kreditna politika u funkciji podsticaja razvoja malih i srednjih preduzeća;
- razvoj sektora malih i srednjih preduzeća koji će biti održiv, konkurentan i okrenut izvozu;
- ulaganje u nove tehnologije, zasnovane na znanju;
- jačanje javnog-privatnog partnerstva;
- stvaranje prepoznatljivog brenda domaćih proizvoda;
- stvaranje pozitivnog poslovnog okruženja za industrijska preduzeća (uvođenjem jednostavne procedure za otvaranje novih preduzeća, usavršavanjem i distribucijom informacija, finansijskom podrškom u obliku start-up kredita, poreske olakšice i olakšice prilikom otvaranja novih radnih mjesta, razvojem preduzetničke kulture, razvojem i edukacijom kadrovskog potencijala);
- razvoj trgovinskih djelatnosti i njihovo integralno uvezivanje sa domaćim proizvođačima.

Povećanje zaposlenosti - analiza stanja nezaposlenosti pokazala je da nisu iskorištene sve komparativne prednosti i pogodnosti koje općina pruža. Složena problematika tržišta rada zahtijeva mjere dugoročnog karaktera.

Mjere koje bi se trebale poduzeti po ovom pitanju su:

- Stvaranje uslova za samozapošljavanje - korišćenje vlastitih radno-kreativnih potencijala;
- Jačanje javno-privatnog partnerstva;
- Stimulisati zapošljavanje u sektoru poljoprivredne i stočarske proizvodnje (stimulisati razvoj porodičnih gazdinstava i farmerske proizvodnje, te usmjeravanje manjih industrijskih kapaciteta u seoska područja, subvencije, organizovani otkup, i sl.).

Ostvarivanjem predviđenih prostorno-planskih ciljeva privrede, predviđa se:

- Izlaženje iz kruga nedovoljno razvijenih općina,
- Aktiviranje prirodnih i društvenih potencijala,
- Promjena strukture i transformacije privrede,
- Umjereni rast drvoprađivačke i prehrambene industrije, poljoprivredne proizvodnje i malog i srednjeg preduzetništva,
- Ubrzano povećanje stepena zaposlenosti i obezbjeđenje novih radnih mjesta,
- Povećanje dohodka privrede,
- Formiranje privrednih zona: Industrijsko-poslovnih zona i Stambeno-poslovna zona „Centar“.

II.12.2. Orijentacija i razmještaj privrede u prostoru

Razvoj industrijsko- poslovnih zona

Osnovni koncept razvoja privrede zasniva se na realizaciji postavljenih ciljeva, a koji su proizašli iz analize postojećeg stanja privrede kao i uočenih problema u ovoj oblasti. Potrebno je ukazati na činjenicu da je privreda izuzetno značajan korisnik prostora.

Prostorna organizacija privrede podrazumijeva prostorni raspored djelatnosti iz primarnog, sekundarnog i tercijarnog sektora, odnosno raspored prostornih jedinica privrede. Prostorni razmještaj privrednih subjekata dat je u tekstu Prostorne osnove i detaljnije opisan po granama privrede.

Koncepcija prostorne organizacije industrije zasniva se na izgradnji preduzetničke infrastrukture, a posebno industrijsko-poslovnih zona, putem ovih zona može se, prije svega, aktivnije planirati i usmjeravati ekonomski razvoj na opštinskom, regionalnom i nacionalnom nivou, a u cilju uravnoteženog teritorijalnog razvoja.

U privrednoj praksi, zone se javljaju u raznim pojavnim oblicima i to kako s obzirom na namjenu (industrijske, zanatske, uslužne, poljoprivredne, turističke...) tako i s obzirom na pripremljenost za investiranje (green-potpuno nova lokacija, brown-kreirane na već korištenom zemljištu i objektima).

Značaj formiranja zona je višestruk s obzirom na različite ciljne grupe-općine, privreda i nezaposlenost. Njihovim formiranjem između ostaloga, postiže se:

- planski razvoj privredne infarstrukture,
- osnivaju se novi proizvodni pogoni, te otvaraju nova radna mjesta
- sprečava se neefikasno korišćenje urbanog i drugog prostora kroz efikasno prostorno planiranje,
- stvaraju se uslovi za privlačenje sektorskih ciljanih investicija (mogućnost kontrolisanog razvoja privrede),
- koncentracija preduzetnika na jednom mjestu,
- zajedničko korišćenje infrastrukture, međusobno povezivanje i rješavanje potrebe za poslovnim prostorom,
- ostvaruje se i efikasnija zaštita životne sredine i smanjuje devastacija poljoprivrednog i drugih oblika zemljišta.

Na području općine Sapna egzistiraju i planiraju se sljedeće poslovne zone

- Industrijsko-poslovna zona 1, površine 1,01 ha, planirano proširenje površine od 1,42 ha (lokalitet: naseljeno mjesto Kraljevići);
- Stambeno-poslovna zona, površine 4,43 ha, planirano proširenje površine od 0,43 ha (naseljeno mjesto: Kraljevići),
- Industrijsko-poslovna zona 2, površine 23,076 ha (lokalitet: granica između naseljenih mjesta Sapna i Goduš);

Kod realizacije i osposobljavanja ovih područja za efikasan razvoj potrebno je i preduzeti niz koraka, ali prvenstveno povezivanje sa adekvatnom infrastrukturom: saobraćajna, vodovodna, elektro i kanalizaciona.

Kroz formiranje ovih zona, uporedo sa ubrzanjem sveobuhvatnih kapitalnih ulaganja stvoriće se stimulativan ambijent za aktiviranje privatnih investicija u MSP, samozapošljavanje i mnoštvo drugih, prije svega privatnih inicijativa koje će ubrzati ritam zapošljavanja. Ovo je od velikog značaja ukoliko se uzme u obzir da općina Sapna ima veoma izražen problem nezaposlenosti.

Detaljna namjena navedenih zona utvrdit će se nižim prostorno-planskim dokumentima-regulacionim planom, te planom investicija za općinu Sapna, a sve na temeljima razvoja postavljenim u ovom dokumentu.

Takođe, potrebno je inicirati jednostavnije i lakše odredbe zakonske regulative na svim nivoima (općinski, kantonalni, federalni i državni) kao stimulans za nova i masovnija investiciona ulaganja.

Karakteristike budućeg privrednog razvoja

Pravci budućeg razvoja privrede na području općine Sapna realizovaće se kroz konkretne projekte iz različitih oblasti, kao što su:

- formiranje agrarnog fonda koji bi podržavao sve aktivnosti u vezi sa razvojem poljoprivrede sa fokusom na voćarstvo, stočarstvo i proizvodnju meda;
- formiranje otkupno-prerađivačkih i skladišnih prostora;
- pridobijanje strateških partnera, donatora i drugih investitora;
- organska poljoprivredna proizvodnja;
- privredno korišćenje šuma, uz unapređenje cjelokupnog šumskog fonda, naročito izdanačkih šuma a sve u cilju postizanja optimalne strukture koje će imati trajnost prinosa i prihoda. Ovako formirane šume, su privlačne za posjetioce, čime se otvaraju mogućnosti za povećanje rekreativnog korišćenja istih (gazdovanje šumskim resursima radi zadovoljenja ne samo ekonomskih, već i kulturnih i duhovnih potreba sadašnjih i budućih generacija-proizvodi i usluge od šuma-drvo i proizvodi od drveta, voda, rekreacija, zaštita staništa divljih vrsta, prediona raznolikost)
- uključivanje šuma u projekcije ruralnog razvoja (obezbijediće se razvoj ruralnih područja)
- viši stepen finalizacije u proizvodnji u oblasti drvoprerađivačke industrije,
- podrška osnivanju malih i srednjih preduzeća za obavljanje poslova u šumarstvu i ostalim djelatnostima vezanim za šumu;
- inicirati veću zastupljenost korišćenja ostalih šumskih proizvoda (gljive, ljekovito i aromatično bilje, šumski plodovi, i dr.), pri čemu se mogu ostvariti značajni prihodi za lokalno stanovništvo-zapošljavanje ruralne populacije i žena;
- jačanje službe za pomoći privrednicima i poljoprivrednicima;
- jačanje javnog-privatnog partnerstva;
- razvoj trgovinskih djelatnosti i njihovo integralno uvezivanje sa domaćim proizvođačima;
- planirano proširenje i infrastrukturno opremanje stambeno-poslovne zone "Centar";
- planirano proširenje i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone 1
- planirana izgradnja i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone 2
- kulturno-historijsko naslijeđe (arheološka dobra i ostala kulturno-historijska dobra-graditeljsko naslijeđe) valorizovati i staviti u funkciju razvoja kulturnog turizma (uključivanje kulturno-istorijskog naslijeđa u turističku ponudu zahtjeva dodatno angažovanje društvene zajednice i ulaganja u revitalizaciju istih);
- unapređenje turističke infrastrukture i suprastrukture, uz poseban osvrt na valorizaciju prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa;
- stvaranje uslova za integralni razvoj ruralnih područja i njihova integracija u turističke tokove;

- podići nivo saradnje između zainteresovanih strana u turizmu i uvezanost turističke privrede;
- unapređenje kvaliteta usluga u turizmu i primjena EU standarda;
- stimulisati zapošljavanje u sektoru poljoprivredne i stočarske (stimulisati razvoj porodičnih gazdinstava i farmerske proizvodnje, te usmjeravanje manjih industrijskih kapaciteta u seoska područja, subvencije, organizovani otkup, i sl.) i proizvodnje iz oblasti šumarstva.

Akcent prvenstveno staviti na intenziviranje privrednog razvoja na bazi šumarstva, poljoprivrede, trgovine i prerađivačke industrije. Šume zahvataju cca 68% površine općine, te su shodno tome prepoznate kao „snaga“ tj. osnova za dalji razvoj općine. Naime, one mogu pružiti višestruku korist razvoju ovog prostora: obezbjeđuju sirovine za obnovljive i ekološki zdrave proizvode, imaju važnu ulogu u ekonomskom blagostanju, biološkoj raznovrsnosti, globalnom kruženju ugljenika i vodnom bilansu, bitne su za razvoj ekoloških, zaštitnih, turističko-rekreativnih, zdravstvenih i kulturnih usluga, a takođe su i stub održivog razvoja svakog društva.

Da bi u općini, koja ima potencijal i za voćarstvo, mogli još više zainteresovati stanovništvo za gajenje voća, neophodno je preduzeti neke organizacione mjere i raditi na osposobljavanju kadrova za ovu poljoprivrednu djelatnost. Ovome u prilog ide i činjenica da je područje općine pretežno brdsko-planinska i da takvi predjeli najracionalnije mogu da se iskoriste baš za voćarsku proizvodnju. Mladi ljudi koji bi se željeli baviti voćarstvom, često usljed neznanja naprave velike greške, iz tog razloga potrebno je ojačati institucije koje mogu pružiti stručnu pomoć. Potreban je organizovan prilaz unapređenju voćarske proizvodnje na nivou općine, kantona ali i federacije, a u tome će posebno mjesto imati poljoprivredni fakulteti, poljoprivredne škole, poljoprivredne stanice, instituti, poljoprivredni kombinati, i sl.

Voćarska proizvodnja je toliko napredovala, da od ljudi koji žele da se bave ovom granom traži veliko znanje. Savremeni intenzivni zasadi zahtjevaju ne samo velika investiciona ulaganja, već i poznavanje cjelokupnog tehnološkog procesa proizvodnje. U proizvodnji se uvode visokokvalitetne i produktivne sorte koje zahtjevaju odgovarajuću zaštitu i primjenu agrotehničkih i pomotehničkih mjera.

Prethodno navedeno odnosi se i na oblast stočarstva i pčelarstva. Uz sve navedeno, da bi se došlo do privrednog razvoja na ovom području, potrebno je uvezati proizvodnju sa preradom proizvoda, jedna od mogućnosti je i formiranje otkupno-prerađivačkih i skladišnih prostora kroz jačanje javnog-privatnog partnerstva.

Jedna od privrednih grana koja može pridonijeti opštem razvoju je turizam, zahvaljujući prirodnim i antropogenim vrijednostima sa kojima ova općina raspolaže.

II.12.3. Ocjena privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okoliš

Detaljnija analiza ocjene privrednih aktivnosti sa stanovišta uticaja na okolinu nalazi se u drugim dijelovima dokumenta, kao i u Studiji ranjivosti prostora općine Sapna.

Kada je riječ o privrednim aktivnostima i njihovom uticaju na okolinu, dolazi se do zaključka da ne postoji privredna aktivnost koja je neutralna - indiferentna na životnu sredinu i okolinske uslove. Predpostavka je da će doći do intenzivnijeg razvoja različitih grana privrede na području općine Sapna, što će podstaknuti brži ekonomski razvoj općine, a sve to potrebno je uskladiti i sa zaštitom životne sredine.

Zaštita okoline općine Sapna predstavlja jedan od imperativa budućeg razvoja ovog područja, a naročito u dinamici njegove realizacije. Općina se, strateški, mora opredijeliti za ekološki razvoj i time dati prednost ekološkoj komponenti, čime će pružiti podršku opšte prihvaćenom principu održivog razvoja. Time će, kada je ekologija u pitanju, lokalni organi vlasti, u uslovima tranzicije i privatizacije, biti spremniji za približavanje evropskim standardima, a na taj način i dostupnosti fondovima i kreditima za razvoj.

Sve sadašnje ali i buduće djelatnosti i razvojni procesi koji su prisutni na posmatranom području, raspoloživi potencijali ali i određena ograničenja razvoja, manifestuju se određenim uticajima na okruženje. Pošto se radi o prostoru na čijim će pojedinim dijelovima aktivnosti biti intenzivnije, odnosno prostor biti intenzivnije korišćen, može se utvrditi poseban cilj, veza između budućeg privrednog razvoja i zaštite životne sredine, koji se definiše kao polazna osnova za zaštitu, a to je:

- Prirodna i životna sredina područja općine Sapna mora biti zaštićena i uređena na nivou visokog standarda koji odgovara njenim prirodnim kapacitetima i ambicijama održivog razvoja općine i privrednog razvoja.
- Strategija održivog razvoja područja Sapne se ogleda u njegovoj detaljnijoj planskoj organizaciji i uređenju kroz vrednovanje kapaciteta tog prostora u odnosu na odgovarajuće djelatnosti i aktivnosti u njemu.

Na području općine utvrđene su postojeće privredne zone (Industrijsko-poslovna zona 1 i Stambeno-poslovna zona „Centar“), mogućnost njihovog proširenja, te izgradnja nove industrijsko-poslovne zone. To su površine koje su rezervisane za te namjene, sve do pojave interesenata u skladu sa pravilima za davanje lokacija ili posebnih zahtjeva iz pravila ponašanja Evropske zajednice.

Navedene zone će se locirati u skladu sa tehničkim i privrednim zahtjevima, a u planiranju i operacionalizaciji poslovanja će biti obavezne na:

- operativnu primjenu modernih tehnologija,
- stvaranje okruženja za inovativni razvoj,
- maksimalno poštivanje i primjenu evropskih standarda o zaštiti okoline,
- zadovoljavanje potreba lokalne i regionalne privrede,
- pomaganje malih i srednjih preduzeća (MSP) u razvoju,

Planirane zone, u okvirima svog poslovanja na datom prostoru obavezuju se na dosljedno provođenje u djelo aktuelnih propisa u oblasti prostornog uređenja, zaštite i unapređenja kvaliteta životne okoline i privrednog razvoja.

Neophodno je kontinuirano unapređivanje i očuvanje čiste i zdrave sredine (regulisanje zbrinjavanja divljih deponija, selektivno zbrinjavanje otpada, regulisanje oborinskih i otpadnih voda i sl.), podizanje ekološke svijesti građana i uspostavljanje sistema monitoringa okoline. Kada se ovome doda

unapređenje poljoprivrede, proizvodnja zdrave hrane i razvoj turizma, jasno je da unapređenja u oblasti zaštite okoline predstavljaju veoma važan strateški pravac u razvoju općine Sapna.

II.13. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

Primarni način ostvarivanja napretka i razvoja ljudskih resursa unutar svake zajednice jeste razvoj društvene infrastrukture u svim oblastima. Društvena infrastruktura je zapravo, najvažnija komponenta društvenog standarda, te se razmatra prema grupama djelatnosti i to: zdravstvene djelatnosti, obrazovanje, socijalna zaštita, kultura i sport, uprava i administracija i vjerski objekti.

Dakle, unapređenje kvaliteta usluga javnih službi i opremljenosti naseljenih mjesta ovim objektima prema potrebama lokalne zajednice ima za cilj poboljšanje kvaliteta života građana.

Kocept razvoja se zasniva na sljedećim principima i njihovoj razradi:

- mreža objekata društvenih djelatnosti prati centralitet naseljenih mjesta, postavljene ciljeve u ovoj oblasti, te očekivane demografske trendove i razvojne mogućnosti općine Sapna;
- posebna pažnja se usmjerava na unapređenje mreže društvenih djelatnosti u ostalim naseljima, posebno onih orijentisanih ka djeci i omladini, kao jedan od preduslova demografskog oporavka općine;
- kvalitetno unapređenje društvenih djelatnosti (u planerskoj praksi definisani su planerski prostorni normativi za svaku društvenu djelatnost posebno i s obzirom na njih u planskom periodu je potrebno prije svega rekonstruisati postojeće objekte, te po potrebi izgraditi nove čime bi se navedeni normativi zadovoljili);
- sve planirane izgradnje, sanacije ili rekonstrukcije objekata potrebno je uskladiti sa aktuelnim zakonima iz oblasti energetske efikasnosti;

Kako bi se poboljšao kvalitet življenja unutar općine, u okviru urbanih područja planirani su društveno opslužni centri, te je za planirani broj stanovnika do 2033. godine izvršen proračun potrebnih površina za neophodne sadržaje u okviru ovih centara. Društveno-opslužni centri su planirani na mjestima gdje se već nalazi najveći broj značajnih objekata koji sadržajno pripadaju društvenoj infrastrukturi i gdje postojeći, raspoloživi prostor dozvoljava njihov dalji razvoj i širenje. Društveno-opslužni centri su planirani u urbanim područjima naseljenih mjesta: aglomeracija Sapna-Kraljevići i Vitinica.

Sadržaji društvene infrastrukture koji se planiraju u sklopu društveno-opslužnog centra su:

- trgovina (svakodnevno, periodično i vanperiodično snadbjevanje)
- ugostiteljstvo i turizam (ugostiteljski objekti)
- usluge i zanati (lične usluge, usluge održavanja ostale usluge)
- kultura i administracija (javne službe, poslovni prostori i slično).

Tabela br. 37.: Društveno opslužni centar za aglomeraciju Sapna-Kraljevići

Sadržaj	Normativ	Postojeći broj stanovnika (2013.)	Planirani broj stanovnika	Planirana površina (m ²)	Planirana površina (ha)
Centar-aglomeracija Sapna-Kraljevići	4 m ² /st	9032	10 114	40 456	4,046
1. Trgovina		9032	10 114	8596,9	0,860
a) svakodnevno i periodično snadbjevanje	0,35 m ² btp/st	9032	10 114	3539,9	0,354
b) vanperiodično snadbjevanje	0,50 m ² btp/st	9032	10 114	5 057	0,506
2. Ugostiteljstvo i turizam	10 st/1 sjed. 3m ² PP/sjed.	9032	10 114	6270,68	0,627
a) motel (ugost.obj.)	0,56 m ² /st	9032	10 114	5663,84	0,567
b) ostali ug. sadr.					

	0,06 m ² btp/st	9032	10 114	606,84	0,061
3. Usluge i zanati		9032	10 114	8799,18	0,881
a) lične usluge	0,1 m ² btp/st	9032	10 114	1011,4	0,102
b) usluge održavanja	0,07m ² btp/st	9032	10 114	707,98	0,071
c) ostale usluge	0,7m ² btp/st	9032	10 114	7079,8	0,708
4. Kultura	0,3m ² btp/st	9032	10 114	3034,2	0,303
5. Administracija javne službe i posl. prostori	0,62 m ² /st	9032	10 114	6270,68	0,627
Ukupno (1-5) sadržaji:				32971,64	3,297

(Izvor: prema normativima preuzetim iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona 2005.-2025.)²⁸

Tabela br. 38.: Društveno-oplužni centar-Vitinica

Sadržaj	Normativ	Postojeći broj stanovnika (2013.)	Planirani broj stanovnika	Planirana površina (m ²)	Planirana površina (ha)
Vitinica	4 m ² /st	3104	3297	13 188	1,320
1. Trgovina		3104	3297	2802,35	0,280
a) svakodnevno i periodično snadbjevanje	0,35 m ² btp/st	3104	3297	1153,95	0,115
b) vanperiodično snadbjevanje	0,50 m ² btp/st	3104	3297	1648,4	0,165
2. Ugostiteljstvo i turizam	10 st/1 sjed. 3m ² PP/sjed.	3104	3297	2044,14	0,204
a) motel (ugost.obj.)	0,56 m ² /st	3104	3297	1846,32	0,184
b) ostali ug. sadr.	0,06 m ² btp/st	3104	3297	197,82	0,020
3. Usluge i zanati		3104	3297	2868,39	0,287
a) lične usluge	0,1 m ² btp/st	3104	3297	329,7	0,033
b) usluge održavanja	0,07m ² btp/st	3104	3297	230,79	0,023
c) ostale usluge	0,7m ² btp/st	3104	3297	2307,9	0,231
4. Kultura	0,3m ² btp/st	3104	3297	989,1	0,099
5. Administracija javne službe i posl. prostori	0,62 m ² /st	3104	3297	2044,14	0,204
Ukupno (1-5) sadržaji:				10748,12	1,075

(Izvor: prema normativima preuzetim iz Prostornog plana Tuzlanskog kantona 2005.-2025²⁹.)

II.13.1. Zdravstvo

Zdravstvena djelatnost predstavlja organizovano pružanje zdravstvene zaštite kroz rad zdravstvenih radnika i zdravstvenih saradnika u okviru zdravstvenih ustanova, odnosno privatne prakse u skladu sa stručno-medicinskom doktrinom.

Zdravstvena djelatnost se obavlja na primarnom, sekundarnom i tercijarnom nivou zdravstvene zaštite, te na nivou federalnih i kantonalnih zdravstvenih zavoda. Zdravstvena zaštita na primarnom nivou, između ostalog obuhvata: djelatnost porodične medicine, djelatnost zdravstvene zaštite djece, djelatnost polivalentnih patronažnih sestara u zajednici, higijensko-epidemiološku zaštitu, hitnu medicinsku pomoć, zubozdravstvenu zaštitu, medicinu rada, laboratorijsku i radiološku dijagnostiku primarnog nivoa, apotekarsku djelatnost.

²⁸ Prostorni plan Tuzlanskog kantona, „Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 9/06

²⁹ Prostorni plan Tuzlanskog kantona, „Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 9/06

Zdravstvena djelatnost na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite obuhvata specijalističko-konsultativnu i bolničku zdravstvenu djelatnost, dok zdravstvena djelatnost na tercijarnom nivou obuhvata pružanje najsloženijih oblika zdravstvene zaštite iz specijalističko-konsultativnih i bolničkih zdravstvenih djelatnosti i naučnoistraživački rad.

Na teritoriji općine Sapna, nivo zdravstvene zaštite se ogleda kroz primarnu zdravstvenu zaštitu u Domu zdravlja Sapna i pet područnih ambulanti. Sekundarnu zdravstvenu zaštitu građani općine Sapna ostvaruju u Univerzitetsko-kliničkom centru u Tuzli.

Površina glavnog objekta iznosi 775m², a površina ambulanti raspoređenih na području pet naseljenih mjesta iznosi 394m². Naseljena mjesta koja na svojoj teritoriji imaju ambulantu su:

- Nezuk (127,4m²)
- Vitinica (75 m²)
- Međeđa (38,6 m²)
- Goduš (20,48 m²)
- Rastošnica (132,3 m²)

Osnovni problem JZU Dom zdravlja je nedostatak prostora za pružanje specijalističko-konsultativne zdravstvene zaštite. Shodno tome, potrebna je dogradnja postojećeg objekta, kako bi se obezbjedile nedostajuće usluge zdravstvene zaštite .

Dakle, potrebno je izgraditi novi ili dograditi postojeći objekat, a u sve u cilju pružanja kvalitetne specijalističko-konsultativne zaštite. U prvom periodu, moguće je očekivati poboljšanje uslova u svim postojećim objektima (prim. Kobilici-Kraljevići u zgradi MZ urediti prostorije za pružanje primarne zdravstvene zaštite), a u drugom realizaciju izgradnje novih objekata sa svim pratećim sadržajima, u onim naseljenim mjestima gdje bude bila izražena potreba, kako bi zdravstveni objekti bili što bliže građanima.

Takođe, prema urbanističkom normativu³⁰ planiranja otvaranja apoteka (na 3000-5000 stanovnika), iskazuje se potreba za otvaranjem još 1 apoteke u planskom periodu na teritoriji naseljenog mjesta Nezuk.

Socijalna zaštita

Socijalna zaštita je organizovana djelatnost usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica u stanju socijalne potrebe. Socijalnom potrebom se smatra trajno ili privremeno stanje u kome se nalazi građanin ili porodica, prouzrokovano ratnim događanjima, elementarnim nesrecama, opštom ekonomsko krizom, psihofizičkim stanjem pojediniaca ili drugih razloga, koje se ne mogu otkloniti bez pomoći drugog lica.

U općini Sapna socijalna zaštita se ostvaruje u Centru za socijalni rad, putem kojeg se ostvaruju različiti oblici zbrinjavanja kao što su:

- korisnici stalne novčane pomoći, materijalno neosigurana i za rad nesposobna lica;
- korisnici invalidnine, tuđe njege i pomoći, lica koja su proglašena neratnim invalidnim licima u procentu 60% i više;
- civilne žrtve rata i to porodična i lična invalidnina;
- porodilje iz radnog odnosa i one koje nisu u radnom odnosu;
- djeca ometena u fizičkom i psihičkom razvoju kao i oboljela djeca u vidu uvećanog dječijeg dodatka;
- djeca u porodičnom smještaju, kao i djeca u ustanovama socijalne zaštite,
- dječiji dodatak za djecu čiji roditelji nisu u radnom odnosu;

³⁰ Prostorni plan Tuzlanskog kantona, „Službene novine Tuzlanskog kantona“, broj 9/06

- jednokratno pomaganje porodicama i licima koja se nalaze u stanju „socijalne potrebe“.

Tabela br. 39.: Pregled oblika socijalne zaštite u 2013. godini

red. br.	oblik socijalne zaštite	broj korisnika
1.	stalna novčana pomoć	44
2.	civilne žrtve rata	163
3.	jednokratna novčana pomoć	200 korisnika svake kalendarske godine
4.	broj kategorisane djece i omladine	38
5.	korisnici dječijeg dodatka	479
6.	lica pod starateljstvom	
	a. starateljstvo nad malodobnim licima	10
	b. starateljstvo nad punoljetnim licima	7
	c. starateljstvo za posebne slučajeve	17
7.	smještaj u ustanovi socijalne zaštite	13
8.	osnovna prava lica sa invaliditetom	
	a. lična invalidnina	152
	b. dodataka na njegu i pomoć od strane drugog lica	98
	c. ortopedski dodatak	68
9.	smještaj u drugu porodicu	1
10.	kućna njega i pomoć u kući	1
11.	pravo porodičja iz radnog odnosa	5
12.	stručni socijalni rad sa maloljetnicima, žrtvama nasilja i vulnarabilnim grupama	
	a. evidentirana maloljetnička delikvencija	10 slučajeva
	b. evidentirani slučaj nasilja u porodici	4 slučaja
	c. lica društveno neprihvatljivog ponašanja	10 slučajeva
13.	korisnici zdravstvene zaštite	151 korisnik

(Izvor: Centar za socijalni rad Sapna)

Takođe, JU Centar za socijalni rad Sapna, obavlja i stručni socijalni rad, kao što je posredovanje u postupku razvoda braka, izrada socijalnoanamnestičkih podataka, socijalno praćenje i prevencija različitih socijalnopatoloških pojava na području općine.

U JU Centar za socijalni rad zaposleno je 5 radnika, sljedeće stručne spreme: 1 magistar nauka socijalnog rada, 2 dipl. socijalna radnika kao i diplomirani pravnik i ekonomista. Proširivanjem djelatnosti, odnosno ustupanjem pojedinih poslova u nadležnost Centra za socijalni rad (npr. rad sa maloljetnim počiniocima krivičnih djela), izražena je potreba za jačanjem kadrovskih resursa ove ustanove.

Centar za socijalni rad je posjednik prostora od 40m² površine ali zbog neuslovnosti istog, a shodno Odluci Vlade Tuzlanskog kantona, odobren je prostor (80m²) bivšeg Suda za prekršaje na trećem spratu Zanatsko-poslovnog centra, za obavljanje funkcije i djelatnosti Centra.

Dakle, JU Centar za socijalni rad ne ispunjava ni minimum standarda u pogledu prostora za obavljanje djelatnosti i rada sa osjetljivim kategorijama korisnika, invalidnim licima, starima i bolesnima.

Shodno navedenom, u planskom periodu potrebno je uraditi sljedeće:

- poboljšati uslove u Centru za socijalni rad u smislu izgradnje novog objekta i kvalitetnije opremljenosti, a sve sa ciljem obezbjeđenja boljeg standarda usluga prema korisnicima (na teritoriji naseljenog mjesta Sapna);
- promovisati aktivnosti i potrebe Centra za socijalni rad i socijalnu zaštitu, te zatražiti pomoć od državnih i privatnih preduzeća, vladinih i nevladinih organizacija za zbrinjavanje najugroženijih korisnika socijalne zaštite;

- prostorne kapacitete i opremljenost Centra prilagoditi proširivanjem djelatnosti (npr. rad sa maloljetnim počiniocima krivičnih djela);
- proširenje djelatnosti treba da prati i kadrovsko jačanje ove institucije (potrebno je voditi računa o kontinuiranoj edukaciji zaposlenih-seminari, kongresi);
- poboljšati uslove i u Crvenom križu općine Sapna, u smislu izgradnje novog objekta s adekvatnom opremljenošću prostorija (prostorije za prvu pomoć, prostorije za edukaciju itd.) (na teritoriji naseljenog mjesta Sapna)

II.13.2. Obrazovanje

Istorijski gledano, prvi organizovani oblik obrazovanja na prostoru Tuzlanskog kantona datira još od XVII vijeka i vezan je za Behram-begovu medresu.

Danas, obrazovne ustanove na području kantona organizovane su na četiri nivoa- predškolsko, osnovno, srednje i visoko obrazovanje, a na području obuhvata plana na dva nivoa- osnovno i srednje obrazovanje sa ukupno 1436 učenika³¹.

II.13.2.1. Predškolsko obrazovanje

Oblast predškolskog odgoja i obrazovanja regulisana je Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju koji je donijela Skupština Tuzlanskog kantona. Tim zakonom je uređen predškolski odgoj i obrazovanje djece od jedne godine starosti do polaska u osnovnu školu kao početni stepen odgoja i obrazovanja, na koji se nadovezuje programski sadržaj osnovne škole na području Tuzlanskog kantona. Predškolski odgoj i obrazovanje je sastavni dio jedinstvenog odgojno-obrazovnog sistema, koji u skladu sa psihičkim i tjelesnim razvojem djeteta doprinosi pravilnom tjelesnom, moralnom i estetskom odgoju i obrazovanju.

Tabela br. 40.: Projekcija planiranih površina za predškolsko obrazovanje³²

Lokacija objekta	Gravitirajuća naseljena mjesta	objekat			kompleks		Površina Kompleksa m ²
		Dob djece i urbanistički normativ		Površina objekta m ²	Dob djece i urbanistički normativ		
		0-3 (5,5 m ²)	4-6 (7,5 m ²)		0-3 (20 m ²)	4-6 (20 m ²)	
Aglomeracija Sapna-Kraljevići	Sapna	64 (352 m ²)	83 (622,5 m ²)	974,5 m ²	64 (1280 m ²)	83 (1660 m ²)	2940 m ²
	Kraljevići						
	Goduš						
	Rožanj						
	Rastošnica						
Vitinica	Vitinica	40 (220 m ²)	51 (382,5 m ²)	602,5 m ²	40 (800 m ²)	51 (1020 m ²)	1820 m ²
Međeđa	Međeđa	43 (236,5 m ²)	52 (390 m ²)	626,5 m ²	43 (860 m ²)	52 (1040 m ²)	1900 m ²
	Baljkovica						
	Nezuk						
	Zaseok						
Ukupnan broj zaposlenih:		34					

Projekcija objekata za predškolsko obrazovanje, prema urbanističkim normativima, zahtjeva izgradnju sljedećih objekata:

- objekat predškolskog obrazovanja na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljevići;
- objekat predškolskog obrazovanja na teritoriji naseljenog mjesta Vitinica;
- objekat predškolskog obrazovanja na teritoriji naseljenog mjesta Međeđa;

³¹ Podaci su prikupljeni od strane MSŠ Sapna i JU OŠ "Sapna"

³² urbanistički normativi su prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005-2025., Urbanistički zavod Tuzla, Tuzla 2006. godina, str.250.

Prilikom dimenzionisanja planiranih površina, računalo se na 30% djece uzrasta od 0 do 7 godina, koji će pohađati navedenu ustanovu. Razlog navedenog se opravdava u sljedećim činjenicama:

- ruralna sredina;
- ustaljeno odrastanje uz starije članove porodice (baka, djed, starija braća i sestre);
- finansijska situacija;

No, imajući u vidu sadašnje stanje, i činjenicu da su sadašnjem trenutku na teritoriji općine ne postoji niti jedan objekat za predškolsko obrazovanje, ali i činjenicu da ukoliko bude bila izražna tendencija rasta broja djece ovog uzrasta ali i rasta broja djece koja budu imala izražene potrebe za pohađanjem ovog vida obrazovanja, predviđa se mogućnost izgradnje većih kapaciteta od planiranih.

Za prvu etapu, odnosno za prvi dvogodišnji period realizacije Plana, planira se izgradnja objekta predškolske ustanove na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljevići.

Ovaj vid socijalne zaštite je vrlo pogodan za ulaganje privatnog kapitala sa posebnim naglaskom na mogućnosti kada je u pitanju zapošljavanje ženske radne snage.

II.13.2.2. Osnovno obrazovanje

Na području općine Sapna postoji jedna osnovna škola koja ima sjedište u Kraljevicima, a uključuje i šest područnih škola. Nastavu pohađa 894 učenika, raspoređenih u dvije smjene, a poslove obavlja 75 zaposlenih. Škola koristi prostor od 4365,8 m²³³ ili 4,88 m² po učeniku.

Tabela br. 41.: Potrebna površina objekata škola za učenika u osnovnim školama u planskom periodu³⁴

Broj djece 7-14	Urbanistički normativ objekta m ²	Potrebna površina objekta m ²	Urbanistički normativ kompleksa m ²	Potrebna površina kompleksa m ²
1230	7,5	9225	20	24600

Prema urbanističkim normativima potrebna površina objekta osnovnih škola je oko 9225m², a raspoloživa ukupna površina škola je 4365,8 m².

Tabela br. 42.: Projekcija planiranih površina za osnovnoškolsko obrazovanje

Objekat	stanje			Projekcija broja učenika	plan			
	Površina zatvoreno g prostora m ²	broj uče nik a	površina po učeniku m ²		objekat		kompleks	
					Urbanistički normativ objekta m ²	Potrebna površina objekta m ²	Urbanistički normativ kompleksa m ²	Potrebna površina kompleksa m ²
-Centralna škola Sapna-Kraljevići -PŠG Sapna	1768	508	3,48	669	7,5	5017,5	20	13380
PŠ Vitinica	1647	264	6,23	349	7,5	2617,5	20	6980
PŠ Međeđa	204	48	4,25	53	7,5	397,5	20	1060
PŠ Nezuk	318,8	56	5,69	94	7,5	705	20	1880

³³ uračunata je i površina područne škole u Rastošnici, koja trenutno nema učenika.

³⁴ urbanistički normativi su prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005-2025., Urbanistički zavod Tuzla, Tuzla 2006. godina, str.250.

PŠ Goduš	204	18	11,33	65	7,5	487,5	20	1300
----------	-----	----	-------	----	-----	-------	----	------

Imajući u vidu postojeće stanje koji ukazuje da prostorni kapaciteti u većini slučajeva nisu dovoljni, te očekivanom rastu djece uzrasta 7-14 godina, u planskom periodu je potrebno:

- adaptacijom (dogradnjom ili nadziđivanjem) ili izgradnjom novog objekta na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljević,
- adaptacijom (dogradnjom ili nadziđivanjem) PŠ Vitinica,
- adaptacijom (dogradnjom ili nadziđivanjem) PŠ Međeđa,
- adaptacijom (dogradnjom ili nadziđivanjem) PŠ Nezuk,
- adaptacijom (dogradnjom ili nadziđivanjem) PŠ Goduš,

povećati površinske kapacitete i time stvoriti što bolje uslove za obrazovanje.

Prilikom adaptacije gore navedenih objekata, potrebno je da se ispoštuju potrebne površine kompleksa. (Tabela br 41,42.)

Za prvu etapu, odnosno za prvi dvogodišnji period realizacije Plana, planira se adaptacija objekata, u smislu povećanja površina. U kasnijem periodu, a obzirom na činjenicu da ukoliko bude bila izražna tendencija rasta broja djece ovog uzrasta predviđa se izgradnja novog objekta na teritoriji aglomeracije Sapna-Kaljevići, ali mogućnost izgradnje većih kapaciteta od planiranih.

II.13.2.3.Srednjoškolsko obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje u općini Sapna odvija se u okviru JU Mješovite srednje škole "Sapna" i obuhvata 542 učenika. Ovaj objekat raspolaže sa 1232,45 m², a poslove obavlja 63 zaposlena radnika.

Objekat	stanje			Projekcija broja učenika	plan			
	Površina zatvorenog prostora m ²	broj učenika	površina po učeniku m ²		objekat		kompleks	
					Urbanistički normativ objekta m ²	Potrebna površina objekta m ²	Urbanistički normativ kompleksa m ²	Potrebna površina kompleksa m ²
JU Mješovita srednja škola	1232,45	542	2,27	1062	7,5	7965	20	21240

Prema urbanističkim normativima potrebna površina objekta srednje škole u Sapni je oko 7900 m², a raspoloživa ukupna površina je oko 1232 m². Imajući u vidu:

- sadašnje stanje (objekat relativno zadovoljava potrebe),
- činjenicu da ukoliko bude izražena navedena tendencija rasta broja djece ovog uzrasta postojeći objekat neće moći zadovoljiti potrebe,

predviđa se mogućnost nadziđivanja i dogradnje ili izgradnje novog objekta, jer će u ovom slučaju biti potrebno obezbjediti daleko veći kapacitet od sadašnjeg.

Za prvi period planira se adaptacija, kao osnova osiguranja kvalitetnih prostornih uslova razvoja srednjeg školstva, a za drugi period izgradnja novog objekta.

II.13.3. Kultura i fizička kultura

II.13.3.1. Kultura

Kulturna dešavanja na prostoru općine Sapna odvijaju se na platou centralne Osnovne škole, u fiskulturnoj sali ove škole, u Sali za sjednice općine, te na prostorima mjesnih zajednica.

U okviru subjekata koji afirmišu kulturu i kulturne sadržaje na prostoru općine postoje:

- biblioteka u sklopu JU OŠ „Sapna“
- biblioteka u sklopu područne škole Vitinica
- biblioteka u sklopu JU MSŠ „Sapna“
- KUD „Merak“
- Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“-Općinsko društvo Sapna.

U cilju unaprijeđenja kulture na ovom prostoru, potrebno je :

- osnivanje Gradske biblioteke sa čitaonicom, kao nastavak sticanja znanja (poboljšanja uslova školovanja) učenika i studenata sa ovih prostora ali i ostalih građana općine Sapna; (aglomeracija Sapna-Kraljevići)
- izgradnja Doma kulture, sa ciljem objedinjavanja društava i subjekata koji se bave kulturnim radom (aglomeracija Sapna-Kraljevići);
- izradu programa obilježavanja manifestacije “Sapanjsko ljeto”, temeljiti na osmišljavanju sadržaja koji će zadržati, što duže, ljude sa prostora općine Sapna koji žive i rade u zemljama EU i šire. Dakle, navedeni Program odraditi u saradnji sa dijasporom i ljudima koji imaju kompetencije i želju da se bave osmišljavanjem i realizacijom organizacije kulturno-zabavnih sadržaja koji privlače ovu vrstu ljudi.
- osnivanje edukativnog centra za mlade;
- javna raspodjela sredstava za kulturu na nivou općine uz formiranje fondacije za unapređenje i razvoj kulture na nivou općine;
- formiranje tima za naučno istraživanje historijske i kulturološke baštine općine Sapna;
- u skladu sa budućim potrebama, izvršiti rekonstrukciju, renoviranje, adaptaciju (Međeđa, Baljkovica, Kovačevići-Vitinica), izgradnju društvenih objekata sjedišta mz-a (Zaseok-Donji Zaseok, Kraljevići-Kobilići) kao prostora gdje se održavaju kulturne aktivnosti;
- izgradnja omladinskog doma (Vitinica, Nezuk)

U prvoj etapi realizacije plana, planira se poboljšanje uslova u sjedištima mjesnih zajednica teritoriji naseljenog mjesta Zaseok i Kraljevići.

II.13.3.2. Sport

Razvoj sporta u općini Sapna usko je povezan sa izgradnjom sportskih terena. Prije rata na ovom području nije postojao nijedan sportski klub niti jedan sportski objekat osim fiskulturne sale u Javnoj ustanovi Osnovna škola „Sapna“.

Tabela br. 43.: Sportsko-rekreativni objekti/tereni na prostoru općine Sapna

r.br.	vrsta objekta ³⁵	površina	naseljeno mjesto
1.	Gradski fudbalski stadion	8000m ² (bruto)	Kraljevići
2.	Sportska dvorana u izgradnji	1500m ² (bruto)	Kraljevići
3.	Fiskulturna sala u centralnoj Osnovnoj školi	200m ² (bruto)	Kraljevići
4.	Fiskulturna sala u sklopu područne škole u Vitinici	403m ² (bruto)	Vitinica
5.	Sportski poligon-igralište u sklopu centralne Osnovne škole	1200m ² (bruto)	Kraljevići
6.	Sportski poligon-igralište u sklopu područne škole u Sapni	300m ²	Sapna
7.	Sportski poligon-igralište u sklopu područne škole u Međeđoj	300m ²	Međeđa
8.	Sportski poligon-igralište u sklopu područne škole u Godušu	250m ²	Goduš
9.	Sportski poligon-igralište u sklopu područne škole u Nezuku	300m ²	Nezuk
10.	Sportski poligon-igralište u sklopu područne škole u Vitinici	600m ² (nije upotrebljiv)	Vitinica
11.	Sportski poligon (MZ Vitinica)	420 m ²	Vitinica
12.	Sportski poligon (MZ Kobilici)	250m ²	Kraljevići
13.	Sportski poligon (MZ Zaseok)	2000m ²	Zaseok
14.	Sportski poligon (MZ Kovačevići)	350 m ²	Vitinica
15.	Sportski poligon (MZ Baljkovica)	300m ²	Baljkovica
16.	Park-Aleja Alije Izetbegovića	1100m ²	Kraljevići

(Izvor: podaci dobijeni od strane općinske službe za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije)

U cilju utvrđivanja trenutnih i potrebnih površina za sport i rekreaciju urađen je orijentacioni proračun prema trenutnom i prognoziranom broju stanovnika, a na osnovu sljedećih normativa³⁶:

- za korisnu površinu objekta je 2,5 m²/st,
 - za otvorene naseljske sportsko-rekreativne površine je 0,5 m²/st,
- a) za otvorene terene 2 m²/st,
b) za naseljske parkove 1 m²/st

Primjenjujući navedene normative, izračunate su potrebne površine sportsko-rekreativnih kompleksa i objekata.

Tabela br. 44.: Stanje i plan sportsko rekreativnih kompleksa i površina

Urbanistički normativi površina za sport i rekreaciju	stanje				plan		
	br stanovnika	površina m ²	Potrebna površina prema normativima m ²	Suficit/deficit	br stanovnika	Potrebna površina m ²	Potrebna površina za izgradnju m ²
Korisna površina objekta 2,5 m ² /st	12136	2103 ³⁷	30340	Deficit za 28237 m ²	13410	33525	31422
Otvorene naseljske sportsko-rekreativne	12136	3320 ³⁸	6068	Deficit za 2748 m ²	13410	6705	3385

³⁵ za označavanje sportskih objekata, terena, poligona i igrališta korištena su, između ostalog, dva termina: "sportski poligon-igralište", za označavanje otvorenih sportskih terena ispred školskih objekata, te "sportski poligon" za ostale sportske terene.

³⁶ prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005-2025., Urbanistički zavod Tuzla, Tuzla 2006. godina, str. 261.

³⁷ uračunata površina sportske dvorane u izgradnji, te fiskulturnih sala u Vitinici i Centralnoj osnovnoj školi

³⁸ uračunate površine sportskih poligona u mjesnim zajednicama

površine 0,5 m ² /st							
Otvoreni tereni 2 m ² /st	12136	10350 ³⁹	24272	Deficit za 13922 m ²	13410	26820	16470
naseljski parkovi 1 m ² /st	12136	1100	12136	Deficit za 11036 m ²	13410	13410	12410

Analizirajući stanje, zaključuje se sljedeće:

- po normativima prisutan je deficit sportsko-rekreacionih površina;
- najveći deficit prisutan je kod površina objekata;

U prvoj etapi realizacije Plana, potrebno je izvršiti :

- sanaciju, dogradnja ali i opremanje sportskih terena kao uslov za što masovnije bavljenje sportom;
- završetak izgradnje sportske dvorane u Kraljevićima
- opremanje fiskulturne sale u centralnoj Osnovnoj školi;
- opremanje i rekonstrukcija sportskih poligona, sportskih poligona-igrališta (Kraljevići, Vitinica, Baljkovica, Goduš, Kovačevići-Vitinica, Kobilici-Kraljevići)
- adekvatno opremanje i uređenje park-aleje Alije Izetbegovića;

U drugom planskom periodu, shodno prognozama broja stanovnika, a u cilju zadovoljenja propisanih normativa, potrebna je dodatna izgradnja objekata ali i :

- rekonstrukcija Gradskog stadiona;
- izgradnja zatvorenog sportskog terena (Međeđa)
- izgradnja sportskog poligona (Donji Zaseok-Zaseok)

II.13.4. Uprava

U planskom periodu u oblasti uprave i administracije, potrebno je uraditi sljedeće:

- u većini objekata koja pripadaju ovom domenu, potrebno je riješiti problem čuvanja arhivske građe, u smislu izgradnje, dogradnje i opremanja objekta-prostorije za navedenu svrhu;
- rekonstrukcija, renoviranje i adaptacija objekta Policijske stanice Sapna-posebno se odnosi na podrumске dijelove navedene ustanove;
- s obzirom na neadekvatnost smještaja i nedostatak prostora, u narednom periodu će biti potrebno kroz adaptaciju, dogradnju (MZ Baljkovica, MZ Kovačevići, MZ Međeđa) ili izgradnju novih objekata obezbjediti radne uslove za rad mjesnih zajednica na prostoru općine Sapna (MZ Donji Zaseok, MZ Kobilici);
- razvijati nevladin sektor u cilju apliciranja i pisanja projekata za dobijanje finansijskih sredstava kod međunarodnih fondova;

II.13.5. Vjerski objekti

U obuhvatu plana, prisutni su objekti islamske i pravoslavne konfesije (10 džamija, 2 pravoslavna objekta).

U planskom periodu, a u cilju očuvanja vjerskih tradicija i običaja, potrebno je uraditi sljedeće:

- zaštita, brigada, održavanje i obnova vjerskih objekata;

³⁹ uračunate površina gradskog fudbalskog stadiona, te sportskih poligona u okviru područnih škola;

- izgradnja imamske kuće i pratećih objekata-gasulhana i kotlovnica u naseljenom mjestu Kraljevićima-mz Kobilicima;

II.13.6. Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti

Prostorni razmještaj društvenih djelatnosti planira se kroz jačanje sistema i mreže naselja i hijerarhiju centara primjenom kriterijuma za razvoj i dostupnost sljedećih funkcija: obrazovanje, zdravstvo, socijalna zaštita, kultura, uprava, sport i fizička kultura. Mreža objekata društvenih djelatnosti prati centralitet naselja, planirana urbana područja, definisana je u skladu sa postavljenim ciljevima u ovoj oblasti, očekivanim demografskim trendovima i razvojnim mogućnostima općine Sapna.

Na mrežu društvenih djelatnosti u ostalim naseljenim mjestima obračena je posebna pažnja sa ciljem obezbjeđivanja što boljih uslova za demografski oporavak seoskog stanovništva, dok je u općinskom centru-aglomeraciji Sapna-Kraljevići predviđeno dodatno popunjavanje i unapređenje postojećih društvenih djelatnosti.

Detaljna prostorna organizacija društvenih djelatnosti po oblastima obrađena je zasebno za svaku oblast posebno u poglavlju te oblasti i kao takva prikazana na grafičkom prilogu XIV – Društvene djelatnosti.

Tabela br. 45.: Postojeći i planirani sadržaji objekata društvene infrastrukture na teritoriji općine Sapna

naseljeno mjesto	zdravstvo			socijalna zaštita			obrazovanje			kultura			sport			uprava			
	postojeće	planirana izgradnja	planirana rekonstrukcija	postojeće	planirana izgradnja	planirana rekonstrukcija	postojeće	planirana izgradnja	planirana rekonstrukcija	postojeće	planirana izgradnja	planirana rekonstrukcija	postojeće	planirana izgradnja	planirana rekonstrukcija	postojeće	planirana izgradnja	planirana rekonstrukcija	
Kraljevići Sapna	+	+	+	+	+		+	+	+				+					+	
Međeđa	+		+				+	+	+				+	+				+	+
Goduš	+		+				+		+				+		+				
Rožanj																			
Rastošnica	+		+				+												
Baljkovica													+		+		+		+
Nezuk	+	+	+				+		+		+		+						
Zaseok													+	+			+	+	
Kiseljak																			
Vitinica	+						+	+	+		+		+		++	++			+
Gornji Lokanj																			
Podgora																			

II.14. OSTALA INFRASTRUKTURA

II.14.1. Mezarja-groblja

U oblasti pogrebnih djelatnosti, na području općine postoji ukupno 57 groblja. Površina koju zauzimaju groblja u općini iznosi cca 14,93 ha. Groblja se održavaju redovno i imaju zadovoljavajući stepen uređenosti.

Savremni pristup u planiranju grobalja podrazumjeva površine za grobna mjesta i jednako važne ostale površine koje se planiraju da bi se zadovoljila funkcija, vjerski obredi, jednovremeni pristup velikog broja građana, da bi se mogle formirati ozelenjene površine i ostalo. Ostale površine mogu zauzimati i 60 % ukupne površine groblja.

Tabela br. 46.: Postojeća mezarja-groblja i moguća proširenja

Redni broj	Naseljeno mjesto	groblja		
		ukupno	P (ha)	MP (moguća proširenja)
1.	Sapna	7	3,17446	Da (4)
2.	Vitinica	7	2,59652	Da (4)
3.	Kraljevici	10	1,58248	Da (5)
4.	Zaseok	5	0,68267	Da (2)
5.	Nezuk	7	1,70876	Da (2)
6.	Baljkovica	2	0,24622	Da (1)
7.	Međeđa	5	1,05091	Da (2)
8.	Goduš	7	1,3846	Da (2)
9.	Rožanj	2	0,77924	Da (2)
10.	Rastošnica	4	1,72146	Da (4)
	Ukupno	56	14,92732	

Izvor podataka: Služba za urbanizam, stambeno-komunalne, imovinsko-pravne i geodetske poslove

Shodno zahtjevima vjerskih zajednica i građana, na području naseljenih mjesta, razmotriće se svaki zahtjev za proširenjem postojećih grobalja. Ukoliko to nije moguće, raditi na formiranju novih grobalja, sve u cilju zadovoljenja eventualnih potreba za većim površinama od postojećih.

II.14.2. Pijace

Mješovita pijaca smještena je uz regionalni put Priboj-Sapna-Karakaj, u naseljenom mjestu Kraljevići, u neposrednoj blizini entitetske linije razgraničenja. Ovaj uređeni pijačni prostor, površine cca 5000 m², je pod upravom „GAK „ Sapna. Stočna pijaca u općini ne postoji, ali je ostavljena mogućnost izgradnje uz postojeću pijacu, na površini cca 1200 m².

II.14.3. Deponije

Na teritoriji Općine Sapna ne postoji lokalna deponija za odlaganje otpada. Otpad sa područja Općine Sapna se odlaže na deponije "Vis", Općina Kalesija i "Crni vrh", Općina Osmaci po osnovu privremenih ugovora zaključenih između JKP Sapna iz Sapne i komunalnih preduzeća iz općina na kojoj se vrši odlaganje otpada.

Odlaganje otpada na navednoj deponiji provodit će se dok se ne steknu uslovi za primjenu kantonalnog zbrinjavanja otpada.

II.15. POSEBNO ZAŠTIĆENI PROSTORI

Osnovna koncepcija zaštite prirodnih i kulturno - historijskih vrijednosti i dobara ostvarivaće se formiranjem mreže zaštićenih i ekološki značajnih područja od nacionalnog i međunarodnog značaja na

teritoriji općine i u okruženju, fenomena geonasleđa i ključnih obilježja predjela, uz obezbjeđenje institucionalno - organizacione podrške i umrežavanja svih relevantnih aktera zaštite prirode. Prioritet je ostvarivanje zaštite, prezentacije i održivog korišćenja zaštićenih prirodnih dobara i vrijednosti, koje omogućavaju razvoj lokalne zajednice, odmor i rekreaciju u prirodi i edukaciju urbanog stanovništva.

Prirodne vrijednosti i kulturno-istorijska dobra treba tretirati kao jedinstven, integralni sistem radi realizacije kompleksne prostorne zaštite ovih cjelina.

Prostornim planom općine se predviđa puna zaštita svih objekata lokaliteta i kompleksa. Isto tako pokreće se inicijativa da se postojeće prirodne i kulturno-historijske vrijednosti na području općine narednim aktivnostima i procedurom prezentacije i korištenja zaštite u mjeri koja odgovara kategoriji spomeničke vrijednosti koju nose, čime će biti spriječeni mogući sukobi u prostoru kod donošenja i realizacije razvojnih programa.

II.15.1. Zaštićena prirodna područja

Ovim planom, na prostoru općine Sapna, je predviđeno stavljanje pod zaštitu sljedećih prirodnih predjela:

- prirodni predio-Rožanjska rijeka, područje ispod kote „Vrljaja“, preko lokaliteta „Podžuje“ do ispod sela Goduš,
- prirodni predio-Vrelo, prirodno područje ispod sela Kovačevići,

II.15.2. Posebno vrijedna područja kulturno – historijskog nasljeđa

Kulturno-historijska baština predstavlja jedan od najvažnijih segmenata kulturnog identiteta određene zajednice i posebno je značajna za prostor u kojem ona egzistira, o starosnoj dobi pojedinih naselja i vremenskim periodama u kojima je to naselje imalo najburniji razvoj. Evidencija i zaštita kulturno-historijskih vrijednosti ima prvorazredan značaj za cjelokupno društvo i njegov razvoj.

Područje današnje općine Sapna bilo je naseljeno još u antičkom dobu, o čemu svjedoče arheološki nalazi. Na teritoriji općine nalaze se sljedeći značajni kulturno - historijski spomenici:

Antički period

- Stara kuća, Sapna - manja rimska zgrada na platou 2 km udaljenom od Sapne
- Kasnoantički refugium „Gradina“, Sapna – sačuvani potezi slabo građenih zidova koji prema stručnoj analizi arheologa pripadaju kasnoantičkom refugiumu. Od ostataka materijalne kulture sporadično su pronađeni fragmenti grubo rađene tamno sive keramike. Lokalitet je datiran u vrijeme IV do VI vijeka Nove ere.

Srednjovjekovni period

Neponovljiv i jedinstven tip nadgrobnog spomenika u srednjovjekovnoj Bosni-stećak, predstavlja najzanimljiviju pojavu u evropskom stvaralaštvu. Nastanak stećaka veže se za period od 13. do 16. vijeka, mada najveći broj stećaka nastaje tokom 14. i 15. vijeka. Ovi nadgrobnici predstavljaju svjedočanstvo kulture jugoistoka Evrope, koje nastaje na prostoru gdje se susreću kulture i tradicije zapada, istoka i juga u jedinstvenom istorijskom kontekstu. Pretpostavlja se da na području današnje Bosne i Hercegovine, jugozapadne Srbije, sjeverozapadne Crne Gore i dijela Hrvatske ima oko 70 000 stećaka. Najveći broj stećaka nalazi se na područjima koja su činila dio nekadašnje srednjovjekovne Bosne. Područje općine Sapna ima nekoliko lokaliteta na kojima su očuvani stećci:

- Srednjovjekovno groblje Herići, Rastošnica. Stećci se nalaze na udaljenosti od 2 km od puta Sapna-Priboj, uz lijevu obalu jezera. Grupisani su na jednom mjestu u samom naselju, 10 m od puta koji se proteže uz samu obalu jezera. Na ovom mjestu, nekada je bilo ukupno 6 stećaka, a danas ih ima 5, s tim da su dva stećka značajno oštećena. Svi stećci su u obliku sanduka, orjentisanih u pravcu istok-zapad. Veoma su ugroženi.
- Srednjovjekovno groblje Krčevina, Rastošnica. Na ovom lokalitetu zabilježena je nekropola od 10 stećaka (7 dobro očuvanih stećaka, sljemenjaka, većina sa postoljem) u obliku sljemenjaka sa orijentacijom istok-zapad. S obzirom na to da se nalaze na parceli koja se obrađuje, nekoliko stećaka je zasuto zemljom. Lokalitet je potpuno nezaštićen i ugrožen.
- Srednjovjekovno groblje Mramor, Rastošnica. Ova nekropola se nalazi na samoj administrativnoj granici između općina Teočak i Sapna. Nekada, na ovom lokalitetu se nalazilo 38 stećaka, uglavnom sanduka i stubova. Danas, ova nekropola se nalazi u niskom rastinju i šumi. Prilikom izgradnje puta veliki broj stećaka je pomjeren i oštećen. Vizuelno, na ovom lokalitetu se može identifikovati svega 14 stećaka, uglavnom sanduka i stubova, od kojih je znatan dio oštećen. Većina stećaka je orjentisana pravcem zapad-istok, mada ima stećaka koji su orjentisano u drugim pravcima što govori da je došlo do pomjeranja znatnog dijela stećaka. Veliki broj stećaka se samo djelimično može vidjeti jer su zatrpani zemljom i rastinjem.
- Nekropola stećaka Zagrobnica, Sapna. Na ovom lokalitetu je sačuvano 14 stećaka orjentisanih u nekoliko pravaca, što govori o značajnom pomjeranju. U nekropoli su sačuvani stećci u obliku sanduka, sljemenjaka, sljemenjaka s postoljem i stuba. Takođe, na ovom lokalitetu je nekada postojala jedna od najvećih nekropola. Nedaleko od sačuvanih stećaka nekada su postojale i tri ploče, osam sljemenjaka i dvije stele, orjentisanih u pravcu istok-zapad. U središnjem dijelu njive, na vrhu padine, nalazila su se tri velika stećka i tri velike stele. Lokalitet Zagrobnica predstavlja jedan od najugroženijih lokaliteta na području općine Sapna. Stećci se na ovoj nekropoli kontinuirano uništavaju prilikom poljoprivrednih radova. Osim stećaka koji su uronili u zemlju, ostali stećci, ukoliko se ne zaštite u narednom periodu, bit će vjerovatno potpuno uništeni.
- Srednjovjekovni nadgrobni spomenici Osrećak, Zaseok - sačuvana 2 stećka u obliku stele. Na jednoj ukras u vidu plastičnog rebra, na drugoj natpis,
- Srednjovjekovni nadgrobni spomenici Vitnica, Vitnica - sačuvana dva stećka u obliku sanduka,
- Nekropola stećaka Rastošnica - sačuvana 3 stećka. Jedan stećak sa ukrasom dužnog rebra cijelom dužinom spomenika, a na obje bočne strane po dvije „kamenice”.
- Nekropola stećaka Sandići, lokalitet Mramorje. Nalazi se na udaljenosti od 1,5 km od Skakovice i oko 5 km udaljeno od Rastošnice, pored lokalnog puta. Udaljenost od Sapne do lokaliteta, putem Sapna-Skakovica-Sandići, iznosi oko 13 km. Na lokalitetu se nalaze 3 stećka, jedan sanduk, jedan stub i ostatak od jednog stećka nepoznatog oblika. Lokalitet se nalazi na ne pristupačnom terenu i stećci su ugroženi.
- Nekropola stećaka Zavid, lokacija pravoslavno groblje. Naselje Zavid udaljeno je od Sapne oko 10 km. Nalazi se neposredno uz put Sapna-Zavid-Rstošnica. Nekropola sa stećcima nalazi se neposredno uz pravoslavno groblje, na udaljenosti od 700m od puta Sapna-Priboj iz pravca Rastošnice. Nekropola je udaljena 30 m od lokalnog puta. Na nekropoli se nalazi 6 dobro očuvanih i lijepo obrađenih stećaka, sljemenjaka sa postoljem. Stećci se nalaze na veoma pristupačnoj lokaciji i djelimično su ugroženi.
- Nekropola stećaka Međeđa, lokalitet Sječa. Na području Međeđe nalazi se jedina uređena nekropola u općini Sapna, na lokalitetu Sječa. Ova nekropola poznata je u narodu i pod nazivom Pasiji grobovi. U zadnje vrijeme taj lokalitet se označava i kao Mramorovi. Nekropola Sječa ima dvije skupine stećaka. Prva skupina se nalazi neposredno uz raskrnicu regionalnog puta i puta za Međeđu. Na ovoj lokaciji ima 39 očuvanih stećka, uglavnom sljemenjaka i sanduka, od kojih su neki sa postoljem. Na ovoj nekropoli jedan dio stećaka je oštećen prije uređenja nekropole. Veliki broj stećaka orjentisan je u pravcu istok-zapad, a nekoliko stećaka orjentisano je i u drugim pravcima, vjerovatno zbog pomjeranja. Iznad uređene nekropole, na udaljenosti od 70 m, na istom lokalitetu nalazi se još jedna skupina stećaka od 5 stećaka, od

kjih su tri sanduka. Nekropola nije uređena niti zaštićena i jedan stećak je znatno oštećen. Nedaleko od ove skupine na 20m nalazi se jedan stećak oblika sanduka i oštećen je, a još istočnije, na oko 30m od druge skupine, nalazi se jedan stećak velikih dimenzija u obliku sanduka. Svi navedeni sećci su orjentisani istok-zapad i nalaze se neposredno uz stari put Djedovac.

- Nekropola stećaka Međeđa, lokalitet Potkonjica. Lokalitet Potkonjica nalzi se na udaljenosti od 300m od regionalnog puta Sapna-Kalesija. Nekropola se nalazi na uzvišenju obraslom šumom i niskim rastinjem. Na nekropoli ima sačuvanih 16 stećaka u obliku sljemenjaka, sanduka i jedna stuba. Značajan dio stećaka zasut je zemljom i oštećeni su. Većina stećaka je orjentisana u pravcu istok-zapad, a nekoliko i u pravcu sjever-jug. Nekropola je ugrožena i potrebno je uraditi mjere zaštite lokaliteta.
- Nekropola stećaka Vitinica, lokalitet Brđaci. Nekropola se nalazi pored samog puta Vitinica-Handelići, većim dijelom u dvorištu oko jedne kuće. Na ovom lokalitetu nalaze se 24 očuvana stećka. Neki od navedenih stećaka su pomjerani, neki su oštećeni ili su djelimično zasuti zemljom. Najveći broj stećaka su po obliku sljemenjaci. Većina je orjentisana u pravcu istok-zapad, a ima nekoliko koji su vjerovatno zbog pomjeranja orjentisani u drugom pravcu. Nekropola je veoma ugrožena i potrebno je uraditi zaštitu nekropole.
- Nekropola stećaka Zaseok, Zaseok U Zaseoku se nalazi stećak, stuba sa natpisom Braje Tvrdovića, na kome je natpis djelimično oštećen. Na istom mjestu u Zaseoku je postojao još jedan stećak na kome je najvjerovatnije bilo isklesano koplje. Stećak sa natpisom je oštećen, ali je sačuvan i nalazi se na prvobitnom mjestu. Stećak je veoma dragocjen, i s obzirom da se nalazi pored samog puta potrebna je urgentna zaštita. U drugom dijelu naselja nalazi se oštećeni sljemenjak. Ostali sećci, koji su postojali na ovom području, uništeni su.
- Nekropola stećaka Sapna, Gaj. U naselju Gaj, neposredno uz put Sapna-Gaj-Vitinica, nalazi se jedan stećak velikih dimenzija (dužina 270 cm, širina 85 cm i debljina 55 cm). Stećak je u prošlosti pomjeren sa nekadašnjeg mjesta i sada ima orjentaciju sjever-jug.

Osmanski period

- Islamsko groblje, Cer-Sapna
- Islamsko groblje, Međeđa
- Islamsko groblje, Rastošnica
- Islamsko groblje, Nezuk
- Pravoslavno groblje, Vitnica
- Džamija sa grobljem, Mahmutovići, Vitinica
- Islamsko groblje Krstac, Mahmutovići, Vitinica,
- Pravoslavno groblje, Baljkovica, (na granici entiteta).
- Islamsko groblje Goduš

Prema podacima Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine na teritoriji općine Sapna nalaze se dva spomenika koja su na Listi peticija za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom i to:

- Stećci u Vitinici - Brđacima, Sapna
- Džamija Sapna, Zvornik

II.15.3. Područja namjenjena turizmu, rekreaciji

Turizam predstavlja značajnu šansu općine Sapna, te je i u Regionalnoj strategiji ekonomskog razvoja označen kao jedan od četiri strateška cilja.

Na teritoriji općine Sapna, kao posebne prostorne vrijednosti tj. turistički resursi izdvajaju se sljedeći potencijali:

- jezero Sniježnica

Površina jezera iznosi cca 103 ha⁴⁰ (cca 31,77 ha u općini Sapna), maksimalne dubine 46 m izgrađeno za potrebe snabdijevanja vodom termoelektrane Ugljevik.

– kulturno-historijsko naslijeđe

Na teritoriji općine nalaze se kulturno-historijski spomenici iz antičkog, srednjovjekovnog i osmanskog perioda. Na teritoriji općine Sapna nalaze se dva spomenika koja su na Listi peticija za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom⁴¹.

Dakle, za područje općine Sapna, definisana su područja namjenjena turizmu:

– izletničko-rekreativni, vikend i lovni turizam: jezero Sniježnica

Zahvaljujući prirodnim i stvorenim uslovima, uz prethodnu reorganizaciju prostora (ostavlja se mogućnost i izrade Strategije razvoja turizma općine), jezero Sniježnica i okolni prostor ima potencijal da bude jedan od nosioca turističkog razvoja općine Sapna.

Dakle, razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma obuhvatio bi jezero (kao dominantni faktor razvoja) i okolni prostor. U tom smislu predlaže se formiranje rekreativnih staza uz jezero (sportsko-rekreativne i zelene parkovske površine), ali i prostora za ribolov, te uređenje neposrednog okruženja oko jezera kao vikend naselja-izgradnja vikend kuća i svih ostalih objekata u sadržaja u funkciji turističke privrede. Prilikom formiranja istih, ne treba narušiti prirodnost predjela i ekosistema.

- vrijedna područja prirodnog naslijeđa (Rožanjska rijeka, područje ispod kote „Vrljaja“, preko lokaliteta „Podžuje“ do ispod sela Goduš, predio Vrelo, prirodno područje ispod sela Kovačevići)
- vrijedna područja kulturno-historijskog naslijeđa;
- seoski turizam-ostala naseljena mjesta-Zaseok, Nezuk, Baljkovica, Međeđa, Goduš, Rožanj, Rastošnica (temelji se na očuvanoj životnoj sredini, šumskim i poljoprivrednim potencijalima, bogatstvu kulturno-historijskog naslijeđa...)

Moguće strateške orijentacije lokalne zajednice u oblasti turizma

Polazeći od različitosti lokalnih zajednica, kao i potrebe za integriranom politikom, strategijom i akcijama za razvoj turizma, a uvažavajući strateške orijentacije date u dokumentu Regionalna strategija Tuzlanskog kantona, utvrđene su razvojne šanse po općinama. Za općinu predviđa se razvoj turizma baziran na seoskom turizmu oslonjenom na korištenje jezera Sniježnica⁴².

II.16. ZAŠTITA I UNAPREĐENJE OKOLIŠA

II.16.1. Ugrožena područja

Bujično plavna i erozivna područja

Pod zemljištem ugroženim od erozije, smatra se zemljište na kome usljed dejstva vode ili vjetra dolazi do razaranja zemljišta i odnošenja zemljišnih čestica uz pojavu spiranja, brazdanja, jaružanja, podrivanja, kliženja i drugih sličnih pojava.

Pod bujičnim tokovima smatraju se povremeni ili stalni vodotoci koji, kao specifičan oblik erozije zemljišta, prilikom jakih kiša ili naglog topljenja snijega nabujaju i uz brzo formiranje i prolaz vodnog talasa, opterećenog nanosom iz sliva i korita, postižu znatnu brzinu i razornu snagu i izazivaju štete.

Erozivno i bujično-plavna područja na području općine je rijeka Sapne-dubinska erozija u koritu rijeke.

⁴⁰ prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005.-2025. "Službene novine Tuzlanskog kantona", broj 09/06

⁴¹ Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine

⁴² prema Prostornom planu Tuzlanskog kantona 2005.-2025. "Službene novine Tuzlanskog kantona", broj 09/06, str. 286.

Sprečavanje štetnog dejstva erozije i bujica vrši se preduzimanjem radova za zaštitu od erozije i uređenjem bujičnih tokova.

Protiverozivni radovi su:

- pošumljavanje goleti,
- melioracije degradiranih šuma i pašnjaka,
- podizanje pojaseva zaštitne vegetacije radi reguliranja površinskog slijevanja i smanjenja snage vjetra,
- izrada terasa, gradova, banketa i sličnih objekata na poljoprivrednim i šumskim zemljištima,
- podizanje zasada voćaka, grmlja i zasada trava,
- uređenje bujičnih tokova izgradnjom pregrada, kanala, kineta, obaloutvrda, drenaža i sl.,
- preuređenje, odnosno uklanjanje vodenica, brana , stupa kanala za dovođenje i odvođenje vode,
- čišćenje korita bujičnog toka u svrhu pravilnog proticanja vode.

Egzogeno-geološki procesi i pojave

Egzogeno-geološki procesi imaju izuzetno veliki značaj pri prostornom planiranju, zbog toga što njihovo pojavljivanje, intenzitet razvoja, razmjere pojavljivanja predstavljaju limitirajući faktor racionalnog korištenja prostora.

Na području cjelokupnog Tuzlanskog kantona razvijeni su uglavnom eroziono-denudacioni, gravitacioni procesi kao i pojave klizišta, odrona, puzišta, tecišta. Na nekim općinama Tuzlanskog kantona ugroženost terena je više izražena, a negdje manje. U općine koje su najviše ugrožene klizištima, između ostalih, spada i Sapna. Naime, veći dio općine spada u teren koji može da pod uticajem neadekvatne gradnje ili drugih antropogenih faktora da bude podložan klizanju. U dosadašnjim istraživanjima je registrovano ukupno 435 klizišta⁴³.

Rizik od klizanja zavisi u prvom redu od litoloških članova, nagiba terena, korišćenja zemljišta, padova slojeva te, najčešće zanemarenog faktora, antropogenog uticaja.

Dakle, da bi se mogli predisponirati klizišta neophodno je još u fazi prostornog planiranja sugerisati na mjesta na kojima već postoji iniciran proces klizanja. Nakon toga u nižim planskim aktima, potrebno je definisati geotehničke uslove za potrebe projektovanja i izgradje objekata. Geotehnički uslovi se definišu na osnovu rezultata geoloških istraživanja.

Na topografskim sekcijama, izvršena je rejonizacija terena prema stepenu stabilnosti i utvrđena tačna struktura zastupljenosti pojedinih kategorija terena prema stabilnosti za područje općine Sapna.

II.16.2. Spriječavanje negativnih uticaja na okoliš

Iako općinu Sapna karakteriše očuvana životna sredina, planirana privredna ekspanzija i urbanizacija neminovno će sa sobom donjeti i opasnosti po životnu sredinu i njenu degradaciju.

Da bi se obezbijedio adekvatan kvalitet životne sredine neophodno je sprovesti niz konkretnih mjera zaštite kako bi se već postojeći kvalitet održao ili da bi se postojeća degradacija dovela na nivo održivog.

Među te mjere mogu se svrstati: pravno-normativne mjere, tehničko-tehnološke, prostorno-planske, ekonomske itd., a njihove smjernice bi se zasnivale u:

⁴³ Prema podacima iz „Elaborat inženjskoj prospekciiji klizišta“, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla , decembar 2014. godine i podaci opštinske uprave.

- Donošenju opštih normativno-pravnih akata Općinskog Vijeća o zaštiti i unapređenju životne sredine u skladu sa važećim zakonskim propisima, kao i programi zaštite te postupci i aktivnosti kao i kriterijumi ponašanja, a u vezi s tim sankcioni postupci u slučaju ne poštovanja zakona;
- Izrada katastra zagađivača i stalno ažuriranje od strane nadležnih u Općinskom Vijeću, pri čemu je naročito važno ustanovljavanje mjernih punktova zagađivanja i uslova praćenja zagađivanja,
- Zabrana i ograničenje gradnje objekata koji su potencijalni zagađivači u zonama stanovanja, društvenih, turističko-rekreativnih, prosvetnih i drugih centara aktivnosti,
- Prilagođavanje tehničkih i proizvodnih procesa u industriji zahtjevima i uslovima zaštite od zagađenja životne sredine, kako se štetni uticaji ne bi širili na okolinu,
- Ugradnju, kontrolu upotrebe i održavanja instalacija i uređaja za prečišćavanje zagađenih otpadnih gasova i voda,
- pravilan izbor lokacije (naročito proizvodnih i neproizvodnih objekata) uz poštovanje mezo i mikroklimatskih karakteristika prostora,
- Formiranje sanitarnih zaštitnih zona glavnih saobraćajnica, pri čemu širina zaštitnih zona zavisi od stepena mogućeg zagađenja, ,
- Savremenim agrotehničkim mjerama, upotrebu pesticida, herbicida i vještačkih đubriva dovesti u nivo potrošnje koja će zadovoljavati kako potrebe u poljoprivredi tako i standarde u zaštiti životne sredine,
- Uspostavljanjem efikasnog sistema prikupljanja čvrstog otpada koji bi funkcionisao na što većem prostoru općine, a samim tim opsluživao veći broj stanovnika,
- Mjere fiskalne politike, izdvajanja doprinosa iz cijene proizvoda i usluga, naknada za korištenje građevinskog zemljišta, kao i finansiranja iz novčanih naknada i kazni za emitovanje štetnih produkata preko ili u životnu sredinu (iz ovih izvora će se obezbijediti pribavljanje materijalnih sredstava potrebnih za ostvarivanje ciljeva zaštite i unapređenja životne sredine).

Sprovođenje ovih i drugih mjera uticaće na smanjenje rizika i sprečavanje zagađivanja i degradacije životne sredine, kao i na podizanje postojećeg kvaliteta životne sredine, što će se odraziti i na podizanje kvaliteta življenja uopšte.

II.16.3. Mjere zaštite od zagađivanja vode, vazduha i tla

Potrebne mjere na sanaciji zaštite okoliša koje se donose posebnim programom, u cilju poboljšanja i očuvanja kvaliteta okoliša, polazeći od dugoročnog i jasnog cilja da okoliš treba da dostigne zadovoljavajući stepen kvaliteta. Mjere moraju jasno definirati osnovne ciljeve po pojedinim segmentima, prioritete i rokove, koji trebaju biti usklađeni sa ostalim planskim elementima prostornog plana.

Ostvarenje programa mjera, koji se sistemski treba i može evaluirati i prilagođavati u vremenu primjene, treba da se osigurava instrumentima, a usmjerava razvojnim ciljevima. Konačno, uspješnost programa provjerava se indikatorima koji pokazuju kako se odvija program i gdje ga valja mijenjati ili dopunjavati.

II.16.3.1. Mjere zaštite od zagađivanja voda

Voda je jedan od osnovnih prirodnih elemenata bez kojeg je ne moguće zamisliti život na zemlji. Učestvuje u procesu kruženja materije u prirodi, biološki je aktivna odnosno dobar je rastvarač, ima veliku sposobnost apsorpcije kako hemijskih supstanci tako i različitih praškastih neorganskih materija.

Upravo na osnovu ovih fizičkih osobina može se donijeti i zaključak da je takvu materiju kao što je voda teško i zaštititi.

Da bi se zaštita voda postigla neophodno je obezbjediti valjano i sveobuhvatno, prije svega primjenljivo, integralno upravljanje vodama, vodeći računa o:

- novom pristupu u upravljanju vodnim resursima, koji treba da objedine socijalne, ekonomske interese i zaštitu životne sredine;
- pouzdanoj procjeni raspoloživih vodnih resursa i njihovom kvalitetu;
- procjeni potreba za vodom u funkciji prirodnog priraštaja stanovništva, njegove prostorne raspodjele i povećanja standarda života;
- usklađivanju konflikta između razvoja i zaštite okoline uz primjenu koncepta održivog razvoja;
- neophodnost usklađivanja sveukupne zakonske regulative sa evropskim zakonodavstvom kada je u pitanju zaštita voda, prije svega standarde kvaliteta voda za različite namjene (voda za piće, voda za kupanje, voda za uzgoj riba. itd.)

Imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta voda na području općine (vode sa dobrim statusom-druga kategorija) osnovni ciljevi zaštite bi bili da se:

- sačuvaju površinski i podzemni tokovi;
- spriječi opasnost pogoršanja kvaliteta voda;
- saniraju i uklone izvori zagađenja;
- uspostavi sitemski nadzor nad izvorima zagađenja voda;

Za ostvarenje tih ciljeva, mjere zaštite voda mogu biti:

- administrativne mjere
- mjere za očuvanje kvaliteta voda
- mjere za sprečavanje i smanjenja zagađenja.

Administrativne mjere obuhvaćaju:

- Planske osnove upravljanja vodama po slivovima koje treba da sadrže procjenu mogućnosti opterećenja vodotoka, ukupno planirano opterećenje za ispuštanje otpadnih voda, utvrđivanje mjerodavnog protoka prijemnika, recipijenta za prijem opterećenja;
- Izmjene i dopune izdanih vodopravnih dozvola za ispuštanje otpadnih voda radi usklađivanja s potrebnim mjerama i ciljevima zaštite voda;
- Stalno praćenje propisa iz oblasti zaštite voda te njihovo usklađivanje s utvrđenim mjerama u provođenju zaštite voda;
- Izrada katastra zaštite voda i izrada druge tehničke dokumentacije potrebne za provođenje mjera zaštite voda;
- Uspostavljanje sistema informiranja o stanju kvaliteta voda i efikasnosti primijenjenih mjera.

Mjere za očuvanje kvaliteta voda obuhvataju:

- Zabranu izgradnje na područjima gdje se ugrožava kvalitet voda izvorišta i podzemnih voda koje se koriste ili planiraju koristiti za vodosnabdijevanje;
- Zabranu ili ograničenje izgradnje na posebno zaštićenim područjima i vrijednim vodnim ekosistemima;
- Ograničenje izgradnje i obavljanja djelatnosti na vodotocima gdje ispuštanje otpadnih voda može imati uticaj na kvalitet voda i pored primjene potrebnih mjera zaštite, zabranu bilo kakvog ispuštanja opasnih/toksičnih materija;
- Povećanje kapaciteta recipijenta-prijemnika izgradnjom potrebnih vodnih objekata.

Mjere za sprečavanje i smanjenje zagađenja obuhvaćaju:

- Planiranje, rekonstrukcija i izgradnja sistema za prikupljanje i odvođenje komunalnih otpadnih voda;
- Planiranje i izgradnju uređaja za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda; ;
- Uvođenje programa mjera za smanjenje zagađenja voda od agrotehničkih sredstava;
- Uređenje erozijskih područja i sprečavanje ispiranja gradnjom regulacijskih vodnih objekata, pošumljavanjem, pravilnom obradom zemljišta, i pravilnom upotrebom agrotehničkih sredstava u poljoprivredi;
- Saniranje postojećih neuređenih deponija-odlagališta otpada, prvenstveno na onim mjestima gdje postoji opasnost od zagađenja podzemnih voda i površinskih voda koje su namijenjene za izvorišta.

Za uspješnu realizaciju postavljenih ciljeva za zaštitu voda, imajući u vidu sadašnje stanje kvaliteta voda i postavljene zahtjeve za kvalitetom voda, trebalo bi u što kraćem roku napraviti slijedeće:

- Donijeti planove zaštite područja za riječne slivove i podslivove na području općine;
- Utvrditi ciljeve kvaliteta voda u skladu sa planovima zaštite područja riječnih slivova i zakonskih propisa;
- Uspostaviti katastar zagađivača voda;
- Uspostaviti informacijski sistem o vodama (vodnom bogatstvu i kvalitetu voda) i stvarati uvjete za informiranje javnosti o kvalitetu voda.

II.16.3.2. Mjere zaštite u upravljanju otpadom

Na području općine Sapna nalazi se veći broj manjih odlagališta komunalnog otpada. Razlog postojanja divljih odlagališta je nedovoljna pokrivenost svih domaćinstava uslugama prikupljanja i odvoza otpada kao i javna svijest građana.

Shodno navedenom, u planskom periodu potrebno je:

- Povećati broj stanovništva koje je obuhvaćeno sistemom sakupljanja i odvoza komunalnog otpada.
- Izgraditi reciklažno dvorište na području Općine. Reciklažno dvorište, na području općine Sapna, treba da bude otvorenog tipa u kojem će građani u toku radnog vremena, moći da odložiti vlastiti glomazni i ostali odvojeno sakupljeni otpad, uključujući i opasni otpad iz domaćinstva. Osim toga, građani će moći dobiti informacije o upravljanju otpadom, a osobito o potrebi smanjivanja ukupnih količina otpada za odlaganje, te boljeg iskorištavanja raznih vrsta otpada. Neće se naplaćivati prihvatanje razdvojenog otpada koji dovezu građani. U sklopu reciklažnog dvorišta planirati traku za sotiranje mješovitog komunalnog otpada u cilju izdvajanja korisnih sirovina.
- Postaviti namjenske kontejnere zatvorenog tipa za odlaganje otpada u svim urbanim dijelovima općine čime će se omogućiti prikupljanje čvrstog otpada sa cijelog prostora općine,
- Prikupljanje odloženog otpada i njegov transport do odlagališta ili do budućeg reciklažnog dvorišta, se treba vršiti specijalizovanim namjenskim vozilima za prikupljanje i transport komunalnog otpada.
- Na nivou općine uspostaviti održivi integralni sistem upravljanja otpadom koji će se bazirati na principima održivog razvoja - izbjegavanje nastanka otpada, razvrstavanje, smanjenje, ponovno korišćenje i reciklažu otpada.
- Planirati i uspostaviti organizaciju informacionog sistema u oblasti upravljanja otpadom, kao baze za planiranje i stalno unaprjeđenje sistema upravljanja otpadom.
- Izvršiti uklanjanje divljih deponija i sanaciju lokacije gdje su bile divlje deponije.
- Planirati i sprovesti edukativnu kampanju sa ciljem upoznavanja stanovništva sa potrebom pravilnog odlaganja i upravljanja otpadom.

II.16.3.3. Mjere zaštite od zagađivanja zraka

Sapna, kao područje ima čist vazduh iz razloga što ovdje nema industrijskih kapaciteta koji imaju isparavanja i sagorijevanja koja bi zagađila vazduh.

Potencijalnu opasnost od zagađivanja vazduha na ovom prostoru predstavljaju individualne kućne kotlarnice, te Tvornica glinice Karakaj, Termoelektrana Tuzla, Termoelektrana Ugljevik (pogotovo za prostor Rastošnice) i Fabrika celuloze Loznica. Takođe, planirana privredna ekspanzija i urbanizacija neminovno će sa sobom donjeti i opasnosti po kvalitet vazduha.

Dakle, osnovni cilj zaštite zraka bi bio da se očuva visok kvalitet-čist vazduh, odnosno kvalitet zraka gdje bi pokazatelji kvaliteta bili ispod utvrđenih ciljanih vrijednosti kvaliteta zraka.

U cilju zaštite vazduha neophodno je sprovesti sledeće mjere:

- na području općine planirati daljinski sistem grijanja u urbanom području;
- kao gorivo za zagrijavanje koristiti okolišno prihvatljive energente prirodni gas ili biomasu;
- smanjenje uticaja saobraćaja (primjena katalizatora i ostalih tehničkih rješenja na vozilima, regulacijom saobraćaja, primjenom kvalitetnijeg goriva te provođenjem djelotvornije inspekcije vozila)
- Rekonstrukciju saobraćajne mreže, kao i iznalaženje i realizaciju arhitektonskih, građevinskih i hortikulturnih rješenja između saobraćajnica, stambenih i radnih zona i objekata.
- radi sveobuhvatnijeg sagledavanja nivoa zagađenosti neophodno je postaviti određen broj mjernih mjesta u centru, okolini i pratiti propisane parametare, a koji bitno utiču na stanje kvaliteta vazduha. Na osnovu usvojenih mjernih mjesta potrebno je uspostaviti monitoring sistematskog praćenja aerozagađenja, odnosno sistematsko mjerenje imisije;
- Predvidjeti maksimalno ozeljenjavanje slobodnih površina kako javno tako i oko okućnica individualnih stambenih objekata;
- Prilikom izgradnje novih privrednih objekata koji mogu da ugroze vazduh naselja, dozvolu za rad usloviti prilaganjem određene dokumentacije o mjerama njene zaštite i to prije oprjedjeljenja za određenu lokaciju;
- Ne smije se dozvoliti da tretman čvrstog otpada se obavlja spaljivanjem pri čemu će doći do emisije štetnih gasova koji nastaju sagorjevanjem tog otpada,
- Obezbeđenje komunalne higijene.

Polazeći od porijekla pritisaka na okoliš, razradom programa mjera, trebalo bi detaljno razraditi mjere zaštite po pojedinim sektorima iz kojih se očekuju najveći pritisci na kvalitet zraka. Obzirom da će se detaljan program mjera zaštite zraka donijeti kantonalnim planom zaštite zraka, ovim planom daće se naznaka samo osnovnih zaštitnih mjera za sektore: industrije i saobraćaja.

Za sektor industrije osnovne mjere su:

- Prihvatanje standarda EU u procesima proizvodnje i produkcije;
- Stroga kontrola emisija iz industrijskih procesa;
- Ograničavanje emisije i propisivanje standarda i normativa za vrlo otrovne i kancerogene materije;
- Podsticanje uvođenja alternativnih tehnoloških procesa, po mogućnosti da se slijedi načelo primjene najboljih raspoloživih tehnika za smanjenja emisije-tzv principa BAT;
- Razmatranje izgradnje dovoljno visokih dimnjaka, zbog smanjenja uticaja emisija na okolicu;
- Propagiranje i razvijanje odgovornosti za smanjenje nastajanja emisija;
- Usmjeravanje potrošača na nove proizvode, gdje u proizvodnim procesima nastaju znatno manje emisije;

- Uvođenje naknada za prekomjerno emitiranje zagađujućih materija u zrak.

U sektoru saobraćaja:

- Optimiranje svih transportnih tokova;
- Što ubrzaniya rekonstrukcija i modernizacija putne mreže;
- Podobnim mjerama nastojati povećati upotrebu goriva sa niskim sadržajem sumpora;
- Pojačati inspekcijski nadzor za: kontrolu ispravnosti vozila (posebno gradskog javnog prijevoza i dostavnih teretnih vozila) i kontrolu kvaliteta goriva.

II.16.4. Područja i mjere sanacije

Za potrebe izrade dokumenta prostornog uređenja - prostorni plan općine Sapna, neophodno je na osnovu sveukupnog sagledavanja stanja kvaliteta okoliša na području tuzlanskog kantona, mogućeg prihvatnog kapaciteta okoliša, uvjeta koji proizilaze iz planiranja korištenja i uređenja prostora i trenutno važećih zakonskih propisa, dati prijedlog potrebnih mjera za sanaciju okoliša prostora Općine za plansko razdoblje.

Ukoliko se žele ispuniti postavljeni ciljevi u zaštiti okoliša, osim jasno izražene želje i političke volje, za to je potrebno imati kvalitetan program i plan kao i velike promjene u sadašnjim institucionalnim odnosima te angažman ljudskih i finansijskih resursa u onoj mjeri u kojoj se mogu osigurati samo dugoročno usmjeravanjem kroz strateško opredjeljenje i pažljivo planiranje.

U cilju provođenja i ostvarenja mjera zaštite u oblasti zaštite okoliša, u sklopu plana zaštite okoliša (plana zaštite zraka, plana zaštite voda, plana upravljanja otpadom) neophodno je uraditi program i plan za realizaciju provedbenih mjera koji između ostalog treba da sadrži i:

- Popis svih zagađivača okoliša (zraka, voda i tla) i ocjenu stanja;
- Utvrđivanje potrebnih mjera zaštite;
- Instrumente za provođenje mjera zaštite;
- Određivanje prioriteta kod provođenja potrebnih mjera zaštite;
- Rokove za provođenje utvrđenih mjera zaštite;
- Potrebna finansijska sredstava za provođenje utvrđenih mjera zaštite.

Za uspješno provođenje mjera zaštite okoliša, mogu se koristiti različiti instrumenti kojim se treba usmjeravati i etapno kontrolirati napredovanje realizacije planiranih zadataka. Kada je u pitanju izbor instrumenata koje treba koristiti, iskustvo pokazuje da se najbolji rezultati u provođenju politike zaštite okoliša postižu primjenom kombinacije različitih instrumenata, regulacionih, klasičnih, ekonomskih, poticajnih, ali i svih drugih koji podupiru primjenu i provođenje mjera i osiguravaju praćenje efekata zaštite okoliša. Pri planiranju korištenja više instrumenata posebnu pažnju treba usmjeriti uspostavljanju konzistentnog skupa mjera ciljanih na odabrani prioritetni sektor (energetiku, saobraćaj, industriju i dr.), uobičajeni instrumenti su:

- Regulacioni instrumenti, jačanje legislative za zaštitu okoliša i bolja implementacija iste, razvoj standardizacije i evaluacija planova i programa zaštite okoliša;
- Klasični instrumenti, korištenje najčešće primjenljivih mjera koje se zasnivaju na pristupu, propisi i nadzori i korištenje i primjena tuđih pozitivnih iskustva;
- Finansijski i ekonomski instrumenti, provođenje načela "zagađivač plaća" i "korisnik plaća", pouzdan mehanizam finansijske potpore (osnivanje i funkcioniranje posebnih fondova za zaštitu okoliša), uvođenje poreza na okoliš i odgovornosti za okoliš, uvođenje dodatnih poreza, povećanje naknada, uvođenje strožijih kazni za zagađenje okolice i dr.;

- Poticajni instrumenti, donošenje mjera na zaštiti okoliša dogovorom sa svim akterima (zagađivačima), uvođenje predviđenih mjera i mehanizama stepenasto, osiguranje istog nivoa primjene za sve uključene subjekte i iznalaženje povoljnih kredita, smanjenje taksi, oslobađanje dijela carine na opremu (kod uvođenja novih tehnologija i rekonstrukcija u cilju smanjenja zagađenja) i sl.

Na osnovu naznačenih ciljeva i mjera, u cilju zaštite okoliša, neophodno je da se međusobnom saradnjom i umreženošću svih aktera koji treba da uzmu učešće u donošenju programa mjera zaštite, donesu i prioritete kod sanacije postojećeg stanja, odnosno da se utvrde prioritete realizacije pojedinih mjera zaštite.

II.16.5. Procjena stanja do kraja planskog perioda

Brza sanacija odnosno poboljšanje kvaliteta okoliša, teško je izvodljivo imajući u vidu:

- Da se očekuje, rast industrijske proizvodnje i porast u privredi s rastom potrošnje energije;
- Da se očekuje daljnja ekspanzija saobraćaja;
- Da je proces zaštite okoliša složen tehničko-tehnološki problem;
- Da je ekonomsko stanje općine, takvo da ne mogu omogućiti potrebna sredstva za sanaciju zaštite okoliša do potrebnog nivoa.

Međutim, ukoliko se obezbijede osnovni preduvjeti, kao:

- Omogućiti potpuna implementacija zakonskih propisa;
- Obezbijedi jačanje sistema zaštite okoliša, uvođenjem novih instrumenata za smanjenje pritiska na okoliš;
- Obezbijedi prihvatljiv način finansiranja u projekte zaštite okoliša;
- Rast svijesti o potrebi promjena kada je u pitanju zaštita okoliša.

Treba očekivati da će se u planskom razdoblju postići vidan napredak kada je u pitanju kvalitet okoliša, odnosno da će doći do podizanja nivoa zaštite okoliša i očuvanje istog u odnosu na sadašnje stanje.

U kratkoročnom razdoblju, ne treba biti iznenađen da se ima i trend pogoršanja kvaliteta okoliša u pojedinim segmentima, posebno segmentima: kvaliteta zraka i kvaliteta voda, isključivo kao posljedica rasta proizvodnje u energetici i industriji.

U srednjoročnom razdoblju, očekivati je značajne pomake u svim segmentima zaštite okoliša, i to:

- kod upravljanja komunalnim otpadom,
- kod kvaliteta zraka treba očekivati poboljšanje kvaliteta zraka, (primjenom propisa o ograničavanju emisija zagađenja u zrak i uvođenjem sankcija za emitiranje zagađenja iznad dozvoljenih vrijednosti) i
- kod kvaliteta voda treba očekivati poboljšanje kvaliteta voda.

U dugoročnom razdoblju, bilo bi realno da se riješi veliki dio problema u oblasti zaštite okoliša na području općine. U ovom trenutku treba planirati da će se na kraju ovog razdoblja dostići i ostvariti planirani cilj u zaštiti okoliša. Da će okoliš dostići zadovoljavajući stepen kvaliteta i to u svim segmentima.

Kod davanja procjene stanja kvaliteta okoliša do kraja planskog razdoblja, treba računati i sa otežavajućim ograničenjima koja mogu uticati djelomično na ostvarenje postavljenih ciljeva, kao:

- Opće privredno stanje u kojem je najveći problem nezaposlenost;
- Okruženje u kojem se nepoštivanje zakona i zakonskih ograničenja tolerira, neefikasni sudski sistem zbog čega su instrumenti, definirani postojećim zakonima nedjelotvorni;
- Nedostatak financijski sredstava za realizaciju svih planiranih aktivnosti u oblasti zaštite okoliša;
- Ograničenih ljudskih resursa potrebnih za obavljanje izuzetno stručnog i opsežnog posla na realizaciji postavljenih ciljeva.

II.17. ZAŠTITA I REVITALIZACIJA KULTURNO – HISTORIJSKOG I PRIRODNOG NASLJEĐA I NJIHOVA EKONOMSKA VALORIZACIJA

II.17.1. Zaštita prirodnog naslijeđa

Prirodno naslijeđe općine Sapna čine evidentirane kategorije prirodna područja i prirodne vrijednosti. Shodno tome, utvrđuju se sljedeći nivoi zaštite:

- opće mjere i ciljevi zaštite prirodnog naslijeđa koje se odnose na ukupno prirodno naslijeđe;
- posebne mjere zaštite koje se odnose na pojedine vrste prirodnog naslijeđa
- mjere i postupci revitalizacije prirodnog naslijeđa
- mjere pravne zaštite (zakonska legislativa:kantonalna, nacionalna, evropska i međunarodna)

Opće mjere i ciljevi zaštite

- Zaštita i očuvanje biološke različitosti i ekosistemske prirodne ravnoteže usklađene sa ljudskim djelovanjem;
- Utvrđivanje evidencija prirodnog naslijeđa u cilju praćenja stanja;
- Utvrđivanje mjera, sugestija, mišljenja, saglasnosti, ekspertiza, revizija i druge dokumentacije isključivo na bazi održivog korišćenja prirodnog naslijeđa (minimalna oštećenja i narušavanje ravnoteže);
- Mjere sprečavanja svih štetnih antropogenih zahvata i poremećaja u prirodi;
- Mjere za očuvanje prirodnosti tla, čistoće vode, atmosfere, produkcije kiseonika i smanjenje efekata „staklene bašte“ radi očuvanja klime;
- Interpolacija i dosljedna primjena zakonske legislative iz oblasti zaštite prirodnog naslijeđa i zaštite prirode u svim dokumentima i nivoima prostornog planiranja.

Posebne mjere zaštite prirodnog naslijeđa

Prirodna područja

Predio

- Kao posebna i osnovna mjera zaštite prirodnih područja utvrđuje se provođenje postupka geodetske reambulacije i kompletiranje katastarskih planova sa dobivenim podacima.

Prirodne vrijednosti

Hidrografija

- Određivanje zaštitnih zona za dobra prirodnog naslijeđa iz ove skupine, koja su naročito propisana Zakonom o zaštiti prirode, Zakonom o prostornom uređenju, Zakonom o vodama i Uredbom o kategorizaciji vodotoka,
- Mjere zaštite od onečišćenja i praćenje stanja onečišćenja voda,

- Mjere načelne zabrane pregrađivanja vodenih površina, isušivanja, zatrpavanja vodenih površina uključujući i močvarne dijelove, sve u slučajevima ugrožavanja prirodne izvornosti i biološke različitosti,
- Načelno se zabranjuju svi zahvati i radnje koji bi utjecali na smanjenje količine vode i izdašnosti izvorišta,
- Zabrana svih vrsta građenja u zaštitnoj zoni ovih dobara,
- Poduzimanje i svih drugih radnji oko zaštite ovih dobara na načelima Konvencije o zaštiti vlažnih staništa (Ramsarska konvencija).

Mjere zakonske zaštite

Mjere pravne zaštite sastoje se od tri nivoa zakonske i druge pravne legislative, a to su:

- nacionalni, odnosno federalni,
- evropski
- međunarodni.

U nacionalnu skupinu ovih propisa spadaju:

- Zakon o zaštiti kulturno-historijskog naslijeđa
- Zakon o zaštiti prirode
- Skupina zakona koji svojim pojedinim dijelovima regulišu pitanje zaštite prirodnog naslijeđa, a koji se mogu označiti kao komplementarni, kao što su:
- Zakon o prostornom uređenju i građenju
- Zakon o šumama
- Zakon o vodama
- Zakon o lovstvu
- Zakon o koncesijama
- Zakon o rudarstvu
- Zakon o krivičnom postupku

Evropska legislativa se sastoji od dvije direktive i dvije regulative. Direktive se odnose na zaštitu prirodnih staništa i flore i faune koja ih nastanjuje, dok regulative ograničavaju uvoz i razmjenu zaštićene flore i faune unutar Evropske zajednice, i to su:

- stanišna direktiva 92/43/EEC
- direktiva o pticama 79/409/EEC
- regulativa EC-338/97
- regulativa CITES.

U međunarodnu legislativu spadaju:

- Konvencija o očuvanju evropskog životinjskog svijeta i prirodnih staništa (Bern, 1979.)
- Konvencija o biološkoj raznovrsnosti (Rio, 1992)
- Konvencija o zaštiti svjetskog kulturnog i prirodnog naslijeđa (Pariz, 1972.)
- Konvencija o očuvanju vlažnih staništa (Ramsar)

II.17.2. Zaštita kulturno – historijskog naslijeđa

Osnovna koncepcija prostornog razvoja općine Sapna, sa aspekta zaštite kulturnog naslijeđa, zasnovana je na njihovoj identifikaciji njihovim stavljanjem pod zaštitu, a u cilju povećanja procenta zaštićenih kulturnih dobara.

Opća djelatnost zaštite kulturnih dobara podrazumijeva:

- istraživanje i evidentiranje dobara koja uživaju prethodnu zaštitu;
- predlaganje i utvrđivanje kulturnih dobara;
- vođenje registra i dokumentacije o kulturnim dobrima;
- pružanje stručne pomoći na čuvanju i održavanju kulturnih dobara sopstvenicima i korisnicima tih dobara;
- staranje o korišćenju kulturnih dobara u svrhe određene ovim zakonom;
- predlaganje i praćenje provođenja mjera zaštite kulturnih dobara;
- prikupljanje, sređivanje, čuvanje, održavanje i korišćenje pokretnih kulturnih dobara;
- prikupljanje podataka o nestalim i otuđenim kulturnim dobrima;
- provođenje mjera tehničke i fizičke zaštite kulturnih dobara;
- izdavanje publikacija o kulturnim dobrima i o rezultatima rada na njihovoj zaštiti;
- izlaganje kulturnih dobara, organizovanje predavanja i drugih prigodnih oblika kulturno - obrazovne djelatnosti;
- drugi poslovi u oblasti zaštite kulturnih dobara utvrđeni ovim zakonom i na osnovu njega;
- ukoliko se predviđaju intervencije na kulturnim dobrima ili u njihovoj tangentnoj zoni, koje mogu uticati na izgled i svojstva dobra, prije preduzimanja radova potrebno je obratiti se Zavodu za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona posebnim zahtjevima radi propisivanja detaljnih mjera zaštite, izdavanja saglasnosti na projektnu dokumentaciju i uvida u izvedene radove.

U aktu o utvrđivanju svakog pojedinog kulturnog dobra, mjere zaštite obuhvataju:

- bliže uslove čuvanja, održavanja i korišćenja;
- tehničko-zaštitne mjere radi obezbeđivanja kulturnog dobra od oštećenja, uništenja i krađe;
- način obezbeđivanja korišćenja i dostupnosti kulturnog dobra javnosti;
- ograničenja i zabrane u pogledu raspolaganja kulturnim dobrom i njegove upotrebe, u skladu sa zakonom;
- ograničenja, odnosno zabrane izvođenja određenih građevinskih radova, promjene oblika terena i korišćenja zemljišta u okviru zaštićene okoline kulturnog dobra, kao i promjene njegove namjene;
- uklanjanje građevinskog ili drugog objekta čije postojanje ugrožava zaštitu ili korišćenje kulturnog dobra.

Mjere zaštite utvrđuju se i za zaštićenu okolinu nepokretnog kulturnog dobra.

Mjere tehničke zaštite za nepokretna kulturna dobra su:

- radovi na konzerviranju, restauriranju, rekonstrukciji, revitalizaciji i prezentaciji kulturnih dobara.

Mjere tehničke zaštite i drugi radovi kojima se mogu prouzrokovati promjene oblika ili izgleda nepokretnog kulturnog dobra ili povrijediti njegova svojstva, mogu se preduzimati ako se:

- utvrde uslovi za preduzimanje mjera tehničke zaštite i drugih radova;
- pribavi saglasnost na projekat i dokumentaciju za izvođenje ovih radova, u skladu sa zakonom;

- pribave potrebni uslovi i odobrenja na osnovu propisa o planiranju i uređenju prostora i izgradnje objekta.

Mjere zaštite arheoloških lokaliteta:

- zabranjuje se neovlašćeno iskopanje i istraživanje arheološkog nalazišta;
- ukoliko se pri zemljanim radovima naiđe na do sada nepoznato arheološko nalazište izvođač je dužan da obustavi radove i obavesti nadležnu službu zaštite (Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Tuzlanskog kantona);
- izvođač je dužan da preduzme mjere zaštite kako nalazište ne bi bilo uništeno i oštećeno;
- troškove iskopavanja, istraživanja, zaštite, čuvanja, publikovanja i izlaganja otkrivenog dobra koje uživa prethodnu zaštitu snosi investitor objekta.

Mjere zaštite spomenika kulture:

- zabrana radova koji mogu ugroziti statičku stabilnost spomenika kulture;
- zabrana nestručnih prepravki, dogradnje, pregradnje, nadgradnje;
- vođenje elektro i TT vodova podzemnim putem;
- zabrana postavljanja priključnih kutija, ormara i rashladnih uređaja na fasadama;
- negovanje i redovno održavanje dekorativne flore;
- očuvanje izvornog izgleda spoljašnje arhitekture i enterijera, horizontalnog i vertikalnog gabarita, oblika i nagiba krova, svih konstruktivnih i dekorativnih elemenata, stilskih karakteristika, originalnih materijala i funkcionalnih karakteristika;
- ažurno praćenje stanja i održavanje konstruktivno-statičkog sistema, krovnog pokrivača, svih fasada, enterijera i ispravnosti instalacija u spomeniku kulture.

Mjere zaštite zaštićene okoline spomenika kulture:

- zabrana gradnje i postavljanja trajnih ili privremenih objekata koji svojim namjenom, volumenom gabarita po visini i obliku mogu ugroziti ili degradirati spomenik kulture i njegovu zaštićenu okolinu;
- zabrana postavljanja pokretnih tezgi, kioska i drugih privremenih objekata unutar zaštićene okoline;
- zabrana radova koji mogu ugroziti statičku bezbjednost spomenika kulture;
- zabrana izvođenja radova kojima se vrši promjena oblika ili namjene terena;
- zabrana postavljanja dalekovoda, vazdušnih elektro i TT vodova preko zaštićenih parcela, njihovo vođenje izvršiti podzemnim kanalima, uz vraćanje terena u prvobitno stanje;
- urbanističko i komunalno uređenje, hortikulturno opremanje, negovanje dekorativne flore i redovno održavanje prostora zaštićene okoline u funkciji spomenika kulture.

Mjere tehničke zaštite za spomen obilježja:

- trajno čuvanje i održavanje kulturnih dobara spomeničkog i memorijalnog karaktera;
- spomenici, spomen biste i spomen obeležja moraju se adekvatno održavati obnovom oštećenih natpisa, čišćenjem spomeničkih podloga i površina, kao i održavanjem zelenih površina oko spomenika;
- obnovu oštećenih i izbledjelih natpisa na spomen pločama na objektima, mogu izvoditi stručna lica kvalitenim materijalima i kvalifikovanom radnom snagom.

Neophodno je uraditi Studiju zaštite nepokretnih kulturnih dobara kojom će se utvrditi pojedinačni uslovi zaštite za svako kulturno dobro.

II.17.3. Revitalizacija i ekonomska valorizacija prirodnog naslijeđa

Veoma povoljan geoprometni položaj, kao i velika koncentracija vrijednih i atraktivnih prirodnih lokaliteta, predstavljaju glavne pokretačke motive revitalizacije prirodnog naslijeđa kao preduvjet ekonomske valorizacije prirodnog naslijeđa.

Dobra prirodnog naslijeđa svrstana su u sljedeće grupe:

- prvi stepen prioriteta realizacije mjera zaštite i spasilačkih intervencija
- drugi stepen prioriteta realizacije mjera i zaštite i spasilačkih intervencija
- nulta pozicija mjera zaštite

U drugi stepen prioriteta realizacije zakonskih i drugih mjera zaštite, na teritoriji općine Sapna svrstavaju se Rožanjska rijeka, predio Vrelo te jezero Sniježnica. Vremenski okvir za realizaciju je druga dekada Prostornog plana Kantona.

Nakon stavljanja pod zaštitu donose se programi revitalizacije i korištenja pojedinog dobra naslijeđa na bazi procjene prihoda iz: boravišnog, tranzitnog i poslovnog turizma, a na temelju zdravstveno-terapeutske, rekreativne, lovne i vjerske funkcije turizma.

Postojeća ekonomska valorizacija prirodnog naslijeđa, u prvom redu iskorištavanje prirodnih resursa (obnovljivih i neobnovljivih), ekonomski je neznatna, trenutna, periodična i socijalno neopravdana u poređenju sa mogućom ekonomskom valorizacijom utvrđenih prirodnih područja i drugih kulturnih elemenata koji se mogu ekonomski valorizirati samo stavljanjem prirodnih područja pod zaštitu.

Na primjer ljepota pejzaža, vidikovci, živopisni i vodotoci i druge vrijednosti mogu se ekonomski vrijednovati bez sadašnje ekstenzivno, intenzivnim (organizovanim) načinom prezentacije i korištenja putem programa prostorne organizacije, revitalizacije i korištenja prirodnih područja.

Samo na taj način ekonomski efekti korištenja prirodnog naslijeđa se mogu uvećavati, a ujedno otvaralo mogućnosti supstitucije angažiranosti radnog aktiviteta lokalnog stanovništva iz ekonomski neprimjerene primarne industrijske proizvodnje.

II.17.4. Revitalizacija i ekonomska valorizacija kulturno – historijskog naslijeđa

Kulturno-historijsko naslijeđe cijelog Tuzlanskog kantona, a time i općine Sapna je tokom rata 1992-1995. bilo značajno oštećeno, ali i zbog neodržavanja i nebrige brojni objekti su došli u stanje devastacije.

Zbog toga se daje prijedlog da se izrade standardi za fizičku obnovu objekata kulturnog naslijeđa:

- da se izradi program preventivnih konzervatorsko-restauratorskih zahvata na graditeljskom naslijeđu u cilju zaustavljanja njihovog daljeg fizičkog uništavanja,
- da se ostvari saradnja na zaštiti kulturnih i prirodnih vrijednosti u okviru prostornog planiranja;
- da se izradi plan za sveobuhvatnu dugoročnu obnovu svih objekata graditeljskog naslijeđa po fazama, uz pomoć općinskih i kantonalnih službi sa finansijskim pokazateljima. Kod toga se mora osigurati aktivniji angažman lokalnih zajednica u smislu planiranja i upravljanja ovim objektima,
- osigurati aktiviranje saradnje državnog i privatnog sektora, gdje se posebno naglašava aktiviranje privatnog sektora u smislu davanja koncesija na korištenje objekata kulturnog naslijeđa i njihove obnove,

- odrediti ulogu koju baština igra u stvaranju novih radnih mjesta uzimajući u obzir lokalni razvoj i sheme urbanog planiranja,
- formulirati kategorije kod odlučivanja državnih vlasti i privatnog sektora u smislu da se istakne dugoročna vrijednost investiranja u programe naslijeđa i činjenice da se profitabilnost u ovoj oblasti ne vrednuje samo u ekonomskom smislu nego na osnovu kompletnog učinka na društvo (značaj obnavljanja starih zgrada u odnosu na izgradnju savremenih objekata),
- u okviru strategije održivog razvoja ukazati na ekonomski i društveni potencijal kulturnog naslijeđa koji mora naći svoje mjesto u okviru ovih programa.

II.18. MINSKA POLJA

II.18.1. Područja i mjere sanacije

Postojanje neeksplozivnih ubojnih i minsko eksplozivnih sredstava na dijelovima analiziranog prostora predstavlja specifičan oblik zagađenja tla u smislu mogućnosti korištenja površina kao i mogućih posledica po zdravlje ljudi.

Minska situacija na prostoru općine Sapna je sljedeća⁴⁴:

- cca 9,71 km² je označeno kao sumnjivo područje; najveća površina nalazi se na područjima Kiseljaka, Rastošnice i Rožnja;
- minski incidenti (približna lokacija) zabilježeni su na teritoriji naseljenog mjesta Sapna, ali i Vitinice i Rastošnice;

Mjere sanacije podrazumijevaju uklanjanje MES – a i NUS – a, te privođenje namjeni saniranih površina.

II.18.2. Etape realizacije deminiranja

S obzirom da je proces uklanjanja MES – a i NUS – a dugotrajan i u finansijskom smislu ima veoma visoku cijenu, može se očekivati da će proces deminiranja ugroženih površina na prostoru općine Sapna trajati duži vremenski period, u zavisnosti prvenstveno od materijalnih i finansijskih mogućnosti.

Iz prethodno navedenih razloga potrebno je definisati prioritetne površine za sanaciju (deminiranje) kroz etapni plan deminiranja prostora.

Prioritetne površine u procesu deminiranja, a u skladu sa namjenom površina su:

- građevinska zemljišta u sklopu urbanih područja ili izvan njih sa namjenom stanovanja,
- građevinska zemljišta namijenjena za privredne komplekse,
- područja značajna za razvoj poljoprivredne proizvodnje,
- područja od posebnog značaja za druge planirane namjene.

II.19. UGROŽENOST PODRUČJA

Prostor koji je obuhvaćen Prostornim planom općine Sapna, izložen je opasnostima od elementarnih i drugih nepogoda.

U tom pogledu može se govoriti o zaštiti od zemljotresa, klizišta, poplava, neeksplozivnih ubojitih sredstava i mina, zaštita od interesa za odbranu općine.

⁴⁴ BH MAC-Centar za uklanjanje mina

II.19.1. Procjena ugroženosti područja od ratnih dejstava, elementarnih nepogoda i tehničkih katastrofa do kraja planskog perioda

Sa stanovišta procjene ugroženosti određenih područja mogu se izdvojiti sljedeće cjeline:

Prirodne nesreće

Poplave

Poplava je plavljenje užeg ili šireg kompleksa zemljišta, izlivanjem vode iz riječnog korita, jezera ili mora. Nastaje od velikih kiša, naglog otapanja snijega, jakih zemljotresa i vjetrova i drugih prirodnih nesreća. Smanjuje se ili sprečava izgradnjom nasipa, brana, kanala ili velikih akumulacionih bazena koji prihvaćaju najveći dio plavne vode. Poplave mogu biti prirodne i vještačke.

Problemi vezani za plavljenje prostora općine Sapna, odnose se na izlivanje rijeke Sapne. Naime, za vrijeme obilnih padavina, ova bujičasta planinska rijeka, često poplavi sjedište općine i stvori ogromnu materijalnu štetu. Shodno tome, općina je pokrenula projekat etapnog uređenja riječnog korita, i do sada je uređeno oko 836,25 m riječnog korita.

Ranjivost tla na teritoriji Općine Sapna, sa aspekta uticaja poplava, ocjenjuje se kao niska.

Zemljotresi

Seizmotektonske karakteristike terena predstavljaju zbir posljedica cjelokupnog geološkog razvoja (litostratigrafskog, tektonski-neotektonski sklop, dubinska građa i dubina rasjeda). Učinak seizmičkih talasa je različit kroz različite geološke sredine i znatno je veći u rastresitim i slabo vezanim stijenama kao što su pijesci, gline, ugalj, konglomerati itd.

Područje Sapne nalazi se u zoni u kojoj su mogući zemljotresi od 6° i 7° MCS skale. Shodno tome, zahtjeve u građevinarstvu treba podrediti navednim seizmičkim karakteristikama, tj. prilikom izgradnje, adaptacije i rekonstrukcije objekata voditi računa o tome da mogu izdržati udar zemljotresa od 6 do 7° MCS.

Ranjivost tla na teritoriji Općine Sapna, sa aspekta uticaja seizmičke aktivnosti, ocjenjuje se kao umjerena.

Visok snijeg i snježni nanosi

Snježni pokrivač na području Tuzlanskog kantona najduže se zadržava u decembru i januaru, a najmanje u oktobru. Od 90 zimskih dana, 43 dana su sa snježnim pokrivačem. Prosječan broj dana sa snježnim pokrivačem tokom godine ovdje iznosi 58 dana, a debljina snježnog pokrivača može biti i preko 1 metar.

Maksimalna visina snježnog pokrivača je u februaru i iznosi 99,3 cm. Prosječno godišnje, 28 dana ima visinu snježnog pokrivača veću od 10 cm, 8 dana veću od 30 i svega 1 dan veću od 50 cm. Najviše dana sa visinom snježnog pokrivača većom od 10cm imaju decembar i januar, u prosjeku po 8 dana. Na višim nadmorskim visinama odnosno, planinskom obodu basena snijeg se duže zadržava i njegova prosječna visina se kreće između 30 i 40 cm, a na planinama i preko 50 cm.

S obzirom da snijeg ima visoku sposobnost odbijanja sunčevih zraka to je temperatura snježnih površina obično niža od temperature tla bez snijega i utiče na godišnji tok temperature zraka, oblačnost, vlažnost i druge klimatske elemente i pojave u ovom području.

Klizanja i odronjavanja terena

Veći dio općine Sapna spada u teren koji može pod uticajem neadekvatne gradnje ili drugih antropogenih faktora da bude podložan klizanju. U dosadašnjem istraživanju registrovano je ukupno 435 klizišta⁴⁵.

Ranjivost tla na teritoriji Općine Sapna, sa aspekta uticaja klizišta, ocjenjuje se kao vrlo visoka.

Visoke temperature

U Tuzlanskom kantonu toplih dana ima prosječno 82,5 odnosno 22,5% godišnje, sa periodom javljanja od marta do novembra i najvećom prosječnom čestinom u julu 22,0 dana, odnosno 71% ukupnog mjesečnog broja dana. U jesen ih ima više (15,0 dana ili 16,4%) nego u proljeće (9,6 dana ili 10,5%), dok ih je u tri ljetna mjeseca 57,9 dana ili 63,0% te sezone.

U vegetacijskom periodu je učestalost 79,4 dana, što predstavlja 43,6% od ukupnog broja dana u ovom periodu. Najveća godišnja učestalost je iznosila 102 dana, a najmanja 53 dana, tako da kolebanje iznosi 49 dana, što nije mala vrijednost.

U Tuzlanskom kantonu javljaju i jako topli dani i to prosječno godišnje 22,0 dana, odnosno 6,0% od godine, što je za više od tri puta manje od učestalosti toplih dana. Period javljanja ovih dana mjeseca april – oktobar sa najčešćim javljanjem u augustu 8,0 dana ili 26% od mjesečnog broja dana, a zatim u julu 7,1 dana ili 23%. Jesen je sa većom čestinom (2,5 dana) od proljeća (1,4 dana), dok su isključivo koncentrirani u vegetacijskom periodu. Inače, najveća godišnja čestina iznosi 47 dana, a najmanja 6 dana, tako da je kolebanje 41 dan.

Prosječna godišnja temperatura na teritoriji Općine Sapna je 12°C, a maksimalna temperatura iznosi oko 40°C.

Visoke temperature vazduha stvaraju preduslove za izbijanje mnogih šumskih požara i drugih požara na otvorenom prostoru, što može imati katastrofalne posljedice po život i zdravlje ljudi te mogućnosti nastanka velikih materijalnih šteta.

Prolom oblaka

Prolom oblaka nastaje kao posljedica određenih meteoroloških uslova u atmosferi. Prolom oblaka je vrlo česta pojava na čitavom području Tuzlanskog kantona i redovno se dešava tokom proljeća, ljeta i jeseni. Vrijeme trajanja proloma oblaka na području Tuzlanskog kantona, kreće se od 10 do 30 minuta. Posljedice djelovanja proloma su višestruki, a ogledaju se u sljedećem: formiranje bujičnih tokova, štet u poljoprivedi, oštećenje makadamskih puteva...

Olujni vjetar

Olujni vjetar nastaje kao posljedica određenih poremećaja u zemljinj atmosferi, kada njegova brzina dostiže vrijednost 82km/sat. Olujni vjetar se pojavljuje relativno rijetko, (jednom do dva puta u tri mjeseca), može da traje 10 do 20 minuta.

Grad

Grad se na području Tuzlanskog kantona pojavljuje relativno rijetko (nekoliko puta u ljetnom periodu), traje maksimalno 15 minuta.

⁴⁵ Prema podacima iz „Elaborat inženjerskoj prospekciiji klizišta“, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla, decembar 2014. godine i podaci opštinske uprave.

Mraz

Mraz i hladnoća su veoma česta pojava na području Tuzlanskog kantona. Intenzitet djelovanja mraza može da bude veoma visok, a niske temperature vazduha mogu da se kreću i do maksimalno 25°C ispod nule. Mraz i hladnoća mogu izazvati velike štete u poljoprivredi, na građevinskim objektima, na električnoj prenosnoj i distributivnoj mreži i ptt instalacijama.

Tehničko – tehnološke nesreće

- šumski požari
- požari na stambenim, poslovnim i drugim objektima

Ostale nesreće

- nesreće u cetovnom prometu
- minske nesreće

II.19.2. Mjere za ograničavanje negativnih efekata prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa

Prirodne nesreće

Poplave

- završetak projekta etapnog uredjenja riječnog korita
- preventivna zaštita: izgradnja i održavanje odbrambenih nasipa pored rijeka, izgradnja i održavanje vodoprivrednih objekata...

Zemljotresi

- izgradnju stambenih, infrastrukturnih i drugih građevinskih objekata vršiti u skladu sa propisanim tehničkim i drugim normama za izgradnju navedenih objekata u seizički ugroženim područjima.

Klizanja i odronjavanja terena

- izraditi katastar klizišta
- obezbijediti finansijska sredstva u budžetu općine za sanaciju najprioritetnijih klizišta
- sve građevinske, infrastrukturne objekte, graditi u skladu sa zakonskim propisima i pridržavati se propisanih tehničkih i drugih normi kod građenja.
- da bi se mogli predisponirati klizišta neophodno je još u fazi prostornog planiranja sugerisati na mjesta na kojima već postoji iniciran proces klizanja. Nakon toga u nižim planskim aktima. potrebno je definisati geotehničke uslove za potrebe projektovanja i izgradnje objekata. Geotehnički uslovi se definišu na osnovu rezultata geoloških istraživanja.

Visoke temperature

- opremiti i osposobiti meteorološke stanice na području Tuzlanskog kantona, za prognozu vremena

Grad

- izraditi plan za izgradnju sistema za protivgradnu odbranu

Tehničko – tehnološke nesreće

- stalno i sistematski poduzimati mjere da se mnogobrojni izvori opasnosti za izbijanje šumskih požara potpuno uklone ili eventualno svedu na minimum
- planiranje, građenje i opremanje objekata izvoditi prema urbanističko-tehničkimc uslovima posebno: razmak između objekata, širine saobraćajnica, slobodne prilaze objektima, protivpožarni put;
- pri projektovanju i izvođenju objekata primjenjivati građevinske norme, propise i standrde, te sve druge neophodne prepostavke koje omogućavaju da se u slučaju izbijanja požara može brzo i efikasno djelovati;

Ostale nesreće

- nastaviti modernizaciju saobraćajnica
- podići nivo tehničke ispravnosti saobraćajnih sredstava
- redovno održavati saobraćajnice i saobraćajne znake, a posebno na mjestima koja su ugrpžena odronima, klizištima i poplavama
- stalno upozoravati stanovništvo na opasnost od zaostalih mina, minsko-eksplozivnih i neeksplozivnih ubojitih sredstava putem svih vrsta usmenih, pisanih i elektronskih medija;
- edukacija građana, posebno školske djece (o minama)
- obilježavanje kontaminiranih zona odgovarajućim znacima;

II.20. OSNOVNA NAMJENA PROSTORA I POJEDINIH PODRUČJA – SINTEZNA PROJEKCIJA

II.20.1. Sintezna projekcija korištenja prostora

U cilju racionalnog korišćenja i upravljanja zemljištem, kao ograničenim resursom, neophodno je pristupiti organizovanim planskim aktivnostima.

Kod planiranja namjena prostora poštovalo se načelo racionalnog korištenja prostora, koje je temeljno načelo planiranja i usklađivanja prostornog razvoja. Racionalnim korištenjem prostora postiže se učinkovitija funkcionalna organizacija i štednja resursa. To se prioritetno odnosi na zaustavljanje nepotrebnog zauzimanja prostora za izgradnju naselja, industrijskih kapaciteta (formiranje građevinskih područja), kao i na izgradnju, obnovu, rekonstrukciju i modernizaciju infrastrukturnih mreža.

Posebnu pažnju treba posvetiti osjetljivim procesima promjene namjene poljoprivrednog u građevinsko zemljište (širenje građevinskih područja naselja, formiranje radnih zona na poljoprivrednom zemljištu, kao i duž saobraćajnih koridora, formiranje vikend zona bez degradacije predjela). Za realizaciju kontrolisanih promjena poljoprivrednog u građevinsko zemljište, potrebno je obezbjediti odgovarajuću institucionalnu, organizacionu i finansijsku podršku, kako prilikom izrade prostornih planova, tako i u njihovom sprovođenju.

Planirani razvoj privrede, saobraćajne, energetske i vodoprivredne infrastrukture, kao i razvoj stanovništva, naselja i posebno funkcije stanovanja u njima, zahtijevaju preraspodjelu prostora po namjeni i utvrđivanje odgovarajućih površina za razvoj svih funkcija na području općine u planskom periodu, do 2033. godine.

Sva prestrukturiranja korištenja prostora u planskom periodu vršit će se promjenama odnosa poljoprivrednog, šumskog i građevinskog zemljišta.

Vektorizacijom i usklađivanjem ortofoto snimka općine Sapna, te korišćenjem podataka iz različitih izvora (Studije upotrebne vrijednosti zemljišta za područje općine Sapna, šumsko-gospodarskih osnova, CORINE land cover), a zatim obradom savremenim kartografskim alatima (ArcGIS, Autodesk Map, i dr.), postojeći odnosi korištenja zemljišta pokazuju da šumsko zemljište, učešćem od cca 68% u ukupnoj površini općine ima znatnu prednost u odnosu na poljoprivredno zemljište koje učestvuje sa cca 20,76 % u strukturi površina, dok se za sve ostale namjene koristi cca 11% od ukupne površine općine, u okviru kojih se vrši dalja preraspodjela površina po pojedinim funkcijama kako je prikazano u tabeli Bilans planiranih površina općine Sapna.

Dakle, od ukupno 122,35 km² (12234,92 ha) zemljišta, do kraja planskog perioda predviđa se korištenje 2540,075 ha ili 20,76 % kao poljoprivredno zemljište, 8336,305 ha ili 68,14% kao šumsko zemljište i 1358,809 ha ili 11,10% za sve ostale namjene. Od ostalih namjena površina najviše zauzima građevinsko zemljište 1213,73 ha ili 9,92%, te građevinsko privreda sa 30,363 odnosno 0,25 % površine općine. Ostale površine zastupljene su u manjem procentu: saobraćajna infrastruktura sa 49,233 ili 0,4%, groblja 14,919 ha ili 0,12%, kamenolom 5,962 ha ili 0,05 %, vodene površine 31,77 ha ili 0,26 %, te vikend naselje 12,534 ha ili 0,10 %.

Potrebno je napomenuti da u ukupnoj strukturi zemljišta na području općine značajne površine zauzimaju sumnjive površine⁴⁶, čak 971,79 ha odnosno 7,94% ukupne površine općine. Ova površina je privremeno neupotrebljivo zemljište.

Bilansi planiranih površina iskazani su tabelarno za područje općine. Uz osnovnu tabelu bilansa data je i manja tabela sa namjenama koje se preklapaju sa osnovnim namjenama korištenja prostora, te prema tome nisu mogle biti iskazane u sklopu ukupnog bilansa, a to se odnosi na sumnjive površine.

Tabela br. 47.: Bilans planiranih površina općine Sapna

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	2540,075	25,4	20,76
Šumske površine	8336,305	83,4	68,14
Građevinsko zemljište-stanje	355,878	3,55	2,9
Građevinsko zemljište-plan	857,85	8,58	7,01
Građevinsko – privreda-stanje	5,44	0,05	0,04
Građevinsko-privreda-plan	24,92	0,24	0,2
Vikend naselja	12,534	0,12	0,10
Vodena površina	31,77	0,32	0,26
Kamenolom	5,962	0,06	0,05
Groblja	14,919	0,14	0,12
Regionalni put	22,681	0,23	0,19
Lokalni put	26,552	0,27	0,22
Ukupno:	12234,89	122,35	100

Namjena	P (ha)	l (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	971,79		7,94
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		102,71	

⁴⁶ BH MAC-Centar za uklanjanje mina

Šumsko zemljište predstavlja jedan od važnijih elemenata uređenja prostora, što je za općinu od posebnog značaja. Zadržavanje visokog učešća šumskog zemljišta u ukupnoj strukturi zemljišta općine i unapređenje šumskog pokrivača u tom prostoru predstavlja osnovni činilac u zaštiti i obezbjeđenju životne sredine i ekološke ravnoteže.

Šumovitost općine Sapna iznosi cca 68% što je iznad prosjeka šumovitosti koji za Federaciju Bosne i Hercegovine iznosi 48%⁴⁷. Iako je stepen šumovitosti na zadovoljavajućem nivou, potrebno je raditi na pošumljavanju površina koja su obrasla sukcesivnim vegetacijskim stadijama, šibljacima, šikarama, ugrožena sječom i koja nisu poljoprivredno atraktivna. Takođe, potrebno je i pošumljavati ona područja koja su devastirana na razne načine. Pošumljavanje vršiti više četinarima, nego lišćarima, kako bi se povećalo učešće šuma sa četinarima u ukupnim šumskim površinama

Osnovna planska postavka se zasniva na unapređenju sadašnjeg stanja, vrijednosti i šumovitosti radi općekorisnih funkcija šuma i očuvanja životne sredine

Poljoprivredno zemljište predstavlja jednu od najvažnijih kategorija i čini osnovu za intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju. Osnovne namjene poljoprivrednog zemljišta su ratarstvo, voćarstvo i stočarstvo. Predviđa se više načina korištenja poljoprivrednog zemljišta, zavisno od dispozicije u prostoru, kategorizacije, upotrebne vrijednosti, veličine i povezanosti kompleksa, kao i veličine posjeda. Činjenica da se iz godine u godinu odnos raspoloživih obradivih i poljoprivrednih površina po stanovniku kontinuirano smanjuje, a da su na tim površinama i dalje prisutni procesi oštećenja i uništenja zemljišta ukazuje na to da su potrebne urgentne mjere da se spriječi dalje smanjenje zemljišnih resursa. Deficit obradivog (korištenog) zemljišta treba se nadoknaditi razvojem (uređenjem) poljoprivrednog zemljišta putem hidro i agromelioracija, u dolini rijeka kao i proizvodnjom hrane u zaštićenom prostoru (staklenici, plastenici i dr.)

Na ostalom zemljištu planiran je razvoj urbanih, privrednih i infrastrukturnih sistema i za njihovo funkcioniranje predviđene su određene odgovarajuće površine.

Formiranjem urbanih područja vrši se disperzna koncentracija stanovanja na utvrđenim lokalitetima, u principu na neplodnim zemljištima i zemljištu sa već realiziranom gušćom stambenom izgradnjom

Zbog naslijeđenog stanja rasprostiranja stanovanja u naseljima razbijenog tipa po čitavoj površini općine, nije moguće cjelokupno stanovanje koncentrirati u urbana područja u toku planskog perioda, nego će jedan dio stanovanja zadržati pozicije na izdvojenim površinama stanovanja izvan urbanih područja.

Građevinsko zemljište obuhvata 1213,73 ha ili 9,92 % površine općine, a građevinsko-privreda 3,363 ha ili 0,25 %. Ukupna površina građevinskog zemljišta unutar urbanih područja iznosi 840,378 ha, a građevinskog-privreda 7,287 ha. Ukupna površina građevinskog zemljišta izvan urbanih područja iznosi 373,35 ha, a građevinskog-privreda 23,08 ha. Plansko opredjeljenje je da se racionalnije i intenzivnije koriste i uređuju postojeća građevinska područja naselja. Takođe je predviđeno proširenje površina namjenjenih stanovanju. Prilikom planiranja proširenja vodilo se računa o šumskim i poljoprivrednim površinama, kvalitetu zemljišta koje se zauzima. Posebno se vodilo računa o svim površinama kategorisanim kao agrozona I, koje su ocjenjene kao nepovoljne za gradnju, a koje treba štiti. Takođe se vodilo računa o šumskim površinama koje su također zaštićene i samim tim nepovoljne za gradnju.

Dakle, povećanje vršiti samo u slučajevima kad za to postoji opravdanost, težiti smanjenju građevinskog zemljišta gdje je to moguće, radi racionalnijeg korišćenja i opremanja.

Za razvoj privrednih djelatnosti planirana je izgradnja nove ali i proširenje postojećih privrednih zona. Naime, planirano je proširenje i infrastrukturno opremanje stambeno-poslovne zone „Centar“ i industrijsko poslovne zone 1 u Sapni, te izgradnja i infrastrukturno opremanje industrijsko-poslovne zone 2 na granici između naseljenih mjesta Sapna i Goduš (površina 23,07 ha). Ukupna površina privrednih zona iznosi 30,363 ha ili 0,25 % ukupne površine općine. Dakle, u strukturi korištenja zemljišta planirano je povećanje površina za razvoj privrednih djelatnosti.

⁴⁷ Podaci iz Informacije o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2012. godini i planovima gospodarenja šumama za 2013. godinu, BiH, FBiH, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

Pri tome se vodilo računa da su se privredne zone locirale u već formiranim zonama tih djelatnosti sa potrebnim proširenjima, kao i tamo gdje to infrastruktura omogućava, a da se pri tome vodilo računa da se ne zauzimaju nove površine šuma i vrijednog poljoprivrednog zemljišta, te zemljišta namijenjenog razvoju turizma i rekreacije.

U sklopu urbanih područja (aglomeracija Sapna-Kraljevići, Vitinica), pored stanovanja i privrede predviđaju se i površine za društveno-opslužne centre.

Na teritoriji općine Sapna izdvojena su sljedeća prirodna područja-pejzaži i prirodne vrijednosti-hidrografija:

- Rožanjska rijeka, područje ispod kote „Vrljaja“, preko lokaliteta „Podžuže“ do ispod sela Goduš,
- predio Vrelo, prirodno područje ispod sela Kovačevići,

Na prostoru uz jezero Sniježnica planirana je površina za vikend naselje.

Vodene površine zauzimaju 0,25 % površine općine.

Bilans planiranih površina općine Sapna po naseljenim mjestima

Tabela br. 48.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Baljkovica

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	75,09	0,75	0,61
Šumske površine	146,91	1,47 km ²	1,2
Građevinsko zemljište-stanje	6,77	0,067	0,054
Građevinsko zemljište-plan	31,47	0,314	0,256
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan			
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	0,25	0,0025	0,002
Regionalni put	0	0	0
Lokalni put	0,45	0,0045	0,004
Ukupno	260,94	2,61	2,13

Namjena	P (ha)	l (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	43,13 ⁴⁸		0,35
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		3,39	

Tabela br. 49.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Goduš

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	286,39	2,86	2,34
Šumske površine	728,51	7,29	5,95
Građevinsko zemljište-stanje	31,30	0,31	0,26
Građevinsko zemljište-plan	80,64	0,8	0,65
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	18,66	0,19	0,15
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	5,97	0,06	0,05
Groblja	1,39	0,01	0,01
Regionalni put	4,02	0,04	0,03
Lokalni put	1,42	0,01	0,01
Ukupno	1158,3	11,58	9,47

Namjena	P (ha)	l (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	0 ⁴⁹		0
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		11,20	

⁴⁸ Izvor podataka: BHMAC-Centar za uklanjanje mina

⁴⁹ Izvor podataka: BHMAC-Centar za uklanjanje mina

Tabela br. 50.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Gornji Lokanj

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	4,82	0,05	0,04
Šumske površine	253	2,53	2,07
Građevinsko zemljište-stanje	0	0	0
Građevinsko zemljište-plan	0	0	0
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	0	0	0
Regionalni put	0	0	0
Lokalni put	0	0	0
Ukupno	258,81	2,59	2,11

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	1,82 ⁵⁰		0,01
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		0	

Tabela br. 51.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Kiseljak

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	25,57	0,26	0,21
Šumske površine	637,49	6,37	5,21
Građevinsko zemljište-stanje	0,46	0,0046	0,003
Građevinsko zemljište-plan	0	0	0
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	0	0	0
Regionalni put	0	0	0
Lokalni put	0	0	0
Ukupno	663,53	6,635	5,42

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	130,42 ⁵¹		1,06
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		5,9	

⁵⁰ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

⁵¹ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

Tabela br. 52.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Kraljevići

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	202,87	2,03	1,66
Šumske površine	472,77	4,73	3,86
Građevinsko zemljište-stanje	43,65	0,44	0,356
Građevinsko zemljište-plan	91,57	0,92	0,74
Građevinsko – privreda-stanje	5,44	0,054	0,044
Građevinsko-privreda-plan	1,85	0,018	0,014
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	1,57	0,02	0,01
Regionalni put	1,6	0,02	0,01
Lokalni put	2,66	0,03	0,02
Ukupno	823,99	8,23	6,73

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	11,02 ⁵²		0,09
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		6,94	

Tabela br. 53.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Međeđa

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	182,11	1,82	1,49
Šumske površine	141,89	1,43	1,17
Građevinsko zemljište-stanje	35,97	0,359	0,29
Građevinsko zemljište-plan	99,57	0,998	0,82
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	1,03	0,01	0,008
Regionalni put	1,73	0,02	0,014
Lokalni put	2,48	0,02	0,02
Ukupno	464,78	4,66	3,81

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	0 ⁵³		0
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		3,93	

⁵² Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

⁵³ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

Tabela br. 54.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Nezuk

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	196,75	1,97	1,61
Šumske površine	249,97	2,5	2,04
Građevinsko zemljište-stanje	28,17	0,28	0,22
Građevinsko zemljište-plan	47,25	0,47	0,38
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	1,71	0,02	0,013
Regionalni put	0	0	0
Lokalni put	1,54	0,02	0,012
Ukupno	525,39	5,26	4,3

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	10,91 ⁵⁴		0,08
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		1,44	

Tabela br. 55.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Podgora

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	0	0	0
Šumske površine	31,71	0,32	0,26
Građevinsko zemljište-stanje	0	0	0
Građevinsko zemljište-plan	0	0	0
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	0	0	0
Regionalni put	0	0	0
Lokalni put	0	0	0
Ukupno	31,71	0,32	0

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	0 ⁵⁵		0
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		0,12	

⁵⁴ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

⁵⁵ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

Tabela br. 56.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Rastošnica

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	808,57	8,09	6,61
Šumske površine	3308,13	33,08	27,04
Građevinsko zemljište-stanje	46,46	0,46	0,37
Građevinsko zemljište-plan	205,17	2,05	1,67
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	12,53	0,13	0,1
Vodena površina	31,77	0,32	0,25
Kamenolom	0	0	0
Groblja	1,73	0,02	0,014
Regionalni put	7,94	0,08	0,064
Lokalni put	10,94	0,11	0,091
Ukupno	4433,23	44,33	36,22

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	415,59 ⁵⁶		3,39
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		38,79	

Tabela br. 57.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Rožanj

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	146,53	1,47	1,2
Šumske površine	1300,37	13	10,63
Građevinsko zemljište-stanje	2,09	0,02	0,02
Građevinsko zemljište-plan	43,34	0,43	0,35
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	0,77	0,008	0,006
Regionalni put	0,31	0,003	0,003
Lokalni put	0,76	0,008	0,006
Ukupno	1494,16	14,928	12,21

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	246,16 ⁵⁷		2,01
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		15,19	

⁵⁶ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

⁵⁷ Izvor podataka: BHMACH-Centar za uklanjanje mina

Tabela br. 58.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Sapna

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	199,35	1,9	1,63
Šumske površine	560,11	5,6	4,58
Građevinsko zemljište-stanje	53,78	0,5	0,438
Građevinsko zemljište-plan	105,59	1,05	0,85
Građevinsko – privreda-stanje	4,41	0,41	0,33
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	3,14	0,03	0,03
Regionalni put	7,01	0,07	0,06
Lokalni put	0,71	0,007	0,006
Ukupno	934,17	9,6	7,64

Namjena	P (ha)	l (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	20,84 ⁵⁸		0,17
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		4,23	

Tabela br. 59.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Vitinica

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	356,91	3,57	2,92
Šumske površine	401,79	4,02	3,28
Građevinsko zemljište-stanje	79,22	0,79	0,64
Građevinsko zemljište-plan	110,82	1,1	0,89
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	2,6	0,03	0,02
Regionalni put	0	0	0
Lokalni put	4,36	0,04	0,04
Ukupno	955,72	9,56	7,80

Namjena	P (ha)	l (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	85,8 ⁵⁹		0,7
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		10,25	

⁵⁸ Izvor podataka: BHMIC-Centar za uklanjanje mina

⁵⁹ Izvor podataka: BHMIC-Centar za uklanjanje mina

Tabela br. 60.: Bilans planiranih površina na teritoriji naseljenog mjesta Zaseok

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	55,08	0,55	0,45
Šumske površine	101,69	1,02	0,83
Građevinsko zemljište-stanje	27,94	0,27	0,22
Građevinsko zemljište-plan	42,46	0,42	0,34
Građevinsko – privreda-stanje	0	0	0
Građevinsko-privreda-plan	0	0	0
Vikend naselja	0	0	0
Vodena površina	0	0	0
Kamenolom	0	0	0
Groblja	0,66	0,007	0,0054
Regionalni put	0,06	0,0006	0,0005
Lokalni put	1,24	0,01	0,01
Ukupno	229,13	2,28	1,86

Namjena	P (ha)	l (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	0,91 ⁶⁰		0,007
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		1,33	

II.20.2. Obavezni prostorni pokazatelji

Način korištenja i uređenja prostora na području za koji je urađen Prostorni plan iskazuje se brojčanim prostornim pokazateljima i to za neto i bruto gustinu stanovanja i gustinu naseljenosti.

Brojčani prostorni pokazatelji utvrđeni Uredbom o jedinstvenoj metodologiji za izradu planskih dokumenata (Službene novine Federacije BiH broj 63 od 12.11.2004 godine) kojima se iskazuje način korištenja prostora su sljedeći:

- Ukupna površina plana 122,35 km²
- Ukupan broj stanovnika
 - postojeći 2013. godina 12136
 - planirani 2033. godina 13410
- Bilans planiranih površina po namjeni

Namjena	P (ha)	P (km ²)	struktura (%)
Poljoprivredne površine	2540,075	25,4	20,76
Šumske površine	8336,305	83,4	68,14
Građevinsko zemljište-stanje	355,878	3,55	2,9
Građevinsko zemljište-plan	857,88	8,58	7,01
Građevinsko – privreda-stanje	5,44	0,05	0,04
Građevinsko-privreda-plan	24,92	0,24	0,2
Vikend naselja	12,534	0,12	0,10

⁶⁰ Izvor podataka: BHMACEntar za uklanjanje mina

Vodena površina	31,77	0,32	0,26
Kamenolom	5,962	0,06	0,05
Groblja	14,919	0,14	0,12
Regionalni put	22,681	0,23	0,19
Lokalni put	26,552	0,27	0,22
Ukupno:	12234,92	122,35	100

Sa osnovnim planiranim namjenama korištenja prostora, preklapaju se sumnjive površine (minska situacija) S obzirom da navedene površine nisu mogle biti iskazane u sklopu ukupnog bilansa planiranih površina, daje se njihov odvojeni bilans:

Namjena	P (ha)	I (km)	Struktura (%)
privremeno neupotrebljivo zemljište (sumnjive površine)	971,79		7,94
Rijeke dužina (stalni površinski tokovi)		102,71	

- Bruto gustina naseljenosti
(broj stanovnika/km²)..... 109,60
- Neto gustina naseljenosti
(broj stanovnika/ha građevinskog zemljišta)..... 10,67
- Koeficijent urbaniteta
(ha urbanog područja/broj stanovnika plana) 0,0796
- Stepen urbanizacije
(broj stanovnika naselja gradskog karaktera⁶¹/broj stanovnika Plana) 55,63 %
- Planirani broj zaposlenih..... 1700
- Stepen zaposlenosti 12 %
(broj zaposlenih/broj stanovnika Plana)

⁶¹ Prilikom računanja stepena urbaniteta, u obzir su uzeti broj stanovnika naseljenih mjesta: Sapne, Kraljeviće i Vitinice

TREĆI DIO

III. PROJEKCIJA RAZVOJA PROSTORNIH SISTEMA

Prostorni sistem je sistem fizičkih struktura, koje su nastale kao rezultat prostornog razmještaja i organizacije privrednih, društvenih i drugih djelatnosti.

Projekcija prostornog sistema sadrži:

- osnovu prostornog razvoja sistema naselja,
- osnovu prostornog razvoja sistema privredne javne infrastrukture, te
- osnovu prostornog razvoja okoline.

Za navedene tri oblasti urađeni su i kartografski prilozi, koji su prezentovani na pratećim grafičkim priložima.

III.1. OSNOVA PROSTORNOG SISTEMA NASELJENIH MJESTA

III.1.1. Koncept razvoja naseljenih mjesta

Osnovni princip prostorne organizacije naseljenih mjesta je policentričan model razvoja naseljenih mjesta.

Dakle, planirana mreža naseljenih mjesta, koja se bazira na policentričnom modelu, temeljiće se na izdvajanju novog ali i unapređenju postojećeg centra, a sve sa ciljem ostvarivanja bržeg društveno-ekonomskog razvoja, postizanja optimalnog nivoa urbanog i ruralnog življenja po naseljenim mjestima, aktiviranja prostora, boljoj dostupnosti funkcijama te integracije općine.

Na osnovu analize stanja postojećeg sistema naseljenih mjesta i gravitacionih sprega, utvrđena su pojedina područja, te je na osnovu toga predložen sistem centara razvoja, koji čine okosnicu razvoja policentričnog modela, u kome su naseljena mjesta diferencirana na sljedeći način:

- Centar I kategorije-aglomeracija Sapna-Kraljevići
- Centar II kategorije (lokalni centar)-Vitinica
- Ostala naseljena mjesta (Baljkovica, Goduš, Gornji Lokanj, Kiseljak, Međeđa, Nezuk, Podgora, Rastošnica, Rožanj, Zaseok)

Osnova budućeg razvoja mreže naseljenih mjesta temelji se na sljedećim postavkama:

- jačanje aglomeracije Sapna-Kraljevići kao centra I kategorije;
- aglomeracija da treba da ima najviši stepen centraliteta;
- snažniji socio-ekonomski razvoj lokalnog centra;
- jačanje ostalih naseljenih mjesta, te njihovo kvalitetno povezivanje sa centrima, u cilju poboljšanja kvaliteta života građana;

Funkcionalne veze između centara i između centra i naseljenih mjesta koja mu gravitiraju su utvrđena na dva hijerarhijska nivoa, u skladu sa kategorijom i funkcijom centra. Tako, funkcionalne veze prvog reda označavaju vezu između centara najviše kategorije, odnosno centar II kategorije direktno gravitira aglomeraciji Sapna-Kraljevići, kao centru I kategorije, a funkcionalne veze drugog reda označavaju vezu između ostalih naseljenih mjesta kao najniže kategorije i centra kojem neposredno gravitiraju (centar I kategorije).

Da bi se to ostvarilo, potrebno je pažnju usmjeriti na razvoj saobraćajne, energetske i telekomunikacione mreže.

III.1.2. Smjernice za razvoj urbanih područja

Formiranje urbanih područja obezbjeđuje racionalno korištenje prostora, infrastrukture, sadržaje javnog interesa – društvene infrastrukture. Na tom prostoru prvenstveni cilj je vrednovanje prostora u cilju njegovog racionalnog korištenja, uz poštovanje ambijetalnih vrijednosti sredine.

U sklopu urbanih područja planirane su površine za različite namjene, s tim, da u strukturi površina najviši procent građevinskog zemljišta sa namjenom stanovanja. Također su planirane površine za razvoj privrednih djelatnosti, čime se približava mjesto stanovanja mjestu rada, zatim su planirane površine za društveno - opslužne centre, te rekonstrukcija, izgradnja ili dogradnja objekata društvene infrastrukture što doprinosi podizanju kvaliteta življenja na navedenim područjima.

Kod planiranja urbanih područja također je posebna pažnja posvećena ograničavajućim faktorima razvoja, jer se kroz analizu postojećeg stanja, naročito sa aspekta inženjersko-geoloških karakteristika terena, konstatovalo postojanje većih površina terena nepovoljnih za gradnju.

Smjernice za razvoj urbanih područja su:

- spiječiti neopravdano širenje građevinskog zemljišta unutar urbanih područja;
- prioritetno koristiti dijelove građevinskog zemljišta koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom;
- novu gradnju (stambenu i drugu), ponajprije provoditi na nedovoljno ili neracionalno izgrađenim dijelovima urbanih područja.

III.1.3. Smjernice za razvoj i oblikovanje naseljenih mjesta

Vrednovani prirodni i stvoreni uslovi, ukazuju da se njihovim potpunijim korištenjem, uz sinergiju i primjenu novih tehnologija, mogu postići znatno veći efekti u prostornom i materijalnom razvoju. Prirodni kapitali kao što su geoprometni položaj, zemljište (poljoprivredno i šumsko), vode i prirodne vrijednosti, omogućavaju snažniji razvoj proizvodnje hrane, turizma, šumarstva i drugih djelatnosti. Historijske vrijednosti, stanovništvo, naselja, infra i suprastruktura, privredni kapaciteti, uz moralni i kulturni kapital, su osnova za znatno brži razvoj naseobinskog sistema.

Težište u razvoju općine Sapna, treba pomjeriti prema znanju, kapitalu, poduzetništvu i globalnim informatičkim sistemima. Svi centri u tuzlanskom kantonu trebaju razvijati razne vidove saradnje.

Povoljan geoprometni položaj cjeokupnog Tuzlanskog kantona u okviru Bosne i Hercegovine nudi šansu najbržeg integrisanja ovih područja u evropske, ekonomske i društvene tokove.

Kulturno i prirodno naslijeđe Kantona i općine Sapna, je izraz njegovog identiteta i od velike je važnosti za razvoj. Za veći dio ovog naslijeđa, neophodan je kreativan pristup, da se u mnogim područjima-naseljenim mjestima, preokrene trend zapuštanja, oštećenja i uništenja i tako omogući prenošenje prirodnog i kulturnog naslijeđa, uključujući i sadašnja dostignuća, na nove generacije.

U cilju realizacije naprijed navedenih općih prostorno-razvojnih smjernica, kao i implementacije planiranog policentričnog razvoja sistema naseljenih mjesta općine, date su osnovne smjernice razvoja naselja u planskom periodu.

Osnovne smjernice za razvoj i oblikovanje naseljenih mjesta su sljedeće:

- Prioritetna je izrada obaveznih ostalih dokumenata prostornog uređenja definiranih ovim planom (detaljni planovi)
- Organizirati razvoj naseljenih mjesta u prostoru po načelima policentričnog modela,
- U planiranju razvoja naseljenih mjesta uključiti u obuhvat šire područje radi sagledavanja složenosti i uslovljenosti razvoja, usporavanja i kontroliranja rasta i sanacije rubnih zona.

- Posebno obratiti pažnju na ograničavajuće faktore razvoja, klizišta, nestabilne terene,
- Naročito posvetiti pažnju privrednim promjenama, infrastrukturi, prirodnom okruženju, funkcijama društvene infrastrukture te poboljšavanju stanja okoliša,
- U planiranju uređenja prostora naseljenih mjesta (osobito centralnih naseljenih mjesta), treba utvrditi prostorne rezerve formiranih urbanih struktura i optimalne mogućnosti razvoja,
- Usmjeravati novu stambenu izgradnju i drugi izgradnju u prostorne cjeline naseljenih mjesta koje su već opremljene komunalnom infrastrukturom. Ovakav pristup obezbjedit će maksimalno iskorištenje neophodne infrastrukture, što će stvoriti prostor za njeno moderniziranje, napredovanje te poboljšanje ukupnog života i rada stanovništva. Modernizacija mreže infrastrukture daje dodatne mogućnosti za izgradnju novih kapaciteta,
- Ostvariti uslove za očuvanje naseljenosti u manje razvijenim urbanim područjima,
- Poboljšati određene demografske strukture pojedinih područja,
- Težiti unaprjeđenju naseobinske strukture mreže naseljenih mjesta kroz povećanje stepena urbanizacije i policentričnog razvoja općinskih centara,
- Posvetiti posebnu pažnju razvoju ruralnih područja, što je od posebnog značaja za naseobinski sistem, radi postizanja balansirano prostornog razvoja. Zato je neophodno razvijati urbane elemente u ruralnim područjima, jer su to sastavne komponente razvoja ruralnih područja,
- Sve funkcije naseljenih mjesta usmjeriti prema njezinim korisnicima, odnosno prema podizanju standarda i kvalitete života stanovništva koji ih koriste,
- Pojedine funkcije je potrebno ujediniti, međusobno povezati ili nadopuniti, sa ciljem postizanja uravnoteženog urbanog sistema,
- Pri oblikovanju naselja voditi računa o racionalnosti korištenja i zaštiti prostora (opravdanost veličine građevinskog zemljišta),
- Pozicionirati osnovne poticajne razvojne aktivnosti funkcija društvenih djelatnosti od značaja za Općinu (obrazovanje, zdravstvo, kultura, sport, uprava i sl.),
- Sistematizacija osnovnih skupina društvenih djelatnosti treba biti u skladu sa posebnim planovima razvoja i prema donesenim odgovarajućim standardima za svako naseljeno mjesto, uključujući i veličinu njihovog gravitacionog područja.

III.1.4. Smjernice za opremanje građevinskog zemljišta

Planom predviđene površine građevinskog zemljišta iznose 1213,73 ili 9,92 % površine općine, a građevinsko-privreda 30,363 ha ili 0,25% površine općine. Vikend naselje zauzima površinu od 12,534 ha ili 0,10 % površine općine.

Da bi se obezbijedilo provođenje policentričnog sistema razvoja, neophodno je prije svega obratiti pažnju na opremanje urbanih područja i građevinskih zemljišta kvalitetnom saobraćajnom, komunalnom i energetsom infrastrukturom, čime će se ujednačiti uslovi življenja, prije svega stanovanja i rada, a zatim i drugih djelatnosti u prostoru, na cijelom području općine.

Da bi se to moglo postići, odnosno da bi korištenje zemljišta i zemljišna politika bili u funkciji razvoja, izgradnje i funkcioniranja naselja, potrebno je obezbijediti slijedeće:

- obaviti ekonomsko vrednovanje zemljišta u skladu sa cijenom neizgrađenog zemljišta, troškovima uređivanja, cijenom izgradnje stanova, poslovnog prostora i pratećih sadržaja;
- diferencirati vrijednost zemljišta za stanovanje (različiti tipovi prema izgradnji i dohotku korisnika) i poslovanje (komercijalne aktivnosti, industrija, društvene, javne i kulturne djelatnosti, rekreacija i zelenilo, itd.);
- razraditi kriterijume izuzimanja rente (naknada za korištenje zemljišta);
- pomoću odgovarajućih parametara treba diferencirati kriterijume za vrednovanje lokacija i prostornih cjelina, kao što su udaljenost od gradskog centra, promet u komercijalnim djelatnostima, troškovi opremanja zemljišta, troškovi infrastrukture, vrijeme i kvalitet putovanja,

troškovi putovanja, ekološki troškovi i sl. Također, kao osnova za vrednovanje zemljišta treba da posluži i koeficijent veličine i značaja naseljenog mjesta.

Imajući u vidu sve naprijed navedeno, daju se sljedeće osnovne smjernice za opremanje građevinskog zemljišta:

- kod opremanja građevinskog zemljišta neophodno je imati na umu da to prije svega podrazumijeva uređenje zemljišta (priprema zemljišta, izgradnja komunalnih objekata i uređaja na građevinskom zemljištu), što iziskuje osiguranje znatnih materijalnih sredstava. Stoga je potrebno utvrditi realne troškove uređenja građevinskog zemljišta, te u skladu s tim prilagoditi sve dalje aktivnosti neophodne za opremanje građevinskog zemljišta.
- uraditi Plan građenja i održavanja lokalnih puteva kojim treba predvidjeti održavanje postojećih puteva prvenstveno u dijelu općine u kojem se želi podstaći brži razvoj, odnosno gdje se želi zadržati ili privući stanovništvo.
- osigurati dovod potrebne količine kvalitetne vode na prostorima postojećeg i planiranog građevinskog zemljišta.
- dograđivati postojeću i intenzivirati izgradnju kanalizacione mreže, te je dovesti u ravnotežu sa vodosnabdijevanjem.
- regulirati vodotoke i smanjiti eroziju tla, te spriječiti ili smanjiti moguće štete.
- ostvarivati mogućnosti za maksimalnu upotrebu postojećih izvora energije i njihove dostupnosti svim područjima kroz modernizaciju i dogradnju.
- obezbjediti poštansko - telekomunikacijski saobraćaj uvođenjem novih tehnologija sa ciljem dostizanja evropskih standarda.

III.2. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA PRIVREDNE JAVNE INFRASTRUKTURE

III.2.1. Smjernice za razvoj saobraćajnog sistema

Osnovom prostornog razvoja privredne i javne infrastrukture usmjerava se razvoj saobraćajne infrastrukture u skladu sa planiranim razvojem u cilju povezivanja na saobraćajnu infrastrukturu države Bosne i Hercegovine, entiteta i susjednih država kao i funkcionalno saobraćajno povezivanje naseljenih mjesta.

- izraditi dugoročnu strategiju razvoja putnog sektora
- razviti sistem menadžmenta, monitoringa i zaštite puteva,
- formirati bazu podataka za cestovnu mrežu na teritoriji općine kao osnovu sistema upravljanja i monitoring. Time bi se na efikasan način pratilo stanje puteva i dobijali podaci za planiranje i programiranje radova na održavanju rekonstrukcije i izgradnje puteva,
- izraditi studiju izvodljivosti za rekonstrukciju putne mreže,
- revitalizirati, modernizirati postojeću putnu mrežu (modernizacija regionalnog puta Kalesija – Sapna – Teočak., odnosno brže saobraćajnice koja predstavlja vezu sa susjednim općinama)
- povećati intenzitet saobraćaja na pojedinim dionicama postojeće putne infrastrukture,
- povećati nivo bezbjednosti na lokalnim i regionalnim putevima u skladu sa utvrđenim prioritetima,
- ostvariti dobru saobraćajno – transportnu povezanost svih dijelova teritorije općine međusobno, kao i sa susjednim teritorijama, a time i sa širim okruženjem
- modernizacija i povećanje nivoa bezbjednosti na regionalnim putevima
- osigurati finansijska sredstva,

III.2.2. Smjernice za razvoj telekomunikacione infrastrukture

S obzirom na važnost telekomunikacionih usluga na razvoj ukupnog društva, neophodno je razvijati ovu infrastrukturu. Shodno Prostornom planu Tuzlanskog kantona, potrebno je povećati (fizičke kapacitete infrastrukture mjereno na sto stanovnika):

- broj priključaka fiksne mreže
- broj priključaka mobilne mreže
- broj priključaka internet korisnika
- broj priključaka preko mobilne mreže (GPRS, EDGE)
- broj priključaka CaTV
- broj priključaka DTV (digitalne tv).

Takođe, u planskom periodu potrebno je da se broj korisnika primjenjenih tehnologija poveća:

- broj korisnika ISDN linija na 100 linija, 10% do 2017. godine, 20% do 2020. godine
- broj korisnika širokopojsnog pristupa na 100 linija, 5% do 2017., 30% do 2024. godine;
- broj korisnika GPRS, EDGE mobilnih komunikacija 25% do 2020. godine
- broj korisnika UMTS (3G) mobilnih komunikacija 20% do 2023. godine.

Pored fizičkog povećanja broja korisnika telekomunikacionih servisa neophodno je graditi mreže sljedeće generacije a to znači:

- izgradnja širokopojsne telekomunikacione infrastrukture,
- izgradnja multiservisnog transportnog sistema za paketsku, fiksnu i mobilnu mrežu,
- izgradnja mobilne mreže treće generacije.

Ove mreže su višeslužne, višekorisničke, fleksibilne, skalabilne i visokoraspoložive. Kao takve omogućavaju i konvergenciju usluga, konvergenciju mreža i konvergenciju operatera i davaoca usluga što će korisnicima dati mogućnost jednostavnog korištenja i uvijek najbolju konekciju na telekomunikacionu mrežu.

Konkretno za prostor općine Sapna, a shodno Strategiji razvoja fiksni mreža BH Telecom-a planiran je postepeni prelazak na optičku kablovsku infrastrukturu. Za korisnike to znači praktično neograničene brzine prenosa podataka, manju učestalost kvarova i brže otklanjanje istih. Ovaj plan potrebno je realizovati kroz više koraka po FTTX principu:

1. povezivanje optičkim kablovima sjedišta mjesnih zajednica sa centrom opštine (FTTN),
2. povezivanje manjih telekomunikacionih čvorišta u urbanim i ruralnim dijelovima opštine optičkim telekomunikacionim vodovima (FTTC),
3. privođenje optičkih vodova do zgrada (FTTB),
4. priključenje domaćinstava na optičku telekomunikacionu infrastrukturu (FTTH)

Telekomunikacione vodove u urbanom dijelu opštine potrebno je polagati u kablovsku kanalizaciju radi veće pouzdanosti i lakše dogradnje. U ruralnim dijelovima opštine telekomunikacionu infrastrukturu moguće je polagati direktno u rov, uz korištenje nadzemnih telekomunikacionih izvoda ili kablovskih okana za grananje mreže.

Planirana je instalacija novih GSM i UMTS baznih stanica u skladu sa studijama koje izrađuju operateri mobilne telefonije..

III.2.3. Smjernice za razvoj energetske infrastrukture

Razvoj energetske infrastrukture u planskom periodu bazirat će se na sljedećem:

- sanacija dotrajalog dijela distributivne nadzemne SN i NN mreže radi povećanja kvaliteta i pouzdanosti snabdijevanja potrošača električnom energijom i smanjenja tehničkih gubitaka,
- sve nove SN vodove i rekonstrukciju postojećih vodova realizovati ovješanjem vodova na AB ili ŽR stubovima,
- nove vodove, kao i postojeće koji se rekonstruišu graditi za naponski nivo 20kV, radi mogućnosti prelaska SN mreže na taj naponski nivo.

Na ovaj način obezbjeđuju se manji padovi napona i kvalitetnije napajanje potrošača električnom energijom, kao i manji distributivni gubici električne energije. Smanjivanje trajanja beznaponskog stanja kod krajnjih potrošača uslijed kvarova i intervencija na SN vodovima vršiti kroz sekcionisanje radijalne SN nadzemne mreže korištenjem rastavljača u udaljenim i manje opterećenim dionicama i reklozera u dionicama koje snabdijevaju veći broj potrošača.

U cilju smanjenja padova napona u NN mreži potrebno je skratiti NN vodove izgradnjom novih transformatorskih stanica i njihovom interpolacijom u postojeće NN vodove.

Sve nove NN vodove realizovati SKS vodovima ovješanim na AB stubovima ili na drvenim stubovima sa betonskim nogarima. Postojeće vodove realizovane AIFe užadima postepeno rekonstruisati uz zamjenu provodnika SKS vodovima.

Nove priključke objekata izvoditi nadzemno SKS-om ili podzemno.

Uzimajući u obzir relativno slabo razvijenu SN mrežu na području općine, ne postoje infrastrukturni preduслови za značajniju distribuiranu proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora.

III.2.4. Smjernice za razvoj komunalne infrastrukture

III.2.4.1. Smjernice za razvoj sistema vodosnabdijevanja

- izrada programa uređenja i zaštite svih izvorišta
- dovršiti izgradnju sistema vodosnabdijevanja MZ gdje postoji urađena projektna dokumentacija;
- rekonstrukcija stare vodovodne mreže (ako se pokaže da ima potrebe);
- uspostaviti svakodnevnu kontrolu vode (laboratorija);
- uraditi procjenu uticaja privrednih i drugih subjekata u zonama zaštite izvorišta i vodozahvata na kvalitet voda;
- izvršiti uklanjanje svih divljih deponija;
- snimiti stanje postojećih vodovoda;
- uspostaviti prioritetne zone zaštite izvorišta;
- riješiti vodosnabdijevanje u svim mjesnim zajednicama;
- povećati količinu vode u sistemu vodosnabdijevanja općine Sapna za 5 %;
- usvojiti Studiju dugoročnog vodosnabdijevanja na području općine Sapna;
- uspostaviti sistem kontrole svih lokalnih vodovoda i izvorišta pitke vode kroz uspostavljanje Registra lokalnih vodovoda i izvorišta pitke vode i mjera za kontrolu kvaliteta
- Izrada projekta vodovoda u Mjesnim zajednicama koje nemaju vodovodnu mrežu niti projektnu dokumentaciju (MZ Skakovica);
- proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Vitinica;
- proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Rastošnica;
- spajanje više vodovoda u cijelinu, ako postoji mogućnost.
- uspostaviti prioritetne zone zaštite izvorišta i njihovo uređenje;
- rješavanje imovinsko - pravnih odnosa.

III.2.4.2. Smjernice za razvoj sistema kanalizacije

U cilju smanjenja tereta zagađenja koji se unosi u površinske vode, odnosno poboljšanja i očuvanja kvaliteta površinskih voda, utvrđuju se smjernice za prikupljanje, odvođenje i prečišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda.

- Izraditi strategiju prikupljanja i prečišćavanja komunalnih i oborinskih otpadnih voda na području općine Sapna;
- Izgraditi kanalizacione mreže sa tretmanom otpadnih voda u dijelu općine gdje ne postoji kanalizaciona mreža;
- Izgraditi kanalizacione mreže sa tretmanom oborinskih voda u dijelu općine gdje ne postoji kanalizaciona mreža;
- Izraditi projekat za razdvajanje oborinskih od komunalnih otpadnih voda u Mjesnim zajednicama gdje postoji kanalizaciona mreža;
- Revidirati i po potrebi doraditi općinsku odluku o zabrani direktnog ispusta otpadnih voda iz domaćinstava i poljoprivrednih objekata u rijeke, rječice i potoke, a ako odluka nije donešena, treba je donijeti;
- Strategija prikupljanja i prečišćavanja industrijskih otpadnih voda na području općine Sapna.

Realizacija planiranih kanalizacionih sistema i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda

Po izradi odgovarajuće dokumentacije i usvajanju koncepcije prihvaćanja, odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda, općina pojedinačno utvrđuje redoslijed prioriteta za realizaciju planiranih objekata.

Za utvrđeni prioritet(e), pristupa se pripremi dokumentacije višeg nivoa, obezbjeđenju sredstava i provođenju procedure za dodjelu ugovora o nabavci, a potom i realizaciji planiranih radova.

Planirano je da se postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda izvode fazno. Planirano je također, gdje god je to izvodljivo, prečišćavanje komunalnih i otpadnih voda industrije na jednom postrojenju.

Kada su u pitanju kanalizacioni sistemi prednost treba dati kolektorskoj i kanalizacionoj mreži koja obezbjeđuje prihvata i dovođenje većih količina otpadne vode do postrojenja za prečišćavanje.

III.2.4.3. Smjernice za razvoj deponija otpada

- povećati broj stanovništva koje je obuhvaćeno sistemom sakupljanja i odvoza komunalnog otpada.
- izgraditi reciklažno dvorište na području općine. Reciklažno dvorište, na području općine Sapna, treba da bude otvorenog tipa u kojem će građani u toku radnog vremena, moći da odložiti vlastiti glomazni i ostali odvojeno sakupljeni otpad, uključujući i opasni otpad iz domaćinstva. Osim toga, građani će moći dobiti informacije o upravljanju otpadom, a osobito o potrebi smanjivanja ukupnih količina otpada za odlaganje, te boljeg iskorištavanja raznih vrsta otpada. Neće se naplaćivati prihvatanje razdvojenog otpada koji dovezu građani. U sklopu reciklažnog dvorišta planirati traku za sotiranje mješovitog komunalnog otpada u cilju izdvajanja korisnih sirovina.
- postaviti namjenske kontejnere zatvorenog tipa za odlaganje otpada u svim urbanim dijelovima općine čime će se omogućiti prikupljanje čvrstog otpada sa cijelog prostora općine,
- prikupljanje odloženog otpada i njegov transport do odlagališta ili do budućeg reciklažnog dvorišta, se treba vršiti specijalizovanim namjenskim vozilima za prikupljanje i transport komunalnog otpada.

- na nivou općine uspostaviti održivi integralni sistem upravljanja otpadom koji će se bazirati na principima održivog razvoja - izbjegavanje nastanka otpada, razvrstavanje, smanjenje, ponovno korišćenje i reciklažu otpada.
- planirati i uspostaviti organizaciju informacionog sistema u oblasti upravljanja otpadom, kao baze za planiranje i stalno unaprjeđenje sistema upravljanja otpadom.
- izvršiti uklanjanje divljih deponija i sanaciju lokacije gdje su bile divlje deponije.
- planirati i sprovesti edukativnu kampanju sa ciljem upoznavanja stanovništva sa potrebom pravilnog odlaganja i upravljanja otpadom.

III.3. OSNOVA PROSTORNOG RAZVOJA OKOLINE

III.3.1. Smjernice za razvoj vanurbanih područja

Na području općine vanurbano područje najvećim dijelom čini poljoprivredno i šumsko zemljište. Tu su još i zemljišta namijenjena za turizam i rekreaciju, privredni kompleksi, te svi infrastrukturni koridori. Prostorne mogućnosti razvoja općine mogu se ocijeniti kao povoljne za planirani dugoročni razvoj, pod uslovom njegovog racionalno korištenja, posebno vanurbanih područja.

Radi poboljšanja naslijeđenog stanja, budući raspored proizvodnih kapaciteta i drugih sadržaja u prostoru, prilagoditi sljedećim smjernicama za razvoj vanurbanih područja:

- kvalitetne poljoprivredne površine i vrijedna šumska područja zaštititi od promjene namjene, odnosno izgradnje objekata;
- posebno odrediti i sačuvati izrazito vrijedne prostore za poljoprivrednostočarske djelatnosti
- u vanurbanim područjima dati mogućnost povećanja gustine izgrađenosti, koja je na ovim prostorima vrlo niska;
- poboljšati saobraćajnu povezanost područja unutar općine, kao i općine sa okruženjem;
- postepeno rješavati probleme ostale infrastrukture, posebno izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže, tako da se sačuvaju izvorišta pitke vode;
- posebno zaštititi područja prirodne i kulturne baštine;
- izgradnju turističkih kapaciteta planirati racionalno, tako da se vodi računa o zaštiti okolnog vrijednog područja.

III.3.2. Smjernice za razvoj poljoprivrede, stočarstva i šumarstva

III.3.2.1. Poljoprivreda i stočarstvo

Zbog značaja poljoprivrednog zemljišta i poljoprivrede u cjelini, posebno je neophodno da se mjerama zemljišne politike obezbijedi zaštita poljoprivrednog zemljišta i njegovo racionalno korištenje, odnosno da se kvalitetnije zemljište u cjelini koristi za proizvodnju hrane.

U cilju vođenja što efikasnije politike u gazdovanju poljoprivrednim zemljištem i stočarstvom, neophodno je:

- Podsticati tržište zemljištem ukidanjem poreza na promet zemljišta,
- Izmijeniti Zakon o nasljeđivanju kako bi se spriječilo dalje usitnjavanje zemljišta,
- Podsticati programe komasacije zemljišta,

- Državno poljoprivredno zemljište dodjeljivati zapaženim poljoprivrednim proizvođačima kako bi uvećali svoj posjed i dr.
- Korištenje sorti višeg genetskog potencijala,
- Viši nivo korištenja đubriva i pesticida,
- Korištenje adekvatne mehanizacije,
- Razvoj poljoprivrednog zemljišta investiranjem u sisteme za navodnjavanje, te putem agromelioracija u širokim riječnim dolinama,
- Nadoknaditi deficit obradivog zemljišta uređenjem zemljišta hidromelioracijama (odvodnjavanje i navodnjavanje),
- Proizvodnja hrane u zaštićenom prostoru (staklenici, plastenici, gljivarnici),
- Sprečavanje pretvaranja poljoprivrednog u nepoljoprivredno zemljište,
- Organizovati monitoring, tj. praćenje promjena namjene korištenja zemljišta uz formiranje zemljišnog informacionog sistema (ZIS), kao dijela geografsko informacionog sistema,
- Primijeniti zakonsku regulativu kod promjene namjene zemljišta, tj. zaštititi bonitete, II, III, kategorije, od njihovog korištenja izvan sfere poljoprivrede,
- Posebnim odlukama ograničiti korištenje kvalitetnih zemljišta (III-IVb kategorije) za izgradnju stanova, industrije i drugih objekata,
- U cilju daljeg razvoja sistema odvodnje zemljišta, izraditi odgovarajuće projekte,
- Posebnim odlukama omogućiti korištenje sredstava iz Fonda, a koja su se akumulirala promjenom namjene korištenja zemljišta u druge svrhe, za uređenje zemljišta i njegovo istraživanje,
- Istražiti varijante zemljišne rente kao tržišne kategorije i na osnovu toga donijeti propise o renti kao jednom od regulatora korištenja prostora,
- Donijeti razvojne programe kroz planove zaštite i racionalnog korištenja zemljišta,
- Podržati razvoj poljoprivredno – prehrambene proizvodnje,
- Pojačati i intenzivirati rad inspeksijskih službi iz ove oblasti,
- Potrebno je donijeti odredbe o standardima kvaliteta i zahtjevima za obilježavanje proizvoda,
- Povećavati stočni fond,
- Povećanje površina pod krmnim biljem i povećanje proizvodnje i prinosa radi povećanja stočnog fonda, potreba za proizvodnjom kvalitetne stočne hrane, te potrebom popravljivanja kvaliteta zemljišta djelovanjem leguminoza kao bioloških melioratora zbog prisustva azotofiksatora na korijenu biljaka,
- Poboljšati genetsku osnovu za stočarsku proizvodnju,
- Usmjeravati vrstu stočarstva prema specifičnosti općine.

III.3.2.2. Šumarstvo

Šumovitost općine Sapna iznosi cca 68% što je iznad prosjeka šumovitosti koji za Federaciju Bosne i Hercegovine iznosi 48%⁶². Iako je stepen šumovitosti na zadovoljavajućem nivou, potrebno je raditi na pošumljavanju površina koja su obrasla sukcesivnim vegetacijskim stadijama, šibljacima, šikarama, ugrožena sječom i koja nisu poljoprivredno atraktivna. Takođe, potrebno je i pošumljavati ona područja koja su devastirana na razne načine. Pošumljavanje vršiti više četinarima, nego lišćarima, kako bi se povećalo učešće šuma sa četinarima u ukupnim šumskim površinama

Osnovna planska postavka se zasniva na unapređenju sadašnjeg stanja, vrijednosti i šumovitosti radi općekorisnih funkcija šuma i očuvanja životne sredine.

U cilju kvalitetnijeg i efikasnijeg rada na saniranju i unapređenju stanja šume, potrebno je poduzeti slijedeće mjere:

⁶² Podaci iz Informacije o gospodarenju šumama u Federaciji BiH u 2012. godini i planovima gospodarenja šumama za 2013. godinu, BiH, FBiH, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva

- izrada Programa dugoročnog razvoja šumarstva;
- certifikacija šuma,
- kontrolisano korištenje (sječa) šuma,
- obezbjeđenje zaštite šuma od požara i drugih štetnika biotskog i abiotskog porijekla,
- uklanjanje mina,
- pošumljavanje površina obraslih sukcesivnim vegetacijskim stadijima, šibljacima i šikarama;
- pošumljavanje područja ugroženih sječom i onih koja nisu poljoprivredno atraktivna,
- pošumljavanje područja koja su devastirana na razne načine, uz zadržavanje sadašnjeg godišnjeg obima sječe ili njegovog smanjivanja
- pošumljavanje vršiti više četinarima, nego lišćarima, kako bi se povećalo učešće šuma sa četinarima u ukupnim šumskim površinama;
- putem pošumljavanja i drugih šumsko uzgojnih mjera izdanačke šume prevoditi u srednje i visoke.
- formiranje takvog sastava šuma koje će kontinuirano davati ujednačene prirodne prinose po količini i kvalitetu,
- ostvarivanje trajno što većeg prinosa šuma koji će zadovoljavati potrebe društva,
- ostvarivanje što boljih ekonomskih efekata sada i u budućnosti primjenom suvremenih metoda i sredstava rada u skladu sa prethodno navedenim ciljevima.

III.3.3. Smjernice za razvoj privrednih zona

Planom namjene prostora su utvrđene lokacije mogućih privrednih zona. To će biti rezervirane površine namijenjene za te namjene, sve do pojave interesenata u skladu sa pravilima za davanje lokacija ili posebnih zahtjeva iz pravila ponašanja Evropske zajednice.

Privredne zone će se locirati u skladu sa tehničkim i privrednim zahtjevima, a u planiranju i operacionalizaciji poslovanja će biti obavezne na:

- operativnu primjenu modernih tehnologija,
- stvaranje okruženja za inovativni razvoj,
- maksimalno poštivanje i primjenu evropskih standarda o zaštiti okoline,
- zadovoljavanje potreba lokalne i regionalne privrede,
- pomaganje malih i srednjih preduzeća (MSP) u razvoju.

Privredne zone, u planiranom vremenu svog postojanja na planiranom prostoru se obavezuju na dosljedno provođenje u djelo aktuelnih propisa u oblasti prostornog uređenja, zaštite i unapređenja kvaliteta životne okoline i privrednog razvoja.

III.3.4. Smjernice za razvoj turizma

III.3.4.1. Smjernice za razvoj turizma na bazi prirodne baštine

- intenziviranje procesa zakonske zaštite prirodnog naslijeđa,
- rekonstrukcija putne infrastrukture,
- uključivanje u turističko korištenje lokalnih, šumskih i nekategorisanih puteva,
- vizualna identifikacija lokaliteta prirodnog naslijeđa pored putnih pravaca (natpisne table, panoji, displeji, šematski prikazi, prezentacijski tekstovi),
- urbanističko prostorna analiza i izgradnja potrebne infrastrukture na temelju te analize,
- podizanje optimalnih receptivnih kapaciteta koristeći estetske elemente konkretnog pejzaža u projektnoj koncepciji,

- određen broj receptivnih objekata mora se graditi na načelima tradicijske gradnje i historijskih ugostiteljskih objekata, kao što su: stari hanovi, karavan saraji, musafirhane, manastirski konaci i sl.,
- edukativna funkcija na podizanju turističke kulture lokalnog stanovništva koristeći postojeće vrijednosti tradicijsku prostodušnost i gostoljubivost stanovništva.

III.3.4.2. Smjernice za razvoj turizma na bazi kulturne baštine

Ono što bi bilo značajno naglasiti u okviru ovog segmenta je:

- osigurati dostupnost kulturnim dobrima,
- izvršiti deminiranje prostora objekta kulturnog naslijeđa,
- stvoriti sigurnost objekta u konstruktivnom smislu i u smislu prohodnosti,
- osigurati piktograme sa edukativnim i komunikacijskom porukom na više jezika,
- postaviti malu muzeološku postavku u nekim od objekata ili organizirati lapidarij na otvorenom prostoru,
- dati informacije na internetu,
- osigurati pisani promotivni materijal o kulturnom dobru,
- osigurati prostor za odmor i rekreaciju (nadstrešnice, sokovi, kafa),
- osigurati i mogućnost raznih audiovizualnih prikazivanja historijskih događaja koji su se desili na samom lokalitetu.

ČETVRTI DIO

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Tuzlanski Kanton
OPĆINA SAPNA
Općinsko vijeće

Broj:02-02-1446-2/16
Sapna, 05.08.2016.godina

Na osnovu člana 16. stav 1. Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 2/06, 72/07, 32/08, 4/10, 13/10, i 45/10), člana 34. stav (4) Zakona o prostornom uređenju i građenju ("Službene novine Tuzlanskog kantona", broj 6/11, 4/13, 15/13, 3/15 i 2/16) i člana 22. i 124. Statuta općine Sapna („Službeni glasnik Općine Sapna“ broj 6/07, 8/09 i 3/12), Općinsko vijeće Sapne na sjednici održanoj 05.08.2016.godine donosi:

O D L U K U

o provođenju Prostornog plana općine Sapna za period 2013 - 2033. godine

I OPĆE ODREDBE

Član 1.

Odluka o provođenju Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033.godine (u daljem tekstu: Odluka) je sastavni dio Prostornog plana općine Sapna za period 2013-2033. godine (u daljem tekstu: Prostorni plan) koji se primjenjuje na cijelo područje općine Sapna, površine 122,35 km².

Član 2.

Ovom Odlukom utvrđuju se uslovi korištenja, izgradnje, uređenja i zaštite prostora, uslovi za održivi i uravnotežen razvoj na području općine Sapna, čime se obezbjeđuje provođenje Prostornog plana. Odlukom se utvrđuju:

I Opće odredbe

II Program mjera prostornog uređenja i aktivnosti za provođenje prostornog plana

III Usklađivanje dokumenata prostornog uređenja

IV Uređenje prostora i namjena površina

V Uslovi izgradnje objekata i korišćenja prostora

VI Uslovi smještaja privrednih sadržaja u prostoru

VII Uslovi smještaja društvenih djelatnosti u prostoru

VIII Uslovi korištenja prostora na zaštićenim infrastrukturnim pojasevima i zonama i na zaštićenim područjima

IX Mjere očuvanja kulturno-historijskog naslijeđa

X Mjere očuvanja zaštićenih područja prirodnih vrijednosti

XI Postupanje sa otpadom

XII Groblja

XIII Mjere sprečavanja nepovoljnih uticaja na okoliš

XIV Mjere zaštite prava lica sa smanjenim tjelesnim sposobnostima

XV Mjere zaštite stanovnika i materijalnih dobara od prirodnih i ljudskim djelovanjem izazvanih nepogoda i katastrofa i ratnih djelovanja

XVI Mjere provedbe

XVII Nadzor i upravne mjere

XVIII Prelazne i završne odredbe

Član 3.

Dokumentacija Prostornog plana sadrži:

I) **Prostornu osnovu plana** (analogna i digitalna forma)

a) Tekstualni dio Prostorne osnove sadrži:

1. Analiza stanja prostornog uređenja
2. Ocjena stanja u prostoru
3. Mogući pravci prostornog razvoja
4. Konceptija prostornog razvoja

b) Grafički dio čine 21 grafički prilog na kojima je prikazano postojeće stanje prostornog uređenja područja općine Sapna i 4 grafička priloga na kojima je data konceptija prostornog razvoja. Digitalne karte urađene su na topografskim podlogama u razmjeri 1:25000.

II) **Prostorni plan** – (analogna i digitalna forma)

a) Tekstualni dio Prostornog plana sadrži:

1. Opći i posebni ciljevi prostornog razvoja
2. Projekcija prostornog razvoja
3. Projekcija razvoja prostornih sistema
4. Odluka o provođenju Prostornog plana

b) Grafički dio Prostornog plana čine 23 grafička priloga na kojima je prikazana projekcija prostornog razvoja područja općine. Digitalne karte urađene su na topografskim podlogama u razmjeri 1:25000.

c) Grafički dio Odluke o provođenju Prostornog plana sadrži grafičke priloge, u digitalnoj i analognoj formi, urađena na geodetskim podlogama u razmjeri 1:5000.

III) **Studija ranjivosti prostora općine Sapna**

Član 4.

Prostorni plan donosi se za period od dvadeset godina i obavezujući je dokument za regulisanje odnosa prostornog uređenja na teritoriji općine Sapna.

Prostorni plan je osnov za pripremu, izradu i donošenje detaljnih planskih dokumenata za pojedina područja.

II PROGRAM MJERA PROSTORNOG UREĐENJA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA

Član 5.

Program mjera i aktivnosti za provođenje Prostornog plana odnosi se na I etapu, odnosno prvi dvogodišnji period realizacije Prostornog plana 2016 -2018. (u daljem tekstu prva etapa) , nakon čega se radi Izvještaj o stanju u prostoru.

Općinsko vijeće, na osnovu Izvještaja o stanju u prostoru iz prethodnog stava, donosi četverogodišnji program mjera i aktivnosti za unapređenje stanja na prostoru općine Sapna, koji sadrži procjenu potrebe izrade novih, odnosno izmjene i dopune postojećih planskih dokumenata, potrebu pribavljanja podataka i stručnih podloga za njihovu izradu, te druge mjere i aktivnosti od značaja za izradu i donošenje tih dokumenata. Nadležna općinska služba dužna je voditi dokumentaciju potrebnu za praćenje stanja u prostoru, izradu i praćenje provođenja planskih dokumenata.

II.1. MJERE EKONOMSKE POLITIKE

Član 6.

U oblasti ekonomske politike na nivou općine, potrebno je naročito:

- izrada plana privlačenja investicija na području općine Sapna,
- izrada plana za podršku razvoju malog i srednjeg preduzetništava koji će biti konkurentan i okrenut izvozu,
- izrada plana stimulanja zapošljavanja u oblasti šumarstva i poljoprivrede;
- izrada programa turističkog razvoja kojim će se odrediti prioriteti razvoja, dinamika i dr.,
- započeti turističku afirmaciju obala jezera Snježnica, kroz realizaciju izgradnje vikend zone (izletničko-rekreativni i vikend turizam);
- započeti uređenje industrijsko-poslovnih i stambeno-poslovnih zona u skladu sa Regulacionim planovima;

II.2. MJERE ZEMLJIŠNE POLITIKE

Član 7.

U cilju obezbjeđenja racionalnog korištenja, te sistmske i efikasne zaštite zemljišta od neplanskog korištenja, potrebno je naročito:

- davati inicijativu i raditi na ažuriranju katastarskih podataka o poljoprivrednom, šumskom, građevinskom i drugom zemljištu, radi usklađivanja podataka sa stanjem na terenu;
- izgrada politike trajne zaštite turistički vrijednih (na osnovu programa turističkog razvoja) zemljišta do njihovog privođenja namjeni
- izrada politike trajne zaštite zemljišta za privredne zone do njihovog privođenja namjeni.
- uspostaviti odgovarajuće evidencije u prometu, korištenju zemljišta i dr.;
- kontinuirano razvijati i unapređivati geografski informacioni sistem (GIS), koji će uz registar svih nekretnina biti okosnica za donošenje mjera i propisa u oblasti uređenja i korištenja prostora.

II.3. MJERE INVESTICIONE I POREZNE POLITIKE

Član 8.

- racionalizovati i na najmanje vremenske intervale skratiti procedura registracije firmi, odobravanja lokacija i pribavljanja dokumenata potrebnih za otvaranje procesa investiranja
- investicionom politikom obezbjediti takvo usmjeravanje sredstava za investicije koje će podsticati ostvarivanje usvojene politike prostornog uređenja;
- podržavati politiku stimulisanja investitora za izgradnju objekata sa savremenim proizvodnim tehnologijama;
- preduzimati mjere za ostavriavanje kvalitetnih uslova zaštite i unapređenja životne sredine i održivog razvoja.

II.4. OBAVEZE U POGLEDU DETALJNIJEG PLANIRANJA UREĐENJA PROSTORA

Član 9.

Prostornim planom utvrđuje se obaveza izrade sljedećih detaljnih planskih dokumenata:

Detaljni planski dokumenti (regulacioni plan)

središte općine:

- stambeno poslovnu zonu "Centar" (u izradi)

industrijsko-poslovne zone:

- industrijsko poslovnu zonu 1 (u izradi),
- industrijsko-poslovnu zonu 2

društveno – opslužni centar-Vitinica

vikend naselje (područje za razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma)

Ukoliko se ukaže potreba Općinsko vijeće će na prijedlog Općinskog načelnika donijeti Odluku o detaljnim planskim dokumentima za ostala područja općine.

Granice regulacionih planova industrijsko-poslovne zone 2, vikend naselje (područje za razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma), utvrđene su ovim prostornim planom i prikazane na grafičkom prilogu broj V – Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i van urbanog područja sa režimima građenja.

Ukoliko se ukaže potreba, moguća je izmjena istih. Detaljne granice regulacionih planova utvrdit će se Odlukom o pristupanju izradi planskih dokumenata koji donosi Općinsko vijeće.

Granica društveno opslužnog centra Vitinica, utvrdit će se Odlukom Općinskog vijeća.

Član 10.

Do donošenja detaljnih planskih dokumenta iz člana 9. ove Odluke urbanističko tehnički uslovi u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti utvrđivati će se na osnovu Prostornog plana.

II.5. PROGRAM MJERA I AKTIVNOSTI ZA PROVOĐENJE PROSTORNOG PLANA ZA PROPISANI DVOGODIŠNJI PERIOD PODRAZUMJEVA IZRADU SLJEDEĆIH DOKUMENATA

- Regulacioni plan “Industrijsko-poslovne zone 1” u Sapni
- Regulacioni plan Stambeno-poslovne zone “Centar” u Sapni

III USKLAĐIVANJE DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA

Član 11.

Prostorni plan je javni dokument i pokriva cijelu teritoriju općine, i kao takav je dostupan svim zainteresovanim.

Realizaciju mjera provedbe Prostornog plana provoditi će općina Sapna putem nadležne službe. Da bi se moglo operativno djelovati na cijeloj teritoriji potrebno je u kontinuitetu nastaviti aktivnosti kojim će se ostvariti mogućnosti rada svih nivoa nadležnosti da konkretno ostvare zacrtane ciljeve i opredjeljenja. Da bi se ovo moglo sprovesti potrebno je odmah pristupiti ostvarenju slijedećeg:

- isključiti iz dalje upotrebe akta i dokumenta kojima su istekli rokovi važnosti kao i sve planske dokumente koji su u neskladu sa ovim Prostornim planom,
- obezbjediti izradu detaljnih planskih dokumenata propisanih ovim planom,
- povremene izmjene i dopune Prostornog plana u ovisnosti od rezultata iz izvještaja stanja u prostoru.

Donijeti podzakonske akte (pravilnike) o urbanom mobilijaru, aspektu materijala i boja na fasadama građevina u Općini, i sl.

IV UREĐENJE PROSTORA I NAMJENA POVRŠINA

Član 12.

Prostornim planom općine Sapna utvrđuje se slijedeće:

- 1 Urbana područja
- 2 Režimi građenja
- 3 Građevinsko zemljište
- 4 Poljoprivredno i šumsko zemljište
- 5 Rude i drugi mineralni resursi
- 6 Vode i vodno zemljište sa zaštitnim zonama i pojasevima
- 7 Područja namjenjena turizmu
- 8 Ugrožena područja
- 9 Saobraćajna infrastruktura
- 10 Vodna infrastruktura
- 11 Elektroenergetska infrastruktura
- 12 Telekomunikacije
- 13 Termoenergetika

Uređenje prostora prikazano je na kartama razmjere 1:5000

IV.1. URBANA PODRUČJA

Član 13.

Ukupna površina urbanih područja iznosi 1068,67 ha, što je cca 8% površine općine. Urbana područja, osim građevinskog zemljišta obuhvataju i zemljišta druge namjene (šumske, poljoprivredne, vodne i slično)

Prostornim planom općine Sapna utvrđeno je deset urbanih područja, koji su dati u sljedećoj tabeli:

redni broj	urbano područje	naseljena mjesta koja obuhvata (dio)	površina ha	struktura % ⁶³
1.	Sapna-Kraljevići	Sapna, Kraljevići, Goduš	289,55	2,37
2.	Kobilići	Kraljevići	24,48	0,2
3.	Međeđa	Međeđa	131,60	1,08
4.	Rastošnica I	Rastošnica	150,87	1,23
5.	Rastošnica II	Rastošnica	173,14	1,42
6.	Kovačevići	Vitinica	38,23	0,31
7.	Goduš	Goduš	35,47	0,29
8.	Zaseok	Zaseok	46,93	0,38
9.	Nezuk	Nezuk	41,14	0,34
10.	Vitinica	Vitinica, Sapna	137,26	1,12
	ukupno urbana područja		1068,67	8,73
	ukupno općina		12235	100

1. Urbano područje Sapna-Kraljevići

Urbano područje Sapna-Kraljevići, obuhvata dijelove naseljenih mjesta Sapna, Kraljevići i Goduš. Kroz ovo urbano područje, prolazi regionalni put R456 Priboj-Sapna-Karakaj i manjim dijelom regionalni put Sapna-Kalesija.

Nalazi se u jugoistočnom dijelu općine, te je sa istoka ograničeno najvećim dijelom šumskim kompleksom, sjeverozapada poljoprivrednim kompleksima, a sa zapadnog dijela ograničeno je pretežno šumama ali i poljoprivrednim zemljištem. Sa juga ograničeno je građevinskim zemljištem. Površina ovog urbanog područja iznosi 289,55 ha.

2. Urbano područje Kobilići

Urbano područje Kobilići, sa površinom od 24,48 ha, nalazi se u jugoistočnom dijelu općine. Ovo urbano područje je locirano u nastavku urbanog područja Sapna, tj. sa njegove jugozapadne strane i razvija se uz postojeći lokalni put. Graniči se sa poljoprivrednim i šumskim zemljištem.

3. Urbano područje Međeđa

Urbano područje Međeđa nalazi se u jugozapadnom dijelu i zauzima prostor istočno od regionalnog puta Sapna-Kalesija, površine 131,60 ha. Najvećim dijelom ograničeno je kompleksima poljoprivrednog zemljišta.

4. Urbano područje Rastošnica I

Urbano područje Rastošnica 1 se nalazi u sjeverozapadnom dijelu općine. Zauzima prostor zapadno od jezera Sniježnica i regionalnog puta R456 Priboj-Sapna-Karakaj. Površina ovog urbanog područja iznosi 150,87 ha. Sa istočne strane većim dijelom je ograničeno kompleksima šuma, te jezerom, sa sjevera šumama, a sa zapadne strane pretežno poljoprivrednim zemljištem. Sa jugozapadne strane ograničeno je šumskim površinama.

5. Urbano područje Rastošnica II

Urbano područje Rastošnica 2 se nalazi u sjevernom dijelu općine, istočno od jezera Sniježnica i regionalnog puta R456 Priboj –Sapna-Karakaj. Obuhvata površinu 173,14 ha. Sa sjeverne i istočne

⁶³ učešće u ukupnoj površini općine

strane ograničeno je šumskim kompleksima, a sa zapadne strane najvećim dijelom poljoprivrednim površinama.

6. Urbano područje Kovačevići

Urbano područje Kovačevići se nalazi u istočnom dijelu općine, obuhvatajući površinu od 38,23 ha. Sa juga je ograničeno urbanim područjem Vitinica. Sa jugozapadne i istočne strane ograničeno je poljoprivrednim kompleksima, a sa zapadne šumskim kompleksom.

7. Urbano područje Goduš

Urbano područje Goduš se nalazi u centralnom dijelu općine sa površinom od 35,47 ha. Kroz ovo urbano područje prolazi regionalni put R 456 Priboj-Sapna-Karakaj. Ovo urbano područje ograničeno je juga, istoka i sjevera šumskim kompleksima, a sa zapadne strane poljoprivrednim površinama.

8. Urbano područje Zaseok

Urbano područje Zaseok se nalazi u jugoistočnom dijelu općine i zauzima površinu 46,93 ha. Sa istočne strane ograničeno je granicom Kantona, tj. općine. Sa ostalih strana ovo urbano područje je ograničeno poljoprivrednim i šumskim kompleksima.

9. Urbano područje Nezuk

Urbano područje Nezuk se nalazi u jugoistočnom dijelu općine. Većim dijelom ovo urbano područje je ograničeno poljoprivrednim kompleksom, te malim dijelom građevinskim površinama. Obuhvata površinu od 41,14 ha.

10. Urbano područje Vitinica

Urbano područje Vitinica se nalazi se u istočnom dijelu općine, površine 137,26 ha. Najvećim dijelom ograničeno je poljoprivrednim kompleksima, malim dijelom građevinskim zemljištem. Sa sjeveroistoka je ograničeno urbanim područjem Kovačevići.

Član 14.

Prostorni obuhvati urbanih područja općine Sapna iz prethodnog člana obuhvataju postojeća i planirana građevinska zemljišta, te ostala zemljišta sa utvrđenim namjenama, a prostorno su određeni sljedećim koordinatama centroida:

Urbano područje	X	Y
Sapna-Kraljevići	6580037,43645	4928642,71724
Kobilići	6579316,06916	4926969,05276
Međeđa	6576520,42565	4926273,12189
Rastošnica I	6577406,45927	4935787,85567
Rastošnica II	6579411,3093	4936610,48982
Kovačevići	6582287,23667	4931057,54866
Goduš	6577012,97199	4931316,90941
Zaseok	6580948,3295	4925189,81319
Nezuk	6579446,3607	4924781,63936
Vitinica	6581122,37911	4929917,10691

Granice urbanih područja prikazane su na grafičkom prilogu broj V-Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i van urbanog područja sa režimima građenja.

Član 15.

Izuzetno, na zemljištima koja nisu utvrđena kao urbano područje, odnosno građevinsko zemljište, mogu se graditi objekti i vršiti radovi i to:

- magistralne i regionalne infrastrukture (prometna, energetska, vodoprivredna, telekomunikacijska i dr.),
- zdravstvene, rekreacione i sportske građevine,
- građevine za potrebe odbrane i vojske,
- stambene i privredne zgrade poljoprivrednih proizvođača za potrebe poljoprivredne proizvodnje i seoskog turizma, uključujući meliracione sustave i sustave navodnjavanja,
- istraživanje, iskorištavanje i uređivanje prostora prirodnih dobara (mineralne sirovine, šume, vode, poljoprivredno zemljište i dr.),
- komunalne i druge slične građevine (deponije komunalnog otpada, groblja, spomen obilježja i sl.).

Izgradnja objekata i vršenje radova iz prethodnog stava ne može se odobriti na zemljištima koja su Prostornim planom ili odredbama ove Odluke utvrđena kao zaštićena područja, zone ili pojasevi.

IV.2. REŽIMI GRAĐENJA

Član 16.

Ovim Prostornim planom, u skladu sa Zakonom, utvrđeni su sljedeći režimi građenja:

- režim građenja prvog stepena
- režim građenja četvrtog stepena

Član 17.

Režim građenja **prvog stepena** utvrđuje se za:

središte općine:

- stambeno poslovnu zonu "Centar"

industrijsko-poslovne zone:

- industrijsko poslovnu zonu 1
- industrijsko-poslovnu zonu 2

društveno – opslužni centar-Vitinica

vikend naselje (područje za razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma).

Na urbanom i vanurbanom području, na kojem se planira izgradnja, a za koje je utvrđen režim građenja prvog stepena, lokacijska informacija se izdaje na osnovu regulacionog plana.

Do donošenja regulacionih planova za definisanje preduvjeta za projektovanje i odbravanje buduće promjene u prostoru korisiti će se Prostorni plan.

Član 18.

Režim građenja četvrtog stepena utvrđuje se za područja građevinskih zemljišta unutar i van urbanih područja izuzev građevinskih zemljišta gdje je utvrđen režim građenja prvog stepena.

Za građevinsko zemljište unutar i van urbanih područja za koji je utvrđen režim građenja četvrtog stepena uvjeti za odobravanje promjene u prostoru (građenje) utvrđuju se Prostornim planom općine i važećom zakonskom regulativom. Izuzetak čine urbana područja, odnosno građevinska zemljišta za koja je predviđena izrada regulacionog plana.

Član 19.

Režimi građenja predstavljeni su na grafičkom prilogu broj V-Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i van urbanog područja sa režimima građenja.

Član 20.

Na građevinskom zemljištu unutar urbanih područja općine Sapna i na građevinskom zemljištu izvan urbanih područja za koje nije predviđena obaveza izrade detaljnog planskog dokumenta, odnosno na kojem se uslovi za odobravanje građenja utvrđuju na osnovu Prostornog plana i važeće zakonske regulative propisuju se sljedeći urbanističko – tehnički uslovi:

- objekti u zonama individualnog stanovanja mogu biti građeni kao slobodnostojeći, dvojni ili objekti koji formiraju ulične nizove, s tim da tlocrtna površina stambenog objekta ne može biti manja od 40 m².
- dvorišta individualnih stambenih i stambeno-poslovnih objekata, koja su orjentisana prema pristupnoj saobraćajnici, moraju se završno obraditi kao uređena zelena površina, sa uređenim pješačkim i kolskim pristupom;
- izgradnja pomoćnih i gospodarskih objekata nije dozvoljena u prednjem dijelu dvorišta, izuzetno je dozvoljena izgradnja garaža ako to prostorne mogućnosti dozvoljavaju i ako čini jedinstvenu arhitektonsku cjelinu sa objektom.
- spratnost objekata u zonama individualnog stanovanja utvrdit će se prema uslovima lokalnog ambijenta, u postupku izdavanja Rješenja o urbanističkoj saglasnosti.
- udaljenost građevinske linije od granice susjedne parcele treba da iznosi minimalno 2 m za objekte koji na fasadi prema susjednom objektu nemaju otvore prozora ili imaju otvore pomoćnih prostorija;
- udaljenost građevinske linije od granice susjedne parcele treba da iznosi minimalno 2,5 m za objekte od kojih jedan ima otvore soba na fasadi prema susjednom objektu.
- udaljenost građevinske linije od granice susjedne parcele treba da iznosi minimalno 3 m za objekte kod kojih svaki objekat ima na susjednim fasadama otvore soba;
- udaljenost građevinske linije od granice susjedne parcele može biti i manja uz pismenu saglasnost investitora i susjeda;
- otvorima se ne smatraju dijelovi zida sagrađeni od staklene opeke i otvori sa neprozirnim staklom veličine 60x60 cm;
- balkoni, istaci i terase i otvorena stubišta ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 3 m od međe susjedne građevinske čestice;
- površine za parkiranje odnosno garažiranje vozila-za stanovanje-1 stan-jedno parking mjesto, odnosno garažno mjesto
- površine za parkiranje odnosno garažiranje vozila-za poslovne, odnosno proizvodne prostore i druge namjene broj parking mjesta utvrditi prema urbanističkim normativima u ovisnosti od vrste djelatnosti;

Član 21.

Na građevinskom zemljištu unutar i van urbanih područja može se odobriti izgradnja poslovnih i proizvodnih objekata.

IV.3. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE

Član 22.

Izgradnja objekata i drugih zahvata u prostoru mogu se odobriti na području općine Sapna samo na građevinskom zemljištu i građevinskom zemljištu-privreda (izgrađeno i neizgrađeno građevinsko zemljište), koji su ovim Prostornim planom utvrđeni za ove namjene.

Član 23.

Sva građevinska zemljišta koja su na osnovu analiza utvrđena kao građevinska zemljišta, a nalaze se u granicama urbanih područja utvrđuju se kao građevinska zemljišta unutar urbanih područja.

Sva građevinska zemljišta koja su na osnovu analiza utvrđena kao građevinska zemljišta, a ne nalaze se u granicama urbanih područja utvrđuju se kao građevinska zemljišta izvan urbanih područja.

Građevinsko zemljište unutar urbanih područja

Član 24.

Površina građevinskog zemljišta stanje i plan i građevinskog zemljišta-privreda-stanje i plan unutar urbanih područja data je u sljedećoj tabeli:

Urbano područje	Površina građevinskog zemljišta-stanje unutar urbanog područja (ha)	Struktura % ⁶⁴	Površina građevinskog zemljišta-plan unutar urbanog područja (ha)	Struktura %	Površina građevinskog zemljišta-privreda-stanje unutar urbanog područja (ha)	Struktura %	Površina građevinskog zemljišta-privreda-plan unutar urbanog područja (ha)	Struktura %
Goduš	14,442	0,12	18,251	0,15	0	0	0	0
Kobilići	8,207	0,067	8,341	0,068	0	0	0	0
Kovačevići	16,478	0,13	15,031	0,123	0	0	0	0
Međeđa	34,086	0,28	88,31	0,72	0	0	0	0
Nezuk	16,777	0,137	23,192	0,19	0	0	0	0
Rastošnica 1	20,222	0,165	51,142	0,42	0	0	0	0
Rastošnica 2	14,787	0,12	95,777	0,78	0	0	0	0
Sapna-Kraljevići	83,549	0,68	175,186	1,43	5,44	0,044	1,8	0,014
Vitinica	42,258	0,345	67,865	0,550	0	0	0	0
Zaseok	20,307	0,17	26,176	0,22	0	0	0	0
Ukupno	271,113	2,214	569,271	4,651	5,44	0,044	1,8	0,014

Građevinska zemljišta unutar urbanih područja prikazana su u grafičkom dijelu ove Odluke, u razmjeri 1:5000 i obrazložena u poglavlju 3.3 Građevinska zemljišta unutar urbanih područja Prostornog plana.

Građevinsko zemljište van urbanih područja

Član 25.

Građevinska zemljišta izvan urbanih područja prostorno su određena koordinatama centroida.

Koordinate centroida, te površina građevinskog zemljišta-stanje i plan i građevinskog zemljišta-privreda-stanje i plan van urbanih područja date su u sljedećoj tabeli:

⁶⁴ strukture su računane u odnosu na površinu općine

Naseljeno mjesto	Oznaka	Površina građevinskog zemljišta – stanje van urbanog područja (ha)	Površina građevinskog i zemljišta – plan van urbanog područja (ha)	Površina građevinskog i zemljišta – privreda – stanje van urbanog područja (ha)	Površina građevinskog i zemljišta – privreda – plan van urbanog područja (ha)	X	Y
Baljkovica	Uk.	6,77	31,47	-	-		
	B1	3,05	10,48	-	-	6577258,56	4924406,529
	B2	0,14	1,28	-	-	6577770,48	4924433,539
	B3	0,36	10,49	-	-	6577032,291	4923867,329
	B4	3,22	9,22	-	-	6576968,791	4923142,37
Godus	Uk.	13,97	52,81	-	18,66		
	G1	2,07	11,97	-	-	6575731,332	4931365,548
	G2	0,18	-	-	-	6576392,444	4931634,63
	G3	0,15	-	-	-	6577346,186	4930901,07
	G4	10,1	38,91	-	-	6577765,635	4930036,014
	G5	1,13	1,93	-	-	6578109,417	4931055,191
	G6	0,18	-	-	-	6578705,882	4930527,226
	G7	0,16	-	-	-	6576347,393	4929605,356
	G8	-	-	-	18,66	6577102,676	4928955,586
Kraljevići	Uk.	6,35	18,33	-	-		
	K1	0,48	-	-	-	6579104,272	4928198,175
	K2	0,31	-	-	-	6578009,341	4927136,121
	K3	0,35	-	-	-	6578890,108	4926849,984
	K4	0,51	-	-	-	6577515,097	4926524,261
	K5	0,11	-	-	-	6580520,571	4927758,55
	K6	3,15	17,38	-	-	6580566,994	4926734,74
	K7	1,44	0,95	-	-	6578459,647	4925536,337
Kiseljak	Uk.	0,46	-	-	-		
	KI1	0,41	-	-	-	6581904,375	4933228,658
	KI2	0,05	-	-	-	6582976,064	4935226,203
Međeđa	Uk.	1,86	11,26	-	-		
	M1	0,07	4,87	-	-	6575833,352	4927109,478
	M2	0,43	4,17	-	-	6576203,77	4927357,525
	M3	0,15	2,22	-	-	6576785,854	4927704,791
	M4	0,25	-	-	-	6576712,451	4925804,796
	M5	0,44	-	-	-	6575891,907	4925752,84
	M6	0,25	-	-	-	6576167,695	4926703,016
	M7	0,27	-	-	-	6577405,326	4926399,263
Nezuk	Uk.	11,40	24,04	-	-		
	N1	0,38	2,97	-	-	6577102,517	4924537,63
	N2	1,59	5,96	-	-	6578086,438	4924768,347
	N3	2,86	3,45	-	-	6579485,425	4924235,872
	N4	0,28	0	-	-	6580340,693	4924544,774
	N5	1,59	4,39	-	-	6579720,561	4924891,868
	N6	4,7	7,27	-	-	6578810,392	4925379,443
Račak	Uk.	2,26	43,34	-	-		

	R1	1,14	36,41	-	-	6574671,772	4932536,437
	R2	0,82	-	-	-	6576670,126	4932268,34
	R3	0,23	-	-	-	6574423,109	4931626,839
	R4	0,04	-	-	-	6571472,944	4931318,044
	R5	0,03	6,93	-	-	6574511,478	4931007,455
Rastošnica	Uk.	11,3	58,26	-	-		
	RA1	1,9	20,51	-	-	6581085,591	4938204,494
	RA2	0,35	-	-	-	6577761,633	4937994,306
	RA3	0,48	-	-	-	6576710,387	4937048,086
	RA4	0,44	-	-	-	6577716,458	4936971,019
	RA5	0,77	3,23	-	-	6577792,671	4935698,99
	RA6	0,97	-	-	-	6579202,903	4935434,075
	RA7	0,45	-	-	-	6578678,762	4935241,194
	RA8	0,39	-	-	-	6576647,614	4933682,412
	RA9	0,66	6,56	-	-	6575876,554	4933551,297
	RA10	1,06	-	-	-	6574751,494	4933537,841
	RA11	2,39	19,71	-	-	6575317,316	4934293,481
	RA12	1,12	8,25	-	-	6575618,712	4936061,751
	RA13	0,09	-	-	-	6579964,05	4936724,608
	RA14	0,08	-	-	-	6577083,757	4932152,381
	RA15	0,05	-	-	-	6577935,055	4931787,784
RA16	0,1	-	-	-	6582029,98	4936427,812	
Sapna	Uk.	1,66	4,87	-	4,41		
	S1	0,11	4,61	-	-	6577801,207	4929641,213
	S2	0,85	0,26	-	-	6579833,872	4930588,29
	S3	0,45	-	-	-	6578467,561	4928643,123
	S4	0,25	-	-	-	6580282,717	4931917,789
	S5	-	-	-	4,41	6577220,128	4928776,361
Vitinica	Uk.	21,07	27,94	-	-		
	V1	9,18	18,96	-	-	6581109,989	4929431,953
	V2	2,85	-	-	-	6581496,509	4928787,919
	V3	4,86	0,36	-	-	6581972,787	4928505,593
	V4	1,44	-	-	-	6582525,948	4929852,046
	V5	1,29	8,51	-	-	6580762,59	4930184,661
	V6	0,87	-	-	-	6582539,882	4931442,012
	V7	0,58	0,11	-	-	6580643,389	4931347,27
Zaseok	Uk.	7,65	16,27	-	-		
	Z1	6,73	12,88	-	-	6580783,884	4926452,98
	Z2	0,77	3,39	-	-	6580407,117	4925515,295
	Z3	0,15	-	-	-	6581396,396	4925439,359
UKUPNO		84,75	288,59	-	23.07		

Građevinska zemljišta van urbanih područja pikazana su u grafičkom dijelu ove Odluke, u razmjeri 1:5000 i obrazložena u poglavlju 3.4 Građevinska zemljišta van urbanih područja Prostornog plana.

IV.4. POLJOPRIVREDNO I ŠUMSKO ZEMLJIŠTE

Poljoprivredno zemljište

Član 26.

Interes očuvanja i zaštite poljoprivrednog zemljišta mora se uzeti u obzir pri utvrđivanju strateških opredjeljenja, pri izradi planskih dokumenata i razvojnih programa. Poljoprivredno zemljište je prirodno bogatstvo i dobro od općeg interesa, te uživa posebnu zaštitu, koristi se za poljoprivrednu proizvodnju i ne može se koristiti u druge svrhe, osim u slučajevima i pod uslovima utvrđenim važećom zakonskom regulativom.

Radi zaštite zemljišta iz stava 1 ovog člana, potrebno je:

- maksimalno čuvanje površine čija je namjena poljoprivredno zemljište, u što većem obimu i kvalitetu,
- podizati kvalitet poljoprivrednog zemljišta, naročito obradivih površina i oranica koje su prikladne za kultivaciju, kroz različite oblike unaprijeđenja zemljišta.
- intenzivirati poljoprivrednu proizvodnju u povrlarstvu i voćarstvu (šljiva, jagodasto voće-malina), intenzivirati stočarstvo, sakupljanje ljekobilja, instaliranje hladnjača za zamrzavanje voća, uzgoj kornišona,
- općinskim politikama maksimalno pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, naročito na zemljištima III-IVb kategorije;
- provesti program uređenja i rekultivacije zemljišta.

Poljoprivredno zemljište utvrđeno je u grafičkom dijelu ove Odluke u razmjeri 1:5000 obrazloženo u poglavlju 4. Poljoprivredna zemljišta-tekstualni dio Plana, a njegova upotrebna vrijednost prikazana na grafičkom prilogu Prostornog plana br. VI i VIa, u razmjeri 1:25 000.

Šume i šumsko zemljište

Član 27.

U šumi i na šumskom zemljištu može se graditi samo šumska infrastruktura i građevine koje su u funkciji gospodarenja šumama. Ostale građevine mogu se graditi ili izvoditi zahvati na šumskom zemljištu, samo ako su planirani važećim planskim dokumentima.

Na šumskom zemljištu mogu se graditi i građevine sa posebnom namjenom za turizam, sport i rekreaciju i pripadajuća infrastruktura, kao i infrastrukturne građevine uz zadovoljavanje posebnih okolinskih uslova.

Na šumskom zemljištu mogu se vršiti radovi istraživanja i iskorištavanja mineralnih sirovina, te izgradnja građevina i infrastrukture za te svrhe, pod uslovom prehodne izrade cjelovite studije opravdanosti, uključujući i studiju uticaja na okolinu, kojima se potvrđuje opravdanost.

Investitor dopuštene građevine ili zahvata u prostoru na šumskom zemljištu, čija namjena će zbog toga biti trajno promijenjena ili čija će vegetacija biti uništena, dužan je izvršiti zamjensku sadnju drveća i druge vegetacije na dijelu šumskog zemljišta, koji odredi nadležna uprava za šumarstvo.

Član 28.

Šume se ne mogu krčiti radi izgradnje stambenih, poslovnih ili privrednih građevina. Izuzetno, za građenje građevina predviđenih važećim dokumentima, u slučaju kada se time postiže veća trajna korist i ako neće biti štetnih posljedica na okolinu, prethodno se mora pribaviti dozvola za krčenje šume.

Zbog njihovih ekološkog značaja, potrebno je šumske površine definisati u skladu sa njihovom rasprostranjenošću, te poštovati odgovarajuću udaljenost od njihovog ruba pri planiranju drugih sadržaja. Zabranjena je izgradnja i rad fabrika i drugih objekata koji rade sa otvorenim plamenom na udaljenosti manjoj od 300 m od granice šume.

Potrebno je sačuvati šume s posebnom namjenom ili šume od posebnog značaja, te omogućiti građenje samo onih građevina koje po svojoj namjeni spadaju u šumske prostore (planinski domovi, izletišta, lovačke kuće i sl.).

Šumsko zemljište utvrđeno je u grafičkom dijelu ove Odluke u razmjeri 1:5000 obrazloženo u poglavlju 5. Šumska zemljišta-tekstualni dio Plana.

IV.5. RUDE I DRUGI MINERALNI RESURSI

Član 29.

Na teritoriji općine Sapna utvrđena je pojava dacito-andezita i tufova, te ležište litotamnjskih krečnjaka tortona. Utvrđene su površine i za eksploataciju kamena. Iste su prikazane na grafičkom prilogu broj IX-Mineralni resursi.

Član 30.

Kroz izradu Projekta geoloških istraživanja definisati vrstu i obim istražnih radova. Geološka istraživanja vršiti u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Eksploatacija bilo kog mineralnog resursa se mora vršiti u skladu sa važećim Zakonom o rudarstvu, Zakonom o geološkim istraživanjima, Zakonom o koncesijama i drugim zakonskim i podzakonskim aktima koji defiišu ovu oblast.

Pravo eksploatacije mineralnih sirovina može steći domaće i strano pravno lice pod uvjetima i na način propisan važećom zakonskom regulativom.

Izraditi Elaborate o klasifikaciji i kategorizaciji rezervi minerealnih sirovina za koje se utvrdi ekonomska opravdanost za eksploataciju,

Mineralne resurse je potrebno koristiti u skladu sa principima "održivog razvoja",

Planiranje prostora i izgradnja objekata u području odobrenog eksploatacionog polja mora biti uz saglasnost sa nosiocem eksploatacionog prava i resornog ministarstva nadležnog za eksploataciju mineralnih sirovina, a koji vodi evidenciju eksploatacionih polja (Ministarstvo industrije, energetike i rudarstva, odnosno Ministarstvo)

IV.6. VODE I VODNO ZEMLJIŠTE SA ZAŠTITNIM ZONAMA I POJASEVIMA

Član 31.

Kao vodotoci na području općine Sapna utvrđuju se:

- rijeka Sapna,
- Baljkovička rijeka,
- Brzava,
- Bukovica,

- Bulin potok,
- Debeljački potok,
- Gluhi potok,
- Jelin potok,
- Kasarlija,
- Kiseljački potok,
- Lazanski potok,
- Lokanjska rijeka,
- Marin potok,
- Matića potok,
- Mihailov potok,
- Munjača,
- Obršinski potok,
- Pleća,
- Pošajtovac,
- Prelovac,
- Rastošnica,
- Ravna rijeka,
- Rašetarski potok,
- Rijeka,
- Rožanjska rijeka,
- Sastavci,
- Skakavac,
- Strmna,
- Tavana,
- Zavidski potok,
- Završka rijeka,
- Šušnjarski potok.

Član 32.

Kao akumulacije površinskih voda na području općine Sapna, utvrđuju se:

- jezero Sniježnica.

Član 33.

Kao izvorišta voda, tj. za vodosnabdijevanje na teritoriji općine Sapna, utvrđuju se sljedeća:

- kaptiranih izvorišta Ploče, Vrelo i Kalilo,
- kaptiranog izvorišta Skakavac,
- kaptiranog izvorišta Vrelo,
- tirolskog zahvata Orlovski potok 1,
- tirolskog zahvata Orlovski potok 2,
- kaptiranog izvorišta Podstijena,
- kaptiranog izvorišta Bajina njiva,
- kaptiranog izvorišta Čaira,
- kaptiranog izvorišta Spahićka-tirolski,
- bušeni bunar B1,
- bušeni bunar PB1.

Vodosnabdijevanje stanovništva na teritoriji općine Sapna se vrši sa gore navedenih izvorišta preko tri općinska vodovoda (vodovod Vitinica, vodovod Sapna – Interventno snabdijevanje općine Sapna i vodovod PB1), dok se manji broj snabdijeva vodom iz vlastitih izvorišta.

Član 34.

Zaštitne zone i pojasevi

Vodne resurse na području općine obavezno je štiti zbog osiguranja dovoljnih količina vode za piće, za potrebe privrede i tehnološke potrebe, za sport, rekreaciju i za sve druge oblike korištenja, a posebno kada se radi o bespravnoj izgradnji, uticaju postojećih građevina, uticaju površina sahranjivanja na vodozaštitnim i slivnim područjima, kao i drugim aktivnostima.

Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno snabdijevanje stanovništva utvrđuju se četiri zaštitne zone:

- I zaštitna zona kao zona sa najstrožijim zabranama i ograničenjima;
- II zaštitna zona kao zona sa strogim zabranama i ograničenjima;
- III zaštitna zona kao zona sa umjerenim zabranama i ograničenjima;
- IV zaštitna zona kao zona sa preventivnim zabranama i ograničenjima.

Tačan broj, veličina i granice zaštitnih zona utvrdiće se u elaboratu zaštite izvorišta na osnovu analize rizika o specifičnoj osjetljivosti izvorišta u odnosu na ljudske aktivnosti koje se odvijaju ili planiraju da se odvijaju u slivu izvorišta, a koje mogu direktno ili indirektno ugroziti izdašnost i/ili kvalitet vode na izvorištu.

Zaštitni pojas uz rijeku Sapnu utvrđuje se u širini od 5m od desne i lijeve obale rijeke, ako važećim propisom nije drugačije određeno.

Zaštitni pojas uz ostale rijeke i potoke utvrđuje se u širini od 5 m sa jedne i druge strane rijeke, ako važećim propisom nije drugačije određeno.

Zaštitni pojas uz jezero Snježnica utvrđuje se u širini od 10 m od linije dopiranja velikih stogodišnjih voda pri koti normalnog radnog nivoa u akumulaciji.

Član 35.

U cilju zaštite kvaliteta i količine voda izvorišta „Ploče“, „Vrelo“, „Kalilo“, „Skakovac“, „Orlovska rijeka“ zaštite od drugih uticaja koje mogu nepovoljno djelovati na zdravstvenu ispravnost vode za piće sa istih izvorišta ili na izdašnost tih izvorišta, utvrđene su zone sanitarne zaštite izvorišta, veličina i granica zaštitnih zona i mjere i ograničenja za uspostavljanje i održavanje zona sanitarne zaštite. Iste su prikazane na grafičkom prilogu br VIIIa-Izvorišta i zaštitne zone.

Član 36.

Zaštitni pojasevi za izvorišta voda utvrdiće se na osnovu važeće zakonske regulative za oblast voda i uslovima za određivanje zona sanitarne zaštite (izrada Elaborata)

IV.7. PODRUČJA NAMIJENJENA TURIZMU

Član 37.

Ovom Odlukom utvrđuju se sljedeća područja namijenjena turizmu:

- izletničko-rekreativni, vikend i lovni turizam: jezero Snježnica

- vrijedna područja prirodnog nasljeđa (Rožanjska rijeka, područje ispod kote „Vrljaja“, preko lokacije „Podžuje“ do ispod sela Goduš, predio Vrelo, prirodno područje ispod sela Kovačevići)
- vrijedna područja kulturno-historijskog nasljeđa iz člana 146.

Takođe, za općinu predviđa se razvoj turizma baziran na seoskom turizmu oslonjenom na korištenje jezera Sniježnica.

IV.8. UGROŽENA PODRUČJA

Član 38.

Kao erozivna i bujično plavna zemljišta, do sanacije utvrđuje se rijeka Sapna-dubinska erozija u koritu rijeke izuzev uređenog riječnog korita u središtu općine.

Član 39.

Kao zemljišta koja su podložna klizanju, na teritoriji općine, utvrđuju se 435 lokaliteta, tj. 435 klizišta., uslovno stabilni i nestabilni tereni definisani ovom Odlukom.

Ista su prikazana na grafičkom prilogu broj V-Urbana područja i građevinsko zemljište unutar i van urbanog područja sa režimima građenja.

Član 40.

Ugroženost terena prirodnim procesima i pojavama i uslovi građenja definisani su članovima 80,81,82,83,84,85 ove Odluke.

IV.9. SAOBRAĆAJNA INFRASTRUKTURA

Član 41.

Kao putne saobraćajnice na području općine Sapna Prostornim planom su utvrđene:

- Regionalni putevi

Oznaka puta ⁶⁵	Oznaka puta ⁶⁶	Naziv dionice
R-306	R-456	Granica entiteta (Priboj)-Sapna-granica entiteta (Karakaj)
R-307	lokalna cesta	Sapna-Kalesija

- Lokalni putevi

Oznaka puta ⁶⁷	Naziv dionice
L137001	R 306 /Vitinički put - Han - Selimovići - Mahmutovići - Krstac -Kovačevići /mjesna zajednica
L137002	R 306 /Nezučki put - Nezuk - raskršća za Dugi Dio
L137003	R 306 /Sapna Škola - Kobilici - Međeđa - Pasji Grob /R307

⁶⁵ Odluka o kategorizaciji cesta u autoceste i brze ceste, magistralne ceste i regionalne ceste (Službene novine FBiH 24/14)

⁶⁶ podaci dobijeni od strane općinske službe za prostorno uređenje, geodetske, imovinsko-pravne poslove, poduzetništvo i finansije

⁶⁷ Odluka o kategorizaciji lokalnih cesta i ulica u gradu Tuzla i općinama Tuzlanskog kantona, „Službene novine Tuzlanskog kantona“ broj:14/14

L137004	L 902 (L137002) - Nezuk - Zaseok /mezarje
L137005	Nezuk Škola - Baljkovica /spomen obilježje
L137006	Vitinica /Džakić - Brđaci - Handelići /spomen obilježje
L137007	Škola Vitinica /raskršće Selimovići-Muhmutovići/ - Krstac /raskršće Krstac-Kovačevići/
L137008	Međeđa - Debeljak - raskršće /Nezučki put – Nezuk/
L137009	R 307 /Trafo stanica - Žuje /Šarci raskršće
L137010	Vitinica /Han - Gaj
L137011	R 306 /Goduš - Skakovica škola
L137012	R 306 /Goduš - Plan naselje
L137013	L 903 (L137003) /Međeđa – Grabovice-Munjača/ R307
L137014	Vitinica /Han - Ramići centar
L137015	L 914 (L137014) - Marnići centar
L137016	Skakovica škola - Rastošnica - raskršće Sarići /Prelovine
L137017	Raskršće Sarići - Rastošnica centar /Obršine
L137018	R 306 /Rastošnica - Čaklovića centar
L137019	R 306 /Rastošnica - Čairi centar
L137020	R 306 /Rastošnica - Laze centar
L137021	Krstac centar - Ošćenak - Kovačevići /mjesna zajednica
L137022	Međeđa centar-Dekići-Bajramovići-Bešići
L137023	Međeđa centar- Durakovići
	Žrtava genocida u Srebrenici
	Semira Imširovića-Kobre

– Nekategorisane ceste i ulice.

Dionica puta	Kategorija
Centar - Kraljevići	nekategorisani
Centar (stara pijaca) - Svrake	nekategorisani
Kobilići – Kosa	nekategorisani
Međeđa – Grabovica – Rijeka	nekategorisani
Nezučki put – Donji Zaseok	nekategorisani
Vitinica – Marnići	nekategorisani
Međeđa – Dekići	nekategorisani
Međeđa – Durakovići	nekategorisani
Međeđa – Bešići	nekategorisani
Rastošnica – Obršine	nekategorisani
Rastošnica – Prelovine	nekategorisani
Rastošnica – Čaklovića	nekategorisani
Rastošnica - Čairi	nekategorisani
Rastošnica – Laze	nekategorisani
Zaseok – Lipa	nekategorisani
Zaseok – Doljani	nekategorisani

Goduš – Rujevina	nekategorisani
Nezuk – Potkućina	nekategorisani
Nezuk – Biberovići	nekategorisani
Skakovica – Rožanj	nekategorisani
Krstac – Ošćenak – Kovačevići	nekategorisani
Vitinica (Han) – Ramići - Čektale	nekategorisani
Goduš – Plan	nekategorisani
Gornja Sapna – Grabovac - Mahala	nekategorisani

Član 42.

Na području općine Sapna neophodno je provoditi aktivnosti na modernizaciji postojećih saobraćajnica.

Ukoliko se ukaže potreba za izgradnjom nove saobraćajnice, ista će se realizovati u skladu sa važećom zakonskom regulativom i na osnovu Odluke nadležne institucije, bez posebnih izmjena i dopuna Prostornog plana.

Član 43.

Modernizacija, tj. izgradnja saobraćajnica vršit će se sa ciljem povećavanja saobraćajne dostupnosti i povezanosti planiranih centara- centar I kategorije (aglomeracija Sapna-Kraljevići), centar II kategorije- lokalni centar (Vitinica), ostala naseljena mjesta-(Baljkovica, Goduš, Gornji Lokanj, Kiseljak, Međeđa, Nezuk, Podgora, Rastošnica, Rožanj, Zaseok), te privrednih objekata i turističkih prostora.

Član 44.

U prvom planskom periodu, za očekivati je modernizaciju i poboljšanje kvaliteta lokalnih puteva na teritoriji naseljenih mjesta Rastošnica, Vitinica, Baljkovica i Zaseok.

U kasnijem periodu potrebno je ostvariti dobru saobraćajnu povezanost, kako na teritoriji svih djelova općine tako i sa okolnim općinama, tj. širim okruženjem, modernizacijom ili izgradnjom nove putne infrastrukture.

Član 45.

(Zaštitni pojasevi)

Uz saobraćajnice utvrđene prostornim planom utvrđuju se zaštitni pojasevi u kojima važi poseban režim gradnje, radi sigurnosti saobraćaja i zaštite javne ceste od štetnih uticaja i različitih aktivnosti u prostoru pored javne ceste.

U postupku izdavanja urbanističke saglasnosti za građenje objekata i instalacija na javnoj cesti ili unutar cestovnog i zaštitnog pojasa javne ceste, organ nadležan za prostorno uređenje obavezan je zatražiti prethodnu saglasnost, odnosno odobrenje od upravitelja ceste.

Zaštitni pojas mjeri se od vanjskog ruba zemljišnog pojasa tako da je u pravilu širok sa svake strane:

- regionalne ceste 10 m i
- lokalne ceste 5 m
- nerazvrstane ceste 3m.

Član 46.

Površine za saobraćaj u mirovanju određuju se normativom koji se koristi za dimenzioniranje broja parkirališnih mjesta obzirom na namjenu i kapacitet prostora, a za 1000m² izgrađene bruto površine.

Normativi su dati za stepen motorizacije 500 PA /1000 stanovnika, tako da je potrebno vršiti korekcije za drugačiji stepen motorizacije. U skladu s tim potrebno je osigurati parkirališna ili garažna mjesta minimalno kako slijedi:

- za stambene objekte 1 stan – jedno parking mjesto ili garažno mjesto,
- proizvodnja: 6 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine,
- poslovanje: 10 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine,
- trgovine: 40 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine,
- hoteli: 20 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine,
- restorani: 40 mjesta/1000 m² bruto izgrađene površine,

IV.10. VODNA INFRASTRUKTURA SA ZAŠTITNIM POJASEVIMA

Član 47.

Vodosnabdijevanje stanovništva na teritoriji općine Sapna se vrši uglavnom preko tri općinska vodovoda (vodovod Vitinica, vodovod Sapna – Interventno snabdijevanje općine Sapna i vodovod PB1), dok se manji broj snabdijeva vodom iz vlastitih izvorišta.

Vodosnabdijevanje općine Sapna vrši se sa:

- kaptiranih izvorišta Ploče, Vrelo i Kalilo,
- kaptiranog izvorišta Skakavac,
- kaptiranog izvorišta Vrelo,
- tirolskog zahvata Orlovski potok 1,
- tirolskog zahvata Orlovski potok 2,
- kaptiranog izvorišta Podstijena,
- kaptiranog izvorišta Bajina njiva,
- kaptiranog izvorišta Čaira,
- kaptiranog izvorišta Spahička-tirolski,
- bušeni bunar B1,
- bušeni bunar PB1.

Na području općine Sapna egzistira i nekoliko manjih vodovoda sa neznatnim količinama vode.

Član 48.

Na području općine Sapna odvođenje fekalija i otpadnih voda riješen je na sljedeći način:

- odvođenje fekalija i otpadnih voda izgrađenim sistemom kanalizacije, bez ugrađenih uređaja za prečišćavanje, u slivove rijeka i manjih riječica na teritoriji općine Sapna,
- individualno, izgradnjom individualnih odgovarajućih septika;

Član 49.

Za rješenje vodosnabdijevanja kao i kvaliteta voda iz postojećih vodovoda potrebna je:

- Izrada projekta vodovoda u Mjesnim zajednicama koje nemaju vodovodnu mrežu niti projektnu dokumentaciju,
- Proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Vitinica;
- Proširenje vodovoda i pojačavanje kapaciteta u MZ Rastošnica;
- Spajanje više vodovoda u cijelinu, ako postoji mogućnost.

Član 50.

Za rješenje odvođenja otpadnih voda potrebno je:

- Izraditi strategiju prikupljanja i prečišćavanja komunalnih i oborinskih otpadnih voda na području općine Sapna;
- Izgraditi kanalizacione mreže sa tretmanom otpadnih voda u dijelu općine gdje ne postoji kanalizaciona mreža;
- Izgraditi kanalizacione mreže sa tretmanom oborinskih voda u dijelu općine gdje ne postoji kanalizaciona mreža;
- Izraditi projekat za razdvajanje oborinskih od komunalnih otpadnih voda u Mjesnim zajednicama gdje postoji kanalizaciona mreža;
- Revidirati i po potrebi doraditi općinsku odluku o zabrani direktnog ispusta otpadnih voda iz domaćinstava i poljoprivrednih objekata u rijeke, rječice i potoke, a ako odluka nije donešena, treba je donijeti;

Član 51.

(Zaštitni pojasevi)

Zaštitni pojas uz trase primarnih vodova vodovoda i kanalizacije do razvodne mreže utvrđuje se u širini od najmanje 2 m od vanjske ivice cjevovoda. Izuzetno može biti i manja uz saglasnost upravitelja komunalne infrastrukture.

Na prostoru obuhvaćenom zaštitnim infrastrukturnim pojasom ne mogu se graditi objekti ili vršiti radovi suprotno svrsi zbog koje je uspostavljen zaštitni pojas.

IV.11. ELEKTROENERGETSKA INFRASTRUKTURA SA ZAŠTITNIM POJASEVIMA

Član 52.

Distributivna mreža na području općine Sapna obuhvata naponske nivoe 35kV, 20kV i 0.4kV.

Napajanje potrošača električnom energijom na području općine vrši se uglavnom iz transformatorske stanice 35/20kV „Sapna“. Određen broj potrošača napaja se iz općine Teočak, iz Poslovne jedinice elektrodistribucije Teočak.

Član 53.

U planskom periodu potrebno je:

- izvršiti sanaciju dotrajalog dijela distributivne nadzemne SN i NN mreže radi povećanja kvaliteta i pouzdanosti snabdijevanja potrošača električnom energijom i smanjenja tehničkih gubitaka;
- nove SN vodove graditi za naponski nivo 20kV, na AB ili ŽR stubovima;
- u cilju smanjenja padova napona u NN mreži potrebno je skratiti NN vodove izgradnjom novih transformatorskih stanica i njihovom interpolacijom u postojeće NN vodove;
- nove priključke objekata izvoditi nadzemno SKS-om ili podzemno;
- uslove za priključenje novih objekata za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora na elektrodistributivnu mrežu obezbjeđuje nadležna elektrodistributivna kompanija u skladu sa tehničkim mogućnostima mreže.

Član 54.

Odlukom Državne regulatorne komisije za električnu energiju o privremenom uređivanju tehničkih normativa za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih objekata br. 05-28-190-10/07 od 27. 02.2008.

godine se privremeno, do donošenja novih tehničkih normativa za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih objekata od strane nadležnog državnog tijela, kao tehnički normativi sa kojima se usklađuje gradnja objekata u zonama sigurnosti na teritoriji Bosne i Hercegovine, preuzimaju normativi utvrđeni Pravilnikom o tehničkim normativima za izgradnju nadzemnih elektroenergetskih vodova nazivnog napona od 1 do 400kV (1988. godine).

Ovim pravilnikom su definisani tehnički normativi, odnosno uslovi za gradnju objekata u zonama sigurnosti na teritoriji Bosne i Hercegovine. S tim u vezi širina zaštitnog pojasa za ostale dalekovode iznosi :

- 35kV u širini 20m,
- 20kV u širini 20m.
- 10kV u širini 12m

U koridoru postojećeg dalekovoda napona od 10kV do 35kV nije dopuštena nova gradnja. Izuzetno se može dozvoliti gradnja uz pribavljanje saglasnosti nadležne institucije.

IV.12. TELEKOMUNIKACIJE SA ZAŠTITNIM POJASEVIMA

Član 55.

Na području općine locirano je šest baznih stanica mobilne mreže GSM/UMTS operatera BH Telecom, HR Eronet i Mtel. Postoji magistralni optički vod u vlasništvu BH Telecom-a, kao i dva optička voda elektroenergetskim vodovima u vlasništvu EP BiH sa planiranom daljom izgradnjom optičkih puteva prema mjesnim zajednicama.

Na području općine postoje sljedeće centrale (čvorišta fiksne mreže) BH Telecoma: Međeđa i Sapna. Zaštitni pojasevi (zone) telekomunikacijske infrastrukture utvrđuju se posebnim propisima koji regulišu ovu oblast.

IV.13. TERMOENERGETSKA INFRASTRUKTURA SA ZAŠTITNIM POJASEVIMA

Član 56.

Infrastrukturni sistem za daljinsko snabdjevanje objekata toplotnom energijom, na teritoriji općine Sapna, ne postoji.

Većina objekata obezbjeđuje toplotnu energiju za zagrijavanje prostorija u objektima iz lokalnih izvora toplote po prostorijama, dok manji broj u objektima iz kotlovnica za centralno grijanje.

Član 57.

Postojeći objekti koji imaju kotlovnice za centralno grijanje zadržavaju ih sa mogućnošću povećanja ili smanjenja kapaciteta kotlova i zamjenom dotrajalih dijelova ili kompletne opreme.

Za planirane administrativne zgrade i veće javne objekte, ukoliko je to ekonomski opravdano, preporučuje se izgradnja centralnog izvora toplotne energije za sistem daljinskog grijanja. Ukoliko se isti realizuje, zaštitnu zonu odrediti prema važećoj zakonskoj regulativi.

V USLOVI IZGRADNJE OBJEKATA I KORIŠTENJA PROSTORA

V.1. GRAĐEVINSKO ZEMLJIŠTE

Opći uslovi građenja

Član 58.

Građevinska zemljišta su područja unutar kojih je predviđeno uređenje i razvoj naselja, a sastoje se od izgrađenih dijelova i površina rezervisanih za budući razvoj naselja.

Na građevinskim zemljištima predviđene su građevinske intervencije na postojećim objektima (rekonstrukcija, sanacija, adaptacija, dogradnja, nadziđivanje, tekuće održavanje i dr.), te izgradnja građevina namijenjenih za stanovanje, javne, trgovačke, uslužne, proizvodne, poslovne, obrazovne, vjerske sadržaje, saobraćajnu i komunalnu infrastrukturu, sport i rekreaciju, parkove, zaštitno zelenilo i dr..

Planirane građevine odnosno njihova namjena ne smiju imati štetne uticaje na okolinu.

Oblik i veličina građevinske parcele

Član 59.

Građevinska parcela mora imati oblik i površinu koja omogućava njeno racionalno korištenje i izgradnju u skladu sa Prostornim planom ili drugim planskim dokumentom, u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Član 60.

Građevinska parcela mora imati trajan kolski pristup direktno ili pristupnim putem minimalne širine 3 m. Ukoliko se između pristupnog puta i parcele nalazi vodena površina, može se dozvoliti izgradnja pješaćkog pristupa građevinskoj parceli uz ispunjavanje drugih zakonom propisanih uslova.

Član 61.

Priključak i prilaz na regionalnu cestu može se izvesti samo na osnovu odobrenja upravitelja cesta.

Član 62.

Na građevinskim zemljištima predviđenim za individualnu stambenu izgradnju, zavisno od sistema izgradnje, utvrđuju se veličine građevinske parcele i to:

- na urbanom području Sapna-Kraljevići — građevinska parcela ne može biti manja od 220 m², na svim ostalim urbanim područjima građevinska parcela ne može biti manja od 250 m².

Parcele koje su formirane do stupanja na snagu ove Odluke, a koje imaju površinu manju od 220 m² zadržavaju postojeću površinu.

Član 63.

Maksimalna izgrađenost građevinske parcele je 50%, uz ispunjavanje uslova propisanih Zakonom i ovom Odlukom. Izuzetno, izgrađenost parcele može biti i veća na teritoriji urbanog područja Sapna-Kraljevići.

Odnos prema postojećim objektima koji su ostali van granica urbanih područja i građevinskih zemljišta

Član 64.

Odnos prema postojećim objektima koji su ostali van granica urbanih područja i građevinskih zemljišta utvrđenih Prostornim planom i ovom Odlukom, utvrđuje se na slijedeći način:

- da se objekat privremeno zadržava do privođenja zemljišta konačnoj namjeni u slučajevima kad se objekat nalazi na trasi i zaštitnom pojasu budućeg krupnog infrastrukturnog objekta, na

poljoprivrednom zemljištu, zaštićenom području i području kulturno-istorijskog i prirodnog nasljeđa i sl. Kako je potrebno obezbijediti da se do konačnog uklanjanja ovakvog objekta ne povećava značajnije njegova vrijednost, na objektu i zemljištu koje služi za njegovu redovnu upotrebu mogu se vršiti samo radovi tekućeg održavanja.

- da se objekat ukloni u roku koji odredi općina Sapna u slučajevima kada se isti nalazi na utvrđenim zaštitnim pojasevima i zonama, a neposredno ugrožava objekat ili dobro radi kojeg je zaštita uspostavljena.

Ove odredbe se odnose na područje cijele općine, a primjenjuju se na objekte koji su izgrađeni na osnovu važeće dokumentacije (odobrenje za građenje).

Odnos prema bespravno izgrađenim objektima

Član 65.

Pitanje bespravno izgrađenih objekata ili započetih objekata, može se riješiti na slijedeće načine:

- Legalizacija bespravno izgrađenih objekata,
- Uklanjanje bespravno izgrađenih objekata.

Nelegalno započeti ili izgrađeni objekti neće se legalizovati:

- ako temelji, streha, oluci ili drugi istaci prelaze granicu susjedne parcele,
- ako je objekat ili dio objekta započet ili izgrađen na zemljištu na kome investitor nema pravo gradnje propisane Zakonom.

Legalizovati se mogu bespravno izgrađeni ili započeti objekti ukoliko se zateknu na građevinskom zemljištu pod uslovima definisanim važećim Zakonom o legalizaciji i ovom Odlukom.

Uslovi za izdavanje urbanističke saglasnosti, odobrenja za građenje i odobrenja za upotrebu

Član 66.

Urbanistička saglasnost, odobrenje za građenje i odobrenje za upotrebu na područjima namijenjenim za izgradnju izdaje se na osnovu važećih propisa i važeće prostorno planske dokumentacije.

Pribavljanje, uređenje i korištenje građevinskog zemljišta

Član 67.

Pribavljanje građevinskog zemljišta u državnoj svojini vrši se na način i po postupku utvrđenom važećem Zakonom o građevinskom zemljištu i drugim važećim propisima.

Uređenje, pripremanje, opremanje građevinskog zemljišta vršit će se u skladu sa važećom zakonskom regulativom. Minimum uređenja građevinskog zemljišta vršit će se u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Izgradnja objekata na građevinskom zemljištu odobriće se ukoliko je u skladu sa Prostornim planom općine, odredbama ove Odluke, te važećom zakonskom regulativom.

Član 68.

Prostorni raspored glavnih organizacionih cjelina i njihov oblik (stambeni objekat sa stambenim dvorištem, poljoprivredne zgrade sa ekonomskim dvorištem, te okućnice –voćnjak, povrtnjak) će zavisiti od nagiba terena, raspoložive površine, kao i vrste objekata.

Pomoćne objekte na parceli u pravilu treba locirati u stražnjem dijelu parcele. Prednji dio parcele treba hortikulturno obraditi i u njemu riješiti pitanje parkiranja osobnih vozila.

Parcele na ravnom terenu mogu da budu pravilne i treba težiti tome da imaju s jedne strane ekonomski ulaz sa ekonomske saobraćajnice, a sa druge strane, sa ulice, glavni ulaz u stambeni dio parcele. Racionalan oblik parcele je pravougaonik sa užom stranom od oko 20-35 m.

U objektima se ne može odobriti poslovna djelatnost kojom se stvara buka, vibracije, dim, prašina, neugodni mirisi, para ili na drugi način zagađuje životna sredina, odnosno ometa funkciju stanovanja u samom objektu ili u njegovoj okolini.

U postojećim objektima koji ne zadovoljavaju uvjete iz prethodnog stava se zatečene djelatnosti moraju uskladiti sa odredbama ove Odluke u roku kojeg odredi nadležni organ Općine.

Postojeći objekti koji po svojoj namjeni nisu u skladu sa namjenom prostora određenih ovom Odlukom, ne mogu se dograđivati, nadziđivati, niti se na istim mogu vršiti konstruktivne adaptacije, ali se mogu vršiti radovi tekućeg održavanja.

Izuzetno ako su izgrađeni objekti takvog karaktera da njihovo izmještanje zahtijeva velika materijalna sredstva ili to zahtijeva opći interes isti se mogu držati pod uvjetom da svoju djelatnost u određenom roku uskladi sa okolinom i da ne zagađuje sredinu, niti ometaju osnovnu funkciju na određenom prostoru.

Član 69.

Objekti koji se grade unutar urbanih područja, i na građevinskom zemljištu koji služi za stanovanje ili neku poslovnu djelatnost, moraju imati ugrađene instalacije za električnu energiju, vodovod i kanalizaciju.

Član 70.

Na postojećim objektima koji se nalaze u zaštićenim područjima, zaštitnim zonama ili pojasevima mogu se vršiti adaptacije i tekuća održavanja.

Kod postojećih objekata koji su zatečeni u užoj zaštitnoj zoni izvorišta voda mora se izvršiti zaštita izvorišta u skladu sa važećim propisima.

Član 71.

Krovovi objekata se preporučuju da budu kosi, u nagibu, primjereno klimatskim uvjetima. Objekte treba graditi od čvrstih materijala uz maksimalno poštivanje tehničkih propisa. Objekti moraju biti građeni u skladu sa okolinom i tako da zadovoljavaju estetske i ostale propise. Fasade se mogu malterisati ili obrađivati na tradicionalan način, tipičan za podneblje. Na objektima se trebaju primjenjivati rješenja koja omogućavaju dobivanje energije na održiv način.

Ukoliko se objekti ne mogu priključiti na kanalizacionu mrežu moraju imati vezu sa septičkom jamom koja mora biti izgrađena u skladu sa važećim propisima.

Član 72.

U urbanim područjima i na građevinskim zemljištima van urbanog područja je dozvoljeno podizanje ograde i podzida u skladu sa važećom Odlukom o komunalnom redu i ostalim propisima.

Član 73.

Na uređenje građevinskog zemljišta (finansiranje uređenja i naknade za uređenje) primjenjivaće se važeće odredbe Zakona o građevinskom zemljištu FBiH, važeće odredbe Zakona o prostornom uređenju i građenju i važeće odredbe Programa uređenja građevinskog zemljišta koji za svaku godinu donosi općinsko Vijeće.

Uslovi građenja pomoćnih objekata i objekata namjenjenih za obavljanje djelatnosti privremenog ili sezonskog karaktera

Član 74.

Pomoćnim objektima, u smislu ove Odluke smatraju se garaže za osobna vozila (ako nisu u sklopu objekata druge namjene), šupe i ostave za smještaj ogrjeva i alata, slobodnostojeće nadstrešnice, ljetne kuhinje i sl. objekti.

Pod objektima privremenog karaktera smatraju se montažno, demontažne izvedbe postavljene privremeno na određenoj lokaciji za potrebe gradilišta, za primjenu odgovarajuće tehnologije građenja za organizovanje sajmova, javnih manifestacija, kiosci, telefonske govornice, ljetnje bašte, reklamni panoi, tende, nadstrešnice i sl.

Urbanistička saglasnost, odobrenje za građenje i upotrebna dozvola za privremene objekte izdaje se u skladu sa važećim zakonom.

Član 75.

Urbanistička saglasnost za objekte namijenjene za obavljanje djelatnosti privremenog ili sezonskog karaktera može se izdati ako su ispunjeni slijedeći uslovi:

- Da predmetni objekat ima određen rok trajanja poslije koga se na zahtjev nadležnih općinskih službi mora ukloniti,
- Ako se rok trajanja objekta ne može odrediti, mora se utvrditi obaveza korisnika da po nalogu općinske službe u datom roku objekat poruši bez prava na naknadu troškova,
- Da objekat zadovoljava propisane udaljenosti od susjednih objekata,
- Da objekat zadovoljava estetske uslove savremenih objekata ove vrste i da svojim izgledom ne narušava izgled okoline,
- Da objekat svojom funkcijom ne ometa funkciju namjene prostora,
- Da objekat bude građen od takvog materijala da njegovo rušenje ne zahtjeva velike troškove, odnosno isključivo da bude montažno-demontažnog karaktera,
- Da objekat ne stvara buku, neugodne mirise, dim i otrovne gasove i sl.
- Da ne ometa bezbjedno odvijanje saobraćaja,
- Da se objektu mogu obezbijediti neophodni priključci na komunalnu infrastrukturu.

Uslovi izgradnje poljoprivrednih, privrednih objekata u poljoprivredi i pomoćnih objekata u sklopu domaćinstva

Član 76.

Za urbana područja i građevinska zemljišta, kao i za zemljišta izvan utvrđenog građevinskog zemljišta, na ruralnom području, a na kojima je utvrđen IV režim građenja predviđa se mogućnost izgradnje poljoprivrednih, privrednih objekata u sklopu domaćinstava i utvrđuju se uslovi njihove izgradnje i to zavisno od vrste i kapaciteta takvih objekata.

Poljoprivredni objekti: objekti za preradu, smještaj i skladištenje poljoprivrednih proizvoda, vještačkog đubriva, sjemena, alata, poljoprivrednih mašina i ribnjaka, ne mogu se graditi uz susjedne parcele na udaljenosti manjoj od 5 m.

Poljoprivredni objekti za držanje i smještaj stoke i peradi (štale, peradarnici, đubrišta i dr) ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 20 m od susjedne parcele uz ispunjavanje uslova propisani zakonima i podzakonskim aktima iz ove oblasti.

Objekti za koje nije potrebno izdavanje odobrenja za građenje shodno važećem Zakonu o prostornom uređenju i građenju TK-a, kolibe za pse, poljski WC-i, tor/ispust za stoku ne mogu se graditi na udaljenosti manjoj od 10 m u odnosu na stambene, kulturne, zdravstvene i sve poslovne objekte. Udaljenost može biti i manja uz pisanu saglasnost susjeda.

Član 77.

Septičke jame, đubrišta i sl. objekti koji mogu biti izvor zagađenja sredine, ne mogu se graditi na rastojanju manjem od 50 m od objekata za lokalno snabdijevanje vodom za piće.

Đubrišta i septičke jame moraju biti pokrivene i obezbjeđene od pristupa ljudi i životinja. Udaljenost septičke jame od susjedne parcele treba da iznosi minimum 5 m.

Član 78.

Objekti za spremanje stočne hrane (sijeno, slama i dr.) ne mogu se graditi na odstojanjima manjim od 10 m od susjednih objekata.

Objekti građeni od lakozapaljivog materijala iz prethodnog stava ne mogu se graditi na odstojanju manjem od 15 m od susjednog objekta.

Član 79.

U interesu obezbijeđenja povoljnih uslova za poljoprivrednu proizvodnju, izgradnja objekata za potrebe iste, može se odobriti, i na poljoprivrednom zemljištu pod uslovima:

- Da je investitor objekta poljoprivredni proizvođač i da je registrovan kao poljoprivredni proizvođač,
- Da to neminovno zahtjeva proces proizvodnje ili da investitor nema mogućnost izgradnje takvog objekta na već utvrđenom građevinskom zemljištu u neposrednoj blizini,
- Da se na datoj parceli mogu obezbijediti uslovi neophodni za funkcionisanje traženog objekta.

Ugroženost terena prirodnim procesima i pojavama i uslovi građenja

Član 80.

Prema stepenu razvoja prirodnih egzogenogeoloških procesa i pojava u okviru građevinskog zemljišta i prema stepenu stabilnosti i pogodnosti tla za izgradnju objekata Prostornim planom su utvrđene tri kategorije terena i to: stabilan teren, uslovno stabilan teren i nestabilan teren.

Stabilan teren

Član 81.

Stabilni tereni odnosno padine su takvi tereni gdje ne postoje preduslovi za pojavu i razvoj geoloških procesa. Koeficijent stabilnosti je uvijek veći od jedinice. Ukoliko zbog morfo-genetskih procesa dođe do radikalnih promjena u prirodnoj morfologiji uslovi stabilnosti mogu se promijeniti. Kao stabilni tereni na ovom terenu su izdvojeni grebeni i nizine oko rijeka.

Izgradnja infrastrukturnih građevina i drugih zahvata na stabilnom terenu može se planirati i izvesti bez posebnih uslova. Prema vrsti građevine i nivou projektne dokumentacije nadležni organ uprave

odlučuje o potrebi izrade Elaborata o geomehničkim ispitivanjima tla (prema važećem Zakonu o geološkim istraživanjima i Pravilniku o geotehničkim istraživanjima i ispitivanjima te organizaciji i sadržaju misija geotehničkog inženjerstva). Takođe, određivanje načina izvođenja i dubine temelja građevine i uređenja terena potrebne uslove propisat će nadležni organ za izdavanje urbanističke saglasnosti i odobrenja za građenje, s obzirom na vrstu građevine, veličinu, namjenu i sl.

Član 82.

Uslovno stabilni tereni

Uslovno stabilni tereni-u prirodnim uslovima je stabilan teren ali pri neznatnoj promjeni opštih uslova (pri izvođenju inženjerskih radova) ili nepovoljnog djelovanja geoloških faktora može doći do stvaranja štetnih geoloških procesa i pojava.

Na ovim površinama obavezno je provođenje geomehničkih istraživanja, kao i detaljnog inženjerskogeološkog kartiranja tla sa davanjem uslova temeljenja i izgradnje građevina i prijedloga sanacionih mjera za pretvaranje uslovno stabilnog terena u stabilan teren. Potrebna je izrada Elaborata o inženjerskogeološkim i geomehničkim ispitivanjima terena, u kojem će se utvrditi uslovi i sanacione mjere za prilagođavanje uslova izgradnje građevina i uređenja terena lokalnim geološkim uslovima.

Nestabilan teren

Član 83.

Nestabilan teren (padine)-sa brojnim konstatovanim pojavama gravitacionih procesa ili područja gdje se na osnovu opštih inženjerskogeoloških uslova može očekivati pojava osulina, odrona i velikih klizišta. Izvođenjem inženjerskih radova, inteziviraju se procesi koji uzrokuju i proširuju područje nestabilnosti.

Gradnja se može odobriti samo ukoliko se za kompletno područje izvrše detaljna inženjerskogeološka i geomehnička ispitivanja i uradi Elaborate, kao i projekat sanacije terena, koji treba prilagoditi planiranoj namjeni prostora. Izgradnju objekata koncipirati tako da bude u funkciji sanacionih mjera.

Član 84.

U dosadašnjim istraživanjima na teritoriji općine Sapna registrovano je ukupno 435 klizišta⁶⁸. Koordinate klizišta su date kao tekstualni prilog Prostornom planu.

Mjere na sanaciji klizišta mogu biti interventne i trajne. Interventne mjere se provode za potrebe smirivanja aktivnosti klizišta, odnosno „držanja“ klizišta pod odgovarajućem tehničkom kontrolom, a sve u cilju smanjenja materijalnih šteta. Trajne mjere sanacije klizišta podrazumjevaju provođenje adekvatnih mjera sanacije za konačnu i potpunu sanaciju klizišta, takođe se razlikuju po vrsti i obimu u zavisnosti od toga kakva će biti buduća namjena saniranog zemljišta (rekreaciona zona, mogućnost izgradnje infrastrukturnih objekata) U zavisnosti buduće namjene prostora i vrste sanacije zemljišta, zavisi obim geološko-geomehničkih istraživanja i obim građevinskih sanacionih mjera.

Za izgradnju građevina u zoni klizišta, moraju se provesti odgovarajuća i zakonski propisana geološko-geomehnička istraživanja kao i adekvatne građevinske sanacione mjere koje će omogućiti privođenje zemljišta planiranoj ili eventualno zahtjevanoj budućoj namjeni zemljišta.

Član 85.

Ako u granicama građevinskog zemljišta dođe do promjene postojećeg stepena stabilnosti terena, odnosno ako stabilni teren "pređe" u kategoriju uslovno-stabilnog ili nestabilnog terena, kao posljedica naknadnog uticaja prirodnih i tehnogenih procesa u periodu važenja prostornog plana, za definisanje mogućnosti i načina izgradnje građevina u novonastaloj situaciji, treba koristiti definisane uslove vezane za aktuelnu kategoriju stabilnosti terena.

⁶⁸ Prema podacima iz „Elaborat inženjerskoj prospekiji klizišta“, Rudarsko-geološko-građevinski fakultet u Tuzli, Tuzla, decembar 2014. godine i podaci općinske uprave.

V.2 NAČIN KORIŠTENJA POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA

Član 86.

Korištenje poljoprivrednog zemljišta, u zonama koje se koriste i štite pod posebnim uvjetima mora se odvijati pod propisanim i kontrolisanim uslovima za to područje.

Proizvodnja se mora uskladiti sa spektrom vrijednosti koje treba očuvati, zaštititi i unaprijediti, tj. sa usvojenim mjerama zaštite za pojedine sisteme sa ciljem smanjenja negativnih uticaja na druge segmente živog svijeta i okoliša.

Izbjegavati primjenu genetski modifikovanog sadnog materijala, sjemena, stočne hrane, a posebno u ekološki osjetljivim područjima.

Racionalno upotrebljavati zaštitna sredstva i primjenjivati metode integralne zaštite od štetnika u cilju održavanja biološke ravnoteže u agroekološkom sistemu.

Korištenje, zaštita i očuvanje poljoprivrednog zemljišnog fonda je jedna od bitnih funkcija planiranja i uređenja prostora. Racionalnim planiranjem u ovoj oblasti obezbijediće se trajno očuvanje mogućnosti poljoprivrednog zemljišta za proizvodnju potrebnih količina hrane visoke zdravstvene vrijednosti.

Maksimalno čuvati površine čija je namjena poljoprivredno zemljište u što većem obimu i kvalitetu, pri čemu je potrebno uvažavati neophodnost daljeg urbanog razvoja općine.

Podizati kvalitet poljoprivrednog zemljišta, naročito obradivih površina i oranica koje su prikladne za kultiviranje, kroz razne oblike unapređenja.

Donijeti programe korištenja poljoprivrednog zemljišta, te pomagati razvoj intenzivne poljoprivrede, posebno na bonitetnim kategorijama od III-IVb.

Uvesti zemljišni informacioni sistem.

U saradnji sa nadležnim institucijama realizovati projekte deminiranja poljoprivrednog zemljišta.

Član 87.

Šume se ne mogu krčiti radi izgradnje stambenih, poslovnih ili privrednih građevina. Izuzetno, za građenje građevina predviđenih važećim planskim dokumentima, u slučaju kada se time postiže veća trajna korist i ako neće biti štetnih posljedica na okolinu, prethodno se mora pribaviti dozvola za krčenje šume.

U šumi i na šumskom zemljištu može se graditi samo šumska infrastruktura, građevine koje su u funkciji gospodarenja šumama, i objekti za potrebe lovstva. Ostale građevine mogu se graditi ili izvoditi zahvati na šumskom zemljištu u skladu sa važećim propisima.

Na šumskom zemljištu mogu se graditi i građevine sa posebnom namjenom za turizam, sport i rekreaciju i pripadajuća infrastruktura, kao i infrastrukturne građevine uz zadovoljavanje posebnih okolinskih uslova.

Na šumskom zemljištu mogu se vršiti radovi istraživanja i iskorištavanja mineralnih sirovina, te izgradnje građevina i infrastrukture za te svrhe, pod uslovom prethodne cjelovite studije opravdanosti, uključujući i studiju uticaja na okolinu, kojima se potvrđuje opravdanost.

Na šumskom zemljištu mogu se graditi objekti za potrebe infrastrukture, sporta, rekreacije, lova, ribolova i odbrane zemlje, ali samo ako to iz tehničkih ili ekonomskih razloga nije moguće planirati izvan šume i šumskog zemljišta.

Investitor dopuštene građevine ili zahvata u prostoru na šumskom zemljištu, čija namjena će zbog toga biti trajno promijenjena, ili čija će vegetacija biti uništena, dužan je izvršiti zamjensku sadnju drveća i druge vegetacije na dijelu šumskog zemljišta koji odredi nadležna uprava za šumarstvo.

V.3 KORIŠĆENJE I ZAŠTITA VODA I VODNOG ZEMLJIŠTA

Član 88.

Vodne površine na području općine Sapna utvrđene su u članu 31. ove Odluke.

Član 89.

Zabranjena je svaka intervencija u prostoru koja može na bilo koji način ugroziti kvalitet podzemnih i površinskih voda na području općine Sapna.

U svim slučajevima odobravanja izgradnje obavezan uslov za izgradnju je odgovarajuće tretiranje otpadnih voda i na područjima gdje ne postoji javni sistem komunalnih instalacija i uređaja. Također mora biti adekvatno riješeno pitanje prikupljanja, distribucije i odlaganja otpada.

Općina i upravljači javnih vodovoda su dužni održavati, rekonstruisati i dogradnjom optimizirati kapacitet postojećih izvorišta do raspoloživih resursa, kako je to utvrđeno Prostornim planom. Dodatne količine vode obezbjediti na način kako je definirano tekstualnim dijelom Prostornog plana.

Upravljači javnih vodovoda i općina su dužni obezbjediti zaštitu izvorišta pitke vode u skladu sa važećom zakonskom regulativom i važećim Pravilnikom o načinu utvrđivanja uslova za određivanje zona sanitarne zaštite i zaštitnih mjera za izvorišta vode za javno snadbjevanje stanovništva i donijeti odgovarajući opći akt o zaštiti izvorišta. Opći akt nadležnog organa je odluka o uspostavljanju zona sanitarne zaštite i zaštitnim mjerama, a osnov za donošenje odluke je elaborat istražnih radova odnosno projekat zaštite izvorišta. Projekat zaštite izvorišta se odnosi na svako izvorište pojedinačno i bazira se na provedenim istraživanjima hidrogeoloških uslova formiranja izvorišta, brzine prenosa zagađenja podzemnom filtracijom i mogućnosti unosa u vodonosni sloj i efikasnosti mjera zaštite od zagađenja.

Član 90.

Na karakterističnim mjestima potrebno je uvesti monitoring kvaliteta vodotoka (dolina rijeke Sapne, lokacija naseljenih mjesta Sapna i Goduš), a utvrđuje se kao obaveza izrade pokazatelja kvaliteta vodotoka na području općine. Utvrđuje se obaveza izrade katastarske evidencije svih vodnih dobara na području općine Sapna. Utvrđuje se obaveza izrade katastra zagađivača radi praćenja i reagovanja na negativne uticaje, a posebno na eksczesne situacije.

Član 91.

Osnovni preduslov za poboljšanje kvaliteta vodotoka je uspostavljanje i provođenje tretmana za prečišćavanje otpadnih voda, te da se za sva urbana područja obezbijedi pokrivenost separatnom kanalizacionom mrežom.

Za sva područja koja se položajno ne mogu priključiti na centralni uređaj obavezno predvidjeti lokalne uređaje za prečišćavanje otpadnih voda u skladu sa konkretnim uslovima. Zabranjuje se direktno ispuštanje (bez predtretmana) fekalnih i tehnoloških otpadnih voda u vodotoke bilo otvorene bilo zacjevljene.

Član 92.

Obavezno je provođenje odgovarajućeg tretmana otpadnih voda za sva industrijska postrojenja čije otpadne vode iz procesa proizvodnje ne zadovoljavaju propise za kvalitet dozvoljen za upuštanje u javnu kanalizacionu mrežu.

Član 93.

Za vodotoke za koje je propisana I kategorija zabranjeno je ispuštanje otpadnih, tehnoloških i oborinskih voda bez obzira na postignuti stepen prečišćavanja.

Za vodotoke za koje se propiše II kategorija ispuštanje otpadnih i oborinskih voda uslovljava se prethodnim postizanjem propisanog stepena prečišćavanja.

Član 94.

Na području općine Sapna postoji akumulacija Sniježnica.

Sastav fitoplanktona ukazuje na oligo do beta-mezosaprobne vode, odnosno I-II klasu boniteta.

Zabranjena je svaka intervencija u prostoru koja može ugroziti kvalitet voda. Potrebno je raditi na poboljšanju i postizanju dobrog kvaliteta voda u koordinaciji sa općinom Teočak, a u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Član 95.

Zahvaljujući prirodnim i stvorenim uslovima, uz prethodnu reorganizaciju prostora, jezero Sniježnica i okolni prostor ima potencijal da bude jedan od nosioca turističkog razvoja općine Sapna.

Član 96.

Planira se razvoj izletničko-rekreativnog i vikend turizma, koji bi obuhvatio jezero (kao dominantni faktor razvoja) i okolni prostor.

U tom smislu predlaže se formiranje rekreativnih staza uz jezero (sportsko-rekreativne i zelene parkovske površine), ali i prostora za ribolov, te uređenje neposrednog okruženja oko jezera kao vikend naselja-izgradnja vikend kuća i svih ostalih objekata u sadržaja u funkciji turističke privrede.

Prilikom formiranja istih, ne treba narušiti prirodnost predjela i ekosistema.

Član 97.

Shodno stavkama u prethodnom članu, potrebno je raditi na sljedećem:

- očuvanju ekološke stabilnosti, bioraznolikosti i osobitosti područja;
- očuvanju hidrogeloških i geomorfoloških karakteristika prostora;

Član 98.

(Izvorišta)

Izvorišta voda na području općine Sapna utvrđena su u članu 33. ove Odluke.

V.4. USLOVI UREĐENJA PODRUČJA NAMJENJENIH TURIZMU

Član 99.

Područja namjenjena turizmu utvrđena su u članom 37. ove Odluke.

Član 100.

S obzirom na raspored, vrstu, kapacitet i veličinu i ostale pokazatelje ugostiteljsko – turističkih područja, prema karakteristikama prostora treba :

- gradnju novih građevina postorno i oblikovno uklopiti u oblike tradiionalne gradnje lokalnog ambijenta,
- koristiti resurse etnološke i kulturne baštine,
- osigurati prostore za nove i atraktivne turističko-rekreacijske sadržaje,

Uslovi izgradnje na područjima predviđenim za potrebe izgradnje kuća za odmor i naselja za seoski turizam

Član 101.

Na teritoriji općine Sapna, na ruralnim područjima, kuće za odmor (vikend kuće) mogu se graditi pod istim uslovima koji važe za izgradnju stambenih objekata.

Član 102.

Urbanističko-tehnički uslovi za izgradnju kuća za odmor su slijedeći:

- da se kuće za odmor grade od tvrdih materijala (zidani elementi, drvena oblovina ili prefabrikovani elementi,
- da korisna površina kuće za odmor ne prelazi 100 m²,
- da spratnost kuće za odmor ne bude veća od P+1,
- da površina parcele minimalno 200 m²,
- da prikupljanje i dispozicija otpadnih voda bude u skladu sa važećim zakonskim propisima.

VI USLOVI SMJEŠTAJA PRIVREDNIH SADRŽAJA U PROSTORU

Član 103.

Prostornim planom općine Sapna utvrđene su industrijsko-poslovne zone koje obuhvataju postojeće i planirane površine za razvoj privrednih djelatnosti.

Privredni sadržaji mogu se locirati na građevinskom zemljištu u urbanim područjima i izvan urbanih područja. Pregled navedenih površina dat je u tekstualnom dijelu plana, u oblasti koja se odnosi na razvoj privrede, prikazan je i na grafičkom prilogu Prostornog plana br.XIII.

Član 104.

Uslovi za odobravanje građenja na industrijsko-poslovnim zonama utvrđuju se na osnovu detaljnih planskih dokumenata.

Član 105.

Unutar pojedinačnih kompleksa u sklopu industrijsko-poslovnih zona moraju biti obezbjedjeni kolski i pješački pristupi, površine za pješake, saobraćaj u kretanju i mirovanju, manipulativni platoi, zelene površine, ograda odgovarajuće visine i zaštite i protivpožarni put, u skladu sa važećim Pravilnikom koji tretira oblast protivpožarne zaštite.

Član 106.

Građenje manjih pojedinačnih privrednih objekata i privrednih kompleksa može se odobriti na građevinskom zemljištu izvan industrijsko poslovnih zona definisanih ovim Planom.

Unutar građevinskog zemljišta iz prethodnog stava mogu se graditi manje građevine poslovne i privredne namjene za: zanatstvo, proizvodnju, preradu, skladišni prostor, usluge, servise, trgovinu, uredsko poslovanje, manje pogone dorade i slično. Namjene ovih privrednih građevina ne smiju umanjivati kvalitet stanovanja svojom bukom, teretnim saobraćajem, emisijom plinova, prašine, neugodnih mirisa, kao i drugih neprihvatljivih uticaja i ne smiju ugrožavati okolinu.

Ovakvi sadržaji kapacitetom, veličinom i oblikom objekata i drugim karakteristikama moraju biti usklađeni sa mjesnim prilikama, pravilima struke i važećim propisima.

Član 107.

Granice industrijsko-poslovnih zona (regulacioni planovi za područja planiranih privrednih zona) utvrđene su ovim Planom. Ukoliko se ukaže potreba, moguća je izmjena istih. Izmjena granica utvrdit će se Odlukom o pristupanju izradi planskog dokumenta koju donosi općinsko vijeće.

Član 108.

Za građevine privrednih djelatnosti u stambenim, poslovnim i stambeno-poslovnim zonama, moraju se primjenjivati uslovi saobraćaja u mirovanju u skladu sa uslovima propisanim ovom Odlukom.

Član 109.

Detaljnim planskim dokumentima mogu se utvrditi i drugačiji uslovi za građenje privrednih objekata od uslova propisanih ovom Odlukom, ako su nakon donošenja ove Odluke doneseni zakoni i drugi propisi koji tretiraju oblast prostornog uređenja zavisno od djelatnosti građevine.

Član 110.

Za građevine privrednih djelatnosti na područjima za koje nije obavezna izrada detaljnih planskih dokumenata uslovi građenja utvrđuju se u skladu sa važećim propisima i u skladu sa odredbama ove Odluke.

Površine za smještaj privrednih djelatnosti definirane su u grafičkom dijelu ove Odluke u razmjeri 1:5000 i tekstualno obrazloženi u poglavlju 12. Privreda.

VII USLOVI SMJEŠTAJA DRUŠTEVNIH DJELATNOSTI U PROSTORU

Član 111.

Pod društvenim djelatnostima podrazumjevaju se građevine za:

- odgoj i obrazovanje
- zdravstvo i socijalnu zaštitu
- kulturne i društvene sadržaje
- javne i prateće sadržaje
- sport i rekreaciju
- vjerske sadržaje
- ostala infrastruktura (pijace, tržnice)

Član 112.

Planom se predviđa nova gradnja i rekonstrukcija postojećih objekata društvenih djelatnosti.

Građevine društvenih djelatnosti obuhvataju: predškolske i školske građevine, objekte za kulturu, objekte zdravstvene i socijalne zaštite, objekte sportske i rekreacione namjene, ostale javne i prateće namjene, vjerske objekte.

Postojeći i planirani objekti i sadržaji društvenih djelatnosti prikazani su na grafičkom prilogu broj 14. u razmjeri 1:25 000 i tekstualno obrazloženi u poglavlju 13. Društvene djelatnosti.

Član 113.

Smještaj društvenih sadržaja, u cilju obezbjeđenja uslova za normalno funkcionisanje naseljenih mjesta i njihovih dijelova, planirano je prije svega unutar urbanih područja.

Član 114.

U centru I i II kategorije potrebno je obezbjediti površine za smještaj sadržaja predškolskog i osnovnog obrazovanja, zdravstvene zaštite, kulture, političkih i vjerskih organizacija, trgovine, ugostiteljstva i uslužnog zanatstva za stanovništvo naseljenih mjesta i gravitirajuće stanovništvo.

Predškolsko obrazovanje

Član 115.

Prostornim planom predviđa se osnivanje objekata za predškolsko obrazovanje u sljedećim naseljenim mjestima: aglomeracija Sapna-Kraljevići, Vitinica, Međeđa.

Član 116.

Za izgradnju i adaptaciju građevina iz prethodnog člana potrebno je koristiti sljedeće orijentacijske normative (m²/djetetu):

- za objekat 5,5 m² (dob 0-3 godine) te 7,5 m² (dob 4-6 godine)
- za kompleks 20 m².

Član 117.

Za prvu etapu, planira se izgradnja objekta predškolske ustanove na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljevići.

Osnovno obrazovanje

Član 118.

Prostornim planom predviđa se, obzirom na očekivani rast djece uzrasta 7—14 godina, te karakteristike postojećih kapaciteta, adaptacija i izgradnja objekata u sljedećim naseljenim mjestima: aglomeracija Sapna-Kraljevići, Vitinica, Međeđa, Nezuk, Goduš.

Za prvu etapu realizacije prostornog plana, predviđa se adaptacija objekata, u smislu povećanja površina, te postizanja što boljih uslova rada. U kasnijem periodu, a shodno očekivanom demografskom rastu, predviđa se izgradnja novog objekta na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljevići.

Član 119.

Za izgradnju i adaptaciju građevina iz prethodnog člana potrebno je koristiti sljedeće orijentacijske normative (m²/djetetu):

- za objekat 7,5 m²
- za kompleks 20 m².

Srednjoškolsko obrazovanje

Član 120.

Prostornim planom predviđa se dogradnja i nadogradnja postojećeg te izgradnja novog objekta ukoliko bude izražena tendencija rasta broja djece ovog uzrasta.

Član 121.

Za izgradnju i adaptaciju građevine iz prethodnog člana potrebno je koristiti sljedeće orijentacijske normative (m²/učeniku):

- za objekat 7,5 m²
- za kompleks 20 m².

Kultura

Član 122.

Za potrebe odvijanja kulturnih aktivnosti, planira se sljedeće:

- osnivanje Gradske biblioteke sa čitaonicom na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljevići,
- izgradnja Doma kulture na teritoriji aglomeracije Sapna-Kraljevići,
- izgradnja Omladinskog doma na teritoriji naseljenih mjesta Vitinica i Nezuk,
- rekonstrukciju, renoviranje i adaptaciju objekata društvenih objekata sjedišta mjesnih zajednica, kao prostora gdje će se održavati kulturne djelatnosti,
- izgradnju objekata društvenih djelatnosti sjedišta mjesnih zajednica na teritoriji naseljenih mjesta Zaseok (naselje D.Zaseok), Kraljevići (naselje Kraljevići i Kobilići), Sapna, Goduš (naselje Žuje-Šarci) i Nezuk, kao prostora gdje će se održavati kulturne djelatnosti.

Sport

Član 123.

Za potrebe odvijanja sportskih aktivnosti u prvoj etapi realizacije plana, potrebno je izvršiti:

- sanaciju, dogradnja ali i opremanje sportskih terena kao uslov za što masovnije bavljenje sportom,
- završetak izgradnje nogometnog stadiona u centralnom dijelu općine,
- završetak izgradnje sportske dvorane u središtu općine,
- opremanje fiskulturne sale u centralnoj Osnovnoj školi,
- opremanje i rekonstrukcija sportskih poligona, sportskih poligona-igrališta (Kraljevići, Vitinica, Baljkovica, Goduš, Kovačevići-Vitinica, Kobilići-Kraljevići),

Član 124.

U drugom planskom periodu planira se:

- rekonstrukcija Gradskog stadiona,
- izgradnja zatvorenog sportskog terena (Međeđa)
- izgradnja sportskog poligona (Donji Zaseok-Zaseok)

Član 125.

Za izgradnju i adaptaciju građevina iz prethodna dva člana potrebno je koristiti sljedeće orijentacijske normative:

- korisna površina objekta 2,5 m²/st
- otvorene naseljske sportsko-rekreativne površine 0,5 m²/st
- otvoreni tereni 2m²/st
- naseljski parkovi 1 m²/st.

Uprava

Član 126.

U planskom periodu u oblasti uprave i administracije, planira se sljedeće:

- rekonstrukcija, renoviranje i adaptacija objekta Policijske stanice Sapna,
- izgradnja objekta za potrebe JU Centar za socijalni rad Sapna,

Vjerski objekti

Član 127.

U obuhvatu plana, prisutni su objekti islamske i pravoslavne konfesije.

U planskom periodu, planira se:

- zaštita, briga, održavanje i obnova vjerskih objekata,
- izgradnja imamske kuće i pratećih objekata-gasulhana i kotlovnica u naseljenom mjestu Kraljevićima-MZ Kobilici,

Ostala infrastruktura

Pijace, tržnice (snabdijevanje),

Član 128.

Snabdijevanje građana na području Općine Sapna će se vršiti u skladu vazećim zakonskim propisima i obezbijedit će se :

- sanacijom i modernizacijom pijaca koje se zadržavaju na postojećim lokalitetima,
- iznalaženjem novih lokacija i izgradnjom pijaca ili zatvorenih tržnica na njima, i mimo građevinskih rejlona.

Član 129.

Na građevinskoj parceli namijenjenoj za građevine društvenih djelatnosti, odnosno na javnoj saobraćajnoj površini uz tu parcelu treba osigurati potreban broj parkirališnih mjesta, osim ukoliko je garažni ili parking prostor projektom dokumentacijom predviđen unutar objekta.

VIII USLOVI KORIŠTENJA PROSTORA NA ZAŠTIĆENIM INFRASTRUKTURNIM POJASEVIMA I ZONAMA I NA ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA

Član 130.

Prostornim planom definišu se osnovni funkcionalni, prostorni i ekološki uslovi za korištenje prostora na zaštitnim pojasevima infrastrukturnih sistema.

Trase infrastrukturnih sistema i lokacije njihovih građevina prikazane su na grafičkom prilogu Prostornog plana br.X,XI i XII i usmjeravajućeg su značaja, a dozvoljena su odgovarajuća prostorna prilagođavanja koja ne odstupaju od koncepcije rješenja.

Uslovi korištenja površina obuhvaćenih zaštitnim infrastrukturnim pojasevima (uz puteve, dalekovode, vodovode, izvorišta i sl.) utvrđuju se na nivou posebnih zakona. U principu se utvrđuje da se na zaštitnim infrastrukturnim pojasevima ne mogu vršiti radovi niti graditi objekti koji su suprotni svrsi zbog koje je zaštitni pojas uspostavljen, a može se planirati izgradnja isključivo objekata koji služe korištenju tih infrastrukturnih sistema.

VIII.1. ZAŠTITNI POJASEVI SAOBRAĆAJNIH POVRŠINA

Član 131.

Putne saobraćajnice i zaštitni pojasevi saobraćajnica utvrđeni su članom 41,42,43,44,45 ove Odluke.

Član 132.

Urbanističkom saglasnošću za građevinu određene namjene mora se utvrditi površina za saobraćaj u mirovanju za javna, teretna i putnička vozila. Površine za saobraćaj u mirovanju moraju se obezbijediti u sklopu parcele, ili u sklopu javne površine u najbližoj mogućoj blizini, u skladu sa planskim dokumentima i uz saglasnost institucija nadležnih za saobraćaj.

Član 133.

Telegrafске i telefonske vazdušne linije i vodovi, električni vodovi niskog napona, električni dalekovodi, kanalizacija, vodovodi kao i benzinske pumpe mogu se postavljati i graditi u zaštitnom pojasu javnog puta samo uz prethodnu saglasnost nadležne institucije.

Član 134.

U već izgrađenom naseljenom mjestu može se dozvoliti građenje objekata na građevinskoj liniji javnog puta, uz saglasnost nadležnog organa.

Član 135.

(Uslovi priključivanja na saobraćajnice)

Priključak i prilaz na javnu cestu može se izvesti samo na osnovu odobrenja upravitelja cesta. Prilaz sa građevinske parcele ne smije ugrožavati saobraćaj, pa nije dozvoljena gradnja objekata i sadržaja na parceli (garaža, ograda i sl.) na način da ometaju preglednost ili ugrožavaju saobraćaj.

VIII.2. ZAŠTITNI POJASEVI VODOVODA I KANALIZACIJE

Član 136.

Vodna infrastruktura utvrđena je u članu 47, 48, 49, 50. ove Odluke.

Zaštitni pojasevi vodovoda i kanalizacije, utvrđeni se u članu 51. ove Odluke.

VIII.3. ZAŠTITNI POJASEVI ENERGETSKE INFRASTRUKTURE

Član 137.

Objekti za distribuciju električne energije i zaštitni pojasevi za dalekovode utvrđeni su u članovima 52,53,54 ove Odluke.

Član 138.

Pri određivanju trasa dalekovoda potrebno je izbjegavati postojeća i planirana građevinska područja, šume i šumska zemljišta, te voditi računa o bonitetu poljoprivrednog zemljišta radi smanjenja uticaja na poljoprivrednu proizvodnju. Dalekovodi moraju u potpunosti zaobići zaštićena područja kulturno-historijske i prirodne baštine, izuzev arheoloških lokaliteta izvan naselja, uz odgovarajuće mjere zaštite.

Član 139.

Izuzetno, u odnosu na utvrđene širine zaštitnog pojasa dalekovoda se može odobriti izgradnja objekata u zaštitnom pojasu dalekovoda, pod uslovima koje odredi nadležna institucija u BiH.

VIII.4. ZAŠTITNI POJASEVI TELEKOMUNIKACIJA

Član 140.

Zaštitni pojasevi telekomunikacija određeni su članom 55 ove Odluke.

Član 141.

Sve telekomunikacijske veze (mrežni kablovi, koaksijalni kablovi i dr.) u pravilu se trebaju polagati u koridorima postojeće ili planirane saobraćajne ili druge infrastrukture.

Član 142.

Za stubove i kontejnere mobilne telekomunikacione mreže (GSM) mogu se osigurati parcele i izvan građevinskih područja u skladu sa načelom racionalnog korištenja i zaštite prostora.

VIII.5. ZAŠTITNI POJASEVI TERMOENERGETSKE INFRASTRUKTURE

Član 143.

Projektovanje i izvođenje instalacija sistema daljinskog grijanja (za potencijalne objekte definisane članom 57.) raditi u prema uslovima koje definiše nadležna institucija.

Zaštitnu zonu odrediti prema važećoj zakonskoj regulativi.

Član 144.

Svi objekti koji se priključuju na sistem daljinskog grijanja trebaju biti energetske učinkoviti objekti, tako da maksimalno specifično toplinsko opterećenje bude 75 W/m^2 , odnosno da specifična potrošnja toplinske energije bude $80\text{-}90 \text{ kWh/m}^2$. U skladu sa tim neophodno je na svim objektima predvidjeti mjere za obezbjeđenje energetske učinkovitosti.

IX MJERE OČUVANJA KULTURNO-HISTORIJSKOG NASLJEĐA

Član 145.

Prema podacima Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine na teritoriji općine Sapna nalaze se dva spomenika koja su na Listi peticija za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom i to:

- Stećci u Vitinici - Brđacima, Sapna
- Džamija Sapna.

Član 146.

Na teritoriji općine utvrđeni su sljedeći značajni kulturno - historijski spomenici:

- antički period: Stara kuća, Sapna, Kasnoantički refugium „Gradina”, Sapna;
- srednjovjekovni period: srednjovjekovno groblje Herići-Rastošnica, srednjovjekovno groblje Krčevina-Rastošnica, srednjovjekovno groblje Mramor-Rastošnica, nekropola stećaka Zagrobnica-Sapna, srednjovjekovni nadgrobni spomenici Osrećak-Zaseok, srednjovjekovni nadgrobni spomenici Vitnica-Vitnica, nekropola stećaka-Rastošnica, nekropola stećaka Sandići-lokalitet Mramorje, nekropola stećaka-Zavid, nekropola stećaka-Međeđa, lokalitet Sječa, nekropola stećaka-Međeđa, lokalitet Potkonjica, nekropola stećaka Vitinica, nekropola stećaka Zaseok-Zaseok, nekropola stećaka-Sapna, Gaj;
- osmanski period: islamsko groblje, Cer-Sapna, islamsko groblje-Međeđa, islamsko groblje-Rastošnica, islamsko groblje-Nezuk, pravoslavno groblje-Vitnica, džamija sa grobljem, Mahmutovići-Vitinica, islamsko groblje Krstac-Mahmutovići, pravoslavno groblje-Baljkovica, (na granici entiteta),islamsko groblje Goduš.

Član 147.

U budućem planskom periodu, potrebno je posvetiti povećanu pažnju kulturno historijskom naslijeđu, u smislu zaštite i očuvanja, pri čemu je potrebno:

- istraživanje i evidentiranje dobara koja uživaju prethodnu zaštitu;
- predlaganje i utvrđivanje kulturnih dobara;
- vođenje registra i dokumentacije o kulturnim dobrima;
- pružanje stručne pomoći na čuvanju i održavanju kulturnih dobara sopstvenicima i korisnicima tih dobara;
- staranje o korišćenju kulturnih dobara u svrhe određene zakonom;
- predlaganje i praćenje provođenja mjera zaštite kulturnih dobara;
- provođenje mjera tehničke i fizičke zaštite kulturnih dobara;
- izdavanje publikacija o kulturnim dobrima i o rezultatima rada na njihovoj zaštiti;
- izlaganje kulturnih dobara, organizovanje predavanja i drugih prigodnih oblika kulturno - obrazovne djelatnosti;
- drugi poslovi u oblasti zaštite kulturnih dobara utvrđeni ovim zakonom i na osnovu njega;
- ukoliko se predviđaju intervencije na kulturnim dobrima ili u njihovoj tangencnoj zoni, koje mogu uticati na izgled i svojstva dobra, prije preduzimanja radova potrebno je obratiti se Zavodu za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona posebnim zahtjevima radi propisivanja detaljnih mjera zaštite, izdavanja saglasnosti na projektnu dokumentaciju i uvida u izvedene radove.

Član 148.

Prikaz kulturno-istorijskog naslijeđa prikazam je na grafičkom prilogu br XV Prostornog plana.

X MJERE OČUVANJA ZAŠTIĆENIH PODRUČJA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

Član 149.

Kao vrijedno prirodno naslijeđe utvrđuju se sljedeća područja i lokaliteti:
prirodna područja-predio:

- Rožanjska rijeka, područje ispod kote „Vrljaja“, preko lokacije „Podžuje“ do ispod sela Goduš,

- predio Vrelo, prirodno područje ispod sela Kovačevići.

Član 150.

U budućem planskom periodu, potrebno je posvetiti povećanu pažnju prirodnom naslijeđu, u smislu zaštite i očuvanja, pri čemu je potrebno:

- Zaštita i očuvanje biološke različitosti i ekosistemske prirodne ravnoteže usklađene sa ljudskim djelovanjem;
- Utvrđivanje evidencija prirodnog naslijeđa u cilju praćenja stanja;
- Utvrđivanje mjera, sugestija, mišljenja, saglasnosti, ekspertiza, revizija i druge dokumentacije isključivo na bazi održivog korišćenja prirodnog naslijeđa (minimalna oštećenja i narušavanje ravnoteže);
- Mjere sprečavanja svih štetnih antropogenih zahvata i poremećaja u prirodi;
- Mjere za očuvanje prirodnosti tla, čistoće vode, atmosfere, produkcije kiseonika i smanjenje efekata „staklene bašte“ radi očuvanja klime;

Interpolacija i dosljedna primjena zakonske legislative iz oblasti zaštite prirodnog naslijeđa i zaštite prirode u svim dokumentima i nivoima prostornog planiranja.

Član 151.

Prikaz prirodnog naslijeđa prikazam je na grafičkom prilogu br XV Prostornog plana.

Član 152.

Područja prirodnih vrijednosti moraju imati poseban tretman u izradi i donošenju svih nivoa dokumenata prostornog uređenja. Predmetna područja podliježu posebnoj pažnji i za ista se mora izraditi i donijeti odgovarajuća provedbena dokumentacija, kojom će se konkretno utvrditi zaštita i način korištenja ovih područja. Zabranjene su sve aktivnosti koje na bilo koji način mogu ugroziti evidentirane prirodne vrijednosti na području općine.

Član 153.

Na bazi prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa planirati razvoj turizma. U tom smislu, potrebno je:

- intenziviranje procesa zakonske zaštite prirodnog naslijeđa,
- rekonstrukcija putne infrastrukture,
- uključivanje u turističko korištenje lokalnih, šumskih i nekategorisanih puteva,
- vizualna identifikacija lokaliteta prirodnog naslijeđa pored putnih pravaca (natpisne table, panoi, displeji, šematski prikazi, prezentacijski tekstovi),
- urbanističko prostorna analiza i izgradnja potrebne infrastrukture na temelju te analize,
- podizanje optimalnih receptivnih kapaciteta koristeći estetske elemente konkretnog pejzaža u projektnoj koncepciji,
- određen broj receptivnih objekata mora se graditi na načelima tradicijske gradnje i historijskih ugostiteljskih objekata, kao što su: stari hanovi, karavan saraji, musafirhane, manastirski konaci i sl.,
- edukativna funkcija na podizanju turističke kulture lokalnog stanovništva koristeći postojeće vrijednosti tradicijsku prostodušnost i gostoljubivost stanovništva.
- osigurati dostupnost kulturnim dobrima,
- izvršiti deminiranje prostora objekta kulturnog naslijeđa,
- stvoriti sigurnost objekta u konstruktivnom smislu i u smislu prohodnosti,
- osigurati piktogramе sa edukativnim i komunikacijskom porukom na više jezika,

- postaviti malu muzeološku postavku u nekim od objekata ili organizirati lapidarij na otvorenom prostoru,
- dati informacije na internetu,
- osigurati pisani promotivni materijal o kulturnom dobru,
- osigurati prostor za odmor i rekreaciju (nadstrešnice, sokovi, kafa),
- osigurati i mogućnost raznih audiovizualnih prikazivanja historijskih događaja koji su se desili na samom lokalitetu.

XI POSTUPANJE SA OTPADOM

Član 154.

Postupanje sa otpadom i održavanje komunalne čistoće, kao aspekt zaštite životne sredine, u cjelosti se mora obraditi posebnim propisom o održavanju čistoće u ljetnim i zimskim uvjetima i disponiranju komunalnim otpadom. Osnovni zadatak planskog upravljanja otpadom na području Općine Sapna je uspostavljanje mehanizma za implementaciju integralnog upravljanja otpadom na području Općine.

Član 155.

Upravljanje otpadom treba sadržavati najmanje:

- programe o skupljanju opasnog otpada iz domaćinstava,
- programe za korištenje komponenti iz komunalnog otpada,
- programe za smanjenje procenta biorazgradivog otpada i ambalažnog otpada u komunalnom otpadu,
- programe za podizanje javne svijesti u upravljanju otpadom,
- lociranje postrojenja za upravljanje otpadom,
- saradnja između općina radi postizanja zadatih ciljeva.

Član 156.

Komunalni otpaci treba da se skupljaju u posude koje se mehanizovano mogu prazniti. Lokacije ovih posuda treba odobriti na udaljenosti 2,0 m od spoljne ivice saobraćajnice, i da su na pogodan način vizuelno zaklonjene. Potrebno je obezbjediti posude za sekundarne sirovine (staklo, papir i dr.) na pogodnim lokalitetima.

Član 157.

Na teritoriji Općine Sapna ne postoji lokalna deponija za odlaganje otpada. Otpad sa područja Općine Sapna se odlaže na deponije "Vis", općina Kalesija i "Crni vrh", opština Osmaci po osnovu privremenih ugovora zaključenih između JKP Sapna iz Sapne i komunalnih preduzeća iz općina na kojoj se vrši odlaganje otpada.

Odlaganje otpada na navednoj deponiji provodit će se dok se ne steknu uslovi za deponovanje istog na regionalnoj sanitarnoj deponiji „Crni Vrh“ koja je u fazi izgradnje.

XII GROBLJA

Član 158.

Sve evidentirana groblja na području općine Sapna se zadržavaju.

Član 159.

Postojeća groblja moguće je proširiti u skladu sa Prostornim planom (tabela broj 46), a uređenje groblja treba provoditi prema važećim propisima o grobljima. Potrebno je planirati uređenje parkirališnih i zelenih površina, kao i gradnju građevina namijenjenih osnovnoj funkciji groblja. Uređenje groblja mora biti primjereno oblikovanju i tradiciji ovog područja.

Kod proširenja postojećih groblja ili izgradnje novih, prostor za grobna mjesta treba biti minimalno 25 m udaljen od zone stanovanja, a prema uslovima lokacije osigurati pojas zelenila oko groblja.

Proširenje postojećih groblja, kao i građenje (formiranje) novih moguće je i na površinama planiranim za mješovitu, pretežno stambenu namjenu prema uslovima iz ove Odluke.

Groblja na području općine Sapna prezentirana su na grafičkom dijelu ove Odluke u razmjeri 1:5000 i u tekstualnom dijelu Prostornog plana poglavlje 14.1.

XIII MJERE SPREČAVANJA NEGATIVNIH UTICAJA NA OKOLIŠ

Član 160.

Na kvalitet okoliša najviše utiču sljedeće komponente: kvalitet zraka, tla, šuma, kvalitet površinskih voda (vodotokova) i podzemnih voda, stepen zaštite kulturno-istorijskih spomenika i prirodnih resursa.

U kontekstu naprijed navedenog mjere sprečavanja nepovoljnih uticaja na okoliš, odnose se na mjere zaštite prirodnih resursa, propisane mjere odvodnje otpadnih voda, mjere održivog razvoja ruralnih područja, održivog razvoja privrede, upravljanje otpadom shodno zakonu, mjere zaštite pejzaža i biološke raznolikosti, mjere zaštite rijetkih vrsta faune i deminiranjem prostora općine Sapna.

Izgradnjom kanalizacione mreže za cijelo područje općine Sapna, spriječio bi se negativan uticaj otpadnih voda na okoliš. Do izgradnje kanalizacione mreže potrebno je u ruralnim naseljima koristiti vodonepropusne septičke jame. Izgradnjom centralnog uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i manjih lokalnih uređaja za pečišćavanje otpadnih voda, spriječiti zagađivanje zemljišta i vodotokova.

Cjelokupni saobraćaj se odvija cestama. Broj automobila se povećava iz godine u godinu kao i strost istih. Posljedice saobraćaja pogoršava postojeći loš i nekontrolisan kvalitet tekućih goriva. U planskom periodu treba promovirati i stimulisati uvođenje i korištenje gasa, kao goriva za motorna vozila kao i drugih alternativnih goriva kao što je biodizel.

Takođe je potrebno uspostaviti efikasnu kontrolu tehničkih pregleda vozila, kao i kontrolu kvaliteta goriva. Zagađivač zraka su i neodgovarajuća ložišta.

Član 161.

U cilju poboljšanja tla uvode se sljedeće aktivnosti i mjere:

- očuvanje poljoprivrednog zemljišta i njegovo racionalno korištenje,
- smanjiti korištenje hemiskih i vještakih đubriva, te stimulisati proizvodnju hrane na principima tradicionalne i ekološki prihvatljive proizvodnje,
- šumski resursi su važan potencijal općine Sapna, u planskom periodu potrebno je pošumiti devastirane šume i deminirati šumske površine,
- sanirati klizišta,
- izgradnja naselja, industrijskih objekata i saobraćajnica, treba da poštuje utvrđene namjene površina Prostornog plana.

Član 162.

Zaštita od buke i vibracija u okolini obuhvata zaštitu od svih vrsta umjetno proizvedenih emisija energija koje izazivaju opterećenje nepoželjnom, neprijatnom bukom, odnosno vibracijama koje mogu ugroziti zdravlje ili na njega štetno uticati.

Radi zaštite od buke potrebno je primjenjivati tehničke i organizacijske metode koje potiču:

- smanjivanje stvaranja emisija buke ili vibracija, odnosno izvora koji stvaraju buku ili vibracije,
- smanjivanje opterećenja, odnosno sprječavanje povećanja opterećenja bukom ili vibracijama,
- naknadnu zaštitu u onim sredinama koje su pod stalnim opterećenjem iznad utvrđenih standarda.

Sva pitanja u vezi sa zaštitom od buke i vibracija uređuju se posebnim zakonom.

XIV MJERE ZAŠTITE PRAVA LICA SA SMANJENIM TJELESNIM SPOSOBNOSTIMA

Član 163.

Kod projektovanja i izvođenja građevina javne, poslovne, stambene i stambeno – poslovne namjene, te svih javnih površina moraju se predvidjeti mjere za sprečavanje arhitektonsko – urbanističkih barijera za lica sa umanjenim tjelesnim sposobnostima u skladu sa važećom zakonskom regulativom i podzakonskim aktima.

XV MJERE ZAŠTITE STANOVNIKA I MATERIJALNIH DOBARA OD PRIRODNIH I LJUDSKIM DJELOVANJEM IZAZVANIH NEPOGODA I KATASTROFA I RATNIH DJELOVANJA

Član 164.

Zaštita i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća obuhvata: programiranje, planiranje, organiziranje, obučavanje i osposobljavanje, provođenje, nadzor i finansiranje mjera i aktivnosti za zaštitu i spašavanje od prirodnih i drugih nesreća s ciljem sprječavanja opasnosti, smanjenja broja nesreća i žrtava, te otklanjanja i ublažavanja štetnih djelovanja i posljedica prirodnih i drugih nesreća.

U zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od opasnosti i posljedica prirodnih i drugih nesreća, provode se sljedeće aktivnosti i mjere u zaštiti i spašavanju:

- sklanjanje ljudi i materijalnih dobara,
- evakuacija,
- zbrinjavanje ugroženih i stradalih,
- zamračivanje,
- zaštita i spašavanje od radioloških, hemijskih i bioloških sredstava,
- zaštita i spašavanje od rušenja,
- zaštita i spašavanje na vodi i pod vodom,
- zaštita i spašavanje od požara,
- zaštita od neeksplozivnih ubojnih sredstava,
- prva medicinska pomoć,
- zaštita i spašavanje životinja i namirnica životinjskog porijekla,
- asanacija terena,
- zaštita životne sredine,
- zaštita i spašavanje u rudnicima,
- zaštita bilja i biljnih proizvoda.

Mjere zaštite i spašavanja provode Služba za civilnu zaštitu i Štab civilne zaštite.

Član 165.

Uslovi izgradnje građevina za sklanjanje stanovništva i materijalnih dobara, kao i za druge potrebe odbrane i civilne zaštite na području općine moraju biti obezbjeđeni u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća i odredbama Uredbe o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkih normativa za kontrolu ispravnosti skloništa.

XV.1. ZAŠTITA OD POPLAVA

Član 166.

Zaštita područja od mogućih poplavnih voda vrši se u skladu sa odredbama zakonskih propisa kao i sa odredbama ove Odluke.

U cilju zaštite od štetnog djelovanja voda, Općina u skladu sa svojim nadležnostima prema odredbama važećeg Zakona o vodama osigurava planiranje mjera zaštite, gradnju i upravljanje zaštitnim vodnim objektima, a naročito gradnju nasipa, brana, pregrada, objekata za stabilizaciju dna i obala, objekata za odvođenje unutrašnjih voda i dr.

Obim zaštite od voda i potrebne mjere određuju se sljedećim planovima: posebnim planovima zaštite od poplava i leda, planovima zaštite od erozije i bujica i planovima zaštite od vanrednog zagađenja voda i drugim planovima propisanim Zakonom.

XV.2. ZAŠTITA OD EROZIJA I BUJICA

Član 167.

Sprečavanje štetnog dejstva erozije i bujica vrši se preduzimanjem radova za zaštitu od erozije i uređenjem bujičnih tokova. Protiverozivni radovi su:

- pošumljavanje goleti,
- melioracije degradiranih šuma i pašnjaka,
- podizanje pojaseva zaštitne vegetacije radi reguliranja površinskog slijevanja i smanjenja snage vjetra,
- podizanje zasada voćaka, grmlja i zasada trava,
- uređenje bujičnih tokova izgradnjom pregrada, kanala, kineta, obaloutvrda, drenaža i sl.,
- preuređenje, odnosno uklanjanje vodenica, brana, stupa kanala za dovođenje i odvođenje vode, čišćenje korita bujičnog toka u svrhu pravilnog proticanja vode.

Na bujičnim i erozivnim zemljištima, po pravilu, se ne izgrađuje i ne predviđa izgradnja podzemnih infrastrukturnih objekata, instalacija i uređaja, osim ako ne postoje druga tehnička rješenja.

Na bujičastim i erozivnim zemljištima ne može se odobriti izgradnja podzemnih i nadzemnih skloništa za smještaj ljudi i materijalnih dobara u slučaju ratne opasnosti.

Na utvrđenim bujičastim i erozivnim zemljištima, po pravilu, se ne planira i ne izgrađuju putne saobraćajnice, ako to nije nužno neophodno.

Isto tako, na zemljištima iz prethodnog stava, ne može se odobriti uređenje, izgradnja, odnosno formiranje groblja, niti se može vršiti ukopavanje.

XV.3. ZAŠTITA OD KLIZANJA

Član 168.

Uslovi za izgradnju na uslovno stabilnim i nestabilnim terenima dati su članovima 80,81,82,83,84,85 ove Odluke.

XV.4 ZAŠTITA OD VODA

Član 169.

U cilju zaštite od štetnog djelovanja voda, općina na ugroženom području osigurava u okviru svoje nadležnosti prema odredbama važećeg zakona, planiranje mjera zaštite, gradnju i upravljanje zaštitnim vodnim objektima, a naročito gradnju nasipa, brana, pregrada, objekata za stabilizaciju dna i obala, objekata za odvođenje unutrašnjih voda i dr. Obim zaštite od štetnog djelovanja voda i potrebne mjere određuju se sljedećim planovima: posebnim planovima zaštite od poplava i leda, planovima zaštite od erozije i bujica i planovima zaštite od vanrednog zagađenja voda.

Mjere zaštite od voda su:

- Nastavak regulacije korita rijeke Sapne,
- Uređenje korita Jelinog potoka,
- Uređenje korita Barnog potoka,
- Uređenje korita Gajanskog potoka.

XV.5.ZAŠTITA OD ZEMLJOTRESA

Član 170.

Područje općine Sapne nalazi se u zoni u kojoj su mogući zemljotresi od 6° i 7° MCS skale. Osnovne mjere zaštite od zemljotresa su:

- tehničke norme o izgradnji objekata (aseizmička izgradnja),
- izbor lokacije za izgradnju,
- kontinuiran proces prostornog i urbanističkog planiranja (generalno i detaljno), arhitektonskog i građevinskog projektovanja i izgradnje objekata,
- građenje objekata usmjereno u pravcu usklađivanja sa seizmogeološkim osobinama terena, kako bi se smanjio nivo povredljivosti objekata i seizmičkog rizika, a time i štete od eventualnog zemljotresa.

XV.6. ZAŠTITA OD POŽARA

Član 171.

Organizovanje i sprovođenje zaštite od požara većih razmjera na području općine Sapna, vrši se na osnovu plana zaštite od požara koji donosi Općinsko Vijeće, a na osnovu važećih zakona.

Zaštita od požara većih razmjera vrši se naročito:

- na urbanim područjima općine Sapna,
- na šumskim kompleksima općine Sapna,
- na privrednim i drugim značajnim objektima izvan urbanog područja Sapna.

XV.7. ZAŠTITA OD MINA

Član 172.

Na području općine evidentirani su dijelovi terena kontaminirani neeksplozivnim ubojitim sredstvima (minska polja i sumnjive površine).

Na ovim područjima je zabranjeno korištenje terena i svaka druga aktivnost.

Nadležna općinska služba je obavezna kontinuirano provoditi aktivnosti na prikupljanju informacija o čišćenju terena, kako bi se blagovremeno vršila reambulacija stanja u prostoru.

Član 173.

Poslove u vezi sa zaštitom od neeksplozivnih ubojitih sredstava vrše timovi za deminiranje na način regulisan posebnim zakonima iz ove oblasti i propisima donesenim na osnovu tih zakona, a porazumijevaju, između ostalog, pronalaženje, označavanje, iskopavanje, transport, deaktiviranje i uništavanje neeksplozivnih ubojitih sredstava.

Zaštitne mjere podrazumijevaju aktivnosti na pregledu i čišćenju terena od zaostalih neeksplozivnih ubojitih sredstava (mine i dr.). U cilju zaštite potrebno je upozoravati stanovništvo na opasnost od zaostalih neeksplozivnih ubojitih sredstava, putem medija i obilježavanja kontaminiranih zona na odgovarajući način, a obavezno je i redovno educiranje građana u blizini kontaminiranih područja. Prostornim planom prikazane su sumnjive površine u grafičkom dijelu u razmjeri 1: 5000.

XV.8. ZAŠTITA OD RATNIH DEJSTAVA

Član 174.

Izgradnja skloništa se vrši u skladu sa važećim zakonskim propisima.

Član 175.

Aspekt zaštite od ratnih dejstava – u cjelosti se rješava na nivou organa nadležnih za odbranu.

XV.9. SKLANJANJE LJUDI I MATERIJALNIH DOBARA

Član 176.

Sklanjanje ljudi osigurava se izgradnjom skloništa osnovne zaštite i skloništa dopunske zaštite u skladu sa važećim zakonima i uredbama za navedenu oblast.

Sklanjanje ljudi osigurava se izgradnjom javnih skloništa i prilagođavanjem podrumskih i drugih prostorija u stambenim i drugim objektima i drugih pogodnih građevina za sklanjanje ljudi.

Skloništa osnovne i dopunske zaštite projektuju se kao dvonamjenski objekti, koji se koriste prvenstveno za potrebe u miru, u skladu sa osnovnom namjenom građevine ili se grade kao posebni objekti.

Član 177.

Općina donosi svoje dugoročne programe i godišnje planove izgradnje i održavanja javnih skloništa i zaklona, odnosno prilagođavanja drugih zaštitnih objekata za sklanjanje na svom području.

XVI MJERE PROVEDBE

Član 178.

Prostornim planom utvrđena je obavezna izrada sljedećih planskih dokumenata:

- Na građevinskom zemljištu za koje je Prostornim planom utvrđen režim građenja I stepena donosi se regulacioni plan.
- Na građevinskom zemljištu za koje je Prostornim planom utvrđen režim građenja IV stepena građenje se vrši na osnovu uvjeta propisanih Prostornim planom.

Član 179.

Granice regulacionih planova su utvrđene ovim prostornim planom. Ukoliko se ukaže potreba, moguća je izmjena istih. Izmjena granica utvrdit će se Odlukom Općinskog vijeća.

Član 180.

Procjenu potrebe izrade novih, odnosno izmjene i dopune postojećih planskih dokumenata, te prioritet izrade planskih dokumenata utvrđuje Nosilac pripreme svojim aktima u skladu sa Zakonom (programi, odluke i dr.)

U izradi detaljnih planskih dokumenata uvažit će se redoslijed prioriteta, uz mogućnost njegove izmjene na osnovu programa mjera za unapređenje stanja u prostoru.

Član 181.

Donošenjem detaljnih planskih dokumenata primjenjivat će se odredbe iz detaljnog planskog dokumenta.

XVII NADZOR I UPRAVNE MJERE

Član 182.

Nadzor nad provođenjem odredaba ove Odluke vrše nadležni inspekcijski organi.

XVIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 183.

Za promjene u prostoru za koje je donesena urbanistička saglasnost do stupanja na snagu ove Odluke, utvrđeni urbanističko-tehnički uslovi iz iste će biti osnov za izdavanje odobrenja za građenje za takvu promjenu u prostoru.

Ako je upravni postupak pokrenut pred nadležnom općinskom službom za upravu do dana stupanja na snagu ove Odluke, a do tog dana nije doneseno prvostepeno rješenje ili je rješenje bilo poništeno i vraćeno prvostepenom organu na ponovni postupak, postupak će se nastaviti prema odredbama ove Odluke.

Postupak izrade i donošenja detaljnih planskih dokumenata započelih do donošenja ove Odluke nastavit će se po odredbama ove Odluke.

Član 184.

Do uspostave katastra nadzemnih i podzemnih vodova, infrastrukturnih sistema sa pripadajućim objektima (elektroenergetski, telekomunikacioni, vodovodni, kanalizacioni, toplovodni, gasovodni, putni, željeznički i slični infrastrukturni sistemi) organi uprave i upravne organizacije i pravna lica koja su upravitelji ili vlasnici nadzemnih i podzemnih vodova infrastrukturnih sistema, ponašat će se u skladu sa važećom zakonskom regulativom.

Organi uprave i upravne organizacije obavezne su da u obavljanju poslova iz svoje nadležnosti, a koje se tiču poslova prostornog planiranja i građenja i drugih poslova vezanih za prostorno planiranje i građenje, obavezno traže podatke od pravnih lica koja su upravitelji ili vlasnici nadzemnih i podzemnih vodova infrastrukturnih sistema o infrastrukturnim vodovima sa pripadajućim objektima na određenoj (predmetnoj) lokaciji.

Pravna lica koja su upravitelji ili vlasnici nadzemnih i podzemnih vodova infrastrukturnih sistema, obavezni su da, na zahtjev organa uprave iz prethodnog stava ovog Člana dostave tražene podatke, informacije i drugu dokumentaciju iz svoje nadležnosti, bez naknade, izuzev ako naknada nije propisana Zakonom.

Član 185.

Do donošenja regulacionih planova primjenjivat će se odredbe ove Odluke, odredbe važećih zakona i podzakonskih propisa koji regulišu oblast prostornog planiranja i gradnje.

Član 186.

Odredbe ove Odluke koje u momentu potrebe primjene ne budu u saglasnosti sa važećim Zakonima i podzakonskim propisima, neće se primjenjivati, a umjesto njih, primjenjivat će se odredbe važećih Zakona i podzakonskih propisa.

Član 187.

Sastavni dio ove Odluke su grafički prilozi iz člana 3. Odluke.

Član 188.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Općine Sapna“.

Predsjedavajući Općinskog vijeća
Mirnes Gušić s.r.

PRILOG

Koordinate klizišta općine Sapna

red.br.	X	Y
1	6575723,552	4934905,467
2	6577498,567	4935664,584
3	6577372,581	4934459,993
4	6578315,728	4935775,819
5	6578332,656	4935575,512
6	6578273,777	4935659,022
7	6577872,539	4935724,241
8	6577722,692	4935830,632
9	6577161,912	4937395,712
10	6575522,524	4936608,336
11	6575414,646	4936606,498
12	6575622,929	4935316,175
13	6575550,394	4935782,99
14	6575157,06	4934059,357
15	6575042,77	4933983,837
16	6575255,655	4933501,02
17	6576539,814	4933230,803
18	6576760,363	4932944,267
19	6576694,664	4932463,497
20	6576702,292	4932365,252
21	6576836,931	4932304,387
22	6576835,595	4932190,87
23	6576529,621	4931685,072
24	6575384,23	4931822,276
25	6575573,038	4931678,695
26	6576669,185	4927539,602
27	6576517,097	4927320,707
28	6576653,204	4927365,832
29	6576734,207	4927142,26
30	6576820,279	4926777,332
31	6576955,577	4926681,218
32	6576806,682	4926322,73
33	6577043,015	4926195,153
34	6577178,247	4926173,759
35	6577012,856	4926116,977
36	6576807,707	4926256,537
37	6577274,182	4925884,688
38	6578088,336	4925548,363
39	6576846,998	4925437,928
40	6576583,737	4926190,482
41	6576650,849	4926018,263
42	6576513,406	4925860,623
43	6576301,768	4925835,552

44	6576438,612	4925751,443
45	6576486,423	4926195,367
46	6576394,647	4926387,454
47	6576137,545	4926699,69
48	6576099,89	4926594,666
49	6576152,16	4926561,993
50	6576243,667	4926565,651
51	6576259,852	4926309,11
52	6576108,124	4926276,944
53	6575905,905	4926155,145
54	6575974,156	4925954,576
55	6575691,36	4926151,099
56	6575865,667	4925976,198
57	6575519,456	4926270,947
58	6575564,751	4926135,221
59	6575527,545	4925993,842
60	6575349,295	4926062,691
61	6575131,647	4926029,797
62	6581067,79	4925341,608
63	6580840,273	4925569,903
64	6581059,839	4925173,293
65	6580641,691	4925275,245
66	6577120,62	4924352,941
67	6577893,356	4924621,416
68	6577553,065	4924442,277
69	6578061,312	4924653,696
70	6578218,337	4924730,514
71	6578514,843	4925128,511
72	6579494,095	4924446,464
73	6579882,162	4924603,471
74	6579788,042	4924526,765
75	6579755,265	4924700,46
76	6579548,809	4924590,059
77	6579477,071	4924621,806
78	6579462,743	4925090,018
79	6579309,145	4924746,264
80	6579142,838	4924782,52
81	6579159,844	4925129,537
82	6578889,985	4925314,133
83	6578801,3	4925264,306
84	6578723,701	4925383,732
85	6578794,475	4925395,252
86	6578774,905	4925469,852
87	6579004,208	4925437,948
88	6579011,399	4925555,625

89	6580020,012	4926247,892
90	6580012,049	4926406,189
91	6580431,455	4926505,587
92	6580431,455	4926505,587
93	6580820,223	4926102,062
94	6580829,469	4926224,428
95	6580776,234	4926413,325
96	6580975,756	4927101,34
97	6579208,009	4927181,975
98	6579009,979	4927110,487
99	6578833,982	4926632,892
100	6578995,502	4926854,923
101	6579599,234	4927197,968
102	6579763,894	4927458,707
103	6579695,337	4927874,198
104	6579825,02	4928037,313
105	6579421,685	4928161,527
106	6579246,617	4928258,357
107	6579289,749	4927936,379
108	6579337,638	4927971,136
109	6579109,785	4928218,474
110	6579447,841	4928042,683
111	6579558,733	4928054,751
112	6579704,325	4928175,992
113	6579951,719	4928256,38
114	6579408,754	4928398,687
115	6579234,554	4928442,184
116	6579336,913	4928518,512
117	6579551,164	4928406,517
118	6579950,239	4929072,07
119	6579940,142	4929316,454
120	6582260,244	4928408,337
121	6582056,084	4928350,182
122	6581554,351	4928558,229
123	6581633,43	4928601,377
124	6581352,06	4928954,451
125	6581479,73	4929371,809
126	6581306,741	4929107,373
127	6581187,802	4929082,503
128	6581156,355	4929110,507
129	6581059,761	4929187,305
130	6581011,416	4929261,974
131	6581058,305	4929342,134
132	6581123,068	4929257,683
133	6581173,625	4929513,455

134	6580978,375	4929422,925
135	6582102,655	4929429,804
136	6582255,451	4929169,77
137	6581936,857	4929729,582
138	6582006,834	4929709,99
139	6582321,263	4929508,727
140	6582453,403	4929530,325
141	6582638,077	4929760,329
142	6582614,312	4929826,244
143	6582439,285	4929733,659
144	6582364,251	4929696,71
145	6582365,755	4929785,461
146	6582203,342	4930500,839
147	6582109,6	4930948,739
148	6582316,11	4930913,497
149	6582387,105	4930752,599
150	6582266,734	4930647,872
151	6582908,762	4931231,154
152	6582647,958	4931418,943
153	6582002,304	4930328,745
154	6582145,248	4930187,206
155	6582230,343	4929942,891
156	6581820,914	4930868,256
157	6581814,592	4930513,099
158	6580880,354	4929873,333
159	6581316,377	4929830,843
160	6581020,35	4930710,087
161	6580681,527	4931034,595
162	6580711,932	4930772,436
163	6580711,932	4930772,436
164	6580530,29	4930408,464
165	6580367,692	4930714,956
166	6580735,655	4929849,659
167	6580412,465	4930036,906
168	6580412,465	4930036,906
169	6576850,331	4929635,898
170	6577132,119	4929702,971
171	6577679,153	4930243,282
172	6577270,727	4930229,928
173	6577123,337	4930152,179
174	6576988,505	4930016,42
175	6576865,917	4930076,96
176	6577166,188	4930032,377
177	6577567,788	4929973,997
178	6577659,022	4929958,654

179	6577643,594	4930046,191
180	6577708,416	4929983,866
181	6577939,773	4929848,369
182	6579435,538	4929567,441
183	6579005,45	4929750,872
184	6580183,87	4930536,491
185	6580107,867	4929555,616
186	6579970,336	4929671,886
187	6579877,551	4929756,121
188	6580177,943	4930191,497
189	6580224,577	4930081,364
190	6580054,448	4930713,808
191	6579637,798	4929926,108
192	6579637,798	4929926,108
193	6579780,549	4929875,909
194	6579709,957	4930296,145
195	6579616,149	4930279,573
196	6579545,682	4930157,876
197	6579200,482	4930170,428
198	6576121,79	4931208,584
199	6579356,76	4930644,855
200	6579390,668	4930825,041
201	6579303,542	4930890,334
202	6578936,35	4930775,772
203	6578849,051	4930688,147
204	6578698,989	4930771,369
205	6578399,763	4931023,868
206	6578095,061	4930984,5
207	6577649,226	4931055,595
208	6576390,491	4931642,9
209	6576612,788	4931555,479
210	6576772,94	4931644,824
211	6576643,229	4931081,098
212	6576570,95	4931311,626
213	6576490,883	4931342,649
214	6576365,129	4931392,354
215	6576196,94	4931388,735
216	6575995,195	4931390,767
217	6575926,035	4931378,379
218	6575812,344	4931379,435
219	6575680,147	4931334,013
220	6575745,189	4931313,414
221	6581038,747	4929289,532
222	6582552,603	4929737,633
223	6580119,415	4926139,959

224	6579597	4928051
225	6579825	4930054
226	6579839	4929932
227	6580158	4930600
228	6579722	4930320
229	6580699	4930775
230	6580699	4930775
231	6577186	4930022
232	6579360	4928520
233	6581107	4929258
234	6577770	4929718
235	6579534	4924611
236	6579532	4924633
237	6579541	4924580
238	6582141	4930219
239	6582598	4929749
240	6582440	4929572
241	6576223	4926597
242	6579458	4924441
243	6580701	4929810
244	6580975	4929390
245	6577554	4924444
246	6580535	4930399
247	6580697	4930886
248	6580251	4930125
249	6580178	4930212
250	6579935	4929750
251	6579887	4929806
252	6576522	4931366
253	6576360	4931393
254	6576155	4926570
255	6576115	4926592
256	6576848	4926780
257	6575293	4933479
258	6575040	4933969
259	6578296	4935738
260	6577745	4935820
261	6577296	4934810
262	6577318	4934866
263	6579632,186	4930403,021
264	6577430,655	4923867,338
265	6579432,834	4924082,675
266	6580226,269	4924374,57
267	6578274,81	4924343,71
268	6579769,143	4924427,196

269	6579181,557	4924508,759
270	6577287,811	4924770,913
271	6576136,076	4925071,297
272	6580516,377	4925162,05
273	6581287,29	4925265,935
274	6578404,85	4925181,813
275	6578879,588	4924991,452
276	6581014,152	4925425,553
277	6578994,265	4925439,363
278	6576342,649	4925598,413
279	6575158,091	4925632,846
280	6576055,307	4925686,77
281	6576433,855	4926062,566
282	6577166,368	4926097,074
283	6575825,852	4926249,296
284	6575582,81	4926228,695
285	6576671,059	4925899,265
286	6575515,899	4926542,839
287	6576094,253	4926387,963
288	6576570,508	4926633,189
289	6577883,693	4926767,043
290	6579282,256	4926686,346
291	6575577,255	4926809,297
292	6575990,71	4926755,931
293	6579084,187	4926857,237
294	6578288,456	4926921,618
295	6576036,515	4927121,831
296	6579552,566	4926937,189
297	6576369,865	4927006,565
298	6577317,054	4926961,716
299	6579940,709	4927467,687
300	6577636,928	4927365,417
301	6576688,875	4927559,437
302	6577116,203	4927641,31
303	6579538,125	4928274,467
304	6581156,513	4928439,209
305	6577277,955	4928674,655
306	6580311,518	4928786,077
307	6578999,205	4928805,63
308	6579755,708	4928677,32
309	6577342,459	4929085,528
310	6579484,725	4929148,044
311	6581796,261	4929305,009
312	6580390,247	4929244,504
313	6582439,643	4929391,395

314	6578586,9	4929522,466
315	6581438,507	4929606,839
316	6579550,072	4929799,873
317	6577302,835	4929748,06
318	6577838,419	4929823,293
319	6577889,715	4930022,914
320	6578632,687	4930083,546
321	6581801,837	4929970,262
322	6581083,901	4929986,675
323	6576984,309	4930243,689
324	6577665,96	4930248,561
325	6579815,669	4930345,558
326	6579616,523	4930296,033
327	6579455,649	4930410,387
328	6581160,518	4930475,78
329	6576929,469	4930554,93
330	6581059,252	4930702,502
331	6579452,303	4930662,288
332	6580050,555	4930422,924
333	6580692,39	4930521,328
334	6581685,087	4930513,389
335	6578703,737	4930438,814
336	6576849,346	4930918,217
337	6581113,94	4930888,418
338	6582583,737	4930796,098
339	6579024,45	4930880,419
340	6577827,38	4930825,205
341	6573607,221	4931108,989
342	6576992,72	4931196,062
343	6575866,634	4931153,586
344	6575613,822	4931267,571
345	6573116,654	4931194,27
346	6574403,783	4931478,281
347	6580221,108	4931477,199
348	6574717,541	4931584,191
349	6575030,657	4931513,338
350	6575263,162	4931593,522
351	6580420,44	4931580,095
352	6572803,685	4931569,803
353	6574643,401	4931865,663
354	6575340,2	4931868,291
355	6574018,185	4931629,863
356	6575553,007	4931947,294
357	6576481,219	4931732,352
358	6576085,936	4931824,23

359	6574563,697	4932184,016
360	6576161,778	4932262,53
361	6577379,398	4932032,994
362	6574563,377	4932424,144
363	6574949,223	4932293,346
364	6574434,138	4932566,369
365	6582249,445	4932565,197
366	6577579,672	4932562,515
367	6575923,566	4932710,208
368	6581958,696	4932856,718
369	6576215,705	4932930,643
370	6581173,469	4933037,299
371	6576950,565	4933064,629
372	6573812,156	4933389,79
373	6580719,369	4933135,998
374	6576962,009	4933749,459
375	6575875,854	4933701,463
376	6576497,596	4933828,302
377	6577130,288	4933899,605
378	6574553,77	4933794,462
379	6576554,933	4934169,238
380	6575887,874	4934237,544
381	6577638,018	4934413,023
382	6574609,837	4934379,993
383	6574981,013	4934612,656
384	6574723,499	4934682,696
385	6578076,354	4934604,213
386	6577174,8	4934481,601
387	6577156,388	4934848,914
388	6575288,951	4934670,501
389	6574800,73	4934973,555
390	6576066,45	4934801,312
391	6578190,798	4935104,216
392	6575415,314	4935225,314
393	6577474,943	4935256,6
394	6578928,031	4935395,88
395	6576626,955	4935304,524
396	6576421,8	4935534,793
397	6578279,075	4935484,943
398	6577084,566	4935500,308
399	6579498,12	4935371,218
400	6577362,048	4935593,753
401	6576015,627	4935481,948
402	6579114,536	4935718,628
403	6579921,855	4935661,963

404	6578212,988	4936057,438
405	6577069,188	4936022,886
406	6578975,567	4935973,14
407	6577777,575	4936103,933
408	6576651,763	4936016,463
409	6579494,082	4936101,837
410	6580383,473	4936132,667
411	6580135,422	4936140,022
412	6578433,653	4936374,72
413	6575744,385	4936219,275
414	6578701,041	4936408,922
415	6577451,562	4936554,011
416	6580247,513	4936559,72
417	6577847,265	4936549,173
418	6576899,704	4936643,887
419	6576298,695	4936616,184
420	6578499,6	4936741,535
421	6579482,07	4936546,57
422	6579151,215	4937156,603
423	6577791,78	4937018,657
424	6578760,361	4937122,804
425	6578225,333	4936733,753
426	6583434,51	4937653,453
427	6580152,181	4937822,193
428	6579787,95	4937985,446
429	6577707,435	4937824,036
430	6580600,049	4938123,048
431	6581275,862	4938161,481
432	6578054,044	4938032,839
433	6579391,644	4938175,717
434	6580553,572	4938538,674
435	6578529,223	4938302,67